

Bulletin advokacie

K možnostem obhajoby obviněného po podání obžaloby • Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace
• Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2013 • Exkluzivní nabídka na pojištění odpovědnosti
statutárních orgánů advokátních kanceláří s. r. o. a v. o. s. – D&O pojištění • ČAK pokračuje ve spolupráci s ERA •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Domovní prohlídky advokátních kanceláří: čtěte Michala Žižlavského na str. 4 a Vladimíru Pejchalovou a Kamilu Hájičkovou na str. 19-25!

**STANOVISKO
ČAK K NOVELE
ADVOKÁTNÍHO
TARIFU**
viz str. 5-7.

NOVINKA C. H. BECK

Komentář nového zákona

Petr Baudyš

Katastrální zákon

Komentář

- cílem prvního vydání komentáře je důkladně seznámit čtenáře s novou právní úpravou katastru nemovitostí a zprostředkovat představu autora o aplikaci zákona v praxi
- zásadním způsobem se rozšířil okruh věcných práv k nemovitostem, která je třeba do katastru zapisovat
- sloučila se právní problematika vedení katastru, upravená doposud dvěma zákony, do jedné zákonné úpravy
- nový katastrální zákon významným způsobem mění definice nemovité věci přijetím zásady superficies solo cedit, podle které je stavba zpravidla součástí pozemku a nikoli samostatná věc

Vázané, 424 stran,
cena 790 Kč, obj. číslo BK42

DOPORUČUJEME

Obecná část občanského práva

Luboš Tichý

Brožované, 392 stran,
cena 590 Kč, obj. číslo PP84

- kniha se věnuje zejména právním skutečnostem, věcem a fyzickým a právníckým osobám
- cílem publikace je poznání základních pojmů soukromého práva, a to pomocí podrobnějšího a úplnějšího výkladu, než nabízejí učebnice a komentáře
- komparativní přístup přináší srovnání teorie a praxe, starého a nového občanského zákoníku i české a zahraniční úpravy
- srozumitelnost výkladu složitých právních problémů zajišťují ilustrativní příklady a rozhodnutí

Objednávejte se slevou v eShopu na www.beck.cz

Nakladatelství C. H. Beck, s. r. o., Jungmannova 34, 110 00 Praha 1, tel.: 273 139 219, e-mail: beck@beck.cz, www.beck.cz

Bulletin advokacie®

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis zapsaný do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011, fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blanický
Výkonná redaktorka: PhDr. Ivana Cihlářová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, Dr.h.c.,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:

ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč
kromě poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamacemi při problémech s distribucí
se obraťte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 221 729 045.

Inzertní služby zajišťuje agentura

IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce zasílejte
na adresu agency@impax.cz, případně volejte
na tel. 244 404 555 nebo na 606 404 953.
Media kit a další informace naleznete
na internetových stránkách www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na stránkách www.bulletin-advokacie.cz
a v právních informačních systémech
spolupracujících s ČAK.

Toto číslo vyšlo 22. 4. 2014 v nákladu
15 800 výtisků.

Foto na obálce: Shutterstock.com
Ilustrační foto: Shutterstock.com

Tisk: Impax, spol. s r. o.
MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

Úvodník

Petr Poledník: **Zamyšlení nad oděvem advokáta** 3

Aktuality

Domovní prohlídky advokátů Michal Žižlavský 4

**Stanovisko ČAK k návrhu novely advokátního tarifu upravujícího výši
přisudku v bagatelních sporech** 5

ÚS potvrdil: ČAK je oprávněna nezapsat mezi koncipienty absolventy

Policejní akademie a Panevropské VŠ, Jan Syka, Milan Hoke 10

Pozvánka na výroční kongres AIJA v Praze 12

Pozvánka na XXII. Karlovarské právní dny 12

z právní teorie a praxe

Články

Shrnutí 18

Problematika domovních prohlídek advokátních kanceláří

ve světle evropské judikatury Vladimíra Pejchalová Grünwaldová,

Kamila Hájičková 19

K možnostem obhajoby obviněného po podání obžaloby

Pavel Vantuch 26

Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace

Michal Žižlavský 31

Účinná lítost u trestného činu zkrácení daně a aktuální stav

judikatury Vladimír Pelc 34

Zápis spolku do spolkového rejstříku a jiné subjekty do něj

zapisované a v něm zapsané Tomáš Plíhal 39

Uplatňování občanského zákoníku v pracovněprávních vztazích

Ladislav Jouza 41

Z judikatury

Přepjatý formalismus – podpis přílohy průvodního dopisu 46

Náhrada nákladů řízení České televizi 50

Z odborné literatury

Pavel Horák (ed.): **Přehled judikatury ve věcech smluvní pokuty**

(s přihlédnutím k novému občanskému zákoníku) (Petr Hajn) 55

P. Hůrka, J. Morávek, Z. Schmied, L. Trylč, K. Eliáš, P. Bezouška:

Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku

s podrobným komentářem k 1. 1. 2014 (Martin Mikyska) 56

Petra Janků, Daniela Šustrová, Pavel Vrcha: **Nový katastrální zákon**

– poznámkové vydání s vybranou judikaturou (Pavel Heis) 56

Petr Dobiáš, Markéta Hálová, Zdeněk Kovařík a kol.:

Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář

(Alexander J. Bělohávek) 57

Bulletin slovenskej advokacie přináší... 58

z advokacie

Sloupek Karla Čermáka

Tractatus geographico logicus (krymské minimum pro advokáty) 60

Z české advokacie

Z kárné praxe Jan Syka	61
Exkluzivní nabídka na pojištění odpovědnosti statutárních orgánů advokátních kanceláří s. r. o. a v. o. s. – D&O pojištění	63
Z jednání představenstva ČAK ichta	64

Z Evropy

Česká advokátní komora pokračuje ve spolupráci s Akademií evropského práva Eva Indruchová	65
Rostoucí význam e-learningu pro vzdělávání právníků Benjamin Koltermann, Vítězslava Fričová	66

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2013 Eva Ondřejová	68
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	78
Pozvánka na 8. ročník turnaje dvojic ve volejbale – Kubečkův memoriál	81
Pozvánka na 8. ročník golfového turnaje advokátů „ADVO-CUP“	81
Pozvánka na 25. ročník tradičního běžeckého závodu „O parohy arcivévody Ferdinanda“	82
Pozvánka na VIII. ročník Olomouckých právnických dní	82

Nakonec

Zrnka ze zápisníku zlomyslností Petr Hajn	83
Kresba Lubomíra Lichého	84
Víte, že... Stanislav Balík	84
Inhaltsverzeichnis	85
Zusammenfassung/Summary	86
Table of Contents	87

ZIZLAVSKÝ

Advokátní kancelář - Insolvenční správci

Insolvence a restrukturalizace korporací

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu
Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasílaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasílané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případně vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Zamyšlení

nad oděvem advokáta

*Vážené kolegyně, vážení kolegové,
dámy a pánové,*

před časem se vedla v advokacii diskuse, zda ve vybraných typech řízení budou advokáti povinni nosit stavovský oděv, talár. Úmyslem předkladatelů tohoto návrhu bylo zajistit zjevnou rovnost procesních stran v trestním řízení a v ostatních typech řízení aby byl zdůrazněn jeho význam.

V advokátní veřejnosti proběhla diskuse, zda taláry nosit či nikoliv, ale hledisko předkladatelů plně zaniklo a diskutovalo se zejména o tom, zda nosit talár bude pro advokáty pohodlné, tj. zda v nich nebude teplo, jak bude nepříjemné je nosit k soudu apod. Vůbec se neřešilo to, co bylo smyslem zavedení talárů. Návrh tehdy prošel a snad až na výjimky byla povinnost nosit talár přijata bez dalších diskusí.

Co však přinesla tato úprava, je to, že pod talárem jsou advokáti oblečení dle různých módních směrů, které se nedají vymyslet a které snad přináší pouze život sám. Advokáti nosí v hojně míře zejména kalhoty jeans, různé mikiny a trička s nápisy. Otevírá se tedy otázka, jak má advokát být oděný, je-li takřikajíc ve službě, samozřejmě nebudeme-li vycházet ze skutečnosti, že advokát je ve službě „25 hodin denně a 8 dnů v týdnu“. Když je advokát v kanceláři, je to asi jeho věc, jak je oblečen. Ale pokud advokát jedná na úřadech, soudech nebo jinde, je toto oblečení vhodné, či nikoliv? Nechci nabádat k tomu, jak má být advokát oděný, ale je tento směr stále akceptovatelný? V kladném případě si odpovíme, kde je jeho mez.

Snad pár podnětů k tomuto tématu:

- kandidát advokacie se dostaví k ústní části advokátních zkoušek bez kravaty, v doma upleteném svetru a v botách s bytelnou gumovou podrážkou s odůvodněním, že je venku zima. Má se tím snad rozumět, že v létě přijde v krátkých kalhotách s odůvodněním, že venku je horko?
- kandidát advokacie se dostaví ke slavnostnímu slibu bez kravaty a nezřídká i ve sportovně laděných kreacích. Příbuzní či známí tohoto kandidáta advokacie se pak často dostaví jako hosté v tričku, mikině. Na druhé straně pak stojí předseda ČAK nebo místopředseda ČAK v taláru se zlatým řetězem na prsou. Dva kontrasty, které vyvolávají otázky, zda nenovelizovat zákon o advokacii, kterým by se slib složil např. písemně;
- na zasedání představenstva se dostaví advokát za účelem řízení o tom, zda mu bude pozastaven výkon advokacie v důsledku trestního stíhání. Nepochybně tedy vážná věc. Je oděný v tričku a letních bermudách. Po rozhodnutí ve věci mu bylo členem představenstva naznačeno, že by snad bylo vhodné se k takové příležitosti vhodněji obléci, minimálně z toho důvodu, že členové představenstva byli

oděni v saku s kravatami. K překvapení všech se mu však dostalo odpovědi, že „v oblečení to není, je to vždy o tom, co je v hlavě“. V tomto případě to samozřejmě vyznělo výstižně.

Je k uvážení, zda je nutné upravovat oděv advokáta normativně, jako např. na Maltě, kde advokáti nosí tmavomodrý oděv, bílou košili a dámy pak tmavomodrý kostým s bílou halenkou, u pánů je samozřejmostí kravata. Já se osobně domnívám, že každý z nás ví, jak má být při plnění svých povinností oděný, a že nemusí být žádné zvláštní úpravy. Vzpomínám jen namátkou, jak ve Vidni, Paříži a naposledy v Ljublani, před soudem advokáti v obleku s motýlkem, s talárem přes ruku shání taxíka. Obzvláště mladým to opravdu velmi slušelo.

Při této příležitosti nemohu též nezapomenout svého školitele JUDr. Vladimíra Dvořáka (1911-1993), který mi po mém nástupu do advokacie (1976) vyprávěl příhodu o tom, že se někdy v roce 1937 dostavil jako mladý koncipient v Brně k soudu v novém hnědém obleku. Když ho soudce (JUDr. Šimon Biach – zahynul v koncentračním táboře) uviděl, lakonicky řekl: „*To jsou dnes móresy! V odpoledním vycházkovém k Vrchnímu zemskému soudu!*“

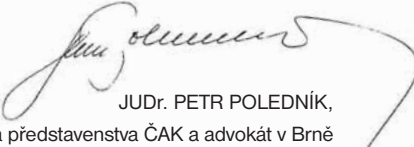
Již po odevzání toto úvodníku se mi dostalo do ruky usnesení předsednictva Slovenské advokátní komory o úpravě zevnějšku advokáta, ve kterém se uvádí: „*Advokát je povinný při plnění pracovních úloh, zejména v kontakte so súdmi a pri vystupovaní na verejnosti dbať na dôstojnú úpravu zovňajšku. Za dôstojnú úpravu zovňajšku sa na tieto účely považuje u mužov pánsky oblek, spoločenská košela, kravata alebo motýlik a spoločenská obuv, u žien sukňový kostým alebo nohavicový kostým, blúzka, šaty a spoločenská obuv primerane ročnému obdobiu.*“

Kolegyně mi prominou, že jsem se zmiňoval pouze o advokátech, ale kolegyni se tato problematika dotýká jen okrajově. Každá žena dobře ví, jak má být oděna, a nemá tolik fantazie jako pánové.

Oděv advokáta je skutečně jedním z vnějších projevů nejen jednotlivce, ale i celého stavu. Z těchto vnějších projevů, a samozřejmě i jiných, se vytváří celková image našeho stavu.

Proto na otázku našeho oblékání nezapomínejme a čiňme čest advokátnímu stavu.

JUDr. PETR POLEDNÍK,
místopředseda představenstva ČAK a advokát v Brně

Domovní prohlídky advokátů

**VE DNECH 10. A 11. BŘEZNA 2014
SE KONALA 6. SCHŮZE PŘEDSTAVENSTVA
ČAK. JEDNÍM Z BODŮ, KTERÝMI SE ZABÝVALA,
BYLY DOMOVNÍ PROHLÍDKY ADVOKÁTŮ.**

ČLEN PŘEDSTAVENSTVA JUDr. MICHAL ŽIŽLAVSKÝ
K TOMU UVÁDÍ:

Téma domovních prohlídek advokátů je velmi aktuální, neboť zejména v poslední době prudce narůstá jejich počet. V roce 2013 proběhlo pětkrát více prohlídek než v roce 2012 a dosavadní vývoj v roce 2014 naznačuje další nárůst. Prohlídky se začínají týkat i problematiky střetu pravomoci orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní, složitějších otázek obchodního

práva a tvrzených daňových úniků. To vyžaduje hluboký vhled do problematiky. Nejvyšší soud již jednou potvrdil, že orgány moci výkonné nezákonně zasáhly do pravomoci orgánů moci zákonodárné. Existují případy, kdy orgány činné v trestním řízení vyrábějí z advokátů spolupachatele jen proto, že důsledně hájí zájmy obviněných klientů. Můžeme věřit tomu, že nepříjde doba, kdy budou policejní orgány konstruovat spolupachatelství na straně soudců, kteří projednávají sledované věci?

Jsem přesvědčen o tom, že prudký nárůst počtu domovních prohlídek advokátů souvisí nejen s velkou aktivitou Vrchního státního zastupitelství v Olomouci, ale též s některými novými nebezpečnými postupy policejních orgánů, které se pohybují na hraně, ale někdy i za hranou zákona. To potvrzuje i soudní praxe v případech, kdy zástupce České advokátní komory, který se povinně účastní prohlídek, neudělí orgánům činným v trestním řízení souhlas k tomu, aby se seznámily s obsahem písemností nebo jiných nosičů informací. Zástupce ČAK takto postupoval v roce 2013 v nadpoloviční většině případů. Soudy, které následně rozhodovaly ve smyslu ustanovení § 85b trestního řádu o nahrazení souhlasu zástupce Komory, *nenahrádily ani v jednom z případů souhlas v celém požadovaném rozsahu*. To svědčí o nezákonné snaze policejních orgánů prolomit advokátní mlčenlivost v případech, kde pro to nejsou splněny podmínky, vyžadované trestním řádem. Osobně jsem se účastnil jedné zmatené prohlídky za přítomnosti

několika policejních plukovníků specializovaných útvarů, kdy rovněž nebyl udělen souhlas zástupce ČAK. Všechny zapečetěné počítače se pak vracely zpět advokátovi z toho důvodu, že státní zástupce zmeškal patnáctidenní lhůtu, ve které měl podat návrh na nahrazení souhlasu zástupce ČAK.

Advokáti jsou součástí justice v širším smyslu a mají, na rozdíl například od podnikových právníků, uloženu profesní mlčenlivost nikoli ve svém zájmu, ale v zájmu svých klientů. *Porušení advokátní mlčenlivosti oslabuje systémové pojistky justičního systému proti zneužití a porušuje ústavní právo klientů na obhajobu*. Každý má právo na nezávislou právní pomoc advokáta, ale také na to, aby nemusel sám sebe usvědčovat. Není možné, aby orgány činné v trestním řízení nahrazovaly legitimní postupy tím, že budou primárně pátrat po důkazních prostředcích v komunikaci klienta s jeho advokátem. V příkazech k provedení domovních prohlídek advokátů se objevují stále častěji mlhavé důvody jejich nařízení typu „*Nalézt listiny, které souvisejí s trestnou činností klienta*.“ To vede k obavě, že policejní orgány mohou pracovat například na politickou objednávku, mohou si vybrat osobu nebo skupinu osob, které chtějí trestně stíhat (aniž zatím ví proč), a teprve následně hledat něco, co by stíhání odůvodnilo v důvěrné komunikaci těchto osob s jejich advokáty. Byť jen podezření, že k něčemu takovému může docházet, je alarmující. Cílem prohlídek advokátů může být také snaha policejních orgánů o zastrašování obhajoby, anebo prostě jen znesnadnění výkonu advokacie znemožněním přístupu k počítačům. Policejní orgány zajišťují v řadě případů celé počítače, které jsou mnohdy zablokovány až rok pro účely dokazování před soudem v řízení o nahrazení nesouhlasu orgánu ČAK. To může být pro advokáta až likvidační, ale na druhou stranu nelze připustit, aby se prováděly důkazy získané nezákonným prolomením advokátní mlčenlivosti. Policií nabízená náhradní varianta pořizování kopií pevných disků může být zase zneužita k širokému zkoumání vztahu advokáta ke *všem* jeho klientům.

Představenstvo ČAK rozhodlo o přípravě analýzy zjištěných pochybení při domovních prohlídkách, prováděných u advokátů, s cílem připravit právní kroky, které budou eliminovat nezákonné postupy a negativní dopady prohlídek. Byla také zpracována rešerše evropské judikatury, která řeší problematiku domovních prohlídek advokátních kanceláří v širším kontextu. Na návrh JUDr. Jana Brože představenstvo jmenovalo řídicí výbor pro zákonnou advokátní mlčenlivost. Bez zajímavosti není ani informace, že z důvodu nedostatečných pojistek justičního systému na straně státních zastupitelství vzniká Unie obhájců jako protiváha Unie státních zástupců.

Stanovisko ČAK k návrhu

novely advokátního tarifu upravujícího výši přisudku v bagatelních sporech

Ministerstvo spravedlnosti rozeslalo do připomínkového řízení návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění pozdějších předpisů. Jde o jednu ze dvou vládních reakcí na sněmovní tisk 107, kterým se skupina poslanců pokusila legislativně odpovédět na situaci v oblasti tzv. obchodu s přisudky, která nastala po zrušení paušální vyhlášky č. 484/2000 Sb., kdy se náhrada nákladů právního zastoupení (často nesprávně označovaná jako „odměna advokáta“) začala určovat podle ustanovení advokátního tarifu o mimosmluvní odměně. Cílem ministerského návrhu je zavést odlišný způsob stanovení výše náhrady nákladů právního zastoupení pro tzv. bagatelní spory (do 10 tisíc Kč), a to jak pro nalézací, tak vykonávací (exekuční) řízení. Jde tedy o jiný druh řešení, než který přinesl tisk 107.

Česká advokátní komora se nejenom v rámci diskusí nad tiskem 107, ale i v dobách minulých opakovaně vyjadřovala ve prospěch řešení, které by bylo vůči úspěšným účastníkům řízení spravedlivé v tom směru, že by jim náležela alespoň určitá náhrada nákladů právního zastoupení, neboť není jediný důvod, proč řešit zneužívání práva (čímž obchod s přisudky bezesporu je) řešením, které by opět přineslo velkou míru nespravedlnosti. Pokud tedy v laické veřejnosti existuje utkvělá představa, že náhrada nákladů právního zastoupení vede k prudkému zadlužování části společnosti (vesměs té, která nerozumí prastaré latinské zásadě *pacta sunt servanda*) a je tedy potřeba s tím něco dělat, není podle názoru České advokátní komory ospravedlnitelné takové řešení, které celou situaci obrátí naruby a udělá z přisudku (resp. z náhrady nákladů právního zastoupení) v bagatelních sporech cosi výjimečného, co připadá do úvahy pouze za situace zvláštního zřetele hodného a co je potřeba v jednotlivých případech pečlivě odůvodňovat (což soudy jistě uvítají). Tím by byla přenášena tíže sporu, vzniklého proto, že dlužník řádně a včas neuhradil svou pohledávku vůči němu, výhradně právě na věřitele, čímž by byl dlužník ve svém postavení opětovně zvýhodňován.

Domníváme se, že je potřeba vyjít z několika zásad, které by měly platit pro každý druh sporu bez ohledu na žalobní petit. Především by mělo platit, že úspěšný účastník řízení by měl mít vždy nárok na náhradu nákladů, které v daném řízení vynaložil, včetně nákladů spojených s právním zastoupením (tj. nejčastěji advokátem, byť se může jednat i o notáře nebo patentového zástupce). Takovouto právní normou dává zákonodárce jednoznačně najevo, že je-li člověk v právu,

nebude muset nést náklady soudní pře. Dále je zjevné, že nárok na náhradu nákladů by měl být soudem přiznán pouze tehdy, pokud byly tyto náklady účelně vynaloženy, tj. pokud bylo skutečně nezbytné, aby je účastník řízení vynaložil za účelem uplatnění nebo obrany svých práv. Důsledným lpěním na těchto zásadách by potom nemohla nikdy vzniknout problematika kupčení s přisudky, neboť soudy by neměly jediný důvod u tzv. formulářových žalob přiznávat žalobcům náklady právního zastoupení, pokud by nebylo prokázáno, že je vynaložili účelně a nikoli účelově! Ačkoli se k této problematice vytvořila za relativně krátký čas poměrně ucelená judikatura (čítající mnohá rozhodnutí Ústavního soudu), boj proti zadlužení společnosti a kupčení s přisudky se pořád zaměřuje na zrušení tzv. „odměny advokáta“, tj. zrušení náhrady nákladů právního zastoupení (která však nemá s vlastní odměnou advokáta mnoho společného a tvoří pouze jednu část veškerých nákladů, které musí neúspěšný účastník řízení tak jako tak protistraně zaplatit). Diskuse se tedy nevedou o tom, za jakých podmínek má mít účastník řízení nárok na náhradu nákladů, ale zda vůbec má nějaký nárok ziskat!

Česká advokátní komora je proto přesvědčena, že spravedlivějším řešením vůči úspěšným účastníkům řízení (kterými mohou být jak žalobci, tak žalovaní!) by byla taková úprava, která by vycházela z ustanovení advokátního tarifu o mimosmluvní odměně jakožto jednotného způsobu určení výše náhrady nákladů právního zastoupení, přičemž pro bagatelní pohledávky by mohla existovat zvláštní sazba, která by se odvíjela od většího rozvrstvení tarifních hodnot v pásmu od 1 Kč do 10 000 Kč.

REXIM

K. U. K. Traditions-Modischneiders von 1876 gegründet Meist. Modenschön.

Man's Taylor and Arbitrer of Elegance

**Pro členy ČAK při objednání obleku
zdarma dvouhodinové poradenství,
styling v hodnotě 6000 Kč
a doplňky v hodnotě cca 6000 Kč.**

Pánský Krejčovský Atelier REXIM

Pařížská / Elišky Krásnohorské 12, Praha 1 – Josefov

Tel.: +420 602 171 189, www.rexim.eu

Otevřeno po předchozí telefonické dohodě.

inzerce

Tím by se sice neospravedlnil rozdíl mezi výší přisudku při zastupování v bagatelním sporu a např. při zastupování dědice v dědickém řízení, kde výše jeho dědického podílu nepřevyšuje 10 000 Kč, nicméně zůstal by zachován jednotný princip, podle kterého úspěšný účastník dostane od druhé (neúspěšné) strany alespoň částečnou náhradu nákladů právního zastoupení.

Závěrem lze snad pouze upozornit na často opakovaný (a jistě nikoli vědomý) omyl, že celá diskuse se vede o odměně advokáta jako takové a že Česká advokátní komora v rámci toho bojuje za dosažení co nejlepšího výsledku pro advokáty. Není tomu tak – tzv. **přisudek je příjmem klienta, nikoli advokáta**. Soud v rozhodnutí o nákladech řízení neurčuje, jaká bude odměna advokáta (tj. kolik má advokát dostat zapláceno – to se řídí smlouvou s klientem nebo advokátním tarifem), ale toliko stanoví, kolik neúspěšná protistrana nahradí úspěšnému účastníkovi řízení, který se nechal zastoupit advokátem (popř. notářem nebo patentovým zástupcem). **Návrh České advokátní komory tedy nevede k zajištění co největší odměny advokátů, ani k ochraně zájmů těch několika málo advokátů, kteří se na obchodu s přisudky podílejí, ale o zachování spravedlivého principu náhrady účelně vynaložených nákladů právního zastoupení.** V daných mantinelech je potom pochopitelně možné vést diskusi, kolik má být náhrada nákladů právního zastoupení při vymáhání např. stokorunové pohledávky, ale opuštění tohoto principu by nutně vedlo k dalšímu případu zjevné legislativní nespravedlnosti, čemuž by Česká advokátní komora nerada přihlížela.

Návrh Ministerstva spravedlnosti a protinávrh ČAK jsou k dispozici níže v textu. Veškeré změny advokátního tarifu však budou mít smysl pouze za předpokladu, že zůstane zachováno dosavadní pravidlo, podle kterého úspěšný účastník řízení má ze zákona nárok na náhradu účelně vynaložených výdajů (včetně náhrady nákladů vynaložených na odměnu advokáta, jejíž výši bude určovat advokátní tarif).

NÁVRH MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI

VYHLÁŠKA

ze dne...2014,

kteřou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

Ministerstvo spravedlnosti stanoví podle § 22 odst. 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění zákona č. 79/2006 Sb.:

Čl. I

Vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní ta-

rif), ve znění vyhlášky č. 235/1997 Sb., vyhlášky č. 484/2000 Sb., vyhlášky č. 68/2003 Sb., vyhlášky č. 618/2004 Sb., vyhlášky č. 276/2006 Sb., vyhlášky č. 399/2010 Sb., vyhlášky č. 486/2012 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 116/2013 Sb., a vyhlášky č. 390/2013 Sb., se mění takto:

1. V § 1 odst. 2 se za slova „o mimosmluvní odměně“ vkládají slova „,nestanoví-li tato vyhláška jinak“.

2. V § 1 odst. 3 zní:

„(3) Výše odměny advokáta ustanoveného soudem se určí podle ustanovení o mimosmluvní odměně; § 12 odst. 2 se neužije.“

3. Za část čtvrtou se vkládá nová část pátá, která včetně nadpisu, zní:

„ČÁST PÁTÁ ZVLÁŠTNÍ USTANOVENÍ O NÁHRADĚ NÁKLADŮ ŘÍZENÍ

§ 14b

(1) Pro účely stanovení nákladů řízení v občanském soudním řízení podle § 1 odst. 2, v němž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 10 000 Kč, činí sazba odměny za jeden úkon právní služby provedený advokátem v souvislosti s řízením z tarifní hodnoty

1. do 500 Kč	200 Kč,
2. přes 500 Kč do 1000 Kč	300 Kč,
3. přes 1000 Kč do 5000 Kč	400 Kč,
4. přes 5000 Kč do 10 000 Kč	500 Kč.

(2) Do náhrady nákladů řízení podle odstavce 1 se započítává maximálně 5 úkonů právní služby.

(3) Paušální částka jako náhrada výdajů na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné činí 100 Kč za každý z úkonů právní služby podle odstavce 1.

(4) Jde-li o výkon rozhodnutí, činí sazba odměny za první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a za sepsání návrhu na zahájení řízení 100 Kč za každý z těchto úkonů právní služby. Paušální částka jako náhrada výdajů na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné, činí 100 Kč za každý z těchto úkonů právní služby.

(5) Ustanovení § 6 až 12 se použijí přiměřeně.“

Dosavadní část pátá se označuje jako část šestá.

Čl. II Účinnost

Tato vyhláška nabývá účinnosti patnáctým dnem po jejím vyhlášení.

PROTINÁVRH ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

VYHLÁŠKA

ze dne...2014,

kteřou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

Ministerstvo spravedlnosti stanoví po předchozím vyjádření České advokátní komory podle § 22 odst. 3 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění zákona č. 79/2006 Sb., (dále jen „zákon“):

Čl. I

Změna vyhlášky č. 177/1996 Sb.

Vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění vyhlášky č. 235/1997 Sb., vyhlášky č. 484/2000 Sb., vyhlášky č. 68/2003 Sb., vyhlášky č. 618/2004 Sb., vyhlášky č. 276/2006 Sb., vyhlášky č. 399/2010 Sb., vyhlášky č. 486/2012 Sb. a nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 116/2013 Sb., se mění takto:

1. § 1 zní:

„§ 1

- (1) Tato vyhláška upravuje odměnu advokáta za poskytování právních služeb (dále jen „odměna advokáta“) a výši odměny za zastupování účastníka řízení advokátem v občanském soudním řízení pro účely rozhodování soudu o náhradě nákladů řízení podle jiného právního předpisu (dále jen „náhrada odměny advokáta“).
- (2) Odměna advokáta se řídí jeho smlouvou s klientem (dále jen „smluvní odměna“); není-li odměna advokáta takto určena, řídí se ustanoveními této vyhlášky o mimosmluvní odměně.
- (3) Výše odměny advokáta ustanoveného soudem se stanoví podle ustanovení této vyhlášky o mimosmluvní odměně; § 12 odst. 2 se neuzije.“

2. V § 13 odst. 3 se částka „300 Kč“ nahrazuje částkou „400 Kč“.

3. Za část čtvrtou se vkládá nová část pátá, která včetně nadpisu zní:

„ČÁST PÁTÁ NÁHRADA ODMĚNY ADVOKÁTA

§ 14b

(1) Není-li stanoveno jinak, určí soud náhradu odměny advokáta pro řízení v jednom stupni podle ustanovení této vyhlášky o mimosmluvní odměně; ustanovení § 12 odst. 2 se nepoužije. Za řízení v jednom stupni se považuje rovněž řízení před soudem, který ve věci rozhodoval před tím, než bylo rozhodnutí tohoto soudu zrušeno a věc vrácena k dalšímu řízení.

(2) Ve věcech, v nichž je předmětem řízení peněžité plnění nepřevyšující 10 000 Kč, činí náhrada odměny advokáta za jeden úkon právní služby z tarifní hodnoty

1. do 2000 Kč	100 Kč,
2. přes 2000 Kč do 3000	200 Kč,
3. přes 3000 Kč do 4000	300 Kč,
4. přes 4000 Kč do 5000	500 Kč,
5. přes 5000 Kč do 6000	700 Kč,
6. přes 6000 Kč do 7000	900 Kč,
7. přes 7000 Kč do 8000	1100 Kč,
8. přes 8000 Kč do 9000	1300 Kč,
9. přes 9000 Kč do 10 000	1500 Kč.

Náhrada odměny advokáta pro řízení v jednom stupni zahrnuje maximálně šest úkonů právní služby.

(3) Náhrada odměny advokáta určená podle předchozích odstavců se zvyšuje o paušální částku uvedenou v § 13 odst. 3 za každý úkon právní služby, které advokát v jednom stupni učinil. Ve věcech, v nichž je předmětem řízení peněžité plnění nepřevyšující 10 000 Kč, činí tato částka 200 Kč.“

Čl. II

Přechodná ustanovení

- (1) Za právní služby poskytnuté přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky přísluší advokátovi odměna podle dosavadních právních předpisů.
- (2) Nebylo-li ke dni účinnosti této vyhlášky pravomocně rozhodnuto o náhradě nákladů řízení, určí soud nebo jiný orgán odměnu za zastupování účastníka řízení advokátem postupem podle ustanovení vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění této vyhlášky.

Čl. III

Účinnost

Tato vyhláška nabývá účinnosti dnem jejího vyhlášení.

Ministryně:

Oblekem projevíte vaši individualitu a příslušnost k advokátnímu stavu

„Právník se může, obrazně řečeno, obléci spravedlností nebo lékař soucitem, ale je to opravdu i samo oblečení, kterým ujistí druhé o kvalitě svého vzdělání a schopnostech.“ říká v rozhovoru pro Bulletin advokacie Pavel Řexim Mejsnar.

Každý advokát si je vědom toho, že by měl dobře reprezentovat sebe a svou kancelář. Jakou roli v tom, podle Vás, hraje správný výběr oblečení a co o nás, advokátech, naše oblečení vypovídá?

Bohužel nemohu s Vámi souhlasit, že si je každý advokát vědom, že by měl dobře reprezentovat sebe i svou kancelář. Oblečení člověka vypovídá o mnohém. Zejména v úvodu si o jeho nositeli podle oblečení jeho protějšek tvoří názor veškerý, protože jiná data zpravidla nemá. Pokud i jiná data tento protějšek má, stejně se nedokáže ubránit pocitům, kterými na něho oblečení působí. Z těchto, ale i jiných důvodů je oblečení významným komunikačním prostředkem. Na každém potom je, aby si zvolil, co a jak tímto oblečením komunikovat. Uvědomme si, že být správně a vkusně oblečen je téměř to nejjednodušší, co advokát může udělat pro to, aby přesvědčil okolí o svých kvalitách. Musí ovšem vědět, jak na to. Za velice důležitou skutečnost považuji i to, že mnoho právních bitev neprobíhá přece před soudem, ale na kolbištích advokátních kanceláří, a tak, jako protistrana reaguje na úroveň kanceláře, její adresu apod., reaguje i na oblečení advokáta, jeho hodinky, automobil atd. Může se to zdát povrchní, ale funkce úspěšného advokáta byla téměř vždy spjata s vyšší společenskou třídou a k té zkrátka tyto věci patřily a patří.

O módě se v poslední době mezi advokáty hovoří téměř výlučně v souvislosti s advokátními taláry, ale asi by nebylo vhodné tuto problematiku redukovat pouze na ně. Myslíte si, že se čeští advokáti umějí správně oblékat i mimo jednacích síně? Změnilo se u nás v tomto směru něco v posledních letech?

Soud rozhoduje při řízení nestranně a kritérium vhodného oblečení (tedy ani talár) by nemělo v tomto ohledu hrát roli. Záměrně říkám nemělo, protože soudy tvoří soudci a to jsou – světe div se, také lidé, a proto ani oni nejsou rezistentní proti vyjadřovacím schopnostem, které má oblečení zúčastněných advokátů, a to i vzhledem ke skutečnosti, že talár je povinný jen u jednání před trestními soudy, u obou soudů nejvyšších a soudu Ústavního. Proto otázka vhodného, správného, elegantního, decentního a padnoucího obleku u soudu i mimo soudní síně je naprosto legitimní, a to nejen z důvodu, že advokát je bezesporu společensky prestižní profesí, u které se jaksi očekává i určitá úroveň ošacení. S postupující dobou se oblečení advokátů až na výjimky spíše zhoršuje a mohu Vás ujistit, že staromilectví není mou vlastností. Jen se domnívám, že správné a vkusné oblečení o člověku mnohé vypovídá a projevování určité slušnosti a úcty patří k „dobrému tónu“.

Můžete jednoduše popsat rozdíl mezi konfekcí a ručně šitým oblečením? Kdy zvolit jedno nebo druhé a proč?

Nejde primárně o to, zda je oblek konfekční, či ušitý krejčím. Podstatné je to, aby oblek takzvaně „seděl“, a v tom je kámen úrazu. Konfekční oblek zkrátka perfektně sedět nemůže. Představte si jednoduchý případ. Dotyčný má konfekční velikost saka 54. Velikost 54 znamená, že má jasně stanovenou délku obvodu hrudníku, a ta je 110 cm. Jak ovšem může konfekce při této obvodové míře vědět, zda její nositel má tvar hrudníku ve tvaru elipsy, či tvaru do písmene O? Dále má tato velikost saka 54 jasně stanovenou délku rukávu, a ta je 64 cm. Může snad konfekce znát délku rukou nositele? Délka saka v této velikosti 54 je 80 cm. Může snad konfekce vědět, jak vysoký daný jedinec je či zda má krátké tělo (vrchní část od pasu nahoru) a dlouhé nohy, či naopak? Po-

Pavel Řexim Mejsnar
Foto Ondřej Hošť

Pavel Řexim Mejsnar (* 1974)

V osmnácti letech navázal na tradici vrcholného pánského šití v pražském Židovském městě na Josefově a opětovně přivedl v život Mosesovo krejčovství, které zde v Pařížské ulici působilo od roku 1676. Věnuje se šití klasických pánských obleků na míru pro náročné zákazníky. Podílel se na kostýmních návrzích obleků a stylingu pro protagonisty hl. rolí hollywoodských filmů Titanic, Men in Black, Casino Royale, The Aviator, The Great Gatsby a The Wolf of Wall Street. Do České Republiky a na Slovensko přivedl francouzskou společnost Dormeuil založenou roku 1842 v Paříži, výrobce nejluxusnějších pánských látek na světě. Významně se zasadil o rozvoj klasické pánské módy v České a Slovenské republice po roce 1989 a je uznávaným poradcem a stylistou. Miluje právní vědu, kterou studuje na moderní prestižní Panevropské vysoké škole.

kud by měl daný muž dle konfekčních tabulek naprosto konfekční velikost, pak by s tím problém nebyl. On ji ale zpravidla nemá. V nedávné době jsem se seznámil s dvěma muži. Otcem a synem. Synovi bylo 34 let a jeho otcí 67. Syn byl o hlavu vyšší než jeho otec a měl i vzhledem ke svému věku poměrně sportovní postavu. Jeho otec, ač důstojný muž, již jaksi neměl postavu mladistvou, nicméně oba měli naprosto totožné míry přes prsa, pas i boky. To znamená, že měli naprosto stejnou konfekční velikost. Domnívat se, že sako, které vypadalo dobře na otcí, vypadalo stejně dobře i na jeho synovi, by bylo mylné. Vypadalo komicky, a to je hlavní důvod, proč by muž, který dbá svého zevnějšku, neměl existenci dobrého pánského krejčího podceňovat. Dříve muži chodili oblečení minimálně ve správných velikostech a obleky jim seděly. Proč? Protože konfekce se teprve rodila a většina mužů chodila ke krejčím. Dá se tedy říci, že konfekci mohu v ojedinělých případech zvolit a být správně oblečen v případě, že skutečně mám „ideální“ konfekční míry, anebo v případě, kdy chci být oblečen nedbale.

Řekněme, že celé roky nakupuji kvalitní konfekční obleky a módní doplňky a mám naprosto konfekční velikost. Co by mě mělo přimět k tomu, abych dal přednost ručně šitému oblečení?

Pro to je mnoho důvodů a několik jich uvedu. Jednak je to záležitost jisté prestiže, ale připouštím, že toto není nejdůležitější faktor. Za důležité ovšem považuji zejména nepřebornou škálu možností látek, které vyhovují mým potřebám. Jsem silný a potom se, a tudíž potřebuji nosit tenké látky celoročně, a opačně, v případě, kdy jsem např. hubený a zimomřivý. Je má kůže senzitivní na určité příměsi? Mám určitou konkrétní představu o vzhledu a kvalitě látky? Víím, jak dlouhé mají být kalhoty či jak dlouhé rukávy saka mám mít? Chci mít sako jednořadé či dvouřadé? Po zodpovězení těchto otázek může každý jednoduše dojít k odpovědi na Vaši otázku. Bohužel domněnka, že sličná obsluha v konfekčním obchodě zná sama správné odpovědi, např. na tyto otázky, je naivní, takže nejistota, která tímto může vzniknout, jaksi předpovídá i pravděpodobný nezdar při správné volbě doplňků a jejich sladění.

Upřímně, myslíte si, že klient pozná, pokud advokát není dobře oblečen? Není to spíše tak, že stejně jako advokát sám i klient věnuje v obchodním jednání pozornost spíše jiným věcem?

Jsem si jist, že klient i kdokoli jiný pozná, zda to advokátovi sluší či ne, zda je elegantní a decentně oblečený apod. To vnímáme všichni a všude, samozřejmě vyjma určitých ojedinělých případů. Jako právník Vám mohu potvrdit to, že důležitější jsou samozřejmě znalosti a schopnosti advokáta, avšak opakují: šaty jsou výrazným výrazovým prostředkem, kterým působíme na okolí, a to bych rozhodně nepodceňoval.

Člověk si nemůže nevšimnout, že některým pánům prostě oblek „padne“, jako by se s ním narodili, někdo i v drahém obleku může působit rozpačitě. Dá se nošení obleku učit a naučit?

Otázka celkového padnutí a možné jisté rozpačitosti byla částečně již zodpovězena ve Vaší předchozí otázce, nicméně naučit se oblek nosit je obdobné tomu, když ženy dělají své první krůčky v botách s vysokým podpatkem. Některé to jde ihned, protože je to v podstatě a zjednodušeně její přirozenost, či své první krůčky začala v útlém dívčím věku a než dorostla do dospělé ženy, tak se to naučila. Některá žena zpočátku vypadá rozpačitě, ale časem se to naučí každá. Pokud tedy chce vypadat hezky a žensky. A každá taková žena i ví, jaké střevíčky jsou „ty“ správné. Stejně je to u mužů v šatech.

Ted' k praktické stránce věci. Pokud chci kvalitní a padnoucí oblečení, asi musím být ochoten si za kvalitu připlatit. Otázka je jednoduchá: kolik stojí kvalita a kde ji mám hledat?

V konfekčním prostředí je dnes velká nabídka a, pokud skálopevně netrvám na nákupu v ČR, (ale i zde je to možné), nemusí být vždy nezbytné investovat vysoké desetitisícové sumy. Pokud budeme hovořit v cenách před slevami, které jsou pro ČR příznačné, tak se dá kvalitní oblek pořídit od cca 20 000 Kč. U levnějších obleků kvalitu opravdu nehledáme. Tedy až na výjimky. Ve slevách je možno odečíst i 50-60%, avšak uvědomme si, že je to výprodej, tzn. lidé před námi o toto zboží neměli zpravidla z určitého důvodu až takový zájem a obchodníka to vedlo ke zlevnění. Cena obleku od dobrého krejčího z kvalitní látky nemůže být zpravidla menší než 50 000 Kč (jen práce krejčího trvá cca 40 hodin, něco stojí látka, kvalitní knoflíky apod.). Záměrně jsem opět zdůraznil dobrého krejčího, protože špatných krejčích je dost a ti mohou své výrobky nabízet za ceny i diametrálně rozdílné. Výsledek je ovšem doslova tristní a myslím si, že ne žít ke špatnému krejčímu, je lepší si koupit konfekci. Budu v ní totiž zpravidla vypadat lépe. A kam pro padnoucí oblek z kvalitní látky jít? Každá liška chválí svůj chovst, nicméně v rámci ČR existuje pro naše obleky fakticky konkurent pouze jeden a toho zmiňovat nebudu. Rád bych ovšem čtenáře ujistil o tom, že v případě, že by krejčí odvádějící skutečně špičkovou práci v ČR existovali ve větším počtu, tak bych to uvedl, protože pro nás by konkurence byla inspirující. I my se stále učíme, avšak v rámci ČR není bohužel od koho.

Na Vašich internetových stránkách zmiňujete módní poradenství a styling, který má korespondovat s účelem a dojmem, společenským postavením. Můžete přiblížit, jak takové poradenství probíhá? Může se na něj klient nějakým způsobem dopředu připravit?

Módní poradenství a styling jsou relativně nová označení, která se mi osobně příliš nelíbí. Nicméně vzhledem k častému tápání dnešních mužů v tom, jak se správně obléci na danou příležitost, vyvstala obecná potřeba pro jejich usměrnění a radu. Muž by si měl umět správně zodpovědět například to, jaké je jeho postavení ve společnosti a co od něho okolí očekává, respektive jakým dojmem by měl na ně působit. Nebýt nikdy „přeoblečen“, nebo být naopak oblečen nedostatečně či

„Šaty jsou výrazným výrazovým prostředkem, kterým působíme na okolí, a to bych rozhodně nepodceňoval.“

nesprávně. To jsou asi základní kontury toho, co je potřeba oblečením v tomto směru sledovat, a to je objektem činnosti módního poradce a stylingu, který tvoří. Například lze uvést, že jinak vypadá oblek do denního profesního prostředí advokáta a jinak advokátův oblek pro volný čas, v rámci kterého navštíví například dobrý restaurant. U advokátů by ovšem tento rozdíl neměl být výrazný. A právě proto to vyžaduje orientaci v klasické pánské módě a tradičním stylu i smysl pro detail, a to nemusí být pro mnoho lidí vůbec jednoduché.

Měl by si, podle Vás, muž vybrat oblek sám, nebo přizvat na pomoc partnerku?

Nemyslím si, že by pomoc ženy v tomto případě byla nezbytná. Ženy zpravidla pánskému oblečení rozumí toliko z pohledu, zda se jim dotyčný muž v šatech líbí či nikoli. To je zcela určitě důležitý faktor, protože jednou z funkcí oblečení je líbit se ženám a to je vhodné si upřímně říci. Nicméně tak, jako si my, muži, nedokážeme většinou reálně představit pocity, které žena hodnotí při výběru například podprsenky, kdy dotyčná velice detailně v soukromém prostředí zkušební kabinky před zrcadlem z mnoha úhlů a pohledů zkoumá tvar svých prsou, požadovanou svůdnost té části dekoltu, kterou své okolí umožněním pohledu potěší apod., nedokáže zpravidla zase ona zohlednit naše potřeby či představy. A upřímně – nebylo by nám zprostředkování těchto představ a potřeb ženě žinantní? Výběr oblečení či jeho zkoušení je totiž pro většinu lidí velice intimní záležitostí a nezažil jsem naštěstí případ, kdy by žena nazouvala muži při zkoušení obuvi boty, což je v tradičních obuvnických všude ve světě běžné, a muž by byl vystaven situaci, kdy by prodávající ženě ukázal své, po celém dni propocené ponožky. Proto v dobrých oděvních obchodech prodávají zboží zákazníkům zpravidla příslušníci stejného pohlaví již od pradávna.

Pochopil jsem, že módní styling nekončí u advokáta výběrem obleku, košil, kravaty či manžetových knoflíků. Jak je to s dalšími módními doplňky?

V případě advokáta tímto módní styling a poradenství takřka končí. Advokát není rockovou hvězdou apod., a proto je střídma decentnost zcela na místě. Je samozřejmě, že dobrý krejčí, který je i poradcem a stylistou, poradí i s výběrem obuvi, která se v případě klasické pánské módy takřka nemění, či s výběrem hodinek anebo např. distingované vůně či účesu. Nicméně i tyto obory jsou profesemi vyžadující vysokou odbornost a je proto vhodné svěřit se do rukou jednotlivých odborníků, kteří svou prací přispějí ke zdárnému celkovému výsledku, tzn. správné image advokáta.

Děkujeme za rozhovor a těšíme se na Váš seriál o oblékání v příštích číslech Bulletinu advokacie.

Pánský Krejčovský Atelier Řešim
Pařížská / Elišky Krásnohorské 12, Praha 1
Tel.: +420 602 171 189, www.rexim.eu
Otevřeno po předchozí tel. dohodě.

ÚS potvrdil: ČAK je oprávněna nezapsat mezi koncipienty absolventy Policejní akademie a Panevropské VŠ

ÚSTAVNÍ SOUD V NEDÁVNÉ DOBĚ ODMÍTL JAKO ZJEVNĚ NEOPODSTATNĚNÉ HNED DVĚ STÍŽNOSTI NA POSTUP ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY. TA V PRVÉM PŘÍPADĚ ODMÍTLA ZAPSAT DO SEZNAMU ADVOKÁTNÍCH KONCIPIENTŮ ABSOLVENTA POLICEJNÍ AKADEMIE ČR A V DRUHÉM PŘÍPADĚ ABSOLVENTA PANEVROPSKÉ VYSOKÉ ŠKOLY (DŘÍVE BRATISLAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA PRÁVA). ÚSTAVNÍ SOUD ODMÍTL STÍŽNOST PRVNÍHO STĚŽOVATELE USNESENÍM SP. ZN. I. ÚS 3921/12 ZE DNE 6. ÚNORA 2014, STÍŽNOST DRUHÉHO STĚŽOVATELE PAK USNESENÍM SP. ZN. I. ÚS 110/14 ZE DNE 7. BŘEZNA 2014.

Případ absolventa Policejní akademie

Prvý stěžovatel, absolvent Policejní akademie ČR v Praze, podal žádost o zápis do seznamu advokátních koncipientů dne 11. 6. 2007. Poté, co Česká advokátní komora jeho žádost odmítla, žadatel podal žalobu, kterou Obvodní soud pro Prahu 1 ve znění (poté, co změnu petitu na „rozhodnutí ČAK č. j. ... se zrušuje“ nepřipustil) „žalobce se zapisuje do seznamu advokátních koncipientů, vedených Českou advokátní komorou“ rozsudkem č. j. 21 C 2567/2007-18 ze dne 4. 6. 2008 zamítl.

Žalobce v odvolání mimo jiné tvrdil, že výrok rozsudku nekoresponduje s jeho petitem, a přehlížel tak usnesení, kterou změna nebyla připuštěna.

Při jednání odvolacího soudu po vysvětlení a dotazu ze strany soudu vznikl žalobní petit nový a Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 23. 7. 2009 rozsudek soudu I. stupně změnil tak, že „žalovaný je povinen zapsat žalobce do jím vedeného seznamu advokátních koncipientů“.

K dovolání žalované Nejvyšší soud ČR rozsudkem č. j. 32 Cdo 583/2010-58 z 25. 1. 2012 rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení, se závazným právním názorem:

Policejní akademie ČR v Praze není vysokou školou zaměřenou na studium práva a výchovu právníků ve všech oborech práva a v celém rozsahu každého právního oboru, ale jde o vysokou školu zaměřenou na vzdělání v jiných profesích. Právní obory na policejní akademii nejsou hlavní náplní studia, obsah a rozsah výuky nemůže být rovnocenný s obsahem a rozsahem jednotlivých právních oborů na vysoké škole specializované na výuku práva.

Změny zákona č. 128/1990 Sb., o advokacii, v ustanovení § 30 písm. b) (ve znění účinném do 30. června 1996), nyní v ustanovení § 37 odst. 1 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, (ve znění účinném do 31. srpna 2009 a ve znění účinném od 1. září 2009) nejsou obsahové, ale jde o zpřesnění pojmu s ohledem na stávající právní úpravu vysokých škol.

I po těchto změnách jsou platné závěry vyjádřené v nálezu pléna Ústavního soudu ČR, sp. zn. Pl. ÚS 7/95 ze dne 13. září 1995 a ve stanovisku pléna Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. ledna 1995, Plsn 1/95 uveřejněném pod R 30/1995 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Česká advokátní komora, jako subjekt odpovědný za posuzování žádostí o zápis do seznamu advokátních koncipientů a do seznamu advokátů, má legitimní právo střežit úroveň vzdělání uchazečů o zápis.

Žalobce podal ústavní stížnost, kterou Ústavní soud usnesením IV. ÚS 1518/12 ze dne 14. 5. 2012 odmítl s odůvodněním, že není prokázáno, že nepřipustná stížnost podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele.

Odvolací soud pak rozsudkem 20 Co 189/2009 ze dne 2. 8. 2012 rozsudek (ze dne 4. 6. 2008) soudu I. stupně potvrdil.

Další ústavní stížnost odmítl Ústavní soud usnesením I. ÚS 3921/12 ze dne 6. 2. 2014 jako zjevně neopodstatněnou.

S odkazy na nálezy ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. I. ÚS 504/03, usnesení ze dne 19. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 266/09 a nálezy ze dne 13. 9. 1995, Pl. ÚS 7/95, který výslovně označil za stále aktuální, Ústavní soud mimo jiné připomenul, že **právo na svobodnou volbu povolání nelze aplikovat bez současného posouzení míry účasti veřejného zájmu a veřejné moci na podmínkách existence takového povolání. Stát, jakož i Česká advokátní komora mají právo, ale zároveň povinnost dbát toho, aby advokacie byla vykonávána kompetentními osobami. Ústavní soud hodnotí takový výklad jako ústavně konformní.**

Případ absolventa Panevropské VŠ

Druhý stěžovatel, absolvent Bratislavské vysoké školy práva (nyní Panevropská vysoká škola) požádal o zápis do seznamu advokátních koncipientů dne 17. 8. 2009 a poté, co Česká advokátní komora jeho žádost odmítla, podal žalobu, kterou zamítly soudy obou stupňů. Jeho dovolání odmítl i Nejvyšší soud svým usnesením sp. zn. 30 Cdo 1475/2013 ze dne 23. 10. 2013. (*Bulletin advokacie o tom informoval v č. 12/2013.*)

Věc měla další vývoj a v řízení před obecnými soudy neúspěšný žalobce usnesení Nejvyššího soudu ČR (a rozhodnutí nižších soudů) napadl ústavní stížností. Tu Ústavní soud

svým usnesením ze dne 7. 3. 2014 ve věci sp. zn. I. ÚS 110/14 jako zjevně neopodstatněnou odmítl.

Dodejme, že stěžovatel tvrdil, že rozhodnutími obecných soudů byla porušena jeho základní ústavní práva, a to právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu, včetně práva na získávání prostředků na živobytí, a též právo na spravedlivý proces.

Ústavní soud nejprve připomněl, že jeho pravomoc je založena výlučně k přezkumu z hlediska dodržení ústavně-právních principů, tedy zda v řízení nebyly dotčeny předpisy ústavního pořádku chráněná práva nebo svobody jeho účastníka, a zda řízení bylo vedeno v souladu s ústavními principy.

K právu na svobodnou volbu povolání, přípravu k němu a k právu na získávání prostředků na živobytí Ústavní soud uvedl, že tato práva jakožto práva hospodářská nejsou absolutní, resp. že právo na svobodnou volbu povolání není „klasickým“ základním právem, jehož omezení by muselo úspěšně projít testem proporcionality, a že zákonodárci je otevřen poměrně široký manévrovací prostor. V posuzované věci pak Ústavní soud uzavřel, že obecné soudy rozhodující ve věci se nedopustily extrémního výkladu obyčejného práva, který by vybočil z mezí ústavnosti.

Stejný závěr byl učiněn i v otázce práva na spravedlivý proces, které nalézacími soudy též nebylo porušeno, neboť stěžovateli se dostalo právní ochrany ve třech instancích (byť s poněkud jiným výsledkem, než o který usiloval).

Ústavní soud proto podanou ústavní stížnost odmítl vzhledem k tomu, že do ústavně zaručených práv stěžovatele zasazeno nebylo.

Obě usnesení Ústavního soudu mohou zájemci nalézt na webových stránkách www.nalus.usoud.cz pod spisovými značkami ÚS 3921/12 a I. ÚS 110/14.

♣ JUDr. JAN SYKA, vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK

♣ JUDr. MILAN HOKE, odbor sekretariátu ČAK

WI-ASS ČR s. r. o.
pojišťovací makléř
specialista na vaše pojištění

Právní služby v Německu

Česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Rechtsanwalt Christian Bibelriether

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

Politických vězňů 98
280 00 Kolín 3

tel.: 0049 851 33403
fax: 0049 851 9666990

tel.: 910 259 869
fax: 315 550 115

ID datové schránky: g3jhyj

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

inzerce

Svoboda/Smolík
Levý/Šínová a kol.

Občanský soudní řád

Komentář

2013, vázané v plátně, 1424 stran
cena 1 890 Kč, obj. číslo EKZ152

- jde o první komentář na trhu podle znění od 1. 1. 2014, kdy nabude účinnosti řada procesních a souvisejících hmotněprávních předpisů, k jejichž přijetí došlo ve druhé polovině roku 2013
- nová koncepce komentování zaručuje přehlednější, stručnější a praktičtější publikaci, aniž by došlo k redukci věcného obsahu výkladu
- komentář není teoretickým pojednáním, ale praktickým textem zabývajícím se konkrétní aplikací procesních předpisů

Jemelka/Podhrázký/Vetešník
Zavřelová/Bohadlo/Šuránek

Soudní řád správní

Komentář

2013, vázané v plátně, 1168 stran
cena 1 590 Kč, obj. číslo EKZ154

- komentář usnadní odborné i laické veřejnosti orientaci v soudním řádu správním i v zákonu o rozhodování některých kompetenčních sporů
- umožní porozumět sporným ustanovením zákona a na některých příkladech ukáže, jak probíhá řízení před správními soudy a jaká je v případě jednotlivých ustanovení ustálená rozhodovací praxe
- publikace zohledňuje aktuální soudní judikaturu i názory odborné veřejnosti

Štenglová • Havel
Čileček • Kuhn • Šuk

Zákon o obchodních korporacích

Komentář

2013, vázané v plátně, 1008 stran
cena 2 890 Kč, obj. číslo EVK15

- předkládá možné praktické i teoretické výklady a řešení otázek a problémů, které přináší nové soukromé právo
- poukazuje na souvislosti s novým občanským zákoníkem a s návrhy navazujících předpisů
- věnuje pozornost nejen výkladu dílčích pravidel, ale současně se snaží předložit výklad nové koncepce obchodních korporací a jejich zařazení do regulace právních osob podle občanského zákoníku
- součástí komentáře je i výběr dosavadní judikatury zaměřený na tu, která bude využitelná i pro nový zákon

Objednávejte se slevou
v eShopu na www.beck.cz

Pozvánka na výroční kongres AIJA

JAK JSTE SI MOHLI PŘEČÍST V PŘEDCHÁZEJÍCÍCH ČÍSLECH BULLETINU, VE DNECH 26. – 30. SRPNA 2014 SE V PRAZE USKUTEČNÍ VÝROČNÍ KONGRES AIJA, MEZINÁRODNÍ ASOCIACE MLADÝCH PRÁVNÍKŮ. V TOMTO ČÍSLE SE ZAMĚŘÍME NA TZV. HOME HOSPITALITY.

„Home hospitality“ je tradiční součástí kongresů AIJA a koná se vždy ve čtvrtek, tj. tentokrát **28. 8. 2014**. Během večera „home hospitality“ pozvou právníci z místa kongresu účastníky kongresu k sobě domů na večeři, obvykle po skupinách čtyř až osmi hostů.

Společný večer trvá obvykle od 19 do 23 hodin. Hostitelé se mohou následně zúčastnit after-party, která bude pro účastníky kongresu po ukončení večere organizována.

Leopoldo Pagotto, partner advokátní kanceláře ZISP Attorneys v Sao Paulu v Brazílii, který se zúčastnil již několika kongresů AIJA a také byl hostitelem, se vždy těší na „home hospitality“: „Myslím, že není lepší způsob, jak se sblížit s právníky v zemi kongresu i z jiných zemí, poznat jejich náhled na život a profesi.“

Orsolya Görgenyi, partnerka advokátní kanceláře Szeckay v Budapešti, byla jedna z hostitelů během kongresu v Budapešti v roce 2009: „Pozvala jsem relativně velkou skupinu, polovina

hostů seděla u nás v jídelně a polovina na terase. Byl to velmi příjemný večer, zajímavě jsme diskutovali v neformální atmosféře.“

Různorodost národností hostů slibuje zajímavou a jistě i zábavnou příležitost navázat nové obchodní kontakty či dokonce

přátelství. Leopoldo Pagotto i Orsolya Görgenyi vřele doporučují stát se hostitelem během AIJA kongresu. K tomu Orsolya Görgenyi dodává: „Zůstala jsem v kontaktu s většinou hostů a několik z nich mi posílá i klienty!“

V případě, že se večer 28. 8. 2014 chcete stát příjemným hostitelem skupiny právníků z různých zemí a seznámit se se zajímavými lidmi, kontaktujte prosím pražský organizační tým AIJA.

Kontaktní osoba pro „home hospitality“: JUDr. Eva Ropková, ak@evaropkova.eu, tel. 774 906 019.

Pro hostitele neplatí žádné věkové či profesní omezení.

Tento článek je třetím ze série článků o výročním kongresu AIJA 2014 v Praze. AIJA je zkratkou pro Mezinárodní asociaci mladých právníků, jedinou celosvětovou asociací pro advokáty a právníky do 45 let. AIJA organizuje mnoho seminářů a kurzů, z nichž nejvýznamnější akcí je každoročně právě výroční kongres.

Účastníci domácí večeře u paní Orsolya Görgenyi na kongresu AIJA v roce 2009 v Budapešti.

XXII. konference Karlovarské právnícké dny

12. – 14. června 2014, Kongresový sál hotelu Thermal, Karlovy Vary

Konferenci pořádají:

Spolek Karlovarské právnícké dny – Společnost českých, německých, slovenských a rakouských právníků

a

Česká advokátní komora – Deutscher Anwaltverein e.V. – Bundesrechtsanwaltskammer – Slovenská advokátská komora – Forschungsinstitut für mittel und osteuropäisches Wirtschaftsrecht e.V., Wien – Industrie und Handelskammer Oberfranken – Internationales Fachinstitut für Steuer und Wirtschaftsrecht e.V. – Verlag C. H. Beck oHG – Notářská komora Slovenskej republiky – Notářská komora ČR – Ústav státu a práva SAV – Nakladatelství Leges – Centrum právní komparatistiky PF UK,

za přispění:

Nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a. s. – ČEZ, a. s. – Československá obchodní banka, a. s. – Nakladatelství Beck, s. r. o.

– nakladatelství Sagit, a. s. – Kolektory Praha, a. s. – portál EPRAVO.CZ – OS OBCZAN.cz – Ministerstvo spravedlnosti – portál Jiné právo – ERSTE Premier, služba nadstandardního bankovníctví České spořitelny, a. s.

- Základní poplatek za účast na třídní konferenci a závěrečné recepce činí **7900 Kč + DPH/300 eur**.
- Účastnit se lze i jen jednotlivých programových dnů.
- Simultánně tlumočeno ČJ/NJ.
- **Počet účastníků je OMEZEN na zhruba 150 osob.**
Změna programu vyhrazena.

PODMÍNKY ÚČASTI A REGISTRAČNÍ FORMULÁŘ NALEZNETE NA WWW.KJT.CZ.

Můžete se též obrátit na technický sekretariát konference: Bc. Michaela Jarkovská, tel: 224 951 148, e-mail: kjt@kjt.cz

PROGRAM KONFERENCE

ČTVRTEK 12. 6. 2014

- **Předpoklady uplatnitelnosti odpovědnosti za škodu**
– JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL. M., Institut práva a ekonomie, PF UP, Olomouc
- **Některé otázky související s postoupením pohledávky**
– prof. JUDr. Karel Eliáš, Dr., Ústav státu a práva AV ČR
- **Prolínání ObčZ a veřejného práva s dopady ObčZ a doprovodné legislativy do právního postavení státu, krajů a obcí** – Mgr. František Korbek, Ph.D., advokát, Praha
- **Pokyny valné hromady týkající se obchodního vedení**
– doc. JUDr. Ivana Štenglová, PF UK, Praha
- **Smlouva o dílo, použitelnost dosavadní judikatury**
– JUDr. Ing. Pavel Horák, NS ČR
- **K úpravě uzavírání smluv v ObčZ**
– JUDr. Robert Pelikán, Ph.D., PF UK, Praha
- **Kupní smlouva a spotřebitelské kupní smlouvy, včetně odpovědnosti za vady** – prof. JUDr. Luboš Tichý, CSc., PF UK Praha
- **Ručení za zdroje zvláštního nebezpečí dle českého ObčZ z právně komparatistického hlediska** – prof. Dr. Ernst Karner, Institut für Zivilrecht, Universität Wien
- **Pódiová diskuse k ObčZ a ZOK – intertempolární ustanovení, slabší strana smlouvy a další otázky** (prof. JUDr. Jan Dědič, prof. JUDr. Karel Eliáš, Mgr. František Korbek, Ph.D., Dr., doc. JUDr. Ivana Štenglová)
- **Vybrané právní otázky k prokazování trestné činnosti**
– JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., Vrchní státní zastupitelství, Praha
- **Pódiová diskuse k otázce trestněprávní odpovědnosti v oblasti hospodářské kriminality** (JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., JUDr. František Púry, prof. JUDr. Pavel Šámal, JUDr. Pavel Zeman)

PÁTEK 13. 6. 2014

- **Kauzální nexus v judikatuře SR ve vztahu k profesní odpovědnosti** – doc. JUDr. Kristián Csach, Ph.D., PF Univerzita P. J. Šafárika, Košice
- **Problematika prokazování kauzálního nexu v různých případech porušení povinností ze zákona či smluv**
– prof. Dr. Reinhard Greger, Institut für Konflikt und Verhandlungsforschung, Ebermannstadt

- **Některé koncepční otázky nové kodifikace**
– prof. JUDr. Irena Pelikánová, DrSc., soudkyně Tribunálu Soudního dvora EU, Lucemburk
- **Společenské smlouvy – vztahy mezi společníky navzájem a mezi společníky a společností** – prof. Dr. Martin Winner, Wirtschafts Universität Wien
- **Spory mezi společníky v obchodní společnosti – judikatura SRN, ČR a SR** – Dr. Konrad Brenninger, advokát, Regensburg
- **Problematika změny Nařízení Brusel I**
– Béatrice Deshayes, advokátka, Paříž
- **Základní otázky zastoupení právnických osob**
– prof. Dr. Martin Spitzer, Institut für Zivil und Unternehmenrecht, Universität Wien
- **Kauzální nexus jako podmínka uplatňování náhrady škody společností způsobené jejich statutárními a dozorčími orgány obchodních společností – teoretické rámce vs. aplikační přístupy** – prof. JUDr. Mária Patakyová, CSc., Univerzita Komenského, Bratislava
- **Připravované směrnice EU k odpovědnosti právních zástupců (advokátů)** – prof. Dr. Friedrich Graf von Westphalen, advokát, Kolín nad Rýnem, prezident KJT
- **Působnost insolvenčního soudu podle ZOK. Střet sankcí podle insolvenčního zákona a podle ZOK. Procesní souvislosti** – JUDr. Zdeněk Krčmář, předseda senátu NS ČR

19:00 – 23.00 hodin – Slavnostní recepce – Poštovní dvůr

SOBOTA 14. 6. 2014

9.00-14.00 hodin

- **Výkon funkce člena statutárního orgánu v prolnutí ZOK a ObčZ** – doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D., advokát, Praha, Ústav státu a práva AV ČR
- **Úprava konfliktů zájmů v ZOK ve vazbě na ObčZ**
– prof. JUDr. Jan Dědič, advokát, Praha
- **Aktuální judikatura – konkurs, insolvence**
– JUDr. Zdeněk Krčmář, předseda senátu NS ČR
- **K prolínání úpravy veřejných seznamů v ObčZ a dalších právních prepisech** – JUDr. Petr Těgl, Ph.D., Institut práva a ekonomie
- **K rozdílu v institutu náhrady škody při porušení smluvní a zákonné povinnosti** – JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M., Institut práva a ekonomie, PF UP, Olomouc
- **Pódiová diskuse – smluvní nabývání vlastnického práva (zejména staveb), i k dalším otázkám ObčZ a ZOK** (prof. JUDr. Jan Dědič, JUDr. Filip Melzer, Ph.D., LL.M., JUDr. Petr Těgl, Ph.D.)

Anketní lístek

PRESTIŽNÍ CENA

pro nejlepší právníký časopis v České a Slovenské republice v období 2013/2014

KARLOVARSKÉ PRÁVNICKÉ DNY

Společnost německých, českých, slovenských a rakouských právníků

ČASOPIS	VYDAVATEL	HODNOCENÍ (1-10)
1 Acta Iuridica Olomoucensia	Univerzita Palackého Olomouc	ČR
2 Ad notam	Notářská komora ČR	ČR
3 ANTITRUST	Sdružení KAIROS	ČR
4 Ars notaria	Notářská komora SR	SR
5 Bulletin advokacie	Česká advokátní komora	ČR
6 Bulletin slovenskej advokácie	Slovenská advokátska komora	SR
7 Časopis pro právní vědu a praxi	Masarykova univerzita Brno	ČR
8 International and Comparative Law Review - Mezinárodní a srovnávací právní revue	Univerzita Palackého Olomouc	ČR
9 Jurisprudence	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR
10 Justičná revue	Ministerstvo spravodlivosti SR	SR
11 Kriminológia	MV ČR, odbor tisku a public relation	ČR
12 Notitiae ex Academia Bratislavensi Iurisprudentiae	Poradca podnikateľa, BVŠP	SR
13 Obchodné právo	EPOS	SR
14 Obchodní právo	JUDr. Michal Pospíšil	ČR
15 Obchodněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR
16 Právněhistorické studie	Univerzita Karlova v Praze	ČR
17 Právní rádce	Hospodářské noviny - Economia	ČR
18 Právní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR
19 Právník	Ústav státu a práva AV ČR	ČR
20 Právní obzor	Ústav státu a práva AV SR	SR
21 Právo a rodina	LINDE nakladatelství	ČR
22 Rekodifikace & Praxe	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR
23 Revue církevního práva	Společnost pro církevní právo	ČR
24 Revue pro právo a technologie	Masarykova univerzita Brno	ČR
25 Soudce	Soudcovská unie ČR	ČR
26 Soudní rozhledy	C. H. Beck Praha	ČR
27 Správní právo	Ministerstvo vnitra ČR	ČR
28 Státní zastupitelství	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR
29 Stavební právo Bulletin	Společnost pro stavební právo	ČR
30 Trestněprávní revue	C. H. Beck Praha	ČR
31 Trestní právo	Wolters Kluwer ČR, a. s.	ČR
32 Veřejné zakázky	VIZEA, s. r. o.	ČR
33 Zo súdnej praxe	Iura Edition	SR

Hodnotí se celková úroveň zejména z hlediska odborné úrovně publikovaných příspěvků, jejich aktuálnost a informační přínos. Rozmezí 1 - 10 (10 nejvíce, 1 nejméně), **hodnocení pouze jednoho časopisu je neplatné.**

POCTA ZA NEJLEPŠÍ JUDIKÁT za období 2013/2014

V oblasti judikatury aplikovatelné v ČR za období 2013 - 2014 doporučuji pro významný přínos právní praxi a teorii k ocenění:

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

JUDIKÁT: soud: _____ sp. zn.: _____ ze dne _____ publikovaný v: _____

Jméno, příjmení, titul:

profese:

*Adresa:

tel./e-mail:

Statut, Prestižní ceny, Pocty judikátu i anketní lístek jsou k dispozici na www.kjt.cz. Prestižní ceny budou uděleny spolu s Autorskou cenou na slavnostní recepci dne 13. 6. 2014, konané v rámci konference v Karlových Varech. Anketní lístky došlé do 1. 6. 2014 budou slosovány o věcné ceny (jejich doplňovaný seznam je uveden na www.kjt.cz).

Anketní lístek vyplňte do 13. 6. 2014 do 15.00 hod. on-line na www.kjt.cz nebo zašlete do 1. 6. 2014 na adresu Karlovarské právníkové dny, 110 00 Praha 1, Národní 10.

* Prosíme uvést přesný kontakt (e-mail, telefon, adresa), jinak Vás nebude možno vyzoomět o případné výhře.

ZÁKON O OBCHODNÍCH KORPORACÍCH. Komentář

Jan Lasák, Jarmila Pokorná, Zdeněk Čáp, Tomáš Doležil a kolektiv

První komentář zákona o obchodních korporacích, který zahrnuje doprovodné zákony a daňové a účetní souvislosti!

Náš komentář jako komplexní pomůcka:

- poskytuje výklad korporátního práva, včetně souvislostí s novým občans. zákoníkem,
- zahrnuje doprovodné předpisy přijaté v rámci rekodifikace,
- doplňuje příslušná ustanovení výkladem daňových a účetních souvislostí,
- přináší informace o souvisejících předpisech a odkazy na odbornou literaturu,
- obsahuje výňatky z důvodové zprávy,
- rozsáhle se věnuje judikatuře použitelné i po nabytí účinnosti nové právní úpravy,
- významně usnadňuje řešení počátečních aplikačních a interpretačních problémů.

Komentář je zpracován vysokoškolskými pedagogy, advokáty a dalšími autory z řad odborníků na korporátní právo. Zaměřuje se na všechny důležité aspekty nové právní úpravy korporací a poskytuje potřebný návod pro orientaci v novém právním prostředí. Je určen pro širokou právnickou a podnikatelskou obec.

VÝHODNÁ NABÍDKA

Objednávejte nyní a získáte **10% slevu!**

Zvýhodněná cena ročního předplatného Komentáře k Zákonu o obchodních korporacích v systému ASPI **včetně průběžné aktualizace 935 Kč** (bez DPH)*. Nabídka platí pro objednávky do 31. 5. 2014.

Komentář k Zákonu o obchodních korporacích bude do ASPI zapracován postupně v dubnu (90% díla) a v květnu 2014.

Běžná cena ročního předplatného Komentáře k ZOK v systému ASPI je 1.039 Kč.
*Cena za jednouživatelský přístup.

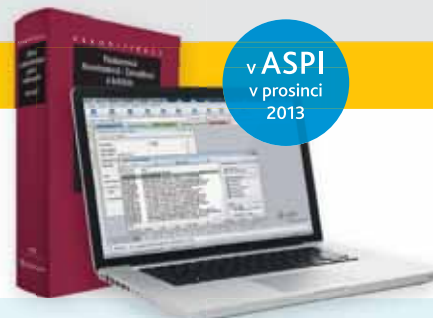
-10%

ZÁKON O MEZINÁRODNÍM PRÁVU SOUKROMÉM. Komentář

Monika Pauknerová, Naděžda Rozehnalová, Marta Zavadilová a kolektiv

První komentář zákona o mezinárodním právu soukromém na trhu!

Komentář renomovaného autorského týmu je věnován novému zákonu o mezinárodním právu soukromém, který nabývá účinnosti dnem 1. 1. 2014. Představuje úvod do českého mezinárodního práva soukromého a procesního v širším pohledu. Kromě podrobně komentovaných ustanovení nového zákona, včetně související základní literatury a použitelné judikatury, obsahuje přehled dvoustranných a mnohostranných mezinárodních smluv v tomto odvětví a rovněž stručně uvádí předpisy, které jsou součástí evropského mezinárodního práva soukromého, zejména nařízení EU.

Cena jednoletého a jednouživatelského předplatného je od 1. 2. 2014 650 Kč*

*Cena za jednouživatelskou licenci s 1 přístupem / 1 instalací. O ceně pro více přístupů / licencí se informujte přímo u svého obchodního reprezentanta.

OBČANSKÝ ZÁKONÍK. Komentář I – VI

Jiří Švestka, Jan Dvořák, Josef Fiala a kolektiv

Rozsáhlý komentář nového občanského zákoníku v šesti svazcích!

Nakladatelství Wolters Kluwer pro vás připravilo rozsáhlý komentář, který bude od prosince 2013 vycházet postupně v šesti svazcích: I. Obecná část, II. Rodinné právo, III. Absolutní majetková práva, IV. Dědické právo, V. a VI. Relativní majetková práva.

I. část věnovanou obecné části občanského zákoníku naleznete v systému ASPI v prosinci 2013. Další části budou zapracovány do systému ASPI během měsíců dubna až července 2014 (II. díl duben, III. - V. díl květen, červen, VI. díl červenec).

VÝHODNÁ NABÍDKA

Objednávejte již nyní a získáte komentář s výraznou slevou!

Zvýhodněná cena ročního předplatného Komentáře k Občanskému zákoníku v systému ASPI **včetně průběžné aktualizace 3.470 Kč** (bez DPH)*. Nabídka platí pro objednávky do 31. 7. 2014.

Běžná cena ročního předplatného Komentáře k Občanskému zákoníku v systému ASPI je 4.261 Kč.
*Cena za jednouživatelský přístup.

FREDERIQUE CONSTANT
GENEVE

**LIVE
YOUR
PASSION**

www.frederique-constant.cz

z právní teorie a praxe

ČLÁNKY

Problematika domovních prohlídek advokátních kanceláří ve světle evropské judikatury	19
K možnostem obhajoby obviněného po podání obžaloby	26
Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace	31
Účinná lítost u trestného činu zkrácení daně a aktuální stav judikatury	34
Zápis spolku do spolkového rejstříku a jiné subjekty do něj zapisované a v něm zapsané	39
Uplatňování občanského zákoníku v pracovněprávních vztazích	41
Z JUDIKATURY	46–54
Z ODBORNÉ LITERATURY	55–58

SHRNUTÍ

Vladimíra Pejchalová Grünwaldová, Kamila Hájičková: Problematika domovních prohlídek advokátních kanceláří ve světle evropské judikatury

V článku týkajícím se problematiky domovních prohlídek advokátních kanceláří se autorky zaměřily na významnou evropskou judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie. Na konkrétních rozhodnutích je uveden vývoj a současný stav této problematiky.

Pavel Vantuch: K možnostem obhajoby obviněného po podání obžaloby

Autor v článku odpovídá na otázku, zda má obhájce po vyrozumění o podání obžaloby čekat na její doručení či na jiné rozhodnutí soudu, nebo si má obstarat obžalobu a až po jejím prostudování rozhodnout o dalším postupu obhajoby. Považuje za nutné, aby obhájce spolu s obviněným rozhodl o dalším postupu obhajoby až po prostudování podané obžaloby, nikoliv bez ní. Jen z obžaloby může obhájce zjistit, zda v ní státní zástupce reaguje či nereaguje na obhajobu obviněného, uplatněnou v přípravném řízení. V případě, že obžaloba nereaguje na obhajobu obviněného, může podat zdůvodněný návrh na předběžné projednání obžaloby a na konkrétní rozhodnutí soudu podle příslušného písmene § 188 odst. 1 TrŘ. Vyčkává-li obhájce na dodání obžaloby soudem společně s předvoláním k hlav-

nímu líčení, zbavuje se možnosti podat takový odůvodněný návrh.

Michal Žižlavský: Jak oddlužit korporaci? Nové možnosti reorganizace

Počátkem roku 2014 nabyla účinnosti velká revizní novela insolvenčního zákona. Autor článku, který se podílel na vzniku novely, přibližuje některé méně známé změny, které nová úprava přináší v oblasti insolvence a restrukturalizace korporací. Přibližuje reorganizaci jako nástroj faktického oddlužení obchodních společností a družstev. Upozorňuje na novou variantu věřitelské reorganizace a na širší využitelnost soudní reorganizace pro podniky, které mají méně než 100 zaměstnanců a nedosahují ani ročního obrátu 100 milionů korun českých.

Vladimír Pelc: Účinná lítost u trestného činu zkrácení daně a aktuální stav judikatury

Předkládaný článek podrobným způsobem rozebírá otázku uplatnění účinné lítosti u trestného činu zkrácení daně. Reaguje tak na rozkolísanou judikaturu nejvyšších soudních instancí v této věci. Podrobným způsobem rozebírá dosavadní judikaturu Nejvyššího a Ústavního soudu. Po zevrubné analýze a provedení výkladu jednotlivých ustanovení trestního zákoníku dochází autor k závěru, že u trestného činu zkrácení daně podle § 240 tr. zák. nelze uplatnit zvláštní případ účinné lítosti (§ 242 tr. zák.) určený pro trestný čin neodvedení daně podle § 241 tr. zák., ale použije se institut obecné účinné lítosti ve smyslu § 33 trestního zákoníku, který není vhodné vykládat extenzivně.

Tomáš Plíhal: Zápis spolku do spolkového rejstříku a jiné subjekty do něj zapisované a v něm zapsané

Autor se v článku zabývá problematikou zápisu spolku do spolkového rejstříku. Věnuje se podobě návrhu na zápis, jeho náležitostem a osobám, které jsou oprávněny jej podat. Dále uvádí výčet údajů, které se do spolkového rejstříku zapisují, a základní výčet potřebných listinných příloh, které je nutné rejstříkovému soudu společně s návrhem předložit. Vyjmenovává i další subjekty, které se do spolkového rejstříku zapisují nebo jsou v něm automaticky od 1. ledna 2014 již zapsány a zmiňuje jejich povinnost přizpůsobit se občanskému zákoníku a zákonu o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, a také následky nesplnění této zákonné povinnosti.

Ladislav Jouza: Uplatňování občanského zákoníku v pracovněprávních vztazích

Nový občanský zákoník č. 89/2012 Sb. se používá v pracovněprávních vztazích na základě principu podpůrnosti (subsidiarity). Může se aplikovat tehdy, jestliže určitá problematika není upravena zákoníkem práce. Při sjednávání smluv a dohod mezi účastníky pracovněprávního vztahu se použije občanský zákoník jako „výkladový“ předpis obecného typu při posuzování jejich platnosti, formálních náležitostí apod. V zákoníku práce se nově uplatňuje u právního jednání, které nesplňuje požadavky na písemnou formu, dikce, že se „k němu nepřihlíží“, a to odlišnými právními důsledky, na rozdíl od právního jednání, které je neplatné.

Vážení čtenáři, vážení autoři,

oznamujeme, že časopis *Bulletin advokacie* byl zařazen do Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice, seznamu schváleného Radou pro výzkum, vývoj a inovace, která je odborným a poradním orgánem Vlády České republiky.

Zápis do uvedeného seznamu nepochybně přispěje k dalšímu zvyšování odborné úrovně našeho časopisu.

Dále si dovoluujeme informovat naše čtenáře i autory o tom, že jsme již počínaje letošním prvním dvojčíslem (BA č. 1-2/2014) navýšili náklad o 500 kusů a rozeslali ho, stejně jako všechna další budoucí čísla, klíčovými institucím a orgánům veřejné správy v České republice. Cílem je, aby se těmito organizacím dostávaly v nezkrácené podobě i názory českých advokátů a jejich profesní organizace.

šéfredaktor JUDr. PAVEL BLANICKÝ

Problematika domovních prohlídek advokátních kanceláří ve světle evropské judikatury

Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ
GRÜN WALDOVÁ, LL.M.

Mgr. KAMILA HÁJÍČKOVÁ

1. Úvod

Domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemků v rámci trestního řízení jsou úkony, které slouží k zajištění věci nebo osoby, jež je pro toto řízení důležitá. Jde sice o zásah do nedotknutelnosti obydlí, ten je však, při dodržení všech zákonných podmínek podle čl. 12 odst. 2¹ usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „LZPS“), přípustný. Ústavní soud vymezuje, že domovní svoboda jako ústavně zaručené právo plynoucí z čl. 12 LZPS svou povahou a významem spadá mezi základní lidská práva a svobody, neboť spolu se svobodou osobní a dalšími ústavně zaručenými základními právy dotváří osobnostní sféru jedince, jehož individuální integritu, jako zcela nezbytnou podmínku důstojné existence jedince a rozvoje lidského života vůbec, je nutno respektovat a důsledně chránit. Jestliže ústavní pořádek České republiky připouští průlom této ochrany, děje se tak toliko a výlučně v zájmu ochrany demokratické společnosti jako takové, případně v zájmu ústavně zaručených základních práv a svobod jiných.

Přípustnost domovní prohlídky v obydlí (jiných prostorách) pachatele nebo důvodně podezřelého je upravena v zákoně č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), a to v § 82 a následujících.

V mezinárodním právu nalezneme ochranu základních lidských práv v Listině základních práv Evropské unie, kde článek 7 s názvem Respektování soukromého a rodinného života připomíná, že „každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace“² a článek 8³ Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) zakotvuje právo každého na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a kore-

spondence. Dále stanoví, že státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

Povinnost mlčenlivosti je základním předpokladem pro poskytování právní pomoci. Výkon profese advokáta vychází z důvěrného vztahu mezi advokátem a klientem a z důvěry klienta v mlčenlivost advokáta. Nejedná se v žádném případě o jakousi výsadu advokáta, která by měla založit vynětí z obecně platného a závazného právního řádu, ale jde o povinnost uloženou advokátovi v zájmu jeho klientů a pro jejich ochranu. V tomto smyslu také **profesionální tajemství a jeho dodržování advokátem požívá příslušné ochrany, a to zejména v situacích, kdy tato povinnost advokáta může být ohrožena v případech jako je domovní prohlídka u advokáta nebo v jeho kanceláři, prováděná podle ustanovení § 85b trestního řádu. Práva třetích osob jsou v rámci tohoto postupu chráněna na prvním místě zástupcem České advokátní komory. Důvody, pro které zástupce České advokátní komory odepře souhlas k seznámení se s listinami, lze přezkoumat pouze soudem, a to jen na návrh, jehož obsah je vymezen v odstavci 4 výše uvedeného ustanovení a který musí být podán ve lhůtě 15 dnů od odeprání souhlasu zástupcem České advokátní komory (§ 85b trestního řádu).**

Článek podává jistý rozbor judikatury týkající se této problematiky, a to jak judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), tak i Soudního dvora EU (dále jen „SD EU“), převážně za období posledních pěti let.

2. Evropský soud pro lidská práva

2.1 Jednotlivá rozhodnutí ESLP

I přesto, že se jedná o stručný rozbor judikatury za posledních pět let, pro zajímavost uvádíme jeden z prvních rozsudků ESLP týkající se této problematiky a znamenající jistý zvrat v této oblasti. Jde o rozsudek *Niemietz vs. Německo ze dne 16. prosince 1992*,⁴ ve kterém ESLP dospěl k závěru,

1 Čl. 12 odst. 2 LZPS – Domovní prohlídka je přípustná jen pro účely trestního řízení, a to na písemný odůvodněný příkaz soudce. Způsob provedení domovní prohlídky stanoví zákon.

2 Listina základních práv Evropské unie (2007/C 303/01). Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303CS.01000101.htm](http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/htm/C2007303CS.01000101.htm).

3 Dostupné na [www: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf](http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf)

4 CASE OF NIEMIETZ vs. GERMANY, dostupné na [www: http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57887#{"itemid":\["001-57887"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57887#{).

že policejní prohlídka kanceláře advokáta se dotýká profesního tajemství a je zásahem do práva na respektování soukromí. Důležité je, že ESLP čl. 8 Úmluvy garantující právo na ochranu soukromého života aplikoval nejen na kancelářské prostory, ale také na určité profesní a obchodní činnosti. Dle názoru ESLP právo na respektování soukromého života zahrnuje do určité míry také právo navazovat a rozvíjet vztahy s vnějším světem, a proto není důvod, proč by pojem „soukromý život“ (*private life*) měl vylučovat profesní a podnikatelského charakteru. ESLP konstatoval, že „není vždy možné jasně rozlišit, zda individuální aktivity tvoří součást profesního nebo podnikatelského života či nikoliv“⁵, a to zejména u osob vykonávajících svobodné povolání, u kterých profesní a podnikatelská činnost je tak provázána s jejich soukromým životem, že je nemožné rozlišit, zda v daném okamžiku vykonávají soukromé či profesní aktivity. ESLP dále konstatoval, že vzhledem k tomu, že činnosti vztahující se k povolání nebo k podnikání mohou být prováděny ze soukromého sídla osoby, úzká interpretace pojmů „domov“ a „domicil“ může zvýšit riziko nerovnosti v zacházení, tak jako úzká interpretace pojmu „soukromý život“. Tento rozsudek byl do jisté míry překonán níže uvedeným rozsudkem ve věci André a další proti Francii z roku 2008 nebo rozsudkem ve věci Michaud proti Francii z roku 2012.

Pokračujme rokem 2007, kdy byly vyneseny dva významné rozsudky, a to *Smirnov proti Rusku č. 71362/01 ze dne 7. června 2007*⁶ a *Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH proti Rakousku ze dne 16. října 2007*⁷.

V prvním rozsudku je stěžovatelem advokát. Před ESLP zejména namítal, že došlo k porušení jeho práva na respektování jeho obydlí a práva na pokojné užívání jeho majetku během domovní prohlídky v místě jeho bydliště a zabavení jeho počítače.

V roce 2000 byla v jeho bytě provedena domovní prohlídka a řada dokumentů spolu s jeho notebookem a pevným diskem z počítače byla zabavena. Vše, co bylo zabaveno, bylo připojeno jako důkazní materiál v trestním řízení, ve kterém stěžovatel zastupoval obžalované. Před trestním soudem namítal, že zabavení důkazního materiálu zasáhlo do práva na obhajobu jeho klientů. Jeho námitka byla odmítnuta s tím, že domovní prohlídka byla oprávněná a procesně správná a že nařízení připojit dotčený materiál do spisu nebylo možno napadnout. Stěžovatel podal též občanskoprávní žalobu

na náhradu škody, která k datu rozsudku ESLP nebyla projednána. Notebook a některé dokumenty mu byly vráceny, nikoli však pevný disk z jeho počítače.

Soud potvrdil, že domovní prohlídka byla provedena na základě zákona. Zásah do práva stěžovatele na respektování jeho obydlí byl tedy zákonný a sledující legitimní cíl zachování veřejné bezpečnosti, předcházení zločinnosti a ochrany práv a svobod jiných. Podle judikatury ESLP termín „nezbytnost“ znamená, že zásah odpovídá naléhavé sociální potřebě a zejména že je přiměřený legitimnímu cíli, který sleduje. Při určování, zda byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“⁸ má ESLP na paměti, že určitá rozhodovací pravomoc je ponechána státům.⁹ Výjimky uvedené v druhém odstavci článku 8¹⁰ je třeba interpretovat úzce a potřeba k nim přihlídnout musí být přesvědčivě odůvodněna.

S ohledem na to, že stěžovatel sám nebyl trestně stíhán, byla domovní prohlídka podle názoru ESLP provedena bez dostatečných a relevantních důvodů nebo zachování záruk proti zásahu do profesní důvěrnosti. Nařízení k provedení domovní prohlídky bylo koncipováno příliš široce, což poskytlo absolutní svobodu policii, aby rozhodla, co bude zabaveno. Nařízení navíc neobsahovalo žádnou informaci o probíhajícím vyšetřování, důvody k domovní prohlídce nebo důvody, proč se vyšetřovatel domníval, že domovní prohlídka ve stěžovatelově bytě povede k nalezení a zajištění důkazního materiálu. *Ex post factum* soudní přezkum nemohl zjistit žádné pochybení v nedostatečném odůvodnění v nařízení domovní prohlídky. Soud se totiž omezil na pouhé odvolání na dokumenty, a to bez toho, aniž by popsal jejich obsah, význam a důležitost. Navíc některé z těchto dokumentů se objevily až po provedení domovní prohlídky. Vnitrostátní orgány tak nedostály své povinnosti uvést důležité a dostatečné důvody k nařízení domovní prohlídky. ESLP shrnul, že prohlídka se dotkla profesní důvěrnosti tak zásadně, že byla nepřiměřeným zásahem, ať už byl její legitimní cíl jakýkoli. Článek 8 Úmluvy byl tak porušen.

V případě *Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH proti Rakousku* je sídlo stěžovatelské společnosti právní kanceláří prvního stěžovatele. Oba stěžovatelé namítali, že domovní prohlídka v prostorách společnosti a zabavení elektronických dat porušilo jejich práva zaručená článkem 8 Úmluvy.

První stěžovatel je právník, vlastník a hlavní manažer stěžovatelské společnosti, která vlastnila obchodní společnost Novamed. Obě společnosti měly sídlo v místě advokátní kanceláře prvního stěžovatele. Na základě žádosti italských úřadů v rámci trestního řízení vystavil krajský soud nařízení k provedení domovní prohlídky v sídle obou společností. Během domovní prohlídky se skupina policistů za přítomnosti prvního stěžovatele a zástupce advokátní komory snažila najít dokumenty týkající se stěžovatelské společnosti a společnosti Novamed. Jestliže první stěžovatel nesouhlasil s okamžitým zkoumáním určitého dokumentu, byl takový dokument zapečetěn a deponován u krajského soudu tak, jak to vyžadoval trestní řád. Všechny zabavené a zapečetěné dokumenty byly uvedeny na seznamu, který první stěžovatel, policejní důstojníci a zástupce advokátní komory podepsali. Zároveň druhá skupina policejních důstojníků zkoumala počítač prvního stěžovatele a pořizovala kopie velkého počtu souborů. Počítačový specialista a zástupce advokátní komory se pro-

5 /.../ it is not always possible to distinguish clearly which of an individual's activities form part of his professional or business life and which do not". Bod č. 29.

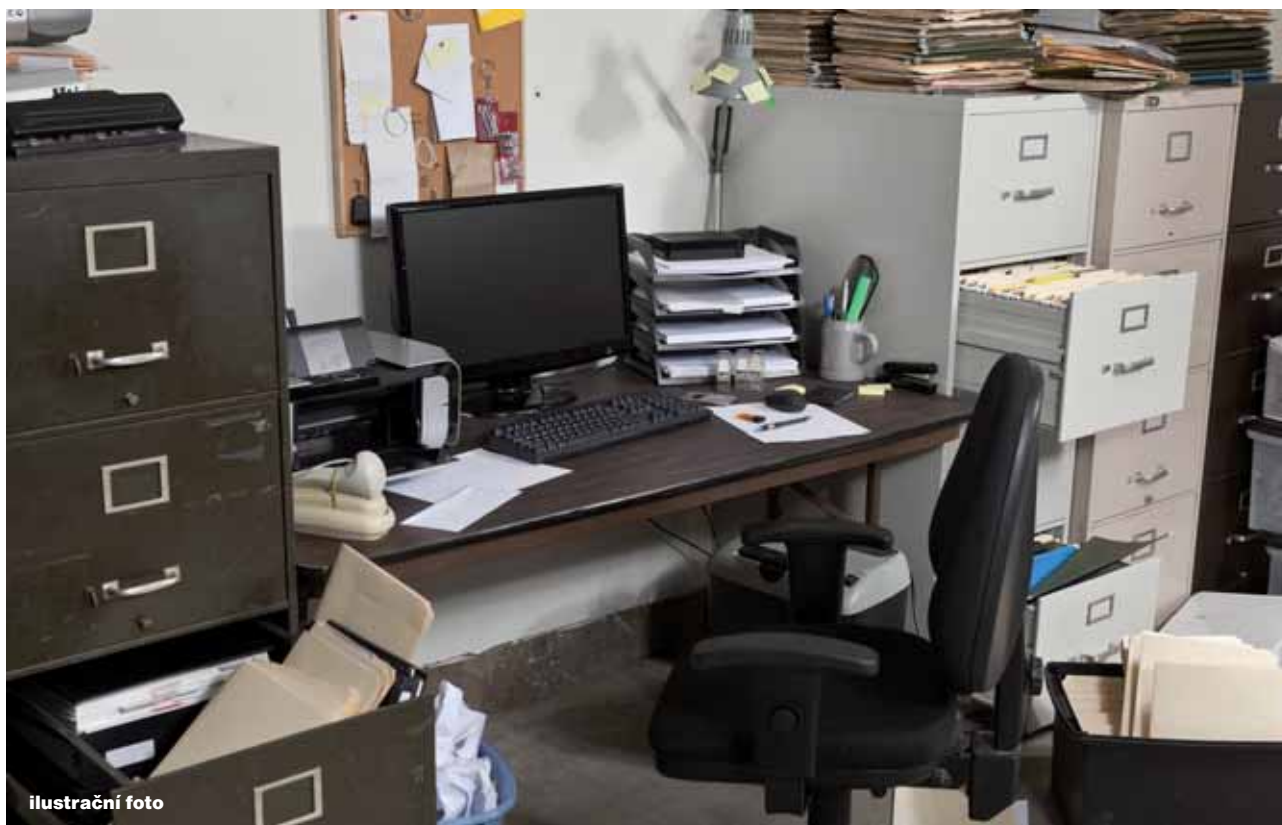
6 CASE OF SMIRNOV vs. RUSSIA, dostupné na [www: http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx?{„languageisocode“:\[„ENG“\],„appno“:\[„71362/01“\],„documentcollectionid2“:\[„CHAMBER“\],„itemid“:\[„001-80953“\]}.](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/Pages/search.aspx?{„languageisocode“:[„ENG“],„appno“:[„71362/01“],„documentcollectionid2“:[„CHAMBER“],„itemid“:[„001-80953“]}.)

7 CASE OF WIESER AND BICOS BETEILIGUNGEN GmbH vs. AUSTRIA, Dostupné na [www: http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-82711#{„itemid“:\[„001-82711“\]}.](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-82711#{„itemid“:[„001-82711“]}.)

8 „Necessary in a democratic society“.

9 Camenzind proti Švýcarsku, rozsudek z 16. prosince 1997, Sborník 1997-VII, odst. 44.

10 Odst. 2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.

ilustrační foto

hlídky krátce zúčastnili. Záznam z domovní prohlídky byl však pořízen až na konci dne. Bylo v něm uvedeno, že policejní důstojníci nezajistili úplnou kopii serveru, nýbrž jen hledali dokumenty, v nichž se nacházel název obou obchodních společností. Vyšetřovací soudce posléze za přítomnosti prvního stěžovatele otevřel zapečetěné dokumenty. **První i druhý stěžovatel si před vnitrostátními soudy stěžovali na způsob provedení domovní prohlídky a na zabavení elektronických dat, v čemž spatřovali porušení práva prvního stěžovatele na zachování povinnosti profesní důvěrnosti.** Jejich námitky však byly odmítnuty.

ESLP přisvědčil, že domovní prohlídka a zabavení elektronických dat byly zásahem do práv obou stěžovatelů na respektování jejich korespondence. Trestní řád obsahoval speciální ustanovení týkající se zabavování dokumentů a z vnitrostátní právní praxe vyplývalo, že se tato ustanovení vztahovala i na elektronická data.

Domovní prohlídka a zabavení materiálů sloužilo legitimnímu cíli předcházení zločinnosti. Avšak i když ochranná opatření byla zachována v souvislosti se zabavováním dokumentů, nebylo tomu tak při zabavování elektronických dat. Podle názoru ESLP zástupce advokátní komory nemohl řádně dohlížet na úkony prováděné policií během domovní prohlídky, zpráva byla sepsána až na konci dne a ani stěžovatel, ani zástupce advokátní komory nebyli informováni o výsledcích domovní prohlídky.

I když první stěžovatel nebyl právním zástupcem stěžovatelské společnosti, byl v tomto postavení vůči hned několika společnostem, jejichž akcie vlastnil. Navíc elektronická data obsahovala stejnou informaci jako zabavené dokumenty, z nichž některé byly prvnímu stěžovateli vráceny vyšetřovacím soudcem z důvodu zachování profesní důvěrnosti.

ESLP judikoval, že bylo možno rozumně předpokládat, že i zabavená elektronická data budou obsahovat stejnou informaci. Skutečnost, že policejní důstojníci nezachovali určitá procesní ochranná opatření, aby zabránili svévoli a ochránili zásadu profesního tajemství, měla za následek, že domovní prohlídka a zabavení elektronických dat byly nepřiměřené s ohledem na cíl, který sledovali. Došlo tak k porušení článku 8 Úmluvy.

Významné rozhodnutí bylo vyneseno ve věci *André a další proti Francii č. 18603/03 ze dne 24. července 2008.*¹¹

První stěžovatel je advokát a druhý stěžovatel je advokátní kancelář. Před ESLP bylo zejména namítáno, že způsobem, jakým byla provedena domovní prohlídka a zabaveny dokumenty v prostorách kanceláře, byla porušena zásada profesní důvěrnosti a jejich právo na obhajobu.

Prostory advokátní kanceláře byly předmětem domovní prohlídky prováděné čtyřmi pracovníky finančního úřadu v naději, že bude odhalen usvědčující důkazní materiál proti společnosti, která byla klientkou stěžovatelů, ze spáchání trestného činu úniku daní. Domovní prohlídka byla vedena v přítomnosti prvního stěžovatele, předsedy advokátní komory a policejního důstojníka. Nařízení domovní prohlídky soudem na žádost finančního úřadu bylo doručeno prvnímu stěžovateli. Zpráva se soupisem zabavených věcí byla podepsána všemi zúčastněnými osobami. Bylo zabaveno 66 dokumentů včetně ručně psaných poznámek, jakož i dokument s ručně psaným komentářem prvního stěžovatele, kte-

11 CASE OF ANDRÉ AND ANOTHER vs. FRANCE, dostupné na [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-87834#&languageisocode='\[,ENG'\]&appno='\[,18603/03\]','documentcollectionid2='\[,CHAMBER\]','itemid='\[,001-87938\]](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-87834#&languageisocode='[,ENG']&appno='[,18603/03]','documentcollectionid2='[,CHAMBER]','itemid='[,001-87938]).

rý předseda advokátní komory výslovně označil jako dokument mající osobní charakter, a jako takové byly absolutně tajné a nemohly být zabaveny.

První stěžovatel vyslovil výhradu ohledně způsobu provedení domovní prohlídky a učinil několik poznámek, které byly zahrnuty do zprávy. Kopie zprávy mu byla posléze předána, stejně jako kopie zabavených dokumentů. Stěžovatelé se odvolali, dovolávající se profesních výsad a práv na obhajobu a tvrdíce, že dokumenty, které jim byly svěřeny jejich klientem, stejně jako korespondence mezi nimi nemohly být zabaveny, pokud účelem domovní prohlídky nebylo získání důkazního materiálu o účasti advokáta na spáchaných trestných činech. Namítali též, že nařízení domovní prohlídky neobsahovalo žádnou zmínku o tom, že jí bude přítomen předseda advokátní komory nebo jeho zástupce. Kasační soud však jejich námitky odmítl.

ESLP judikoval, že domovní prohlídka a zabavení dokumentů bylo zásahem do práv stěžovatelů na respektování jejich domova. Zásah byl podle jeho názoru zákonný a vedený legitimním cílem předcházení nepokojům a zločinnosti. Nicméně domovní prohlídka i zabavení dokumentů v kanceláři advokáta též nevyhnutelně zasáhly do jeho profesních výsad, které jsou centrem důvěrného vztahu mezi právníkem a jeho klientem a práva klienta sám sebe neobviňovat. Nicméně pokud vnitrostátní právo umožňuje provedení domovní prohlídky v advokátních kancelářích, musí poskytnout i zvláštní záruky. V projednávaném případě byl prohlídce přítomen předseda advokátní komory, jejíž byli stěžovatelé členy.

Podle názoru ESLP přítomnost předsedy advokátní komory a připomínky týkající se důvěrnosti zabavených dokumentů byly uvedeny ve zprávě o provedení domovní prohlídky. Avšak ani přítomnost předsedy advokátní komory a námitky, které vznesl, nezabránily úředníkům v přečtení všech dokumentů a jejich zabavení. ESLP podtrhl, že zabavení rukou psaných poznámek prvního stěžovatele a dotčené dokumenty byly jeho osobními materiály a byly proto předmětem profesních výsad. Navíc, nařízení domovní prohlídky bylo koncipováno velmi široce, jednoduše nařizující domovní prohlídku a zabavení dokumentů nezbytných k získání důkazů na různých místech, kde dokumenty a jiné zdroje informací týkající se údajného trestného činu úniku daní mohly být, zejména v kanceláři prvního stěžovatele. To dalo daňovým úředníkům a policii, kteří vykonávali domovní prohlídku, širokou pravomoc zabavit materiál různého druhu. Stěžovatelé nebyli obviněni nebo podezříváni ze spáchaní trestného činu, nebo ze zapojení do jakéhokoli podvodu, který by měl jejich klient spáchat.

ESLP vyslovil názor, že v rámci daňové kontroly u klienta stěžovatelů se úřady zaměřily na stěžovatele pouze z toho důvodu, že měly problémy s uzavřením daňové kontroly a doufaly, že najdou právní či správní dokumenty, které by mohly potvrdit jejich podezření, že společnost byla vinna tím, že spáchala

trestný čin úniku daní. V takovém kontextu domovní prohlídka a zabavení materiálů ve firemních prostorách stěžovatelů byly nepřiměřené vůči cíli, který sledovaly. Došlo proto k porušení článku 8 Úmluvy.

V roce 2012 bylo rozhodnuto o porušení článku 8 Úmluvy u rakouského advokáta v případě *Robathin proti Rakousku č. 30457/06 z 3. července 2012*.¹² V tomto případě se jednalo o zabavení elektronických dat z kanceláře advokáta. Před ESLP namítal, že domovní prohlídka a zabavení elektronických dat v jeho kanceláři byly v rozporu s článkem 8 Úmluvy.

V roce 2006 vyšetřující soudce nařídil domovní prohlídku v prostorách kanceláře stěžovatele, který byl hledán v souvislosti se sérií krádeží a podvodů. Nařízení nebylo omezeno na informace, které mohly mít spojení s trestnou činností, nýbrž bylo rozšířeno na veškeré informace, které v kanceláři stěžovatele mohly být nalezeny. Po provedení domovní prohlídky senát dal souhlas ke zkoumání veškerého zajištěného materiálu poté, co konstatoval, že informace byly zajištěny v rámci předběžného řízení a že advokát se nemohl odvolat na svou povinnost profesní důvěrnosti, jestliže byl sám podezřelý. Stěžovatel byl nakonec osvobozen.

Domovní prohlídka a zabavení elektronických dat bylo podle názoru ESLP zásahem do stěžovatelova práva na respektování jeho korespondence, který sledoval legitimní cíl předejít spáchaní trestného činu. Sporným bodem však bylo, zda vzhledem k neurčitosti nařízení domovní prohlídky byla v souladu se zákonem a zda byla přiměřená. ESLP konstatoval, že nařízení domovní prohlídky bylo vydáno vyšetřujícím soudcem v rámci trestního řízení vedeného proti stěžovateli, a uváděl i trestné činy, z jejichž spáchaní byl podezříván, kdy k nim mělo dojít a škodu, která měla být způsobena. Skutečnost, že byl nakonec stěžovatel osvobozen, podle ESLP neznamená, že v daném čase zde nebyly důvody jej podezřívát. Nařízení bylo nicméně koncipováno velmi široce, když umožňovalo obecnou a neomezenou domovní prohlídku a zabavení dokumentů, osobních počítačů a disků, knih, bankovních dokumentů a darovacích listin a posledních vůlí ve prospěch stěžovatele. Ačkoliv stěžovatel měl jisté procesní záruky, senát, který věc zkoumal, uvedl pouze stručné a víceméně obecné důvody, když povoloval domovní prohlídku všech elektronických dat nacházejících se v advokátní kanceláři stěžovatele, namísto informací týkajících se pouze vztahu mezi stěžovatelem a poškozenými v důsledku spáchaní dotčených trestných činů. Vzhledem ke zvláštním okolnostem panujícím v advokátní kanceláři bylo nutné nařízení domovní prohlídky zvláště pečlivě odůvodnit, jestliže měla být domovní prohlídka nařízena. Jestliže zde takové důvody chyběly, zabavení a zkoumání všech informací šlo za hranici toho, co bylo nezbytné k dosažení sledovaného legitimního cíle. Článek 8 Úmluvy tak byl porušen.

Domovní prohlídka prostor advokáta se řešila v témže roce ještě v případě *Golovan proti Ukrajině č. 41726/06 ze dne 5. července 2012*.¹³ První stěžovatel je advokát a předseda právnické firmy Pravis, posléze přejmenované na Golovan a partneři. Druhá stěžovatelka je jeho žena. Před ESLP zejména tvrdili, že ukrajinské úřady porušily jejich práva zaručená článkem 8 Úmluvy, když vedly domovní prohlídku v jejich bytě v květnu 2005, který první stěžovatel používal jako

12 CASE OF ROBATHIN vs. AUSTRIA, dostupné na [www: http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-111890#{"itemid":\["001-111890"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-111890#{).

13 CASE OF GOLOVAN vs. UKRAINE, dostupné na [www: http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-112021#{"itemid":\["001-112021"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-112021#{).

kancelář, a zabavily materiál, který byl chráněn výsadou důvěrnosti vztahu klient-advokát, neboť se týkaly jednoho z klientů prvního stěžovatele, jenž byl vyšetřován pro podezření ze spáchání trestného činu úniku daní. Namítali též, že neměli k dispozici žádné opravné prostředky, aby se mohli bránit.

ESLP judikoval, že podle ustanovení trestního řádu musí být domovní prohlídka nařízena soudem, ledaže by se jednalo o naléhavou situaci týkající se ochrany života, ochrany majetku či přímého stíhání osoby podezřelé ze spáchání trestného činu. Ukrajinské soudy mimochodem samy konstatovaly, že domovní prohlídka u stěžovatele v bytě, potažmo kanceláři, nebyla zákonná. ESLP dále uvedl, že zákon o advokacii obecně zakazoval zkoumání, rozšiřování a zabavení dokumentů, které se týkaly případů jednotlivých klientů, pokud k tomu nedal advokát souhlas. Jak ESLP uvedl ve věci André a další proti Francii, požadování na advokátech, aby se podrobili určité povinnosti, i když by souvisela se vztahem k jejich klientům, není v rozporu s článkem 8 Úmluvy, ale musí být odůvodněná, což v projednávaném případě nebylo splněno. ESLP judikoval, že příslušná část vnitrostátního práva nebyla dostatečně jasná, aby splňovala nároky kladené na „zákon“ ve smyslu článku 8 Úmluvy, jehož porušení konstatoval.

Velmi známým případem, který v této záležitosti uvádíme, je *Michaud proti Francii č. 12323/11 ze dne 6. prosince 2012*.¹⁴

Stěžovatel namítal, že povinnost advokátů oznamovat podezřelé operace, pod hrozbou zahájení disciplinárního řízení, je nezákonné. Povinnost hlásit osoby, které k advokátům přišly pro právní radu, byla neslučitelná se zásadami výsady advokát-klient a profesní důvěrnosti. Bylo namítáno porušení článku 8 Úmluvy. Stěžovatel je advokátem zapsaným u Advokátní komory v Paříži. V roce 1991 Evropská unie vydala sérii nařízení, jejichž cílem bylo zabránit využívání finančního systému k praní špinavých peněz, které byly inkorporovány do francouzského právního řádu. Z textu nařízení zejména vyplývala povinnost francouzských advokátů informovat o podezření z praní špinavých peněz klientů při jejich zastupování při operacích nebo při účasti advokátů na finančních transakcích nebo nakládáním s nemovitostmi, anebo pokud jednali jako správci majetku. Této povinnosti nepodléhali, jestliže daná činnost byla spojena se soudním řízením a v zásadě, jestliže poskytovali právní radu. Advokáti měli povinnost předat svá zjištění, případ od případu Řádu advokátů při Státní radě (Conseil d'Etat) a při Kasačním soudu, případně předsedovi příslušné advokátní komory, jejichž úkolem bylo dotčenou informaci předat „buňce národních informací“ (Tracfin).

Dne 12. července 2007 Národní rada advokátních komor (Le conseil national des barreaux – CNB) přijala rozhodnutí o přijetí profesního nařízení, které zejména připomíná tento závazek a ukládá advokátům zavést vnitřní postupy týkající se kroků, které je třeba podniknout při transakci, při níž se zdá pravděpodobné, že může být předmětem „prohlášení o podezření“. Za nedodržení tohoto nařízení se ukládá disciplinární trest.

Stěžovatel měl za to, že toto rozhodnutí ohrožuje svobodu výkonu povolání advokáta, a tak se dne 10. října 2007 obrátil na Státní radu s požadavkem, aby toto rozhodnutí zrušila.

Zdůraznil, že nedefinuje pojem „podezření“ a namítal porušení požadavku přesnosti, která vyplývá z článku 7 Úmluvy (uložení trestu jen na základě zákona). Dále si stěžoval na porušení služebního tajemství a důvěrnosti komunikace mezi advokátem a klientem chráněné článkem 8 (respektování soukromého života).

ESLP kladl důraz na důležitost důvěrnosti komunikace mezi advokáty a jejich klienty a služebního tajemství advokátů. Domníval se však, že **povinnost podávat prohlášení o podezření sleduje legitimní cíl bezpečnosti veřejného pořádku a prevence trestných činů, má za cíl bojovat proti praní špinavých peněz a trestným činům s ním souvisejících, a proto je k dosažení tohoto cíle nezbytná. V tomto bodě podotkl, že tato povinnost hlásit podezřelé transakce, tak, jak byla ve Francii zavedena, nepředstavuje nepřiměřený zásah do služebního tajemství advokátů, neboť k němu nejsou nuceni při výkonu svého úkolu bránit žalované a zákon zřizuje ochranný filtr služebního tajemství, který stanoví, že advokáti nepodávají prohlášení o podezření přímo správě, ale předsedovi advokátní komory.**

2.2 Závěry vyplývající z rozsudků ESLP

Z uvedené judikatury ESLP vyplývají následující zásady:

- Není v rozporu s Úmluvou, resp. jejím čl. 8, pokud mají advokáti povinnost vykonat úkon, který by se mohl dotknout výsady vztahu advokát – klient (André a další proti Francii);
- O takovou povinnost může jít v rámci vedení domovní prohlídky a zabavení dat, které tedy mohou být zásahem buď do práva na respektování obydlí a korespondence, či korespondence samotné (Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH. proti Rakousku; Robathin proti Rakousku), či obydlí samotného (Smirnov proti Rusku; Golovan proti Ukrajině);
- Musí však jít o zásah zákonný, přičemž zákon musí mít kvality požadované druhým odstavcem článku 8 (Golovan proti Ukrajině);
- Zásah musí sledovat legitimní cíl uvedený tamtéž bez ohledu na to, zda je advokát sám trestně stíhán (Robathin proti Rakousku), či nikoli (André a další proti Francii; Michaud proti Francii apod.);
- Zásah musí být též přiměřený cíli, který sleduje, přičemž smluvní státy zde mají poměrně širokou rozhodovací pravomoc;
- Nařízení musí být cílené, nikoliv obecné a musí být omezeno pouze a toliko na dané trestní řízení zahájené proti advokátu či proti jeho klientovi; tzv. carte blanche je s ustanovením článku 8 neslučitelná (André a další proti Francii; Robathin proti Rakousku apod.);
- Nařízení musí být velmi pečlivě odůvodněno;
- V některých případech výsada vztahu advokát – klient je méně důležitá než např. boj proti terorismu či praní špinavých peněz (Michaud proti Francii).

¹⁴ CASE OF MICHAUD vs. FRANCE, dostupné na [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-115377#{"_itemid":\["001-115377"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-115377#{).

3. Soudní dvůr Evropské unie

Judikatura SD EU v oblasti práva na ochranu soukromí byla inspirována judikaturou ESLP. V rozsudku *Hoechst vs. Komise* z roku 1989,¹⁵ který se týkal práva právnických osob na ochranu soukromí v souvislosti s úředními prohlídkami pro podezření z narušování hospodářské soutěže, SD EU výslovně uvedl, že **právo na ochranu soukromí se nevztahuje na obchodní prostory**. Ačkoliv SD EU v tomto případě uznal právo na nedotknutelnost obydlí jako zásadu chráněnou právem EU, odmítl, že by se na daný případ vztahoval čl. 8 Úmluvy, jenž SD EU interpretoval tak, že se týká pouze osobní svobody člověka a nelze jej vztáhnout na obchodní prostory. Výrok rozsudku ve věci *Hoechst SD EU* vzápětí potvrdil téhož roku v rozsudcích *Dow Benelux vs. Komise*¹⁶ a *Dow Chemical Ibérica and Others vs. Komise*.¹⁷ Ještě v roce 1999 se SD EU držel stanoviska uvedeného ve věci *Hoechst*, když konstatoval, že čl. 8 Úmluvy není aplikovatelný na obchodní nebo profesní prostory (*Limburgse Vinyl Maatschappij NV and Others vs. Komise*¹⁸).

Zlom v judikatuře SD EU přišel až v roce 2002. V rozsudku *Roquette Frères*¹⁹ SD EU přehodnotil své stanovisko dosud zastávané od rozsudku ve věci *Hoechst* a připustil, že obchodní prostory mohou být „obydlím“ ve smyslu čl. 8 Úmluvy, přičemž odkázal na judikáty, které v mezidobí vynesl ESLP (např. na výše uvedený případ *Niemietz vs. Německo* („právo na ochranu obydlí se vztahuje na kanceláře advokáta“) nebo *Colas Est a další vs. Francie*²⁰ („právo na ochranu obydlí se vztahuje na obchodní prostory právnické osoby“). Rozsudkem *Roquette Frères* SD EU sladil interpretaci pojmu „obydlí“

ve smyslu čl. 8 Úmluvy s interpretací ESLP. Principy *Roquette Frères* jsou reflektovány v čl. 20 (7)-(8) a 21 Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže.²¹

Pro zajímavost lze uvést, že v rozsudku *Roquette Frères* SD EU namísto čl. 8 Úmluvy opět odkázal na obecnou právní zásadu práva EU, jež představuje požadavek ochrany před svévolnými a nepřiměřenými zásahy orgánů státní správy do sféry soukromých aktivit jak právnických, tak fyzických osob. V důsledku toho hrozilo nebezpečí odlišné úrovně ochrany práva na ochranu soukromého života a obydlí poskytované SD EU ve vztahu k ochraně zajišťované ESLP podle čl. 8 Úmluvy. Judikatura štrasburského soudu totiž vyžaduje, aby jak nařízení k prohlídce obydlí, tak její výkon splňovalo podmínky nezbytnosti a proporcionality, zatímco lucemburský soud vyžaduje pouze, aby nařízení bylo nezbytné s tím, že samotné provedení prohlídky nemá vliv na legalitu tohoto nařízení, a tudíž nemůže vést k jeho neplatnosti. S přijetím Lisabonské smlouvy v roce 2009 a včleněním Listiny základních práv EU mezi prameny primárního práva EU došlo v oblasti ochrany soukromého života a obydlí na úrovni EU ke změně.

Jak bylo zmíněno v úvodu, v současné době je právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace přímo chráněno v čl. 7 Listiny základních práv EU. Znění tohoto článku je totožné se zněním čl. 8 odst. 1 Úmluvy, s výjimkou toho, že používá výraz „korespondence“ místo výrazu „komunikace“. Článek 52 odst. 3²² Listiny základních práv EU stanoví, že pokud tato listina obsahuje práva odpovídající právům zaručeným Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim příkládá uvedená úmluva. Toto ustanovení nebrání tomu, aby právo unie poskytovalo širší ochranu. Článek 7 Listiny tak obsahuje práva odpovídající právům zaručeným čl. 8 odst. 1 Úmluvy a článku 7 Listiny je tedy třeba přiznat tentýž smysl a rozsah, jaký je přiznán čl. 8 odst. 1 Úmluvy ve znění judikatury ESLP (viz rozsudek SD EU ve věci C 400/10 PPU, *McB.*, ze dne 5. října 2010, § 53²³).

Lze se tedy domnívat, že vzhledem k tomu, že judikatura ESLP týkající se článku 8 Úmluvy je podle čl. 52 odst. 3 Listiny relevantní pro výklad článku 7 Listiny, ochrana čl. 7 Listiny před zásahy veřejných orgánů při provádění domovních prohlídek by se měla vztahovat nejen na obchodní prostory, ale také na profesní a obchodní činnosti ve smyslu rozsudku *Niemietz*. Výdělečná a podnikatelská činnost fyzické osoby tak může spadat do oblasti soukromého života chráněného podle článku 7 Listiny [viz stanovisko Generálního advokáta Nii-la Jääskinena ve věci C-131/12 *Google Spain SL a Google Inc. vs. Agencia Española de Protección de Datos (AEPD)*].²⁴

Nicméně je třeba připomenout, že ustanovení Listiny jsou podle jejího čl. 51 odst. 1²⁵ určena členskými státním výhradně, pokud uplatňují právo unie. Podle čl. 51 odst. 2²⁶ Listina nerozšiřuje oblast působnosti práva unie nad rámec pravomocí unie, ani nevytváří žádnou novou pravomoc či úkol pro unii, ani nemění pravomoc a úkoly stanovené ve Smlouvách. SD EU tak přísluší provést výklad práva unie s ohledem na Listinu v mezích pravomocí přiznaných unii (viz rozsudek *McB.*, uvedený výše, § 51, nebo rozsudek ve vě-

15 HOECHST vs. COMMISSION, JUDGMENT OF THE COURT, 21 September 1989. Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987CJ0046:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987CJ0046:EN:PDF).

16 JUDGMENT OF THE COURT, 17 October 1989, dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987CJ0085:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987CJ0085:EN:PDF).

17 Judgment of the Court of 17 October 1989. - Dow Chemical Ibérica, SA, and others v Commission of the European Communities. Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987CJ0097:EN:HTML#SM](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987CJ0097:EN:HTML#SM).

18 C-238/99 P - Limburgse Vinyl Maatschappij and Others v Commission, dostupný na [www: http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-238/99](http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=C-238/99).

19 Dostupné na [www: http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&numdoc=62000J0094&lg=EN](http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CELEXnumdoc&numdoc=62000J0094&lg=EN).

20 CASE OF SOCIÉTÉ COLAS EST AND OTHERS vs. FRANCE, dostupné na [www: http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-60431#{"itemid": "I_001-60431"}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-60431#{).

21 Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=D-D:08:02:32003R0001:CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=D-D:08:02:32003R0001:CS:PDF).

22 Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/html/C2007303CS.01000101.htm](http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/html/C2007303CS.01000101.htm).

23 Dostupné na [www: http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=81398&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=192333](http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=81398&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=192333).

24 Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62012CC0131:CS:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62012CC0131:CS:HTML).

25 Ustanovení této listiny jsou při dodržení zásady subsidiarity určena orgánům, institucím a jiným subjektům unie, a dále členskými státním, pokud výhradně uplatňují právo unie. Respektují proto práva, dodržují zásady a podporují jejich uplatňování v souladu se svými pravomocemi, při zachování mezí pravomocí, které jsou unii svěřeny ve smlouvách. Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/html/C2007303CS.01000101.htm](http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/html/C2007303CS.01000101.htm).

26 Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/html/C2007303CS.01000101.htm](http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/32007X1214/html/C2007303CS.01000101.htm).

cech C 483/09 a C 1/10, Gueye a Salmerón Sánchez, ze dne 15. září 2011, § 69).²⁷

4. Závěry plynoucí z judikatury SD EU

V případě úředních prohlídek obydlí advokátů a advokátních kanceláří by daná situace musela spadat do působnosti unijního práva, aby mohl být čl. 7 Listiny aplikovatelný (viz rozsudek SD EU ve věci C-256/11, Dereci a další vs. Bundesministerium für Inneres, ze dne 15. listopadu 2011).²⁸ Lze se tedy domnívat, že ačkoliv se dosavadní judikatura SD EU v oblasti ochrany soukromí v souvislosti s domovními prohlídkami doposud vztahovala pouze na prohlídky prostor podniků a sdružení podniků, popř. bytů zaměstnanců podniků, v rámci provádění pravidel hospodářské soutěže, pro aplikovatelnost této judikatury na prostory advokátní kanceláře není nutné, aby tyto byly „podnikem“ ve smyslu výkladu tohoto pojmu SD EU, pokud daná situace spadá do působnosti unijního práva a lze tak přímo aplikovat čl. 7 Listiny.

Je třeba doplnit, že judikatura SD EU týkající se hospodářské soutěže poskytuje ochranu důvěrné komunikaci mezi advokátem a jeho klientem, která je obecně nazývána jako „legal professional privilege (LPP)“. Důvěrnou komunikací se rozumí veškeré postoupené informace mezi advokátem a klientem, které souvisí s předmětem řízení. Tato důvěrná komunikace požívá ochrany v rámci domovních prohlídek.

V rozsudku *AM & S Europe Limited vs. Komise ze dne 18. května 1982*²⁹ SD EU konstatoval, že ochrana důvěrné komunikace se vztahuje pouze na vztah mezi klientem a advokátem, který není ve vztahu ke klientovi v zaměstnaneckém poměru, a dále na komunikaci mezi klientem a advokátem „za účelem a v zájmu klientova práva na obhajobu“.³⁰

V rozsudku *Akzo Nobel ze dne 14. září 2010*³¹ SD EU odmítl rozšířit ochranu důvěrných informací sdělených mezi advokátem a klientem na podnikové právníky, bez ohledu na to zda jsou zapsáni jako advokáti u advokátní komory. Důvodem byla závislost podnikového právníka jako zaměstnance na svém zaměstnavateli. Ochrana důvěrných informací se nevztahuje ani na komunikaci s advokáty ze států, které nejsou členy EU. Podle stanoviska SD EU již samotné odebrání dokumentu obsahujícího důvěrnou informaci úředníky Komise v rámci šetření zakládá porušení ochrany důvěrné informace. Nemusí tak ani dojít k použití důvěrné informace Komisi v rámci její rozhodovací činnosti.

✿ Prvá autorka je bývalá zástupkyně Parlamentu ČR při parlamentním shromáždění Rady Evropy, druhá autorka pracuje na odboru mezinárodních vztahů ČAK.

Autorky děkují JUDr. Evě Hubálkové, vedoucí šesko-estonsko-ukrajinského oddělení Kanceláře ESLP na pomoc při shromažďování pracovního materiálu.

27 Dostupné na [www: http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=109603&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=195151](http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=109603&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=195151).

28 Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0256:CS:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62011CJ0256:CS:HTML).

29 Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi=celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61979J0155](http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi=celexplus!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=61979J0155).

30 Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61979CJ0155:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61979CJ0155:EN:PDF) (bod 21).

31 Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62007CJ0550:CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62007CJ0550:CS:PDF).

K možnostem obhajoby obviněného po podání obžaloby

doc. JUDr. PAVEL VANTUCH, CSc.

Úvodem

Pokud po skončení přípravného řízení podá státní zástupce obžalobu u příslušného soudu, vyzoomí o tom obviněného a jeho obhájce, jimž však nezašle opis obžaloby. Ten jim zasílá až soud, pokud je nařízeno hlavní líčení. **Má obhájce po vyzoomění o podání obžaloby u soudu čekat na její doručení či na jiné rozhodnutí soudu, nebo si má obstarat obžalobu a až po jejím prostudování rozhodnout o dalším postupu obhajoby?**

Je možná obhajoba obviněného po podání obžaloby?

Jestliže výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud státní zástupce podá obžalobu a připojí k ní spisy a jejich přílohy. O podání obžaloby vyzoomí obviněného, obhájce a poškozeného, pokud jsou jeho pobyt nebo sídlo známy, a je-li obviněný advokátem, též ministra spravedlnosti a předsedu České advokátní komory (§ 176 odst. 1 trestního řádu, dále „TrŘ“).

Obviněný je státním zástupcem vyzooměn o podání obžaloby u soudu ve stručném přípisu, obsahujícím sdělení, kdy na něj byla u konkrétního soudu podána obžaloba pro trestný čin, označený názvem i ustanovením trestního zákoníku. Obviněný však neobdrží současně opis obžaloby. Hájí-li se sám, tak zpravidla čeká na dodání obžaloby. Jindy si sám zjistí při poradě u advokáta, že obžalobu obdrží až v případě, bude-li nařízeno hlavní líčení, spolu s vyzooměním o konání. Pokud se tak nestane, obžalobu neobdrží. To obviněný zpravidla vezme na vědomí a čeká na zaslání a dodání tohoto vyzoomění a stejnopisu obžaloby soudem.

Obviněný, který má obhájce, chce od něj mnohdy vědět, co budou po podání obžaloby dělat. Potom obhájce někdy doporučí vyčkat dodání obžaloby, nebo jiného rozhodnutí soudu. Jindy obhájce obstará obžalobu a teprve po obeznámení s ní rozhodne o dalším postupu.

Je vhodné čekat na dodání obžaloby obhájebě?

V praxi někdy obhájce klientovi sdělí: „Nyní musíme vyčkat, až nám soud zašle obžalobu a předvolání k hlavnímu líčení. Teprve poté se začneme připravovat na jednání soudu.“ V takovém případě však ponechává obhájce veškerou aktivitu na soudu

a bez dalšího bere na vědomí, že státní zástupce podal obžalobu, kterou mu neposlal, protože to je až úkolem předsedy senátu (samosoudce), pokud nařídí hlavní líčení. Potom se však obhajoba de facto směřuje s představou, že bude nařízeno hlavní líčení, a nevyužívá zákonem dané možnosti, jimiž může iniciovat jiné rozhodnutí ve věci.

Obhájce, který má tento pasivní přístup, mylně usuzuje, že v době od podání obžaloby do nařízení hlavního líčení nebo do jiného rozhodnutí soudu obhajoba obviněného není v podstatě možná. V takovém případě po vyzoomění o podání obžaloby pasivně očekává její zaslání soudem a teprve pokud ji obdrží, tak se s ní seznamuje. V takovém případě však obhájce od vyzoomění o podání obžaloby nečiní nic, čím by mohl zabránit konání hlavního líčení, a pouze bere na vědomí podání obžaloby, i když nezná její obsah. Takto si počíná přesto, že bez znalosti obžaloby nemůže posoudit, zda státní zástupce před jejím podáním přezkoumal výsledky vyšetřování prověřením celého vyšetřovacího spisu a posoudil, zda dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud.

Takový pasivní přístup obhájce není v souladu s § 16 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZA“), dle něhož je advokát při výkonu advokacie povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné. Tento přístup není ani v souladu s § 41 odst. 1 TrŘ, dle něhož je obhájce povinen účelně využívat k hájení jeho zájmů prostředků a způsobů obhajoby uvedených v zákoně, zejména pečovat o to, aby byly v řízení náležitě a včas objasněny skutečnosti, které obviněného zba-vují viny nebo jeho vinu zmírňují, a tím přispívat ke správnému objasnění a rozhodnutí věci. Při takovém přístupu obhájce nevyužívá možnosti činit za obviněného návrhy a nahlížet do spisů (§ 41 odst. 2 TrŘ).

Podstatné je pak to, že **pokud obhájce po vyzoomění o podání obžaloby pouze vyčká nařízení hlavního líčení, potom de facto počítá s tím, že předseda senátu (samosoudce) nařídí hlavní líčení, i když k tomu dojít nemusí. Tento přístup je v rozporu se zájmem klienta,** protože obhájce po podání obžaloby neuplatňuje v zájmu obviněného vše, co pro něj může být prospěšné, zejména nepodává u soudu ty návrhy, kterým nebylo vyhověno v přípravném řízení, ani další, které mohou být důsledkem podání obžaloby a v jejich důsledku nemusí dojít k nařízení hlavního líčení.

Má si obhájce obstarat obžalobu, pokud ji neobdrží s vyzooměním o jejím podání?

Podá-li státní zástupce u soudu obžalobu, neměl by obhájce čekat, zda dojde k nařízení hlavního líčení. Vždy, když po skončení vyšetřování nesouhlasí s podáním obžaloby, měl

by podat soudu návrh na její předběžné projednání. Tak by měl postupovat, zejména pokud v přípravném řízení podal návrh na některé z rozhodnutí podle § 171 až 173 TrŘ, podle § 307 nebo podle § 309 TrŘ (§ 70 ZSM), jemuž nebylo vyhověno, nebo pokud podal návrhy na doplnění dokazování, které byly odmítnuty. Není vhodné, aby se obhájce spoléhal, že pokud po skončení vyšetřování učinil např. návrh na zastavení trestního stíhání, jemuž státní zástupce nevyhověl, bude tento návrh pro soud důvodem k nařízení předběžného projednání obžaloby a zastavení trestního stíhání. **Pokud obhajoba podala v přípravném řízení jakýkoliv návrh na rozhodnutí podle § 171 až 173, § 307 nebo § 309 TrŘ, event. podle § 70 ZSM, jemuž nebylo vyhověno, je v zájmu obviněného, aby obhájce podal aktualizovaný návrh znovu po podání obžaloby i s reakcí na obžalobu, kterou si vyžádá u soudu.¹**

V době od podání obžaloby do nařízení hlavního líčení, nebo do jiného rozhodnutí soudu dle § 188 odst. 1 nebo 2 TrŘ je možná a v řadě případů potřebná obhajoba obviněného, i když v omezeném rozsahu. To, že státní zástupce podá u soudu obžalobu (§ 176 odst. 1 TrŘ) nebo návrh na potrestání [§ 179c odst. 2 písm. a) TrŘ] ještě neznamená, že musí dojít k nařízení hlavního líčení. Podanou obžalobu je třeba u soudu nejprve přezkoumat z toho hlediska, zda pro další řízení poskytuje spolehlivý podklad, zejména prověřit, zda je dána příslušnost soudu k projednání věci (§ 16 až § 22 TrŘ), zda v přípravném řízení nedošlo k závažným procesním vadám, které nelze napravit v řízení před soudem, a zda byly v přípravném řízení objasněny základní skutečnosti, bez kterých není možné hlavní líčení provést a v něm rozhodnout (§ 181 odst. 1 TrŘ).

Obhájce by v této době (od podání obžaloby do nařízení hlavního líčení, nebo do rozhodnutí dle § 188 TrŘ), která netvoří samostatné stadium trestního řízení, neměl vzít pouze na vědomí podání obžaloby u soudu a očekávat, že soud splní své zákonné povinnosti při přezkoumání obžaloby a spisů. Naopak by se měl snažit prosadit u soudu odůvodněné návrhy obhajoby, jimž orgány činné v přípravném řízení nevyhověly v přípravném řízení.

Co nemůže vědět obhájce, který nezná obžalobu?

Pokud obhájce není obeznámen s obsahem obžaloby ani poté, co ho státní zástupce vyrozumí o jejím podání, neví, na základě jakých konkrétních důkazů státní zástupce dospěl k podání obžaloby. Není obeznámen ani s tím, **zda v přípravném řízení byly dle státního zástupce objasněny okolnosti, které se vztahují ke znakům skutkové podstaty trestného činu uvedeného v obžalobě, okolnosti týkající se stupně společenské škodlivosti činu (§ 12 odst. 2 TrZ), jakož i poměrů obviněného.** Obhájce také neví, v jakém rozsahu se státní zástupce ztotožnil s návrhem policejního orgánu na podání obžaloby, a proto nemůže posoudit ani to, zda byla zachována totožnost skutku uvedeného v usnesení o zahájení trestního stíhání.

V případech, kdy si dvě skupiny důkazů odporují, obhájce neví, **jak státní zástupce odůvodnil podanou obžalobu, ani to, zda se zabýval argumenty obhajoby, dokladujícími závažné procesní vady přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem.** Pokud by to věděl, mohla obhajoba shledat

důvod pro podání návrhu na předběžné projednání obžaloby s návrhem na vrácení věci státnímu zástupci k došetření. Vzhledem k tomu, že obhájce obžalobu ani její odůvodnění nezná, potom takový návrh, byť je v zájmu klienta, nepodá a pokud ano, tak bez ohledu na obsah podané obžaloby. Bez znalosti obžaloby však nemůže obhájce s řádným odůvodněním namítat, že v přípravném řízení byla provedena pouze část důkazů, a to v neprospěch obviněného, zatímco důkazy v jeho prospěch provedeny nebyly.

Nezná-li obhájce obžalobu, nemůže posoudit, **zda byla v souladu s § 176 odst. 2 TrŘ podána pro skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání (§ 160 TrŘ).** Pokud se obhájce spokojí s vyrozuměním o podání obžaloby, kterou však nedisponuje, potom nemůže posoudit, zda obsahuje náležitosti jejího podání, jak vyžaduje ustanovení § 177 písm. a) až d) TrŘ. V takovém případě obhájce nezná především žalobní návrh, a proto nemůže posoudit, zda je v něm přesně označen skutek, pro který je obviněný stíhán, s uvedením místa, času a způsobu jeho spáchání, popřípadě s uvedením jiných skutečností, pokud je jich třeba k tomu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným a aby bylo odůvodněno použití určité trestní sazby. Potom není obeznámen s nejdůležitější částí obžaloby, a to přesto, že soud může rozhodnout jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu. Pokud státní zástupce před podáním obžaloby upozornil obviněného a jeho obhájce, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, hodlá posuzovat jako jiný trestný čin, než jak ho posuzoval policejní orgán, nezná obhajoba zdůvodnění, proč se zřetelem na zamýšlenou změnu kvalifikace skutku nebylo doplněno dokazování podle jejího návrhu [§ 177 písm. c) TrŘ].

Obdobně nepříznivé pro obhajobu je, **pokud obhájce po podání obžaloby nezná odůvodnění žalovaného skutku s uvedením důkazů, o které se toto odůvodnění opírá, ani právní úvahy, kterými se státní zástupce řídil při posuzování skutečností podle příslušných ustanovení zákona.** Nezná ani seznam důkazů, jejichž provedení státní zástupce v hlavním líčení navrhuje. Neví, u kterých svědků (znalců) navrhuje jejich osobní výslech a u kterých považuje za dostatečné přečtení protokolů o jejich výslechu v přípravném řízení (u znalců též znaleckého posudku), neví, které důkazy navrhuje provádět v hlavním líčení před soudem, zejména které svědky či znalce zamýšlí před soudem vyslechnout [§ 177 písm. d) TrŘ].

Proto by měl obhájce co nejdříve po podání obžaloby zjistit, zda státní zástupce v obžalobě uvedl obhajobu obviněného uplatněnou v přípravném řízení a zda k ní vyjádřil své stanovisko, nebo zda se argumenty obhajoby nezabývá, případně je odmítá bez řádného zdůvodnění. V případech, kdy obhajoba ví, že v přípravném řízení byly obstarány dvě skupiny důkazů, jednak usvědčující, jednak ospravedlňující (či vyvíňující), by měla již po podání obžaloby znát, **zda státní zástupce zaujal stanovisko k důkazům ve prospěch obviněného či nikoliv.**

¹ V době od podání obžaloby do nařízení hlavního líčení, nebo do jiného rozhodnutí soudu zná obhajoba z vyrozumění o podání obžaloby pouze jednacím číslem spisu, který je veden na státním zastupitelství. Proto je vhodné, aby obhájce zjistil jednacím číslem spisu u soudu, u něhož byla podána obžaloba, a tomu jednacím číslem zaslal návrhy adresované soudu.

Proč jsou obžaloby většinou jednostranné a obsahují pouze důkazy v neprospěch obviněného?

Obhájce by si měl být vědom, že policejní orgány konající vyšetřování vědí, že z ustanovení § 177 písm. d) TrŘ neplyne státnímu zástupci povinnost uvést v obžalobě argumenty obhajoby a vypořádat se s nimi. Proto dochází nezřídka k tomu, že policejní orgán, který v průběhu vyšetřování obstará důkazy jak ve prospěch, tak v neprospěch obviněného, v návrhu na podání obžaloby adresovaném státnímu zástupci uvádí vesměs důkazy v neprospěch obviněného. Takový návrh, v němž nejsou obsaženy důkazy ve prospěch obviněného, pak přejímá do obžaloby státní zástupce, pokud se nevěnuje dostatečné dozor nad přípravným řízením. To, že obžaloby zpracovávané státními zástupci jsou ve většině případů jednostranné a obsahují pouze důkazy v neprospěch obviněného, ovlivňuje v praxi jak shromažďování důkazů policejními orgány, tak dozorovou činnost státních zástupců (i vyšetřování v případech, kdy je konají), kteří se s argumenty obhajoby nemusejí v obžalobě vypořádat.

Obhájce by neměl pominout fakt, že ustanovení § 177 písm. d) TrŘ umožňuje státnímu zástupci koncipovat obžalobu jednostranně, výlučně v neprospěch obviněného. Nepřezkoumatelné je nekonkrétní tvrzení státního zástupce, obsažené ve většině obžalob, že „obhajoba obviněného je vyvrácena provedenými důkazy.“ Nepřezkoumatelný je i odkaz výlučně na důkazy usvědčující obviněného, při ignorování důkazů v jeho prospěch. V takovém případě obžaloba v rozporu s obsahem spisů nedokladuje důkazní situaci zjištěnou v přípravném řízení a obsaženou ve spisech. Skutečný stav dokazování, tedy i to, že důkazy provedené v přípravném řízení zároveň dovolují závěr o vině obviněného i o jeho nevině, lze zjistit až po prostudování spisů.

2 Vantuch, P.: Odůvodnění obžaloby bez argumentů obhajoby a rovnost stran, Bulletin advokacie č. 4/2009, str. 24 an.

3 Výjimkou jsou pouze případy, kdy v důsledku úniku informací zná novinář i důkazy ve prospěch obviněného obsažené ve spisu.

4 Novináři, kteří mají dlouhodobé kontakty s orgány činnými v trestním řízení, v obžalobách zásadně nenacházejí argumenty ve prospěch obviněného, a proto v tisku, rozhlasu a televizi jsou prezentovány zásadně jen důkazy proti obviněnému. Nezřídka jsou pak po publikování jednostranných zpráv v neprospěch obviněného udiveni, když v hlavním líčení zaznívá řada důkazů v jeho prospěch.

5 Pokud novinář, který má k dispozici obžalobu, kontaktuje obhájce, který nezná obsah obžaloby, nemůže reagovat na jeho zasvěcené otázky, protože odpověďmi bez znalosti obžaloby by mohl poškodit klienta. Pokud však v takovém případě obhájce na otázky novináře neodpoví, potom vycházejí v tisku, rozhlasu a televizi pouze zprávy opřené o jednostranně formulovanou obžalobu, v níž nejsou žádné skutečnosti svědčící ve prospěch obviněného. Takto jednostranné informace jsou zveřejňovány ve sdělovacích prostředcích i v případech, že ve spisu jsou obsaženy jak důkazy pro vinu, tak i pro nevinu obviněného, a jde o případy, kdy musí rozhodnout soud.

6 Před účinností novely trestního řádu provedené zákonem č. 292/1993 Sb. bylo odůvodnění obžaloby oproti současnému právnímu stavu výrazně náročnější. Obžaloba musela podle ustanovení § 177 až do 31. 12. 1993 obsahovat jednak a) odůvodnění žalobního návrhu, jež muselo obsahovat vyličení skutkového děje s uvedením důkazů, o které se toto vyličení opírá, jednak b) obhajobu obviněného a stanovisko prokurátora k ní s uvedením skutečností, pro které prokurátor pokládal obhajobu za vyvrácenou nebo za nerozhodnou, jakož i právní úvahy, kterými se prokurátor řídil při posuzování skutečností podle příslušných ustanovení zákona. V ustanovení § 177 TrŘ navrhuje de lege ferenda doplnění nové náležitosti obžaloby tak, aby musela obsahovat také: „e) obhajobu obviněného a stanovisko státního zástupce k ní, s uvedením skutečností, pro které státní zástupce pokládá obhajobu za vyvrácenou nebo za nerozhodnou, jakož i právní úvahy, kterými se řídil při posuzování skutečností podle § 2 odst. 5 TrŘ a dalších příslušných ustanovení trestního řádu.“

Od 1. 1. 1994 ustanovení § 177 písm. d) TrŘ neukládá státnímu zástupci, aby v obžalobě uvedl argumenty obhajoby a vypořádal se s nimi. Vzhledem k tomu se státní zástupce ve většině věcí nevěnuje vyvrácení argumentů obhajoby, a to ani v případech, kdy existují tvrzení obžaloby proti tvrzení obhajoby.²

Obhájce by si proto i v současnosti měl být vědom toho, že předseda senátu již nemusí nařídit předběžné projednání obžaloby dle § 186 písm. e) TrŘ v případě, že přípravné řízení nebylo provedeno podle zákona, neboť v něm byly závažným způsobem porušeny procesní předpisy, pokud dospěje k názoru, že takové porušení procesních předpisů lze napravit v řízení před soudem. Pouze v případě, že porušení procesních předpisů nelze napravit v řízení před soudem, musí nařídit předběžné projednání obžaloby dle § 186 písm. e) TrŘ. I když porušení předpisů se může týkat prakticky každého ustanovení zákona, podstatná jsou ta porušení předpisů, která je nutno považovat za závažné vady přípravného řízení, jejichž nedodržení má obecně větší význam. Z pohledu obhajoby jde o práva obviněného, zejména jeho práva na obhajobu v přípravném řízení, jež nelze napravit až v hlavním líčení. V takových případech by měl obhájce se znalostí obžaloby a spisu navrhnout soudu předběžné projednání obžaloby a vrácení věci státnímu zástupci k došetření, vzhledem k potřebě odstranění závažných procesních vad přípravného řízení.

V praxi nezřídka získá od soudu obžalobu novinář, který pak informuje ve sdělovacích prostředcích veřejnost o trestné činnosti obviněného ve smyslu obžaloby, tedy bez argumentů obhajoby. To, že existují dvě odlišné skupiny důkazů novinář neví, neboť to plyne pouze ze spisu, k němuž nemá přístup.³ Proto veřejnost není informována, že jsou i důkazy ve prospěch obviněného, což novinář zpravidla netuší, protože obžaloba, z níž čerpá informace, vyznívá stejně jednostranně jako v případech, kdy jsou výlučně důkazy o vině obviněného.⁴

V praxi by obhájce neměl zapomenout, že úprava obsažená v § 177 písm. d) TrŘ nenutí státního zástupce věnovat úsilí vyvrácení argumentů obhajoby, a proto by se měl s obžalobou seznámit co nejdříve poté, co je vyrozuměn o jejím podání, aby mohl navrhnout obviněnému další postup obhajoby.⁵

Jen výjimečně se státní zástupci v obžalobě vypořádávají s argumenty obhajoby,⁶ a v takových případech důsledně vycházejí z ustanovení § 2 odst. 5 věta třetí TrŘ, které ukládá orgánům činným v trestním řízení objasňovat způsobem uvedeným v trestním řádu i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. Takto v odůvodnění obžaloby někteří státní zástupci reagují na obhajobu obviněného uplatněnou v průběhu vyšetřování, o níž lze podle průběhu přípravného řízení předpokládat, že zazní také v hlavním líčení, pokud je soud nařídí.

Státní zástupce podává obžalobu, připojí k ní spisy a jejich přílohy, jestliže výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud (§ 176 odst. 1 věta první TrŘ).

Státní zástupce má podat obžalobu i v případě, jestliže si dvě skupiny důkazů odporují a rozpory již nelze odstranit, protože další důkazy již neexistují nebo se již dostupnými

prostředky nedají opatřit (R 28/1977). Za této situace nezbyvá, než aby soud po provedení důkazů v hlavním líčení sám podle § 2 odst. 6 TrŘ rozhodl, co jimi má být zjištěno. Jestliže dosud provedené důkazy zároveň dovolují závěr o vině obviněného i o jeho nevině, další důkazy již ve věci provést nelze, státní zástupce v takovém případě nemůže nahradit projednávání věci v řízení před soudem, a proto musí přistoupit k podání obžaloby.

Státní zástupce nepodá obžalobu, má-li závažné pochybnosti o vině obviněného a na základě důkazů opatřených a příp. i provedených v přípravném řízení dospěje k závěru o tom, že se skutek nestal, nebo že není trestným činem nebo že jej nespáchal obviněný [§ 172 odst. 1 písm. a) až c) TrŘ].⁷

Může obhajoba navrhnout předběžné projednání obžaloby bez znalosti jejího obsahu?

Obhájce, který zná obsah spisu, seznámil se s výsledky vyšetřování, příp. má kopii spisu nebo jeho podstatných částí, nejednou od skončení vyšetřování, nejčastěji po odmítnutí návrhů obhajoby, sepiše a po vyrozumění o podání obžaloby podá návrh na předběžné projednání obžaloby s návrhem na vrácení věci státnímu zástupci k došetření s odůvodněním, že ve věci nejsou v potřebném rozsahu objasněny základní skutkové okolnosti, bez kterých není možné ve věci rozhodnout [§ 186 písm. a) až f) TrŘ]. V případě, že obhájce při podání tohoto návrhu vychází z obsahu vyšetřovacího spisu, potom projevuje aktivitu, kterou obviněný nezřídka ocení. Problém je však v tom, že obhájce navrhuje předběžné projednání obžaloby, kterou nemá k dispozici, a proto nezná její obsah.

Správně postupuje obhájce v případě, pokud po skončení vyšetřování a po odmítnutí návrhů obhajoby sepiše předběžné koncept návrhu na předběžné projednání obžaloby. Tento návrh pak doplní o skutečnosti, které zjistí z obžaloby, kterou si vyžádá při nahlédnutí do spisu u příslušného soudu. Teprve až má obhájce k dispozici obžalobu, měl by po jejím prostudování a s odkazem na konkrétní strany a odstavce podat odůvodněný návrh na její přezkoumání, a to s využitím konceptu zpracovaného po skončení vyšetřování. Pokud podá obhájce bez znalosti obžaloby žádost o její předběžné projednání, nemůže posoudit její odůvodněnost.

Trestní stíhání před soudem se koná jen na podkladě obžaloby nebo návrhu na potrestání, které podává a před soudem zastupuje státní zástupce, nebo na podkladě návrhu na schválení dohody o vině a trestu, který podává státní zástupce (§ 180 odst. 1 věta první TrŘ). Zde je v obecné poloze rozvedena zásada obžalovací (§ 2 odst. 8 TrŘ), vztahující se celkově na úsek trestního stíhání před soudem. Tato zásada se uplatní během trestního řízení ve fázi řízení před soudem při předběžném projednání obžaloby, v hlavním líčení a v řízení o odvolání, a to včetně zvláštních způsobů řízení (§ 290 až 314k TrŘ).

Obžalobu může státní zástupce podat jen pro skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání a soud může rozhodnout jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu (§ 220 odst. 1 TrŘ). Pokud obhájce nezná obžalobu, nemůže posoudit, zda státní zástupce nepodal obžalobu pro jiný skutek než pro ten,

pro který bylo zahájeno trestní stíhání usnesením o zahájení trestního stíhání, tedy neví, zda nedošlo k porušení zákona v ustanovení § 2 odst. 8, § 220 odst. 1 TrŘ.

Obžalovací zásada se uplatňuje plně i v řízení před samosoudcem, kde samosoudce projednává věc buď na základě obžaloby, nebo po provedeném zkráceném přípravném řízení na základě návrhu na potrestání. I když samosoudce obžalobu a návrh na potrestání předběžně neprojednává, přezkoumá je však z hledisek uvedených v § 181 odst. 1 a § 186 TrŘ. Pokud obhájce pouze bere na vědomí podání obžaloby, jejíž obsah nezná, potom nemůže bez znalosti obžaloby navrhnout, aby samosoudce učinil některé z rozhodnutí uvedených v § 188 odst. 1 písm. a) až f) TrŘ.

Jaký důsledek má pro obhajobu neznalost podané obžaloby?

Obhajoba by neměla spoléhat na to, že předseda senátu přezkoumá a předběžně projedná obžalobu z hledisek uvedených v § 181 odst. 1 a v § 186 TrŘ, nebo že samosoudce obžalobu nebo návrh na potrestání přezkoumá ze stejných hledisek. Především obhájce by se měl proto zabývat tím, zda obžaloba (návrh na potrestání) poskytuje pro další řízení spolehlivý podklad. Pokud obhájce po vyrozumění o podání obžaloby nenahlédne do spisu a nevyžádá si obžalobu, obdrží ji zpravidla až současně s předvoláním k hlavnímu líčení, a to nejméně pět dnů před jeho zahájením. V takovém případě po dobu několika týdnů, někdy i měsíců od vyrozumění o podání obžaloby, nezná obviněný ani obhájce obsah obžaloby, ani její odůvodnění. **Převzme-li obhajoba obžalobu až s předvoláním k hlavnímu líčení, zbaví se možnosti navrhnout předběžné projednání obžaloby, a to s její znalostí, pro jeden z důvodů uvedených v § 186 písm. a) až f) TrŘ a dát soudu podnět k rozhodnutí, které je ve prospěch obviněného.**

V praxi dochází někdy k tomu, že obhájce po předvolání k hlavnímu líčení a obdržení obžaloby sdělí obviněnému, že nesouhlasí s podanou obžalobou, avšak nemůže navrhnout její předběžné projednání, protože již bylo nařízeno hlavní líčení. Obhájce však v takovém případě klientovi zpravidla zamlčí, že již po vyrozumění o podání obžaloby mohl nahlédnout do spisu a vyžádat si obžalobu, což by mu umožnilo podat včasný návrh na její předběžné projednání a na jiné rozhodnutí ve věci.

Pro většinu předsedů senátu je přezkoumání obžaloby a spisu naprosto samozřejmé. Existují však také poznatky o soudcích, zejména u soudů prvního stupně s velkým nápadem trestních věcí, kteří v časové tísní nařizují hlavní líčení jen podle obsahu obžaloby, přičemž se spisem se seznamují později, zpravidla krátce před dnem konání hlavního líčení, v době, kdy předběžné projednání obžaloby již není možné.⁸ Proto by měl obhájce znát obžalobu v době, kdy návrhem na její předběžné projednání ještě může zabránit postavení obviněného před soud v postavení obžalovaného.

7 Šámal, P. a kol.: Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář, 7. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 2298.

8 Tak je tomu v souvislosti s potřebou obsazení jednacích síní soudu či z jiných subjektivních důvodů, případně i proto, že ve studiu spisu až po nařízení hlavního líčení někteří soudci nevidí žádný problém.

Je obhájce oprávněn vyžádat si obžalobu?

Kdykoliv, tedy i o vyzoomění o podání obžaloby, může obhájce nahlédnout do spisu a vyžádat si obžalobu, kterou obdrží proti podpisu od pracovnice trestní kanceláře, po svolení předsedy senátu. V případě problémů se získáním obžaloby může svoji žádost odůvodnit, např. pokynem klienta k podání návrhu na předběžné projednání obžaloby. Pokud obhájce není výjimečně vyhověno, potom může požádat o pořízení kopie části spisu, nebo její části, a to konkrétně obžaloby (§ 65 odst. 1 TrŘ), nebo může požádat o svolení, aby si sám pořídil kopii obžaloby, což mu nemůže být po nařízení hlavního líčení odmítnuto. Po některé z těchto žádostí se v praxi ukáže, že předání obžaloby obhájci proti jeho podpisu již není problémem.

Obhájce by si měl být vědom toho, že pokud předseda senátu (samosoudce) nařídí hlavní líčení pouze po prostudování obžaloby, avšak bez znalosti spisu, potom není schopen přezkoumat obžalobu a podle jejího obsahu i obsahu spisu posoudit, zda je jí nutno předběžně projednat v zasedání senátu, anebo zda může o ní nařídít hlavní líčení, jak mu ukládá § 185 odst. 1 TrŘ.⁹ Pokud předseda senátu (samosoudce) nařídí hlavní líčení bez podrobné znalosti spisu, potom není seznámen se stanoviskem strany obhajoby, a to ani v případě, že v přípravném řízení byly obstarány dvě skupiny důkazů, včetně důkazů ve prospěch obviněného. Potom nejsou vytvořeny spravedlivé předpoklady pro soupeření strany obhajoby a strany obžaloby před soudem, protože při nařízení hlavního líčení vychází předseda senátu pouze z obsahu obžaloby, v níž není uvedena obhajoba obviněného uplatněná v přípravném řízení, ani reakce státního zástupce na argumenty obhajoby.¹⁰

Všechny důvody k předběžnému projednání obžaloby dle § 186 TrŘ nemůže předseda senátu zjistit z obžaloby, v níž nejsou obsaženy, nýbrž výlučně ze spisu. Proto v případech, kdy nařídí hlavní líčení, aniž by prostudoval spis, může dojít k tomu, že soud projednává v hlavním líčení věc, ve které výsledky přípravného řízení neodůvodňují dostatečně postavení obviněného před soud v postavení obžalovaného. Stává se to v případech, kdy předseda senátu se s obsahem spisu seznamuje až dodatečně, po nařízení hlavního líčení. Vzhledem k tomu nemůže v době, kdy nařizuje hlavní líčení, posoudit, zdali existují důvody k předběžnému projednání obžaloby či nikoliv.¹¹ Totéž platí v případech, kdy samosoudce v rozporu s § 314c odst. 1 TrŘ obžalobu (nebo návrh na potrestání) nepřezkoumá z hledisek uvedených v § 181 odst. 1 a § 186 TrŘ.

Které důvody předběžného projednání obžaloby nelze zjistit z obžaloby?

Pokud předseda senátu prostuduje jen obžalobu, nikoliv spis, může zjistit pouze některé důvody k jejímu předběžnému

mu projednání podle § 186 TrŘ. Konkrétně může mít za to, dle písm. a), že věc patří do příslušnosti jiného soudu, dle písm. b), že má věc být postoupena podle § 171 odst. 1 TrŘ, nebo příp. dle písm. d), že skutek, který je předmětem obžaloby, bude třeba posuzovat podle jiného ustanovení trestního zákona, než podle kterého jej posuzuje obžaloba.

Pokud předseda senátu neprostuduje kromě obžaloby také spis, potom zpravidla nemůže zjistit důvody k předběžnému projednání obžaloby uvedené v § 186 písm. c), e), f), protože státní zástupce tyto okolnosti v obžalobě většinou neuvádí, ani k nim nezaujímá stanovisko. Tak je tomu za situace, kdy strana obhajoby uplatňuje v přípravném řízení okolnosti odůvodňující zastavení trestního stíhání, postoupení věci jinému orgánu, narovnání nebo podmíněné zastavení trestního stíhání [písm. c)], nebo uvádí, že přípravné řízení nebylo provedeno podle zákona, zejména, že bylo porušeno právo na obhajobu [písm. e)], nebo že ve věci nebyly objasněny základní skutkové okolnosti, bez kterých není možné ve věci rozhodnout [písm. f)].

Bez znalosti spisu nemůže předseda senátu shledat tyto důvody předběžného projednání obžaloby uvedené v § 186 písm. c) e) a f) TrŘ, a proto nemůže rozhodnout o zastavení trestního stíhání [§ 188 odst. 1 písm. c) TrŘ], o postoupení věci [§ 188 odst. 1 písm. b) TrŘ], o podmíněném zastavení trestního stíhání či o schválení narovnání [§ 188 odst. 1 písm. f) TrŘ], ani vrátit věc státnímu zástupci k došetření [§ 188 odst. 1 písm. e) TrŘ], protože důvody pro některé z těchto rozhodnutí jsou obsaženy pouze ve spisu. Proto je možné, že i v případě, kdy v přípravném řízení nebyly objasněny základní skutečnosti, bez kterých není možno hlavní líčení provést a v něm rozhodnout (§ 181 odst. 1 TrŘ, § 185 odst. 1 TrŘ), dojde k nařízení hlavního líčení, do něhož strany vstupují v postavení, které je v rozporu s rovností stran.

Závěr

V úvodu článku jsem položil otázku, zda má obhájce po vyzoomění o podání obžaloby čekat na její doručení či na jiné rozhodnutí soudu, nebo si má obstarat obžalobu a až po jejím prostudování rozhodnout o dalším postupu obhajoby. Na tuto otázku odpovídám jednoznačně. **Pokud obhájce po vyzoomění o podání obžaloby u soudu vyčkává na její doručení, nebo na jiné rozhodnutí soudu, tak jedná v rozporu se zájmem obviněného.** Obhájce může spolu s obviněným se znalostí věci rozhodnout o dalším postupu obhajoby až po prostudování obžaloby. Jen z obžaloby může obhájce zjistit, zda v ní státní zástupce reaguje či nereaguje na obhajobu obviněného uplatněnou v přípravném řízení. Teprve v případě, že obžaloba nereaguje na obhajobu obviněného může podat zdůvodněný návrh na předběžné projednání obžaloby a na konkrétní rozhodnutí soudu podle příslušného písmene § 188 TrŘ. Vyčkává-li obhájce na dodání obžaloby soudem společně s předvoláním k hlavnímu líčení, zbavuje se možnosti podat návrh na předběžné projednání obžaloby a na rozhodnutí příznivé pro obviněného, dle příslušného písmene § 188 odst. 1 TrŘ.

✿ Autor, vysokoškolský pedagog, je advokátem v Brně.

9 Obhajoba je v obtížné situaci i v případech, kdy předseda senátu na počátku hlavního líčení sám uvede, že je v jednacím síni znovu po půlroční stáží či několikaměsíční nemoci. Nemůže totiž vyloučit, že předseda senátu se dostavil na soud i v době dlouhodobé nepřítomnosti a prostudoval spis, aby bylo možno nařídít hlavní líčení.

10 Vantuch, P.: Odůvodnění obžaloby bez argumentů obhajoby a rovnost stran, Bulletin advokacie, 2009, č. 4, str. 25 an.

11 Vantuch, P.: Nepřezkoumání spisu předsedou senátu po podání obžaloby a důsledky pro obviněného, Trestní právo, 1997, č. 6, str. 2-8.

Jak oddlužit korporaci?

Nové možnosti reorganizace

JUDr. MICHAL ŽIŽLAVSKÝ

V poslední době prudce roste počet osobních bankrotů a zvyšuje se i počet úpadků korporací. Osobní bankroty dosáhly masového měřítka z jednoduchého důvodu. Lidé zjistili,

že je pro ně výhodné oddlužení. Když člověk není schopen splácet své dluhy, oddlužení mu dává možnost uhradit jen část závazků a zbytek se mu odpustí. To lidé pochopili velmi dobře a také je známo, že poslední velká novela insolvenčního zákona¹ přináší novinku, která dále zvýší počty osobních bankrotů – oddlužení lidí, kteří podnikají živnostenským způsobem.² Oddlužení fyzických osob ale není předmětem tohoto článku. Ten se věnuje méně známé možnosti faktického oddlužení korporací, tedy obchodních společností a družstev.³

Počty korporátních úpadků nerostou tak rychle jako počty osobních bankrotů, ale postihují větší počet věřitelů, zvyšují nezaměstnanost a způsobují druhotnou platební neschopnost. **Na rozdíl od lidí, kteří řeší svou situaci oddlužením, majitelé a členové statutárních orgánů obchodních společností a družstev často nevědí o tom, že mají k dispozici podobný nástroj k oddlužení korporací. Tím nástrojem je soudní reorganizace. Korporace v tísní může dosáhnout zániku částí svých závazků na základě soudem schváleného reorganizačního plánu. Jde sice o náročnější řešení, vyžadující kvalifikovaný postup, ale výsledek je pro právnické osoby stejný, jako je tomu v případě oddlužení fyzických osob.**

Právní rámec řešení

Manažeri firmy, která se nachází v úpadku, musejí přijmout opatření k ozdravení podniku, aby uchovali jeho současnou hodnotu pro majitele a věřitele. Vnitřní pohled na kondici firmy může být zkreslený. Přání bývá otcem myšlenky. **Má-li reorganizace splnit svůj účel, vyžaduje nezávislou objektivní analýzu situace. Základním předpokladem efektivního řešení a ochrany před firemními i osobními riziky je nastavení správného právního rámce prováděných změn. Zejména jde o to, zda je ještě možná neformální restrukturalizace, nebo je nutné zahájit insolvenční řízení a postupovat cestou soudní reorganizace.**

Obchodní společnosti a družstva v úpadku nesmějí provádět restrukturalizaci mimo insolvenční řízení. Když ji

provádí, mívá to negativní důsledky. Uzavírané smlouvy jsou neúčinné. Fúze a akvizice se zastavují podáním insolvenčního návrhu. Až pět let zpětně může být převedený majetek zahrnut do insolvenčního řízení.⁴ Rizika nedovolené restrukturalizace dopadají nejen na korporace, ale také na konkrétní osoby, které za ně jednají.⁵ To se týká jak managementu, tak všech osob, které s obchodní společností nebo družstvem realizovaly příslušné transakce.⁶ Nový zákon o obchodních korporacích zavádí také ručení majitelů za závazky korporace.⁷ Dovolenu variantou zakázané neformální restrukturalizace firmy v úpadku je formální restrukturalizace v rámci insolvenčního řízení – soudní reorganizace.⁸

Konkurs nebo reorganizace?

Úpadek obchodní společnosti nebo družstva lze řešit jedině konkursem nebo reorganizací. Ze statistik⁹ plyne, že počty konkursů se pohybují ročně v řádu tisíců a počty reorganizací zatím jen v řádu desítek případů. To je velmi málo, i když se nečekalo, že by měl počet reorganizací odpovídat počtu konkursů. Reorganizace je řešení, které se hodí jen pro funkční podniky určité velikosti. V konkurech naopak často končí „prázdné skořápky“, které již neprovozují podnik a odkud již zmizel veškerý majetek. Tyto případy má ale omezit nový zákon o obchodních korporacích, který zpřísňuje pravidla správy korporací a postihy manažerů a majitelů za pozdní řešení úpadku. Ti dnes odpovídají vlastním majetkem v širším rozsahu za dluhy, které není schopna uhradit obchodní spo-

1 Jde o velkou revizní novelu, provedenou zákonem č. 294/2013 Sb., účinnou od 1. 1. 2014.

2 Zejména viz § 389 odst. 2 insolvenčního zákona.

3 Legální definici obchodních korporací obsahuje § 1 zákona o obchodních korporacích. Nejsou tím míněny právnické osoby – nepodnikatelé ve smyslu § 389 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona.

4 Majetek může být zahrnut do majetkové podstaty dlužníka až pět let zpětně od zahájení insolvenčního řízení, a to zejména na základě odpůrcích žalob, které vycházejí z naplnění skutkových podstat úkonů bez přiměřeného protiplnění dle § 240, zvýhodňujících úkonů ve smyslu § 241 anebo úmyslně zkracujících úkonů dle § 242 insolvenčního zákona.

5 Statutární orgán, ale například i likvidátor dlužníka, který je právnickou osobou, odpovídají osobně a neomezeně za škodu vzniklou nepodáním nebo opožděným podáním insolvenčního návrhu ve smyslu § 99 ve vazbě na § 98 insolvenčního zákona a mohou se dopustit také trestného činu zvýhodňování věřitele dle § 223 trestního zákoníku.

6 Například povinnost vydat plnění do majetkové podstaty dlužníka se týká nejčastěji osob, které majetek nabyly (§ 237 odst. 1 insolvenčního zákona) a které také mohou být účastníky trestného činu zvýhodňování věřitele dle § 223 trestního zákoníku.

7 § 76 odst. 3 ve vazbě na § 68 zákona o obchodních korporacích.

8 § 316 an. insolvenčního zákona.

9 Oficiální statistiky na <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/expertni-skupina.html>.

lečnost nebo družstvo.¹⁰ Zvýšení počtu reorganizací má naopak pomoci poslední novela insolvenčního zákona, která dává nové možnosti jak dlužníkům, tak věřitelům.

Nové možnosti

Nové možnosti přináší novela menším korporacím v úpadku. Došlo k podstatnému rozšíření počtu případů, kdy je přípustná nekonsenzuální varianta reorganizace, tedy reorganizace pojatá jako ochrana dlužníka před věřiteli. Od počátku roku 2014 je reorganizace bez prvotní podpory věřitelů dostupná všem podnikatelům, kteří mají roční obrat nad 50 milionů korun českých¹¹ nebo mají více než 50 zaměstnanců.¹² Snížila se tak tzv. kvantitativní vstupní brána do nekonsenzuální reorganizace, neboť dříve muselo jít o podnikatele s ročním obratem nad 100 milionů korun českých nebo s více než 100 zaměstnanci. Proces reorganizace tak nyní mohou zahájit i menší firmy, než tomu bylo dříve, a to i tehdy, když se jim z počátku nedaří přesvědčit věřitele o vhodnosti tohoto řešení. Větší počet korporací v potížích se nyní také může bránit věřitelskému insolvenčnímu návrhu, spojenému s návrhem na likvidační řešení úpadku cestou konkursu. Management korporací v úpadku získává více času na to, aby zpracoval reorganizační plán a přesvědčil věřitele o tom, že je pro ně reorganizace výhodnější než konkurs. Půjde-li o kvalitní návrh, může dokonce dosáhnout prolomení nesouhlasu některých věřitelských skupin rozhodnutím soudu.

Jak v případě malých, tak i velkých korporací vytváří novela insolvenčního zákona možnost „věřitelské“ reorganizace. Věřitelský výbor nyní může při splnění zákonných podmínek odvolat a jmenovat (volit) nové členy statutárního orgánu a dozorčí rady dlužníka.¹³ O věřitelskou variantu reorganizace jde proto, že tím věřitelé legálně přebírají iniciativu v insolvenčním řízení dlužníka, který ještě provozuje podnik. Nejde přitom o nedovolené ovládnutí dlužníka s negativními důsledky pro věřitele. Věřitelská reorganizace ale vyžaduje

aktivní a kvalifikovaný postup věřitelů. Ti musejí mimo jiné buďto sami podat věřitelský návrh na povolení reorganizace, nebo alespoň odejmout dlužníkovi většinovým hlasováním právo sestavit reorganizační plán na schůzi věřitelů.¹⁴ Věřitelská reorganizace přichází v úvahu i v případě, kdy dlužník sám oznámí soudu, že nehodlá předložit reorganizační plán.¹⁵

Přes nové možnosti, které aktuálně přináší poslední novela insolvenčního zákona, je skutečností, že do současné doby se využívalo soudní reorganizace málo. Je pravda, že náš polistopadový právní řád zná konkurs o sedmáct let déle než reorganizaci. Účastníci řízení se za tu dobu logicky naučili konkurs využívat více než reorganizaci. Také se hovoří o byrokracii a zdlouhavosti reorganizace. Praxe ale ukazuje, že **průtahy nejčastěji působí základní neznalostí účastníků řízení. Ti si neuvědomují, že soudní proces má jiná pravidla než mimosoudní transakce.** Při kvalitní přípravě soud rozhodne o povolení reorganizace do patnácti dnů od podání insolvenčního návrhu a navíc ustanoví insolvenčním správcem osobu, určenou reorganizačním plánem, která může efektivně jednat v zájmu jeho předkladatelů.¹⁶ Je pravda, že plnění reorganizačního plánu trvá zpravidla déle než rok. Jde ale o ozdravný proces, který umožňuje průběžné uspokojování pohledávek věřitelů a zachování obchodních vztahů.

Cui bono? (v čí prospěch)

Proč se tedy u nás dostatečně nevyužívá možností soudní reorganizace k oddlužení korporací? Myslím, že je to proto, že na rozdíl od občanů, kteří se oddlužují, manažeři, majitelé a věřitelé korporací, ale ani investoři zatím neobjevili všechny výhody tohoto řešení.

Reorganizace, která je provedena u vhodného typu podniku včas, umožňuje manažerům a majitelům korporací dočasně zastavit placení starých závazků, udržet provoz podniku a legálně oddlužit firmu. Omezuje také jejich osobní rizika, která posilují nová pravidla správy korporací a osobní ručení majitelů za závazky insolventních korporací.¹⁷

Manažeři často nemají dostatečné zkušenosti s řešením úpadku obchodních společností nebo družstev. Někdy jen spoléhají na pokyny věřitelských bank. Často se s nimi snaží nejprve vyjednat mimosoudní narovnání a dosáhnout odkladu splátek dluhů nebo odpuštění části úroků. Tato jednání bývají problematická s ohledem na rozpor zájmů nadřízených a podřízených věřitelů, akcionářů a zaměstnanců a přináší rizika jak manažerům, tak bankám. Zájem korporací v úpadku nemusí být vždy totožný se zájmy bank, které zastaví úvěrové financování a směřují k rychlému vrácení úvěrových prostředků. Bankám zase hrozí, že je soud vyhodnotí jako ovládající osoby, když se budou účastnit mimosoudní restrukturalizace insolventní firmy, jak se to ukázalo v případě úpadku Oděvního podniku v Prostějově.¹⁸

Někdy dává smysl, aby se firma nejprve neformálně dohodla s majoritními věřiteli na restrukturalizačním plánu a teprve potom vyhlásila úpadek a dosáhla formální reorganizace, posvěcené insolvenčním soudem. Kromě jistoty legálního řešení a odstranění rizika zvýhodňování některých věřitelů na úkor poškozování jiných, zde bývá další výhodou vyjasnění okruhu sporných závazků firmy prostřed-

10 Kromě odpovědnosti za škodu vzniklou nepodáním nebo opožděným podáním insolvenčního návrhu dle § 99 insolvenčního zákona jde nově zejména o ručení členů orgánů korporace dle § 68 zákona o obchodních korporacích a o povinnost vydat veškerý prospěch z výkonu funkce, přijatý za poslední dva roky dle § 62 zákona o obchodních korporacích. V případě majitelů korporací jde o ručení za závazky korporace na základě § 76 odst. 3 zákona o obchodních korporacích.

11 Je míněn celkový roční úhrn čistého obrátu korporace podle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

12 § 316 odst. 4 insolvenčního zákona.

13 § 333 odst. 2 insolvenčního zákona.

14 § 333 odst. 2 ve vazbě na § 339 odst. 3 insolvenčního zákona.

15 § 333 odst. 2 ve vazbě na § 339 odst. 2 insolvenčního zákona.

16 Vyžaduje to ovšem splnění řady podmínek ještě před podáním dlužnického insolvenčního návrhu, neboť spolu s insolvenčním návrhem a návrhem na povolení reorganizace musí dlužník v souladu s § 148 odst. 2 insolvenčního zákona předložit formálně správný reorganizační plán, vyjednaný a přijatý alespoň polovinou zajištěných a nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek. Jen při splnění všech podmínek, plynoucích ze zákona a prováděcích předpisů, soud povolí reorganizaci již ve lhůtě patnácti dnů dle § 134 věta druhá insolvenčního zákona a ustanoví insolvenčním správcem osobu, určenou reorganizačním plánem dle § 25 odst. 1 věta druhá insolvenčního zákona. Vadné nebo opožděné návrhy ale soud odmítá nebo zamítá.

17 Například § 51 a násl. ustanovení zákona o obchodních korporacích, zejména § 62, § 63, § 68 a § 76 odst. 3 zákona o obchodních korporacích.

18 Insolvenční rejstřík KSBK 37 INS 398/2010.

nictvím soudního přezkumu pohledávek, odstranění rizika neznámých závazků ze směnek a jiných kostlivců ve skříni po předchozím vedení firmy, omezení rizika pozdějších sporů a získání daňových výhod.

Úspěšná reorganizace přináší benefity nejen manažerům a majitelům korporací. Zvyšuje také naději podřízených věřitelů na uspokojení jejich pohledávek a dává jim možnost dalšího pokračování obchodních vztahů. Investor, který uskutečnil v insolvenčním řízení textilní firmy Sametex horizontální fúzi, měl například tak silný zájem na udržení vztahů s obchodními partnery, že převzal v plné výši závazky k nezajištěným věřitelům.¹⁹ Je pravda, že nadřízeným věřitelům, zejména bankám, se někdy může jevit reorganizace problematictější. Záleží nejen na rozsahu a způsobu zajištění jejich pohledávek, ale také na obsahu navrhovaného věcného řešení. I zde ale existují případy, kdy reorganizace přináší bankám lepší a bezpečnější řešení, než jakého by dosáhly jinak. Může to být například tehdy, když se jim vytvoří prostor pro rychlý prodej jejich pohledávek investorovi, který chce vstoupit do kapitálové struktury insolventní korporace a koupí pohledávek získává vliv na výsledek insolvenčního řízení.

Z toho plyne další okruh osob, které mohou zajímat reorganizace, a těmi jsou investoři. **Investoři mohou získat profit z korporací v úpadku tím, že v bezpečném právním rámci koupí legálně oddlužený podnik bez potřeby provádění náročného due diligence. Na nabyvatele podniku v insolvenčním řízení totiž ze zákona nepřecházejí staré závazky. Nebo mohou vstoupit do kapitálové struktury korporace, která se oddluží na základě reorganizačního plánu.** Reorganizační plán představuje privativní novaci, na základě které zanikají všechny závazky, které v něm nejsou obsaženy.²⁰ Konečně finanční investoři mohou poskytnout jen bezpečné úvěrové financování s prioritním právem na vrácení poskytnutých prostředků s dohodnutým úrokem. Firma v reorganizaci potřebuje dodatečný pracovní kapitál, který jí poskytují buď stávající zajištění věřitelé, nebo externí investoři. Insolvenční zákon jim dává velmi silné postavení a prioritní (super prioritní) právo na vrácení poskytnutých prostředků.²¹

Jak na to?

A co potřebujete, abyste využili výhod reorganizace? Myslím, že důležité jsou tři věci. Tou první jsou praktické zkušenosti v oblasti podnikové ekonomiky, zejména v oblasti řízení pracovního kapitálu. Jde o efektivní práci s oběžným majetkem a krátkodobými závazky. Velkou výhodou jsou zkušenosti s krizovým řízením pracovního kapitálu korporace v insolvenčním řízení. Druhou věcí je přijetí faktu, že reorganizace insolventního podniku může legálně probíhat jedině v rámci insolvenčního řízení, což je soudní proces, který vyžaduje národní právní znalosti. Probíhá-li řízení u českého soudu, musíte zkrátka dobře znát reálnou praxi českých soudů. Podle českých procesních předpisů také platí, že můžete mít v insolvenčním řízení jen jednoho zvoleného právního zástupce a že jemu udělenou procesní plnou moc nelze omezit.²² A z toho plyne třetí důležitá věc, která se podceňuje nejvíce. Odbornost a zejména praktické zkušenosti advokáta, kterého pověříte zastupováním, ovlivní zásadním způsobem výsle-

dek reorganizace. Čas a kvalifikovaný postup je při úpadku korporace klíčový. Nejen podnikovým právníkům korporací, ale i širěji zaměřeným advokátním kancelářím prospěje, když svůj tým doplní o zkušeného specialistu pro zastupování v insolvenčním řízení. Těch není v České republice mnoho. Než jej vyberete, ptejte se proto na jeho konkrétní zkušenosti v oblasti českého insolvenčního procesu. Ptejte se na konkrétní řízení, ve kterých zastupoval a ověřte si to z veřejného insolvenčního rejstříku. Pro úspěch reorganizace u českých soudů nestačí standardizované ekonomické a právní znalosti. Jde o sofistikovaný proces, který vyžaduje týmovou práci a zapojení specializovaných advokátů.

✦ Autor je advokát,

člen představenstva ČAK a člen Legislativní rady vlády.

¹⁹ Insolvenční rejstřík KSUL 43 INS 2132/2012.

²⁰ Novelizované ustanovení § 356 odst. 1 insolvenčního zákona již stanoví výslovně, že není-li zákonem nebo reorganizačním plánem stanoveno jinak, zanikají účinností plánu práva všech věřitelů vůči dlužníkovi, a to i v případě, že svou pohledávku do insolvenčního řízení nepřihlásili.

²¹ Zejména § 42 a § 357 insolvenčního zákona.

²² Ustanovení § 24 odst. 1 a § 28a odst. 1 občanského soudního řádu za užití § 7 insolvenčního zákona.

Think international law

International faculty
Flexible schedule for working professionals
Degree awarded from University of Greenwich, U.K.

UNYP
University of New York in Prague
EDUCATING TOMORROW'S LEADERS
www.unyp.cz

Study at UNYP LL.M in International and Commercial Law

Accredited by: NKT, IACBE, BAC, AMBA, AACSB, CEEMAN

Účinná lítost u trestného činu zkrácení daně a aktuální stav judikatury

JUDr. Bc. VLADIMÍR PELC

I. Úvod

Účinná lítost představuje jeden z důvodů zániku trestní odpovědnosti (trestnosti).¹ Zákonodárce tím dává najevo, že u určitých trestných činů, u kterých lze škodlivým následkům zabránit nebo je napravit i po dokonání trestného činu, preferuje ochranu těchto právních statků před potrestáním pachatele, s tím, že dokonce nedochází ani k vyslovení viny za spáchaný trestný čin. Účinná lítost se uplatní i u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (dále jen „trestný čin zkrácení daně“) podle § 240 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále též „tr. zák.“) a trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (dále jen „trestný čin neodvedení daně“) podle § 241 trestního zákoníku.

Předkládaný článek se zabývá institutem účinné lítosti ve vztahu k trestnému činu zkrácení daně. Podle výslovného znění trestního zákoníku **trestní odpovědnost pachatele trestného činu zkrácení daně zaniká, když pachatel dobrovolně: a) zamezí či napravit škodlivý následek trestného činu nebo, b) učiní státnímu zástupci či policejnímu orgánu (voják může i svému nadřízenému) o trestném činu oznámení v době, kdy škodlivému následku může být ještě zabráněno** (viz § 33 tr. zák.).²

Literatura do nedávné doby nevěnovala této otázce větší pozornost, neboť pro to nebyl významnější důvod. **To se změnilo nálezem Ústavního soudu** (dále též „ÚS“) ze dne 28. července 2009, sp. zn. IV. ÚS 3093/08, **kteřý zpochybnil dosavadní výklad účinné lítosti u trestného činu zkrácení daně**, jaký zaujímaly v drtivé většině případů obecné soudy.

1 Nový trestní zákoník na místo „zániku trestnosti“ hovoří o „zániku trestní odpovědnosti“. Oba pojmy se v literatuře často užívají bez rozdílu. Podstata jejich rozlišení, které však z hlediska našeho tématu nemá většího významu, spočívá v daném kontextu v tom, že trestní odpovědnost se vždy vztahuje k pachateli (subjektu) trestného činu a vztahuje se bezpochyby na oblast trestu i viny, kdežto trestnost se tradičně rozumí právo státu na potrestání pachatele a může být v určitém smyslu chápána jako důsledek trestní odpovědnosti. Srov. např. Sámal, P. a kol.: Trestní zákoník I. § 1–139. Komentář, C. H. Beck, Praha 2009, str. 39–40.

2 V tomto směru totožné ustanovení obsahoval starý trestní kodex v § 66 (srov. zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění účinném do 31. prosince 2009).

3 Usnesení NS ze dne 24. dubna 2010, sp. zn. 8 Tdo 1452/2009.

4 Usnesení NS ze dne 14. srpna 2013, sp. zn. 5 Tdo 743/2013.

Podle tohoto nálezu **je nepřipustné, aby lhůty pro uplatnění účinné lítosti byly pro trestný čin zkrácení daně a trestný čin neodvedení daně natolik rozdílné.** Ústavní soud tak v rozporu s doslovným zněním trestního zákoníku dovedl, že **podmínky účinné lítosti u trestného činu zkrácení daně lze splnit i tak, že zkrácená daň není uhrazena dobrovolně (srov. opačně § 33 tr. zák.), tj. jako v případě trestného činu neodvedení daně dojde k zaplacení daně do okamžiku, kdy soud 1. stupně počne vyhlášovat rozsudek** (srov. § 242 tr. zák.).

Od doby tohoto nálezu je účinná lítost u trestného činu zkrácení daně častým předmětem debat odborné veřejnosti. Ačkoli je znění trestního zákoníku naprosto jasné a ÚS jde ve své argumentaci zcela mimo text zákona, není názor odborné veřejnosti na tuto problematiku jednotný. Důvodem je jistě síla autority instituce, kterou je Ústavní soud (*argumentum ab auctoritate*). Nejvyšší soud (dále též „NS“) nejprve nález ÚS respektoval (ač trochu nejistým způsobem), a to ve svém rozhodnutí ze dne 24. dubna 2010.³ V nedávné době se však NS proti tomuto výkladu postavil a ve svém rozhodnutí publikovaném pod č. 29/2013 Sb. rozh. tr. navázal na dosavadní převažující výklad, vycházející z toho, že pachatel může dosáhnout zániku trestní odpovědnosti za trestný čin zkrácení daně v případě, že splní daňovou povinnost dobrovolně. Ačkoli toto rozhodnutí považujeme věcně za správné, jeho výrazným nedostatkem je skutečnost, že se ve své argumentaci vůbec nevypořádal s nálezem Ústavního soudu. Vzhledem k předešlému rozhodnutí NS nebyl vyloučen ani postup podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Posledním veřejně dostupným rozhodnutím NS, které se již nálezem ÚS zaobírá, je rozhodnutí ze 14. srpna 2013.⁴

Cílem tohoto příspěvku je přinést co nejvíce argumentů v otázce účinné lítosti u trestného činu zkrácení daně a napomoci tak ke snížení existující právní nejistoty adresátů práva, která je v oblasti trestního práva výrazně negativním jevem. Aktuálnost tohoto tématu podtrhuje fakt, že právnické osoby, které mohou být podle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále též „topo“) rovněž odpovědný za trestný čin zkrácení daně (srov. § 7 topo), jsou nejčastěji trestně stíhány právě pro tento trestný čin.

II. Aplikace ustanovení o účinné lítosti u trestného činu zkrácení daně

Do výše uvedeného nálezu ÚS postupovala praxe zpravidla tak, že **u trestného činu zkrácení daně připadá v úvahu pou-**

ze **obecná účinná lítost podle § 33 trestního zákoníku.**⁵ Dne 10. prosince 2003 přišlo ojedinělé rozhodnutí 3. senátu NS,⁶ kde se bez jakéhokoli zdůvodnění uvádí, že v projednávaném případě, který se týkal trestného činu zkrácení daně, lze analogicky použít ustanovení o zvláštní účinné lítosti u trestného činu nedovedení daně (§ 242 tr. zák.). Nesprávnost tohoto rozhodnutí je patrná již ze skutečnosti, že NS použil na daný případ jak zvláštní případ účinné lítosti pro trestný čin neodvedení daně (pokud jde o lhůtu k projevení účinné lítosti), tak obecnou účinnou lítost, která platí pro trestný čin zkrácení daně (pokud jde o možnost naplnění podmínek účinné lítosti oznámením orgánu veřejné moci). Aplikace dvou ustanovení, které upravují ve stejném rozsahu rozdílným způsobem obdobnou materii, představuje svévoli při realizaci práva. Tohoto rozhodnutí si všiml 11. senát NS, jenž se, zastávajíc dosavadní tradiční pohled, proti němu postavil a věc předložil v souladu s ustanovením § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, velkému senátu trestního kolegia NS,⁷ který na základě znění dotyčných ustanovení a rozdílů mezi trestným činem neodvedení daně a trestným činem zkrácení daně rozhodl, že **„dodatečné zaplacení daně v případě trestného činu zkrácení daně není důvodem pro analogické použití zvláštního ustanovení účinné lítosti vztahující se na trestný čin neodvedení daně.“**⁸ Následná judikatura NS pokračovala v tradičním pojetí aplikace obecné účinné lítosti na trestný čin zkrácení daně (§ 33 tr. zák.) a zvláštní účinné lítosti na trestný čin neodvedení daně (§ 242 tr. zák.).

Čtvrtý senát ÚS však v roce 2009 přišel s překvapivým rozhodnutím,⁹ ve kterém dospěl k závěru, že **je nepřipustné, aby lhůty k uplatnění účinné lítosti byly pro obdobnou trestnou činnost (myšleno daňovou trestnou činnost) natolik rozdílné.** V projednávaném případě se pachatelka dopustila trestného činu zkrácení daně tak, že v letech 1999 a 2000 podávala jako statutární orgán právnické osoby daňová přiznání, ve kterých nesprávně a neoprávněně zaúčtovala faktury, což vedlo ke snížení daňového základu. Po zahájení trestního stíhání dne 27. prosince 2004 se stěžovatelka k trestnému činu doznala. Od samého počátku deklarovala, že nápravu svého jednání učinila devět měsíců před zahájením trestního stíhání, k čemuž skutečně došlo. Obecné soudy však seznaly, že její jednání nebylo dobrovolné, neboť k úplnému napravení škodlivého následku došlo až po uskutečněné daňové kontrole. Obecné soudy nakonec vyslovily vinu pachatelky a uložily jí podmíněný trest odnětí svobody, přičemž přihlédly k jednání pachatelky, v němž spatřovaly polehčující okolnost.

Postup ÚS není zcela jasný. Není zřejmé, zda užil na základě analogie ustanovení § 147a trestního zákona (ve znění účinném do 31. prosince 2009; od 1. ledna 2010 jde o § 242 tr. zák.) nebo extenzivně vyložil § 66 trestního zákona (ve znění účinném do 31. prosince 2009; od 1. ledna 2010 jde o § 33 tr. zák.) na základě argumentu *a simili/per analogiam* k ustanovení § 147a trestního zákona. V daném případě se *de facto* nemohlo jednat o pouhou výkladovou extenzi, neboť norma, kterou ÚS vytvořil (či spíše vytvořil), překračuje smysl a účel zákona natolik, že takovou aplikaci nelze než označit jako analogické použití ustanovení § 147a trestního zákona (dnes § 242 tr. zák.). Ústavní soud pro svůj závěr, že je nepřipustné, aby lhůty k uplatnění účinné lítosti byly pro trestný čin zkrá-

ce daně a trestný čin neodvedení daně natolik rozdílné, uvedl celkem dva důvody. Za první, pojem „neodvedení“ považuje terminologicky za širší, než pojem „zkrácení“, a trestný čin neodvedení daně tím pádem za závažnější než trestný čin zkrácení daně. Za druhé, ustanovení § 33 tr. zák. prý neobsahuje lhůtu pro projevení účinné lítosti. Ústavní soud se bohužel vůbec nelypořádal s dosavadní judikaturou, a to jak judikaturou NS, tak svou vlastní judikaturou, neboť sám ÚS do té doby zastával, že na trestný čin zkrácení daně se vztahuje obecná účinná lítost podle § 33 trestního zákoníku.¹⁰

Když poprvé po překvapivém nálezu Ústavního soudu rozhodoval Nejvyšší soud dne 24. dubna 2010,¹¹ snažil se obsah rozhodnutí ÚS relativizovat, přičemž jej však respektoval, neboť zrušil předcházející rozhodnutí obecných soudů a ztotožnil se s argumentací ÚS ohledně srovnání závažnosti trestného činu zkrácení daně a trestného činu neodvedení daně. Přitom uvedl, že nálezu ÚS usměrnil právní názory, které byly vyjádřeny v judikatuře NS při výkladu znaku dobrovolnosti jednání u účinné lítosti ve smyslu § 33 trestního zákoníku. Nejvyšší soud se bez jakékoliv argumentace snažil navodit dojem souladnosti nálezu ÚS s dosavadní ustálenou judikaturou obecných soudů. Vzhledem k jeho předšlým judikátům došlo navíc k porušení § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, neboť 8. senát NS měl věc předložit k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu. Snaha o relativizaci argumentace ÚS ze strany NS je zřejmá z toho, že podle předmětného rozhodnutí nebyl hlavním důvodem nálezu rozdíl mezi uvedenými daňovými trestnými činy z hlediska jejich závažnosti. Je však naprosto evidentní, že tomu bylo právě naopak.

V nedávné době se však NS proti tomuto výkladu postavil a ve svém rozhodnutí publikovaném pod č. 29/2013 Sb. rozh. tr. navázal na dosavadní převažující výklad, vycházející z toho, že pachatel může dosáhnout zániku trestní odpovědnosti za trestný čin zkrácení daně v případě, že splní daňovou povinnost dobrovolně. Nedostatkem tohoto rozhodnutí, ačkoli jej považuji za věcně správné, je skutečnost, že se o protichůdných judikátech (jak Ústavního soudu, tak Nejvyššího soudu) vůbec nezmiňuje. Postupem NS tak byla porušena zásada, podle které, mají-li rozhodovat soudy spravedlivě, musí posuzovat stejné případy stejně.¹² Tuto zásadu zdůraz-

5 Srov. již rozhodnutí NS ze dne 30. října 1964, sp. zn. 7 Tz 69/64, publikované pod č. 2/1965 Sb. rozh. tr.

6 Usnesení NS ze dne 10. prosince 2003, sp. zn. 3 Tdo 1025/2003.

7 Viz usnesení NS ze dne 8. června 2006, sp. zn. 11 Tdo 644/2006.

8 Usnesení velkého senátu NS ze dne 19. října 2006, sp. zn. 15 Tdo 756/2006, publikované pod č. 45/2007 Sb. rozh. tr., sv. 8, roč. 2007, str. 716.

9 Nález ÚS ze dne 28. července 2009, sp. zn. IV. ÚS 3093/08, uveřejněno pod č. 170/2009 Sb. n. u. ÚS, sv. 54, roč. 2009, str. 164.

10 K tomu srov. nálezu ÚS ze dne 12. června 2002, sp. zn. I. ÚS 722/01, publikovaný pod č. 74/2002 Sb. n. u. ÚS, sv. 26, roč. 2002, str. 249 a nálezu ÚS ze dne 7. listopadu 2006, sp. zn. I. ÚS 631/05, publikovaný pod č. 205/2006 Sb. n. u. ÚS, sv. 43, roč. 2006, str. 289.

11 Viz usnesení NS ze dne 24. dubna 2010, sp. zn. 8 Tdo 1452/2009.

12 Nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) tuto zásadu výslovně uvádí v ustanovení § 13, podle kterého: „Každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.“

ňuje při svém rozhodování i Ústavní soud.¹³ Porušení této zásady zpravidla automaticky znamená porušení principu rovnosti. Došlo tak k porušení právní jistoty a principu předvídatelnosti práva, neboť bylo v prakticky totožném případě zacházeno s různými osobami rozdílně.¹⁴ Dodržování zásady, že ve stejných případech má být rozhodováno stejně, brání libovůli při rozhodování orgánů veřejné moci. Podle názoru ÚS porušení této zásady zakládá v konkrétním případě presumpci o libovůli při rozhodování daného orgánu veřejné moci.¹⁵

Posledním veřejně dostupným rozhodnutím v této oblasti je rozhodnutí 5. senátu NS ze dne 14. srpna 2013, které se s uvedeným problémem vypořádává přesvědčivěji. Ačkoliv i toto rozhodnutí relativizuje nesprávnost kritizovaného nálezu ÚS, konstatuje již, že ÚS odlišně nazírá na výklad zákonných znaků „zkrácení“ a „neodvedení“ u daňových trestných činů. Nejvyšší soud správně uvádí, že trestný čin zkrácení daně podle § 240 tr. zák. zpravidla představuje zvláštní případ podvodu, což ve vztahu k němu odůvodňuje rozdílnost úpravy účinné litosti ve srovnání s úpravou účinné litosti u trestného činu neodvedení daně podle § 241 trestního zákoníku.¹⁶

III. Podrobněji k jednotlivým argumentům

1. Jazykový, logický a systematický výklad

Jazykovým výkladem § 33 a § 242 tr. zák. dospějeme jednoznačně k závěru, že **zvláštní účinná litost podle § 242 tr. zák. se vztahuje pouze na trestný čin neodvedení daně, naopak obecná účinná litost podle § 33 se vztahuje na trestný čin zkrácení daně.** Oba paragrafy jsou svou formulací bezpochyby **taxativní (limitativní)** a z hlediska gramatického nenaznačují možnost rozšíření účinné litosti i na trestné činy v nich neodvedené. V této souvislosti poukazují na to, že taxativní výčty v trestním právu mají zvláštní význam; některé zahraniční doktríny hovoří o **principu taxativnosti v trestním právu**, který má obdobný obsah jako zásada *nullum crimen sine lege*,

jak ji pojímá tuzemská doktrína. Mantovani vykládá princip taxativnosti především v souvislosti s legislativně-technickou stránkou trestního práva, přičemž podle něj zahrnuje zejména: 1. povinnost zákonodárce v okamžiku tvorby právní normy konstruovat ji (co nejpřesněji) tak, aby bylo jasné, co je z hlediska trestního práva dovoleno a co zakázáno (*nullum crimen sine lege certa*), 2. zákaz pro soudce aplikovat právní normu v případech, na které se výslovně nevztahuje (*nullum crimen sine lege poenali scripta et stricta*).¹⁷

Na základě logické argumentace platí, že **pokud pojem není uveden v taxativním výčtu dané normy, per eliminationem (a contrario) se na něj norma nevztahuje.** Tento logický postup lze navíc často ověřit vyloučením použití argumentu *a simili/per analogiam*.¹⁸ Hlavním účelem obou trestných činů daňových je jistě zabezpečení řádného výběru daní, avšak **trestná činnost, spočívající ve zkrácení daně, je typově natolik odlišnou od trestné činnosti spočívající v neodvedení daně, že použití argumentu a simili (byť teoretické) je vyloučeno.** Zásadních rozdílů mezi těmito trestnými činy je několik. Zatímco u trestného činu zkrácení daně hovoříme o **obecném subjektu**, u trestného činu neodvedení daně jde o subjekt konkrétní ve smyslu § 114 odst. 1 trestního zákoníku.¹⁹ Liší se i objektivní stránka obou trestných činů. Jednání naplňující skutkovou podstatu trestného činu neodvedení daně spočívá typicky v tom, že plátce či zaměstnavatel, aniž by svou daňovou povinnost odvést platby za zaměstnance či jiné osoby popíral, tuto povinnost z nejrůznějších důvodů nesplní. Uvedené jednání bývá zpravidla spojeno s ekonomickými problémy nebo s ukončováním podnikání.²⁰ **Naproti tomu trestný čin zkrácení daně spočívá zejména v podvodném jednání pachatele**, které směřuje např. k vylákání daňové výhody nebo k tomu, aby daň nebyla vyměřena vůbec či v menším rozsahu; proto označujeme tento trestný čin za **zvláštní případ podvodu** (srov. § 209 tr. zák.).²¹ Rovněž výčet povinných plateb, které uvádí ustanovení o trestném činu zkrácení daně (§ 240 tr. zák.), je širší než u trestného činu neodvedení daně. Ani objekt trestných činů není totožný, neboť nejde o typově podobnou činnost. Oba trestné činy směřují k řádnému plnění, ale zatímco u trestného činu neodvedení daně je primárním objektem zájem na řádném odvedení správně stanovené daně, u trestného činu zkrácení daně je primárním objektem **zájem na řádném vyměření daně.**

Z právě uvedeného je zřejmé, že závěr ÚS ohledně vztahu pojmu „zkrácení“ a „neodvedení“ je chybný, neboť zkrácení daně představuje bezpochyby činnost závažnější (společensky škodlivější) než pouhé neodvedení daně. Uvedený závěr potvrzuje i rozdíl v trestních sazbách u obou trestných činů.

Obecně v trestním právu platí, že analogická aplikace ve prospěch pachatele je dovolena. Tento postup ÚS zdůvodnil tím, že ustanovení o obecné účinné litosti (§ 33 tr. zák.) neupravuje otázku lhůty pro uplatnění účinné litosti. V takovém případě by se o analogické aplikaci dalo uvažovat, neboť **opodstatnění analogie nalézáme ve stavu nouze**, tedy v situaci, kdy neexistuje žádná právní norma, která by dopadala na daný případ přímo. Analogie je proto odedávna vnímána jako **nejspolehlivější prostředek k vyplňování mezer v právu.**²² V tomto případě však není splněna ani formální podmínka k použití analogie (tj. absence právní úpravy),

13 Srov. např. nálezy ÚS ze dne 26. dubna 2005, sp. zn. Pl. ÚS 11/04, publikovaný pod č. 89/2005 Sb. n. u. ÚS, nebo nálezy ÚS ze dne 29. června 2005, sp. zn. I. ÚS 98/04, publikovaný pod č. 133/2005 Sb. n. u. ÚS.

14 Srov. přiměřeně nálezy ÚS ze dne 20. září 2006, sp. zn. II. ÚS 566/05, publikovaný pod č. 170/2006 Sb. n. u. ÚS.

15 Viz nálezy ÚS ze dne 29. června 2005, sp. zn. I. ÚS 98/04, publikovaný pod č. 133/2005 Sb. n. u. ÚS.

16 Srov. usnesení NS ze dne 14. srpna 2013, sp. zn. 5 Tdo 743/2013.

17 Mantovani, F.: *Diritto penale. Parte generale*. Settima edizione, Wolters Kluwer Italia Srl, Padova 2011, p. 60.

18 Vztah obou logických postupů již dávno vystihl Kepert: „Jak analogie, tak její protinožec, argumentum a contrario, jsou pomůcky též snahy lidského ducha po zpracování poznatků, zde pozitivních norem, v jednotný celek. Jedna vylučuje druhou a obě se navzájem stále prověřují.“ Viz Kepert, J.: *Analogie v trestním právu*, Orbis, Praha – Brno 1938, str. 77.

19 Zatímco u trestného činu neodvedení daně může být pachatelem pouze plátce nebo zaměstnavatel, u trestného činu zkrácení daně jím může být prakticky kdokoli.

20 Koudela, R.: *Zánik trestnosti daňových trestných činů v důsledku účinné litosti*, in *Trestněprávní revue*, 2010, roč. 9, č. 6, str. 184.

21 Srov. např. Novotný, O., Vokoun, R., Šámal, P. a kol.: *Trestní právo hmotné. Zvláštní část*, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2010, str. 275.

22 Srov. Kepert, J.: *Analogie v trestním právu*, Orbis, Praha – Brno 1938, str. 65 a 80.

ilustrační foto

neboť ustanovení o obecné účinné lítosti (§ 33 tr. zák.) určuje lhůtu pro její uplatnění, neboť podmiňuje jednání v účinné lítosti požadavkem „dobrovolnosti“, ze kterého implicitně **vyplývá časové určení**. Judikatura již navíc tento pojem poměrně přesným způsobem konkretizovala při řešení dosavadních případů.

Podíváme-li se na problém pohledem systematického výkladu, musíme vycházet z umístění ustanovení v rámci trestního zákoníku a z toho, jak zákonodárce postupoval v případech obdobných. Pokud zákon hovoří o účinné lítosti (ať již obecné, či speciální), vždy se vztahuje na konkrétně (taxativně) vymezené trestné činy (srov. § 33, 197, 248a a 362 tr. zák.). Praxí i literaturou bylo v minulosti toto schéma vždy respektováno. V tomto směru nelze než uzavřít, že kdyby byl záměr zákonodárce odlišný, mohl by zvláštní účinnou lítost vztáhnout i na trestný čin zkrácení daně.²³

2. Teleologický, historický a komparativní výklad

Ačkoli mám za to, že k odpovědi na probíranou otázku postačí standardní metody výkladu, provedu pro úplnost výklad ustanovení o účinné lítosti i metodou teleologickou (*e ratione legis*), historickou a komparativní.

Účelem trestního práva je ochrana práv a oprávněných zájmů fyzických a právnických osob, zájmů společnosti a ústavního zřízení České republiky. Účel trestního práva se projevuje v jeho funkcích, přičemž dominantní funkcí trestního práva je jeho funkce ochranná.²⁴ Z pohledu naplnění ochranné funkce by podle mého názoru zásadním problémem bylo, kdyby na trestnou činnost spočívající ve zkracování daní (podvodném jednání) mohla být aplikována zvláštní účinná lítost podle § 242 tr. zák., neboť závažnost této činnosti je

velmi vysoká a její rozšíření by mohlo mít fatální důsledky na fungování státu. Preventivně by trestní zákoník nepůsobil správným směrem, protože, jak správně uvádí Koudela ve své reakci na nález ÚS, budoucí možné myšlení pachatelů by mohlo směřovat následujícím směrem: buď trestná činnost vyjde a pachatel z toho bude mít zisk, nebo nevyjde a pachatel škodu uhradí, v důsledku čehož bude bez-trestný.²⁵ Z hlediska preventivní funkce trestního práva není nevýznamné, že (jak již bylo uvedeno) neodvedení daně je často spojeno s končící podnikatelskou aktivitou, kdežto zkrácení daně nikoli.

Z hlediska historického výkladu lze poukázat jednak na historickou praxi na našem území, kde má institut účinné lítosti dlouhou tradici, jednak na důvodovou zprávu k současnému trestnímu kodexu. Podíváme-li se na praxi při uplatňování účinné lítosti, lze konstatovat, že výslovné odmítnutí analogické aplikace institutu účinné lítosti (ať již obecné, či speciální) na trestný čin výslovně neuvedený v taxativním výčtu, nalézáme v judikatuře prvorepublikové,²⁶ socialistické²⁷ i po-listopadové²⁸ (se dvěma výše uvedenými výjimkami). Proti

23 V tomto případě jde o argument *e silentio legis* (mlčení zákona), který je zde druhem argumentu *a contrario*.

24 Více k účelu a funkcím trestního práva srov. Jelínek, J. a kol.: Trestní právo hmotné, 3. vydání, Leges, Praha 2013, str. 24-26.

25 Koudela, R.: Zánik trestnosti daňových trestných činů v důsledku účinné lítosti, in Trestněprávní revue, 2010, roč. 9, č. 6, str. 185.

26 Rozhodnutí NS ze dne 24. dubna 1922, sp. zn. Kr I 230/21, publikované pod č. 811/1922 ve Vážného sbírce, sv. 4, roč. 1922, str. 215.

27 Rozhodnutí NS ze dne 26. dubna 1949, sp. zn. Zm II 94/49, publikováno pod č. 39/1949 Sb. rozh. tr. a rozhodnutí NS ze dne 14. prosince 1956, sp. zn. 1 Tz 299/56, publikované pod č. 18/1957 Sb. rozh. tr., sv. 2, roč. 1957, str. 46.

28 Nález ÚS ze dne 7. listopadu 2006, sp. zn. I. ÚS 613/05 a usnesení NS ze dne 20. května 2009, sp. zn. 3 Tdo 470/2009.

nálezu ÚS hovoří jasně i důvodová zpráva k trestnímu kodexu, když uvádí: „Zákon zachovává účinnou lítost podle § 33 také u trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 tr. zák.), a to s přihlédnutím k zvláštnímu ustanovení o účinné lítosti (§ 242 tr. zák.) u trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 tr. zák.). Rozdílná úprava účinné lítosti zde vyplývá z odlišné povahy postihovaného jednání, kdy trestný čin podle § 240 postihuje zkrácení daně nebo podobné povinné platby, které je svou povahou zpravidla podvodným jednáním, zatímco trestný čin podle § 241 postihuje pouhé neodvedení takové povinné platby, a proto je možno v tomto případě dosáhnout účinné lítosti pouhým dodatečným splněním povinnosti.“

Obsahově obdobnou úpravu účinné lítosti nalezneme na Slovensku, kde sice zákonodárce zvolil odlišné legislativně-technické řešení, avšak jde o provedení téže koncepce institutu účinné lítosti. Ustanovení o účinné lítosti nalezneme pouze v části obecné slovenského trestního zákona.²⁹ Přesto to neznamená neexistenci zvláštních případů účinné lítosti. Za ustanovení stanovující obecnou účinnou lítost (§ 85 slovenského trestního zákona) je přímo zařazeno ustanovení upravující všechny zvláštní případy účinné lítosti (§ 86 slovenského trestního zákona). Tato skutečnost však na podstatě a smyslu účinné lítosti nic nemění; poznatky z interpretace a aplikace ustanovení slovenského trestního kodexu tak mohou sloužit jako argumenty z pohledu komparativního. V tomto ohledu je nutné uvést, že slovenská doktrína striktně aplikuje zvláštní účinnou lítost pouze na trestné činy uvedené v § 86 a na trestné činy uvedené v § 85 aplikuje institut obecné účinné lítosti.³⁰ Pravda je, že u trestného činu zkrácení daně a pojistného podle § 276 slovenského trestního zákoníku i u trestného činu neodvedení daně a pojistného podle § 277 slovenského trestního zákoníku jsou stejné podmínky pro dosažení zániku trestnosti v důsledku účinné lítosti. Tento zvláštní případ účinné lítosti je však konstruován odlišně (přísněji) ve srovnání se zvláštní účinnou lítostí podle § 242 tr. zák. [srov. § 86 odst. 1 písm. e) slovenského trestního zákoníku]. Zajímavé v této souvislosti především je, že u trestného činu daňového podvodu podle § 277a ne-

předpokládá slovenský trestní zákoník aplikaci účinné lítosti, a to ani její obecné formy.

Jiné mezinárodní srovnání je velice obtížné, neboť „pod účinnou lítost bývá na rozdíl od našeho práva zahrnováno dobrovolné odvrácení ukončeného pokusu“.³¹ Například švýcarský trestní zákoník rozumí účinnou lítostí (*tätige Reue, repentir actif, pentimento attivo*) dobrovolné přispění k zabránění dokonání trestného činu. Důsledkem takového počínání navíc není zánik trestní odpovědnosti, ale pouze možnost soudce v takovém případě snížit trest nebo upustit od potrestání.³² Vzhledem k tomu, že naše právo nabízí v tomto ohledu pachateli daleko větší možnosti, jak se vyhnout potrestání za spáchaný trestný čin, než je tomu ve většině zahraničních právních řádů, domnívám se, že by tyto prostředky neměly být rozhodně vykládány extenzivně.

IV. Závěr

Z výše uvedeného vyplývá, že **u trestného činu zkrácení daně podle § 240 tr. zák. nelze uplatnit zvláštní případ účinné lítosti (§ 242 tr. zák.) určený pro trestný čin neodvedení daně podle § 241 tr. zák., ale použije se institut obecné účinné lítosti ve smyslu § 33 trestního zákoníku.** Pokud bude o této otázce rozhodovat Nejvyšší soud, měl by se argumentačně vypořádat s judikátem Ústavního soudu, který připouští analogickou aplikaci zvláštní účinné lítosti podle § 242 tr. zák. i na trestný čin zkrácení daně. Advokát v roli obhájce by měl svého mandanta uvědomit o tom, že nedobrovolné zaplacení zkrácené daně (tj. např. pod tlakem reálně hrozícího trestního stíhání), byť před zahájením trestního stíhání, nemusí v praxi znamenat beztrestnost. Nově výslovně zakotvená zásada subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 tr. zák.), široká paleta možných alternativních řešení trestních věcí (např. formou tzv. odklonů) a rozpory v recentní judikatuře nejvyšších soudních instancí však skýtají široké možnosti pro zvolení vhodné taktiky obhajoby.

✿ Autor, advokátní koncipient v Praze,

je interním doktorandem katedry trestního práva PF UK.

NOVÝ OBČANSKÝ ZÁKONÍK

Ondřejová
**Nekalá soutěž
v novém občanském zákoníku**

Komentář • § 2972–2990

Vázané v plátně, 384 stran
cena 890 Kč, obj. číslo BK35

Objednávejte se slevou
v eShopu na www.beck.cz

29 Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon.

30 Srov. např. Ivor, J. a kol.: Trestné právo hmotné 1. Všeobecná časť, IURA EDITION, Bratislava, 2006, str. 324-329; nebo Stíffel, H., Toman, P., Samaš, O.: Trestný zákon. Stručný komentár, 2. vydání, IURA EDITION, Bratislava: str. 211-217.

31 Solnař, V.: Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti, Academia, Praha 1972, str. 345.

32 Článek 23 švýcarského trestního zákoníku pod rubrikou „Upuštění od dokonání trestného činu a účinná lítost“ uvádí:

- (1) Pokud pachatel spontánně (dobrovolně) upustil od dokonání trestného činu anebo přispěl k zabránění dokonání trestného činu, soudce může snížit (zmírnit) trest nebo upustit od potrestání.
- (2) Soudce může snížit (zmírnit) trest nebo upustit od potrestání ve vztahu ke spolupachatelům nebo účastníkům, kteří spontánně (dobrovolně) přispěli k zabránění dokonání trestného činu.
- (3) Soudce může snížit (zmírnit) trest nebo upustit od potrestání také v případě, že upuštění pachatele nebo účastníka od spáchání trestného činu nemohlo z jiných důvodů zabránit dokonání trestného činu.
- (4) Soudce může snížit (zmírnit) trest nebo upustit od potrestání ve vztahu ke spolupachateli nebo účastníku, který se vážně a spontánně (dobrovolně) pokusil zabránit dokonání trestného činu, pokud byl daný trestný čin dokonán bez jeho přispění.

Zápis spolku do spolkového rejstříku a jiné subjekty do něj zapisované a v něm zapsané

JUDr. TOMÁŠ PLÍHAL

Od 1. ledna 2014 mohou alespoň tři osoby vedené společným zájmem za účelem jeho naplnění, pod podmínkou, že se shodnou na obsahu stanov, založit spolek jako samo-

správný a dobrovolný svazek členů a spolčovat se v něm. Spolek lze založit i usnesením ustavující schůze tvořícího se spolku. Svolavatel ustavující schůze vypracuje návrh stanov spolku, které poté ustavující schůze za podmínky, že se jí účastní alespoň tři osoby, může schválit.

Spolek vzniká dnem zápisu do veřejného, respektive spolkového rejstříku. Spolkový rejstřík vedou krajské soudy. K řízení o návrhu na zápis spolku je příslušný ten krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud spolku, kterého se zápis do spolkového rejstříku týká.

Návrh na zápis spolku do spolkového rejstříku (dále jen „návrh na zápis“) podávají všichni zakladatelé nebo osoba určená ustavující schůzí.

Návrh na zápis lze podat pouze na elektronicky vyplněném formuláři (tzv. inteligentní formulář), který je k dispozici na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti. Vyplněný inteligentní formulář lze soudu zaslat jak v elektronické, tak v listinné podobě. Návrh na zápis v listinné podobě musí být opatřen úředně ověřeným podpisem navrhovatele. Návrh na zápis v elektronické podobě musí být opatřen uznávaným elektronickým podpisem navrhovatele nebo zaslán prostřednictvím datové schránky navrhovatele, respektive osoby, jež návrh na zápis podává.

Výčet údajů zapisovaných o spolku do spolkového rejstříku obsahuje ust. § 25 a § 29 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. Do spolkového rejstříku se vždy запиše název a sídlo spolku, předmět činnosti nebo podnikání nebo vymezení účelu spolku, den vzniku spolku, identifikační číslo (to přidělí při zápisu základní registry prostřednictvím rejstříkového soudu), název nejvyššího orgánu spolku, název statutárního orgánu spolku, počet členů statutárního orgánu, jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popř. též bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, a identifikační číslo nebo datum narození a rodné číslo osoby, která je členem statutárního orgánu, s uvedením

způsobu, jak za spolek jedná, den vzniku a zániku její funkce a je-li členem statutárního orgánu právnická osoba, také jméno, adresa místa pobytu, popř. též bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, datum narození a rodné číslo osoby, která ji při výkonu funkce zastupuje. Tyto údaje tedy musí vždy navrhovatel vyplnit v návrhu na zápis a bude-li některý z těchto údajů v návrhu chybět, rejstříkový soud jej vyzve k jejich doplnění.

Zřídí-li spolek kontrolní orgán, запиše se do spolkového rejstříku rovněž jeho název, počet členů kontrolního orgánu, jméno a sídlo nebo adresa místa pobytu, popř. též bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, a identifikační číslo nebo datum narození a rodné číslo osoby, která je členem kontrolního orgánu, den vzniku a zániku její funkce a je-li členem kontrolního orgánu právnická osoba, také jméno, adresa místa pobytu, popř. též bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, datum narození a rodné číslo osoby, která ji při výkonu funkce zastupuje. Zřídí-li spolek rozhodčí komisi, запиše se do spolkového rejstříku její název, počet členů a jejich jména, adresa místa pobytu, popř. též bydliště, liší-li se od adresy místa pobytu, datum narození a rodné číslo, den vzniku a zániku jejich funkcí a adresa pro doručování podání v řízení před rozhodčí komisí podle zákona upravujícího řízení před rozhodčí komisí spolku. Do spolkového rejstříku se dále запиše i předmět vedlejší hospodářské činnosti, je-li vykonávána, dále u spolku, který přemístil sídlo do zahraničí, adresa tohoto sídla a údaj o zápisu do evidence státu, v níž je zapsán, pokud právo takového státu zápis příkazuje, a dále název, sídlo a identifikační číslo všech jeho pobočných spolků. Ne každý spolek bude samozřejmě mít zřízen kontrolní orgán, rozhodčí komisi či bude vykonávat vedlejší hospodářskou činnost, avšak v kladném případě platí, že se tyto údaje do spolkového rejstříku zapisují povinně. Zákon počítá i se zápisem údaje o tom, že spolek má zapsán status veřejné prospěšnosti a kdy mu byl přiznán, údaje o tom, že bylo zahájeno řízení o odnětí statusu, údaje o tom, kdy byl tento status vymazán, a důvod jeho odnětí, avšak zákon o veřejné prospěšnosti nebyl doposud přijat, takže v současné době uvedené údaje zapsat nelze.

K návrhu na zápis je nutné doložit listiny (listinné přílohy), kterými navrhovatel prokáže zapisované skutečnosti. Všechny listiny je potřeba s ohledem na nesporné rejstříkové řízení rejstříkovému soudu předložit v originále či úředně ověřené kopii.

Jedná se zejména o **stanovy**, v nichž musí být uveden název a sídlo spolku, účel spolku, práva a povinnosti členů vůči spolku, popř. určení způsobu, jak jim budou práva a povinnosti vznikat, určení statutárního orgánu a jeho prvních členů. **Název spolku musí obsahovat slova „spolek“ nebo „zapsaný spolek“, popř. zkratku „z. s.“ a nesmí být klamavý a zaměnitelný s názvem jiné právnické osoby.**

V případě, že je spolek založen ustavující schůzí, je nutno předložit zápis osvědčující průběh ustavující schůze, zápis o rozhodnutí ustavující schůze o schválení stanov a prezenční listinu k ustavující schůzi. Rovněž musí být soudu předloženo oprávnění k podnikatelské nebo jiné činnosti, pokud není tato skutečnost zjištělná z informačních systémů veřejné správy nebo jejich částí, které jsou veřejnými evidencemi, rejstříky nebo seznamy, ledaže se toto oprávnění nevyžaduje, pokud bude podnikání spolku představovat vedlejší činnost.

V neposlední řadě je nutné soudu předložit listinu osvědčující právní důvod užívání prostor, v nichž je umístěno sídlo spolku (např. nájemní smlouvu), a jde-li o prohlášení vlastníka nemovitosti, že s umístěním sídla spolku souhlasí, nesmí být toto prohlášení starší tří měsíců a podpis na prohlášení musí být úředně ověřen. Ohledně členů statutárních orgánů spolku je nutno soudu předložit **čestné prohlášení člena statutárního orgánu o způsobilosti být členem statutárního orgánu** podle občanského zákoníku, kdy totéž platí i osobě, která jedná za člena statutárního orgánu – právnickou osobu. Závěrem musí soudu být předložen i **písemný souhlas se zápisem do spolkového rejstříku od všech osob, které jsou v rámci spolku do spolkového rejstříku zapisovány a podpis na tomto prohlášení musí být úředně ověřen.**

V případě podání návrhu na zápis změn do spolkového rejstříku (dále jen „návrh na zápis změn“) lze primárně ohledně výčtu zapisovaných údajů, listinných příloh, formy návrhu a požadavku úředně ověřeného podpisu na návrhu vycházet ze shora uvedeného. **Návrh na zápis změn však podává již samotný spolek a podepisuje za něho primárně jeho statutární orgán nebo člen statutárního orgánu.** Jako listinné přílohy bude však nutné k návrhu na zápis změny doložit i některé z dalších uvedených, a to vždy s ohledem na povahu požadované změny nebo doplnění v zápisu. Může se jednat zejména o výpis ze seznamu členů spolku (pakliže jej spolek vede), zápis o rozhodnutí nejvyššího orgánu o jmenování, popř. odvolání člena statutárního či jiného orgánu, prezenční listinu ke schůzi nejvyššího orgánu, zápis o rozhodnutí o změně stanov, pravomocné rozhodnutí soudu o odvolání z funkce člena statutárního orgánu, prohlášení o odstoupení z funkce člena statutárního či jiného orgánu atd.

Zahájení řízení ve věcech spolkového rejstříku podléhá soudnímu poplatku. **Za návrh na zahájení řízení ve věcech spolkového rejstříku vybere soudní poplatek ve výši 1000 Kč a za návrh na zahájení řízení ve věcech spolkového rejstříku se za změny nebo doplnění zápisu spolku (bez ohledu na počet měněných nebo doplňovaných skutečností) vybere soudní poplatek rovněž ve výši 1000 Kč. Poplatek je splatný podáním návrhu. Návrh na výmaz spolku ze spolkového rejstříku je od soudního poplatku osvobozen.**

Ostatní subjekty ve spolkovém rejstříku zapsané a do něj zapisované

Kromě spolků se do spolkového rejstříku zapisují ještě odborové organizace, mezinárodní odborové organizace, organizace zaměstnavatelů, mezinárodní organizace zaměstnavatelů (dále jen „spolky“), pobočné spolky a pobočné organizace odborové organizace, mezinárodní odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a mezinárodní organizace zaměstnavatelů (dále jen „pobočné spolky“) a další osoby, o nichž tak stanoví zákon. Návrh na zápis ve věcech pobočného spolku podává spolek a návrh na zápis změn nebo výmaz může podat i pobočný spolek.

K řízení o návrhu na zápis pobočného spolku je příslušný soud, v jehož obvodu je rejstříkový soud hlavního spolku.

Dále se do spolkového rejstříku zapisují zahraniční spolky, které vyvíjejí činnost na území České republiky, a pobočné spolky nebo jiné obdobné organizační jednotky zahraničních spolků, vyvíjejících činnost na území České republiky (dále jen „zahraniční pobočný spolek“). Návrh na zápis zahraničního spolku a zahraničního pobočného spolku podává zahraniční spolek. Návrh na zápis změn nebo výmaz může podat i zahraniční pobočný spolek. Místní příslušnost zahraničních spolků a zahraničních pobočných spolků není zákonem stanovena a lze tedy dovodit, že příslušným soudem k řízení o návrhu na zápis zahraničního spolku a zahraničního pobočného spolku je kterýkoliv rejstříkový soud. Ust. § 75 odst. 3 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, totiž pouze stanoví, že k řízení o návrhu na zápis zahraniční osoby je příslušný krajský soud, v jehož obvodu je umístěn její závod, odštěpný závod nebo pobočný spolek. Avšak zahraniční spolek nemusí mít na našem území závod, odštěpný závod nebo pobočný spolek a ještě navíc zahraniční spolek a zahraniční pobočný spolek budou mít vždy své sídlo mimo území České republiky a rozhodující bude pouze jejich činnost na našem území.

Ve spolkovém rejstříku jsou dále s ohledem na přechodná ustanovení občanského zákoníku a zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob zapsána od 1. ledna 2014 i občanská sdružení (která se považují za spolky a mají právo změnit svoji právní formu na ústav nebo sociální družstvo; organizační jednotky těchto sdružení způsobilé jednat svým jménem se považují za pobočné spolky), odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a jejich organizační jednotky, které jsou oprávněny jednat svým jménem (jejichž registraci a evidenci do 31. prosince 2013 vedlo Ministerstvo vnitra na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů), dále pak zájmová sdružení právnických osob (do 31. prosince 2013 registrovaná a vedená krajskými úřady) a mezinárodní nevládní organizace (vedené do 31. prosince 2013 Ministerstvem vnitra podle zákona č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v Československé socialistické republice, ve znění pozdějších předpisů).

Všechny osoby zapsané do spolkového rejstříku musí přizpůsobit do tří let ode dne nabytí účinnosti občanského zákoníku a zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících

právnických a fyzických osob, (které účinnosti nabyly dne 1. ledna 2014) zapsaný stav stavu požadovanému tímto zákonem, a dále ve stejné lhůtě musí zapsané osoby přizpůsobit svá zakladatelská právní jednání občanskému zákoníku a doručit je orgánu veřejné moci, který vede spolkový rejstřík, tedy rejstříkovému soudu. Pakliže tak zapsaná osoba neučiní, rejstříkový soud ji k tomu vyzve a stanoví ve výzvě dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění této povinnosti. Uplyne-li dodatečná lhůta marně, soud na návrh rejstříkového soudu nebo osoby, která na tom osvědčí právní zájem, zapsanou osobu zruší a nařídí její likvidaci.

Autor uzavírá, že zápis spolků do spolkového rejstříku je zcela novou záležitostí jak pro odbornou, tak laickou veřejnost, do značné míry i pro rejstříkové soudy. Největším problémem se v současné době jeví dříve vzniklá občanská sdružení, která byla do 31. prosince 2013 vedena a registrována Ministerstvem vnitra, a která jsou od 1. ledna 2014 zapsána ve spolkovém rejstříku, pro něž je dnes velkým pro-

blémem podat správně návrh na zápis změn do spolkového rejstříku, jelikož rejstříkové řízení je daleko přísnější po formální i obsahové stránce, zejména pak co do požadavku na předložení listinných příloh, než byla registrace prováděná Ministerstvem vnitra na základě zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Dalším problémem bude zcela jistě pro soudy, respektive rejstříkové soudy, fakt, že ne všechny subjekty zapsané ve spolkovém rejstříku se do tří let přizpůsobí občanskému zákoníku a zákonu č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob, a bude nutné tyto subjekty ke splnění jejich povinností nejprve vyzvat, a poté je zrušit a nařídít jejich likvidaci, čímž dojde k velkému zatížení a zvýšení agendy soudu, která je již dnes velice vysoká.

✦ Autor je vyšším soudním úředníkem
Krajského soudu v Plzni.

Uplatňování občanského zákoníku v pracovněprávních vztazích

JUDr. LADISLAV JOUZA

Od 1. ledna 2014 došlo k zásadním změnám v pracovním právu, zejména v zákoníku práce (dále „ZP“). Je to důsledek účinnosti nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. (dále též „o. z.“) a zákona č. 303/2013 Sb., který v souvislosti s kodifikací soukromého práva změnil některé zákony (dále „změnový zákon“).

Podpůrná platnost

V pracovněprávních vztazích se vychází z principu subsidiarity (podpůrnosti) občanského zákoníku. Tuto zásadu vyjadřuje § 9 odst. 2 o. z. **Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí o. z. v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy.**

Toto znění má odraz v § 4 ZP: „*Pracovněprávní vztahy se řídí tímto zákonem, nelze-li použít tento zákon, řídí se občanským zákoníkem, a to vždy v souladu se základními zásadami pracovněprávních vztahů.*“ Občanský zákoník se použije na pracovněprávní vztahy vždy, neobsahuje-li ZP speciální úpravu, a to aniž by bylo třeba zvláštního odkazu. Není tedy možné, aby např. smlouva o nástupu do zaměstnání byla sjednána podle o. z., stejně jako dohoda o zvýšení nebo pro-

hloubení kvalifikace apod. Podle o. z. je však možné sjednat např. smlouvu s lékařem k provádění pracovně lékařské péče, dohodnout manažerskou smlouvu apod.

Hlavní zásady pracovního práva

Smysl a účel ustanovení ZP vyjadřují i základní zásady pracovněprávních vztahů, jimiž jsou zejména:

- zvláštní zákonná ochrana postavení zaměstnance,
- uspokojivé a bezpečné pracovní podmínky pro výkon práce,
- spravedlivé odměňování zaměstnance,
- řádný výkon práce zaměstnancem v souladu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele,
- rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace.

Tyto základní zásady jsou významnými interpretačními (výkladovými) pravidly pro použití právních norem ZP, pro realizaci smluvní vůle stran v mezích zásady „*co zákon nezakazuje, to dovoluje*“, neboli „*co není zakázáno, je dovoleno*“, i pro použití právních norem o. z. v pracovněprávních vztazích. Jak vyplývá z principu podpůrné působnosti o. z., mohou účastníci používat o. z. v pracovněprávních vztazích se zřetelem k těmto základním zásadám, jak je to výslovně uvedeno v § 4 ZP.

Zásady zvláštní ochrany postavení zaměstnance, uspokojivých a bezpečných pracovních podmínek, rovného zacházení a zákazu diskriminace vyjadřují hodnoty, které chrání veřejný pořádek. Nemají tedy „jen“ demonstrativní, ale i sankční charakter.

V základních zásadách jsou vyjádřena základní pravidla, jimiž se řídí pracovněprávní vztahy za účelem realizace jejich základních cílů, spočívajících v organizaci práce fyzické osoby a ve vytváření odpovídajících pracovních podmínek, jakož i v nezbytné ochraně zaměstnance při práci. Je tomu tak proto, že úprava práv a svobod podle čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod není pro pracovněprávní vztahy dostačující.

Fakticky se jedná o určité „povinnosti“ zaměstnavatele. Použití o. z. musí být vždy v souladu s těmito základními zásadami (§ 4 ZP). To je limitující hledisko při uplatnění zásady subsidiarity o. z. v pracovněprávních vztazích.

Právní jednání

Mezi zásadní ustanovení o. z. patří nahrazení pojmu „právní úkony“ slovním spojením „právní jednání“, které o. z. řadí mezi právní skutečnosti. To má závažné důsledky pro oblast pracovněprávních vztahů, např. ve výkladovém přístupu při řešení některých důsledků právního jednání. Zejména se jedná o posouzení důsledků právního jednání, k němuž se např. pro absenci písemné formy nepřihlíží (např. ústní výpověď z pracovního poměru).

Podle § 545 o. z. právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, jakož i právní následky plynoucí ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran. Právní jednání podle o. z. má širší následky. Jedná se tedy nejen o právní následky, které jsou v něm vyjádřeny, ale též o ty, které plynou ze zákona, dobrých mravů, zvyklostí a zavedené praxe stran.

Jedná se např. o následek takového jednání, který vyplývá ze zvyklostí a může být druhou smluvní stranou vynucen. A to i tehdy, nebyla-li určitá povinnost v právním jednání (např. ve smlouvě nebo dohodě) sjednána. Zvyklostí, na níž odkazuje § 545 o. z., se rozumí určitá skutečnost, která je natolik dlouhodobě a pravidelně zachovávána v právním styku, že je spravedlivé očekávat její dodržení obecně i v případech, kdy se na ni smluvní strany výslovně nedovolávají, případně ji neznají.

Zavedená praxe stran

Zavedenou praxí stran se rozumí všechno, co poměry mezi stranami po delší dobu pravidelně formuje. Na počátku bylo nějaké ujednání, které upravovalo příští práva a povinnosti. Časem se již všechno opakovalo, měnila se pouze doba uskutečnění, takže nebylo třeba další právní jednání.

Občanský zákoník v § 2055 odst. 2 připomíná rozdíl mezi právním jednáním a společenskou úsluhou. Nemá-li se jednat o právní jednání, ale pouze o společenskou úsluhu, musí být z chování stran zřejmé, že si žádné právní následky nepřejí, že nechtějí, aby jim vznikly nějaké povinnosti. Mnohdy však mohou být se společenskou úsluhou spojeny odpovědnostní nebo sankční následky, a to i v pracovněprávních vztazích.

Jednání, k němuž se nepřihlíží

Posuzování některých forem právního jednání může vyvolávat v praxi problémy. Zejména tehdy, je-li takové ustanovení v ZP označeno tak, že se „k němu nepřihlíží.“

Tato úprava v ZP vychází z nového způsobu řešení neplatnosti právního jednání. Chybí-li vůle jednajících smluvních stran, není míněna vážně anebo je projevena nesrozumitelně či neurčitě, nejedná se vůbec o právní jednání. V těchto případech se jedná pouze o zdánlivé právní jednání. Takové jednání není neplatné, ale pro právo neexistuje, nemohou vzniknout žádné právní důsledky. Ustanovení § 554 o. z. uvádí, že se k takovému jednání nepřihlíží.

Příklad: absence písemné formy výpovědi z pracovního poměru. Nejde o tzv. perfektní a hotovost právního jednání, a proto se k němu nebude přihlížet.

Praktický výklad

Pro názornost výkladu právního jednání, k němuž se nepřihlíží, je možné uvést příklady z oblasti skončení pracovního poměru. Na tomto úseku se toto slovní spojení objevuje nejčastěji a v praxi znamená objektivní posuzování právních důsledků, které z toho vyplývají.

Např. zrušení pracovního poměru ve zkušební době. Pro zrušení pracovního poměru v této době se vyžaduje písemná forma, jinak se k němu nepřihlíží (§ 66 odst. 2 ZP).

Může se jednat o situace:

- zaměstnanec zruší pracovní poměr v platné zkušební době (sjednané maximálně na tři měsíce a u vedoucích zaměstnanců na šest měsíců),
- zrušení pracovního poměru dnem, kdy není zkušební doba sjednána platně.

Je tomu tak např. tehdy, jestliže je zkušební doba sjednána na dobu delší, např. na čtyři měsíce a nejde o vedoucí zaměstnance. Potom platí, že byla sjednána platně a to na dobu tří měsíců. Jestliže zaměstnanec zruší pracovní poměr v této době ústně, většinou tím způsobem, že do zaměstnání již nepřijde, jedná se o právní jednání, k němuž se nepřihlíží. Je nicotné, zdánlivé, právní důsledky nenastávají, pracovní poměr nadále trvá.

Pokud je zaměstnavatel k takovému jednání zaměstnance pasivní (nečinný), je pracovní poměr ukončen.

V případě nesouhlasu může zaměstnavatel uplatňovat u soudu neplatnost tohoto jednání podle § 80 občanského soudního řádu (zák. č. 99/1963 Sb., dále „o. s. ř.“). S tímto soudním návrhem může spojit nárok na uplatnění případné škody, která mu protiprávním jednáním zaměstnance vznikla (ztráta zakázek, zajištění přesčasů apod.)

Zaměstnavatel může takové jednání zaměstnance považovat za zvlášť hrubé porušení povinnosti, vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci (zejména při dlouhodobé neomluvené absenci) a okamžitě s ním zrušit pracovní poměr [§ 55 odst. 1 písm. b) ZP]. Uplatňování nároku na případnou náhradu škody tím není vyloučeno.

V personální praxi by takový postup a jednání smluvních stran, které by ústně zrušily pracovní poměr ve zkušební době, vůbec nevyvolalo zamýšlené právní důsledky, tedy skončení pracovního poměru. Ten by nadále existoval.

Podle nového § 6 o. s. ř. soud v řízení postupuje předvídatelně a v součinnosti s účastníky řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účast-

níky sporné, byly podle míry jejich účasti spolehlivě zjištěny. Ustanovení o. s. ř. musí být vykládána a používána tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání. **Soud tedy může rozhodnout o tom, že pracovní poměr nadále trvá (existence právního vztahu), případě rozhodne i o náhradě škody.**

Skončení pracovního poměru zaměstnavatelem

Obdobná situace nastává u zaměstnavatele, pokud se zaměstnancem ústně zruší pracovní poměr ve zkušební době nebo v období, kdy je zkušební doba neplatná, nebo kdy dá zaměstnanci ústní výpověď z pracovního poměru (§ 50 odst. 1 ZP a § 66 odst. 2 ZP).

Zaměstnanec, pokud nesouhlasí se skončením pracovního poměru, může podávat návrh k soudu na rozhodnutí podle § 80 o. s. ř., neboť zaměstnavatel učinil **právní jednání, k němuž se nepřihlíží**. I když mnozí autoři uvádějí, že není nutné v těchto případech zatěžovat soud, tak se možná „obrana“ zaměstnance soudnímu jednání nevyhne.

Skončení pracovního poměru některou z forem podle ZP je právním jednáním, a proto jsou na její vznik kladeny náročné legislativní požadavky. Byl-li projev vůle mezi stranami **dodatečně vyjasněn**, nepřihlíží se k jeho vadě a hledí se, jako by tu bylo právní jednání od počátku (§ 553 odst. 2 o. z.).

Příklad: dodatečně vyjasněná výpověď, změna okamžitého zrušení na výpověď. Jedná se o tzv. konverzi právního jednání.

Přiči-li se právní jednání **zjevně** dobrým mravům, odporuje zákonu nebo zjevně narušuje veřejný pořádek, soud k tomu přihledne i bez návrhu. Jde o absolutní neplatnost právního jednání (§ 588 o. z.).

Např. zkušební doba v pracovním poměru byla sjednána na pět měsíců a přitom se nejednalo o vedoucího zaměstnance.

V rozporu s veřejným pořádkem mohou být i právní jednání proti hlavním zásadám pracovněprávních vztahů podle § 1a ZP. Jedná se o tyto zásady: zákonná ochrana postavení zaměstnance, uspokojivé a bezpečné pracovní podmínky pro výkon práce, rovné zacházení se zaměstnanci a zákaz jejich diskriminace. **Tyto zásady vyjadřují hodnoty, které chrání veřejný pořádek.** Není mezi nimi zásada spravedlivého odměňování.

Na závalu platnosti právnímu jednání nemůže být např. chybějící podpis. Ten může být nahrazen mechanickými prostředky (např. razítkem) tam, kde je to obvyklé (§ 561 odst. 1 o. z.).

Příklad: razítko firmy na výpovědi z pracovního poměru zaměstnanci bez podpisu statutárního orgánu. Takové právní jednání v písemné formě bez podpisu jednajícího není neplatné, pokud je známo, či je to jednání (u výpovědi z pracovního poměru, kde je jen razítko firmy, je zřejmé, o jaký právní subjekt se jedná).

Předběžné opatření

Zaměstnanec může podle § 75b odst. 3 písm. b) o. s. ř. požadovat, aby předseda senátu nařídil předběžné opatření. To může mimo jiné spočívat v tom, že předběžným opatřením může být účastníku řízení (v tomto případě zaměstnavateli) uloženo, aby poskytl alespoň část pracovní odměny, jde-li o trvání pracovního poměru a návrhatele ze závažných důvodů nepracuje [§ 76 odst. 1 písm. b) o. s. ř.].

Záleží na rozhodnutí zaměstnance, jakou právní formu zvolí. Může podat návrh podle § 80 o. s. ř., nebo návrh může směřovat k poskytnutí náhrady mzdy pro překážku v práci na straně zaměstnavatele (§ 208 ZP). Soud jako otázku předběžnou pak hodnotí postup zaměstnavatele, který byl příčinou překážky v práci na jeho straně, **jako právní jednání, k němuž se nepřihlíží a které se vlastně nestalo.**

Ve všech formách skončení pracovního poměru na základě právního jednání, k němuž se nepřihlíží, se nemůže uplatnit § 69 a 72 ZP. Tato ustanovení se mohou aplikovat pouze v případě, kdy se jedná o důvodnost skončení pracovního poměru, např. existence výpovědních důvodů podle § 52 ZP.

Neplatnost právního jednání

Mezi důležité změny v ZP patří, na rozdíl od jednání, k němuž se nepřihlíží, posuzování neplatnosti právního jednání. Nejčastěji se bude uplatňovat neplatné právní jednání při nedodržení písemné formy podle § 582 o. z. Z této úpravy vychází i ZP. Smluvní strany mohou nedostatek písemné formy právního jednání dodatečně odstranit s právními účinky od počátku tohoto jednání. **Neplatnosti se nebude možné dovolat v případě právních jednání, jimiž vzniká nebo se mění základní pracovněprávní vztah, bylo-li již započato s plněním.** To se týká zejména případů, kdy pracovní smlouva, již se zakládá pracovní poměr, byla dohodnuta jen ústně, stejně jako u dohody o pracovní činnosti nebo u dohody o provedení práce.

Příklad: Zaměstnanec začal pracovat podle ústní pracovní smlouvy. Později si to rozmyslel a s odkazem „jen“ na ústní smlouvu pracovní poměr ukončil. Jedná se o protiprávní jednání, neboť neplatnost pracovní smlouvy pro absenci písemné formy nemohl namítnout z toho důvodu, že již bylo započato s plněním.

Priorita příznivější úpravy

Důležitá je nová úprava § 18 ZP. **Je-li možné právní jednání vyložit různým způsobem, použije se výklad pro zaměstnance nejvýhodnější.**

Např. v pracovní smlouvě byl sjednán den nástupu do práce nikoliv pevným datem, ale zněním „po ukončení studia“. Problémy mohou nastat s tím, kterým dnem vzniká pracovní poměr, zda je to první pracovní den nebo první den v měsíci. Příznivější úprava je „první den v měsíci“, aby byla zachována možnost poskytnout dovolenou za celý kalendářní měsíc.

V ZP byly do 1. ledna 2014 uvedeny důvody tzv. absolutní neplatnosti právních úkonů. Znamená to, že k nim soud přihledne i bez návrhu. Jedná se např. o právní jednání, které nebylo učiněno svobodně, určitě a vážně, k němuž nebyl udělen předepsaný souhlas příslušného orgánu apod.

Změnový zákon toto ustanovení upravil a z dřívějšího § 19 ZP ponechal úpravu obsaženou v písm. g) tohoto ustanovení. Soud přihledne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, k němuž nebyl udělen předepsaný souhlas příslušného orgánu v případech, kdy to stanoví výslovně ZP nebo zvláštní zákon (např. souhlas k výpovědi odborovému funkcionáři).

Zastřený právní vztah

Občanský zákoník v § 551 a násl. uvádí další podmínky pro platnost právního jednání. O něj nepůjde, jestliže bude chybět vážná vůle jednající osoby nebo jestliže nelze pro neurčitost nebo nesrozumitelnost zjistit obsah právního jednání ani výkladem. Co bude vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího, jestliže byl takový úmysl druhé straně znám anebo musela-li o něm vědět.

Důležité je ustanovení § 555 odst. 2 o. z. Má-li být určitým právním jednáním zastřeno jiné právní jednání, posoudí se podle jeho pravé povahy. Podle tohoto ustanovení se např. bude posuzovat vztah mezi zaměstnavatelem a osobou, která pro něho vykonává práci v závislé činnosti a přitom si sjednala smlouvu podle živnostenského zákona. I když „formálně“ nebude uzavřen pracovní právní vztah, bude se tato činnost posuzovat podle ZP. Jedná se o zastřené právní jednání a ve většině případů o práci na černě.

Změny ve skončení pracovního poměru u nezletilého

Mezi nejdůležitější změny v ZP patří okamžité zrušení pracovního poměru nezletilce zákonným zástupcem. Nezletilý, který dovršil patnáct let a ukončil povinnou školní docházku, se může zavázat k výkonu závislé práce podle ZP. **Zákonný zástupce nezletilého, který nedosáhl věku šestnáct let, může rozvázat jeho pracovní poměr nebo smlouvu o výkonu práce zakládající mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem obdobný závazek, pokud to je nutné v zájmu vzdělávání, vývoje nebo zdraví nezletilého, způsobem stanoveným jiným právním předpisem (§ 35 o. z.).**

Tato nová právní úprava akcentuje zvýšení rodičovské odpovědnosti, dokud dítě nenabude plné svéprávnosti. Proto byla v občanském zákoníku, oproti právnímu stavu platnému a účinnému do 31. prosince 2013, právní úprava ve prospěch zákonného zástupce nezletilého zesílena, což je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána.

Skutečnost, že fyzická osoba mladší než 18 let se může sama zavázat k výkonu závislé práce, ještě neznamená, že je sama dostatečně způsobilá bránit se proti hospodářskému vykořisťování, včetně zaměstnávání pracemi, které jsou pro ni nebezpečné, škodící zdraví nebo tělesnému, duševnímu, duchovnímu, mravnímu nebo sociálnímu rozvoji [čl. 1, 32, 34 a 36 Úmluvy o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.)].

Od 1. ledna 2014 tedy má zákonný zástupce nezletilého zaměstnance mladšího než 16 let právo rozvázat jeho pracovní poměr okamžitým zrušením, pokud má za to, že to je v zájmu vzdělání, vývoje nebo zdraví tohoto zaměstnance. Aby se předešlo praktickým problémům platnosti okamžitého zrušení pracovního poměru, je zapotřebí přivolení soudu.

Vzhledem k tomu, že má dojít k rozvázání pracovního poměru třetí osobou, má zákonný zástupce, který okamžitě zrušil pracovní poměr, právní povinnost doručit stejnopis tohoto okamžitého zrušení pracovního poměru a přivolení soudu nezletilému zaměstnanci.

Srážky ze mzdy

Nároky zaměstnavatele vůči zaměstnanci mohou být uspokojeny a zajištěny dohodou mezi ním a zaměstnancem jako dlužníkem o srážkách ze mzdy. Jedná se např. o náhradu škody, kterou způsobil zaměstnanec a je povinen ji zaměstnavateli uhradit. Srážky ze mzdy tak mohou být právní formou, jak si zaměstnavatel zajistí náhradu škody.

Občanský zákoník upravuje dohodu o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů v § 2045 a násl. **Jedná se o podstatnou změnu úpravy platné do 31. 12. 2013.**

Ustanovení § 327 ZP, které upravovalo dohodu o srážkách ze mzdy jako formu zajištění závazku, se zrušilo. Dohoda o srážkách ze mzdy se řídí § 2015 o. z. **Dluh zaměstnance je možné zajistit dohodou o srážkách ze mzdy maximálně do výše poloviny jeho mzdy nebo platu nebo náhrady.** Nepůjde-li o dohodu o srážkách směřující k uspokojení práva zaměstnavatele (např. náhrada škody způsobená zaměstnancem), bude třeba k uzavření dohody předchozího souhlasu zaměstnavatele. Např. dohodu o srážkách ze mzdy k zajištění výživného nebude muset zaměstnavatel respektovat.

Náklady spojené s placením srážek má zaměstnavatel jako plátce mzdy nebo platu. Bude-li se jednat u jednoho zaměstnance o více dohod srážek ze mzdy, náklady s placením srážek podle druhé a další dohody bude mít dlužník (zaměstnanec).

Srážky ze mzdy jako exekuce

Je však nutné rozeznávat dohodu o srážkách ze mzdy podle o. z. a srážky ze mzdy jako výkon rozhodnutí (exekuce). Ty se i nadále řídí § 276 a násl. o. s. ř. a zákoníkem práce. Povinnému zaměstnanci nesmí být výkonem rozhodnutí sraženy dvě třetiny z celkové částky, která je tvořena součtem částky životního minima jednotlivce a normativních nákladů na bydlení. Pro rok 2014 se jedná o nezabavitelnou částku 6188,67 Kč. Dále se nemůže srazit jedna čtvrtina z nezabavitelné částky na každou osobu, kterou je povinný zaměstnanec vyživovat. Jedná se o částku 1547,17 Kč.

Příklad: Ženatý muž, který vyživuje jedno dítě, má základní nezabavitelnou částku 6188,67 Kč + 3094,34 Kč (na manželku a dítě po 1547,17 Kč) = 9283,01 Kč, po zaokrouhlení 9283 Kč.

Srážky ze mzdy se i nadále řídí § 145 ZP. Mohou být provedeny nejen ze mzdy nebo z platu, ale i z odměn z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, z náhrady mzdy nebo platu, z odměny za pracovní pohotovost, z odstupného, odměn a z peněžitého plnění věrnostní nebo stabilizační povahy, případně k úhradě členských příspěvků zaměstnance, který je členem odborové organizace.

Zástavní právo

Zástavní právo patří mezi nejdůležitější zajišťovací instituty splnění povinnosti zaměstnance vůči zaměstnavateli. Ze zásady subsidiarity umožňující použít ustanovení o. z. v pracovní právních vztazích v případech, kdy není daná problematika upravena ZP, vyplývá, že zástavní právo lze zřídit podle § 2045 a násl. o. z. **ZP je doplněn o nový § 346d odst. 1,**

v němž jsou stanovena podrobnější pravidla pro zřízení zástavního práva.

Jedná se o zaměstnavateli opomíjený způsob zajištění náhrady škody. Zaměstnavatel si může tak zabezpečit úhradu zaměstnancem v případě škody, která vznikla např. na svěřených hodnotách a které je zaměstnanec povinen vyúčtovat anebo kterou způsobil úmyslně. Podmínkou je, že se zaměstnancem uzavřel písemnou smlouvu o zřízení zástavního práva. Ve smlouvě musí být dohodnuto, co je zástavou a pro jakou pohledávku je zástavní právo zřízeno. Nesplní-li zaměstnanec povinnost uhradit škodu, kterou zaměstnavateli způsobil a k níž bylo zřízeno zástavní právo, může zaměstnavatel dát podnět ke zpeněžení zástavy. Buď ve veřejné dražbě, nebo soudním prodejem zástavy.

Nové důležité změny: **ZP nepřipouští, aby zástavním právem bylo možné zajistit dluh ze základního pracovněprávního vztahu např. z pracovního poměru (např. náhrada škody), který má vzniknout zaměstnanci vůči zaměstnavateli teprve v budoucnu.** Rovněž není možné zřídit zástavní právo k věci, k níž vznikne zaměstnanci vlastnické právo teprve v budoucnu (např. předpokládá, že se stane vlastníkem nemovitosti).

Vyšší práva

ZP stanoví v novém § 4a, že odchýlná úprava práv a povinností v pracovněprávních vztazích nesmí být vyšší, než je právo nebo povinnost, které stanoví tento zákon nebo kolektivní smlouva jako nejméně nebo nejvýše přípustné.

K odchýlné úpravě může dojít smlouvou, jakož i vnitřním předpisem; k úpravě povinností zaměstnance však smí dojít jen smlouvou mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem.

Od ustanovení uvedených v § 363 ZP, která zapracovávají směrnice EU, je možné se odchýlit jen ve prospěch zaměstnance. Vzdá-li se zaměstnanec práva, které mu tento zákon nebo kolektivní smlouva poskytuje, nepřihlíží se k tomu. *Např. zaměstnanec se nemůže vzdát svého práva na zpětvzetí výpovědi nebo vzdát se možnosti zaměstnavatele nekontrolovat soukromou elektronickou (e-mailovou) poštu, pokud by pro to neměl ve vlastním opatření vymezeny vážné důvody (viz § 316 odst. 3 ZP).*

K ujednáním, která zaměstnancovo právo určují v nižší nebo vyšší míře, než stanoví ZP nebo kolektivní smlouva jako nejméně nebo nejvýše přípustnou, se nepřihlíží. Zaručuje tzv. minimální sociální standard. Výjimky jsou stanoveny v § 116 ZP (mzda za noční práci) a v § 118 ZP (mzda za práci v sobotu a v neděli). V uvedených případech je možné sjednat jinou minimální výši a způsob určení příplatku.

Promlčení práva

Právo upravené v pracovněprávních vztazích se promlčí, jestliže nebylo vykonáno v době stanovené v občanském zákoníku.

Občanský zákoník tyto otázky upravuje v § 609 a násl. **Promlčecí lhůta je tříletá. Strany si mohou ujednat kratší nebo delší promlčecí lhůtu počítanou ode dne, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé, nejméně však v trvání jednoho roku a nejdéle v trvání patnácti let.** Nepřihlíží se však ke sjednání krat-

ší promlčecí doby než tři roky, např. jde-li o právo na plnění vyplývající z újmy na životě nebo zdraví (např. náhrad škody v důsledku pracovního úrazu). K promlčení soud přihlédne jen, uplatní-li tuto námitku dlužník. Pak nelze právo věřiteli přiznat. Po dobu soudního uplatnění promlčecí doba neběží.

Účelem institutu promlčení je stimulovat věřitele, aby svá práva uplatnil včas a přispěl tak k právní jistotě. Jestliže by věřitel, poté, co mu vznikla možnost uplatnit svá práva, příliš dlouho otálel, ztížila by se možnost dopátrat se skutkového stavu.

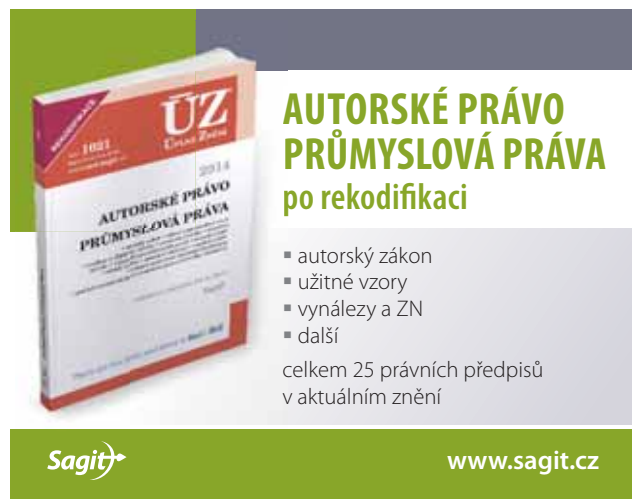
Zvláštní právní úprava bude platit pro promlčecí dobu práv na náhradu škody. Tato práva se promlčí nejpozději za deset let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla (§ 636 o. z.). Byla-li škoda nebo újma způsobena úmyslně, promlčí se právo na její náhradu nejpozději za patnáct let ode dne, kdy škoda nebo újma vznikla.

To platí i pro uplatnění náhrady škody, která vznikla porušením právní povinnosti v důsledku poskytnutí, nabídnutí nebo příslibení úplatku jiným než poškozeným, anebo v důsledku přímého nebo nepřímého vyžadování úplatku od poškozeného.

Zánik práva

Na rozdíl od promlčení, které musí účastník uplatnit, aby byl úspěšný ve sporu, k zániku práva uplynutím stanovené doby (prekluzi), **soud přihlíží z úřední povinnosti.** Uplynula-li lhůta k uplatnění práva, soud toto právo v důsledku prekluze nepřizná. V pracovněprávních vztazích jde o jen o několik práv, která podléhají prekluzi. K jejich uplatnění musí tedy dojít ve stanovené lhůtě. ZP tyto lhůty uvádí v § 330, např. neplatnost výpovědi z pracovního poměru, nesouhlas s obsahem pracovního posudku nebo potvrzení o zaměstnání.

❖ Autor, advokát v Praze, je expertem na pracovní právo a rozhodcem pracovních sporů.

**AUTORSKÉ PRÁVO
PRŮMYŠLOVÁ PRÁVA
po rekodifikaci**

- autorský zákon
- užité vzory
- vynálezy a ZN
- další

celkem 25 právních předpisů
v aktuálním znění

Sagit® www.sagit.cz

inzerce

Přepjatý formalismus – podpis přílohy průvodního dopisu

Je výrazem přepjatého formalismu, pokud dovolací soud nepřihlédl k dovolání stěžovatele, které nebylo opatřeno elektronickým podpisem, i když bylo připojeno k průvodnímu dopisu, který elektronickým podpisem opatřen byl.

Připojení elektronického podpisu průvodního e-mailu zaručuje integritu zprávy včetně její přílohy.

**Nález Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2013,
sp. zn. II. ÚS 3042/2012**

Odůvodnění:

I.

Ústavnímu soudu byl dne 9. srpna 2012 doručen návrh na zahájení řízení o ústavní stížnosti ve smyslu § 72 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, jehož prostřednictvím se stěžovatel domáhal vydání zákazu pokračovat v porušování jeho základních práv, zaručených v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“) postupem Obvodního soudu pro Prahu 3 a Nejvyššího soudu v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 18 C 143/2007, spočívajícím v nerozhodnutí o elektronicky podaném dovolání stěžovatele ze dne 15. února 2012.

Ze spisu Obvodního soudu pro Prahu 3 sp. zn. 18 C 143/2007, který si Ústavní soud za účelem přezkumu návrhu vyžádal, vyplynulo, že řízení ve věci bylo zahájeno na podkladě žaloby stěžovatele proti společnosti GTS Czech s. r. o., IČ: 28492170, po níž, jakožto svému bývalému zaměstnavateli, požadoval zaplacení částky 157 500 Kč s příslušenstvím z titulu tvrzeného nároku na výplatu roční provize za rok 2006.

Obvodní soud pro Prahu 3 rozsudkem č. j. 18 C 143/2007-103 ze dne 14. prosince 2012 žalobu stěžovatele zamítl (výrok I.) a zavázal stěžovatele k úhradě nákladů řízení žalované ve výši 43 056 Kč (výrok II.). K odvolání stěžovatele Městský soud v Praze rozsudkem č. j. 23 Co 432/2011-139 ze dne 30. listopadu 2011 rozhodnutí nalézacího soudu potvrdil (výrok I.) a uložil stěžovateli zaplatit žalované na nákladech odvolacího řízení částku 41 616 Kč (výrok II.).

Rozsudek odvolacího soudu byl stěžovateli doručen dne 2. ledna 2012, pročež dne 15. února 2012 podal proti němu prostřednictvím své právní zástupkyně dovolání, které Obvodnímu soudu pro Prahu 3 zaslal e-mailem opatřeným platným kvalifikovaným elektronickým podpisem. Obsahem e-mailu samotného byl průvodní dopis, obsahující formulaci „Dobrý den, v příloze posílám elektronické podání – dovolání ke sp. zn. 18 C 143/2007.“ Téhož dne, tj. 15. února 2012 stěžovatel obdržel potvrzení o doručení podání a dále potvrzení o předání podání k zapracování z podatelny Obvodního soudu pro Prahu 3.

Dne 4. května 2012 předložil Obvodní soud pro Prahu 3 věc k rozhodnutí o dovolání Nejvyššímu soudu.

Dne 28. května 2012 Nejvyšší soud vrátil spis zn. 18 C 143/2007 zpět Obvodnímu soudu pro Prahu 3 s tím,

aby „bylo objasněno (a poznamenáno do spisu), zda podání založené v písemné podobě na č. l. 145, 146, 148 až 153 (dovolání) a plná moc založená v písemné podobě na č. l. 147 byly podepsány zaručeným elektronickým podpisem a koho.“

Na č. l. 167 spisu se dále nachází úřední záznam ze dne 30. května 2012, zachycující zjištění, že všechny shora uvedené písemnosti byly zaslány e-mailem v jednom podání, které bylo podepsáno platným kvalifikovaným elektronickým podpisem, přílohy tohoto e-mailu, tj. předmětné písemnosti však podpisy neobsahují, resp. elektronický podpis k nim není připojen, což odpovídalo i vyhodnocení podpisů v elektronické podatelně.

Dne 8. června 2012 byl spis opětovně zaslán Nejvyššímu soudu, který jej následně dne 25. června 2012 vrátil zpět Obvodnímu soudu pro Prahu 3 bez věcného vyřízení. V připojeném písemném sdělení ze dne 20. června 2012, sp. zn. 21 Cdo 1795/2012, předseda senátu Nejvyššího soudu, JUDr. Ljubomír Drápal uvedl, že k podání založenému na č. l. 145, 146, 148 až 153, označenému jako dovolání, se nepřihlíží, neboť bylo učiněno elektronicky, aniž by bylo podepsáno zaručeným elektronickým podpisem, a ve lhůtě nebylo doplněno podáním shodného znění v písemné podobě nebo v elektronické podobě se zaručeným elektronickým podpisem [§ 42 odst. 3 a 5 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též „o. s. ř.“)], a jiné podání, o němž přísluší rozhodovat dovolacímu soudu, nebylo ve věci učiněno (viz č. l. 170 spisu).

Stěžovatel se obrátil na Ústavní soud, jsa přesvědčen, že aplikací výše popsaného postupu, jenž vnímá jako přepjatý formalistický, obecné soudy porušily jeho ústavně zaručené právo na spravedlivý proces. V rámci stížnostní argumentace stěžovatel poukázal na zavedenou praxi, jmenovitě jeho právní zástupkyně, která běžně, po dobu již 4 let, zasílá elektronická podání opatřená zaručeným elektronickým podpisem, kdy samotný text podání tvoří přílohu e-mailu ve formátu „pdf“. Rovněž z postupu Obvodního soudu pro Prahu 3, který potvrdil přijetí, ověření jejího elektronického podání a předal je ke zpracování, posléze podání jako řádné postoupil Nejvyššímu soudu, právní zástupkyně stěžovatele oprávněně dovozovala, že její podání je bezvadné a není třeba jej jakkoli doplňovat. Teprve z přípisu Nejvyššího soudu vyplynulo, že by se k takovému podání nemělo přihlížet.

V ústavní stížnosti dále stěžovatel připomněl smysl a účel zavedení elektronického podpisu, tj. docílení rovnocenného postavení s podpisem vlastnoručním, jakož i hlavní princip, vyplývající z důvodové zprávy k zákonu č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů, který spočívá v zamezení diskriminace v zacházení mezi datovými zprávami a dokumenty na papíře. K řečenému dodal, že pokud by jeho právní zástupkyně podala dovolání nikoli elektronicky, ale v písemné podobě a neopatřila jej svým podpisem, bylo by povinností soudu vyzvat ji k doplnění podání. Na závěr stížnostního návrhu pak stěžovatel připojil odkazy na nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 169/06 ze dne 14. srpna 2008, sp. zn. IV. ÚS 319/05 ze dne 24. dubna 2006 a sp. zn. II. ÚS 218/06 ze dne 17. května 2007, jež se zabývají problematikou elektronického podpisu a plně prý přisvědčují jeho stanovisku.

II.

Podle ustanovení § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu vyzval Ústavní soud účastníky řízení, aby se k ústavní stížnosti vyjádřili.

Obvodní soud pro Prahu 3 odkázal na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 20. června 2012, s nímž se ztotožnil. Ustanovení § 42 odst. 3 a 5 o. s. ř. je nutné dle jeho názoru vykládat tak, že zaručenému elektronickému podpisu podléhá každé dílčí elektronické podání bez ohledu na okolnost, že bylo podáno hromadně a jako takové opatřeno jedním elektronickým podpisem.

Nejvyšší soud v podání ze dne 1. října 2012 setrval na závěrech, podle nichž postup aplikovaný stěžovatelem nevyhovuje požadavkům ustanovení § 42 odst. 5 o. s. ř., který zakotvuje povinnost opatřit zaručeným elektronickým podpisem datovou zprávu obsahující samotné podání, a nikoliv jen datovou zprávu takové podání „doprovázející“. Patrně žádný zástupce účastníka by totiž neopatřil svým podpisem toliko „předkládací dopis“, aniž by také nepodepsal samotné podání. O tom, že se nejedná o „pouhou“ formalitu, svědčí podle dovolacího soudu mimo jiné obsah ustanovení § 2 písm. b) zákona č. 227/2000 Sb., v souladu s nímž má zaručený elektronický podpis sloužit k identifikaci podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě, která jim byla opatřena. Připojením zaručeného elektronického podpisu k datové zprávě se také sleduje možnost zjištění jakékoliv následné změny dat, což v případě připojení podpisu jen k „průvodnímu dopisu“ nemůže být zajištěno. Nejvyšší soud naopak přisvědčil stěžovateli v otázce zákonem stanoveného rozdílného postupu pro případ absence podpisu u písemného podání a u podání ve věci samé učiněné elektronicky. Zatímco v prvním případě jde o vadu, kterou soud odstraňuje postupem podle ustanovení § 43 o. s. ř., v druhém případě se k podání nepřihlíží, nedošlo-li k jeho včasnému doplnění, aniž by se soud vůbec mohl pokoušet o odstranění tohoto nedostatku. Předpokládá se, s ohledem na zásadu „neznalost zákona nikoho neomlouvá“, že každý, kdo činí podání v elektronické podobě a kdo používá zaručený elektronický podpis, ví, jak má při tom postupovat, zejména jde-li o osobu, která má poskytování právních služeb jako své povolání. Stran postupu Obvodního soudu pro Prahu 3 ve vztahu k předmětnému podání Nejvyšší soud podotkl, že soud není oprávněn „cokoliv odmítat či nepřijímat“, tudíž každé podání, které je mu adresováno nebo které dojde na jeho adresu, přijme a předá je „k dalšímu zpracování“. Obecné soudy často podle dovolacího soudu přehlédnou různá pochybení v podání účastníků, nicméně to neznamená, že soudy musí taková pochybení „tolerovat pokaždé“ a že jsou zbaveny možnosti vyžadovat plnění všech povinností, které zákon účastníkům ukládá při činění podání nebo jiných procesních úkonů. Předložené vyjádření Nejvyšší soud uzavřel upozorněním na možnost stěžovatele uplatnit své výhrady u soudu prvního stupně, což by dovolacímu soudu umožnilo se k celé záležitosti vyslovit rozhodnutím. Za dané situace považoval Nejvyšší soud tvrzení stěžovatele o existenci „jiného zásahu orgánu veřejné moci“ nejen za předčasný, ale i nepřipadný, protože navrhl ústavní stížnost odmítnout pro zjevnou neopodstatněnost.

V replice, doručené Ústavnímu soudu dne 22. října 2012, stěžovatel projevil nesouhlas se závěrem Nejvyššího soudu o nut-

nosti rozlišovat v souvislosti s elektronickým podpisem mezi zprávou doprovázející a podáním samotným, ustanovení § 42 odst. 5 o. s. ř. nic takového podle jeho názoru nezmiňuje. Zákonná úprava předmětné otázky se jeví minimálně nejednoznačně, o čemž svědčí praxe mnoha obecných soudů, které stěžovatelem použitý způsob elektronického podání bez námitek akceptují. Stěžovatel proto setrval v přesvědčení, že podané dovolání bylo opatřeno zaručeným elektronickým podpisem, jednoznačně identifikujícím podepsanou osobu, přičemž vzhledem k přiloženému formátu dokumentu nebyla možná ani jakákoliv následná změna v obsahu dat.

III.

Předtím, než Ústavní soud přistoupí k věcnému posouzení ústavní stížnosti, je povinen zkoumat, zda návrh splňuje všechny zákonem požadované náležitosti a zda jsou vůbec dány podmínky jeho projednání, stanovené zákonem o Ústavním soudu.

Podle ustanovení § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu je ústavní stížnost nepřijatelná, jestliže stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky, které mu zákon k ochraně jeho práva poskytuje (§ 72 odst. 3); to platí i pro mimořádný opravný prostředek, který orgán, jenž o něm rozhoduje, může odmítnout jako nepřijatelný z důvodů záviselých na jeho uvážení (§ 72 odst. 4). V návaznosti na výše uvedené jsou možnosti zásahu Ústavního soudu do procesů vedených obecnými soudy – i v případě stěžovatelem tvrzené nečinnosti Nejvyššího soudu, který bez nelegitimního důvodu nerespektuje podané dovolání proti rozsudku odvolacího soudu – omezeny na situace, kdy náprava nebyla zjednána jinými procesními prostředky. Jde jmenovitě o instrument zakotvený v ustanovení § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, jehož prostřednictvím lze navrhnout určení lhůty k provedení procesního úkonu. Právě využití institutu „návrhu na určení lhůty“ dle § 174a zákona o soudech a soudcích považuje obvykle Ústavní soud za nezbytnou podmínku přípustnosti ústavní stížnosti ve věcech návrhů směřujících proti nečinnosti v řízení před obecnými soudy.

Podle ustanovení § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu neodmítne Ústavní soud přijetí stížnosti, i když stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky k ochraně svého práva, jestliže stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele a byla podána do jednoho roku ode dne, kdy ke skutečnosti, která je předmětem ústavní stížnosti, došlo. Ústavní soud již v minulosti konstatoval, že aplikace tohoto ustanovení představuje významnou výjimku ze zásady subsidiarity ústavní stížnosti, kterou je třeba, jako výjimku z obecného pravidla, vykládat restriktivně [srov. např. náleží sp. zn. II. ÚS 193/94 ze dne 13. března 1996 (N 19/5 SbNU 159)]. Z judikatury Ústavního soudu se podává, že k tomuto kroku Ústavní soud přistupuje zejména v případech, jestliže dochází k aplikaci neústavního právního předpisu, jež je třeba zrušit, či k ústavně nekonformnímu výkladu právního předpisu nebo se jedná o řešení zásadní ústavněprávní otázky, k níž se Ústavní soud dosud neměl příležitost vyjádřit, jestliže by rozhodnutí o ústavní stížnosti mohlo mít dopad na mnoho osob a mohlo předejít množství soudních sporů či rozhodnutí o ústavní stíž-

nosti by mohlo prosadit závaznost předchozího nálezu Ústavního soudu, nebo by mohlo vést k odstranění nejednotnosti judikatury obecných soudů a Ústavního soudu, případně jestliže by prostředek ochrany práv, který nebyl stěžovatelem vyčerpán, nebyl tzv. „systémově efektivní“.

Ústavní soud dospěl k závěru, že taková situace v projednávané věci nastala. Při posuzování otázky, zda ústavní stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele, považoval Ústavní soud za rozhodující jednak okolnost, že věc se dotýká velkého množství osob, obracejících se na obecné soudy se svými podáními, dále potřebou zajistit ústavně konformní výklad právního předpisu a odstranit zjevnou nejednotnost panující v postupu obecných soudů, včetně soudů nejvyšších (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 7 As 169/2012-24 ze dne 30. listopadu 2012, dostupný na www.nssoud.cz). Ústavní soud pokládá za prospěšné zaujmout jednoznačné stanovisko k této problematice především s ohledem na názor Nejvyššího soudu, resp. soudce JUDr. Ljubomíra Drápala, vyslovený v aktuálním případě, jenž, zaštiťený autoritou Nejvyššího soudu jakožto vrcholného soudního orgánu zajišťujícího jednotu a zákonnost rozhodování ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení, je přejímán obecnými soudy nižších stupňů, o čemž svědčí obsah vyjádření Obvodního soudu pro Prahu 3. S tímto názorem se Ústavní soud, jak bude níže podrobně rozvedeno, neztotožňuje. Ústavní soud proto přistoupil k aplikaci ustanovení § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost shledal přípustnou i přes absenci naplnění podmínky vyčerpání všech procesních prostředků, které zákon stěžovateli k ochraně práva poskytoval.

IV.

Poté, co Ústavní soud konstatoval, že ústavní stížnost je přípustná, je podána včas a splňuje ostatní náležitosti vyžadované zákonem [§ 30 odst. 1, § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu], přistoupil k jejímu meritornímu projednání, přičemž dospěl k závěru, že je částečně důvodná.

Stěžovatel založil stížnostní návrh na kritice procesního postupu Nejvyššího soudu, jakožto důsledku nesprávného výkladu ustanovení § 42 odst. 3 a 5 o. s. ř., upravujícího způsobilé formy podání účastníka řízení k soudu.

Ve svých četných rozhodnutích Ústavní soud zřetelně definoval podmínky, při jejichž existenci má vadná aplikace podústavního práva obecným soudem za následek porušení základních práv či svobod jednotlivce [srov. nálezy sp. zn. III. ÚS 74/02 ze dne 10. října 2002 (N 126/28 SbNU 85)]. Je tomu tak tehdy, jestliže nepřipustně postihuje některé ze základních práv a svobod, případně pomíjí možný výklad jiný, ústavně konformní, nebo je výrazem zjevného a neodůvodněného vybočení ze standardů výkladu, jenž je v soudní praxi respektován (a představuje tím nepředvídatelnou interpretační libovůli), případně je v extrémním rozporu s požadavky věcně příslušného a rozumného vypořádání posuzovaného právního vztahu či v rozporu s obecně sdílenými zásadami spravedlnosti (viz teze „přepjatého formalismu“).

Ústavní soud taktéž mnohokrát prohlásil, že netoleruje orgánům veřejné moci a především obecným soudům přehnaně formalistický postup za použití v podstatě sofistického

odůvodňování zřejmé nespravedlnosti. Zdůraznil přitom mj., že obecný soud není absolutně vázán doslovným zněním zákona, nýbrž se od něj smí a musí odchýlit, pokud to vyžaduje účel zákona, historie jeho vzniku, systematická souvislost nebo některý z principů, jež mají svůj základ v ústavně konformním právním řádu jako významovém celku, a že povinnost soudů nalézat právo neznámá pouze vyhledávat přímé a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem i tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem a ústavních zásad [srov. např. nálezy sp. zn. Pl. ÚS 21/96 ze dne 4. února 1997 (N 13/7 SbNU 87; 63/1997 Sb.) nebo nálezy sp. zn. Pl. ÚS 19/98 ze dne 3. února 1999 (N 19/13 SbNU 131; 38/1999 Sb.)]. Při výkladu a aplikaci právních předpisů nelze pomíjet jejich účel a smysl, který není možné hledat jen ve slovech a větách toho kterého předpisu, ve kterém je třeba vždy nalézat i principy uznávané demokratickými právními státy.

Ke zmiňovaným principům se bezpochyby řadí princip spravedlivého procesu, jehož imanentní součástí je právo na přístup k soudu. Podle čl. 36 odst. 1 Listiny se každý může účinně domáhat stanoveným postupem svého práva a žádat přezkoumání zákonnosti u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu. Hovořili Listina o „stanoveném postupu“, míní tím postup podle pravidel obsažených v příslušných procesních předpisech. V daném případě jím je občanský soudní řád.

Ve smyslu ustanovení § 42 odst. 1 věta první a druhá o. s. ř. je možno učinit podání písemně nebo ústně, přičemž písemné podání se činí v listinné nebo elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě, telegraficky nebo telefaxem. Dle ustanovení § 42 odst. 3 téhož předpisu podání obsahující návrh ve věci samé učiněné telegraficky je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů, je-li písemné podání učiněno telefaxem nebo v elektronické podobě, je třeba v téže lhůtě jej doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění. K těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží. Podle odstavce 5 téhož ustanovení v případě podání v elektronické podobě opatřeného zaručeným elektronickým podpisem, založeným na kvalifikovaném certifikátu vydaném akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb, se nevyžaduje doplnění podání předložením jeho originálu.

Ústavní soud má ze spisu, vedeného u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 18 C 143/2007, za prokázané, že právní zástupkyně stěžovatele zaslala dne 15. února 2012 nalézajícímu soudu podání v elektronické formě opatřené elektronickým podpisem podle zvláštního zákona, jehož přílohu tvořilo dovolání ve formátu pdf. Jelikož k dokumentu, obsahujícímu samotné dovolání, nebyl připojen zaručený elektronický podpis a stěžovatel podání ve stanovené lhůtě nedoplnil podáním shodného znění v písemné podobě nebo v elektronické podobě se zaručeným elektronickým podpisem, Nejvyšší soud odmítl jeho dovolání projednat.

Z postupu dovolacího soudu lze dovodit, že podání stěžovatele, opatřené zaručeným elektronickým podpisem a přílohu tohoto podání (dovolání ve formátu pdf) považoval za dvě samostatná podání. Ústavní soud však zastává názor, že pro takové rozlišování neexistuje žádný relevantní (zákoný) důvod.

Naopak **průvodní e-mail a jeho přílohu je třeba pokládat za jeden nedělitelný celek, kdy dokument obsažený v příloze e-mailu tvoří součást zprávy** (srov. nálezn. sp. zn. IV. ÚS 4787/12 ze dne 13. května 2013, dostupný na <http://nalus.usoud.cz>). Ústavní soud v této souvislosti nesdílí obavy Nejvyššího soudu stran nedostatečné identifikace odesílatele zprávy. Na rozdíl od situace, kdy by podání, jehož bylo dovolání přílohou, bylo zasláno v elektronické formě bez elektronického podpisu podle zvláštního zákona, je v případě stěžovatele jednoznačně identifikován odesílatel podání, k němuž bylo dovolání připojeno. Připojovaný podpis zajišťuje rovněž integritu zprávy, neboť „pokrývá“ (podepisuje) vždy celou odesílanou zprávu, včetně případných příloh. Pokud by se tedy něco změnilo buď na těle zprávy, či na některé její příloze, došlo by k porušení integrity a elektronický podpis by se kvůli tomu stal neplatným. Jen na okraj, vlastnoruční podpis podobné záruky neposkytuje.

Ústavní soud připouští, že elektronický podpis zprávy jako celku identifikuje toliko autora e-mailu a neosvědčuje již autorství odesílatele ve vztahu k přílohám, nelze ovšem přehlédnout, že autorství není, snad jen s výjimkou vlastnoručně sepsaného podání, s jistotou určitelné ani u písemného podání. Ve vztahu k přílohám je nicméně možno podpis zprávy chápat ve smyslu: „jsem ten, kdo vložil tyto přílohy“, tj. potvrzuje vůli autora e-mailu odeslat do podatelny soudu připojené dokumenty, s nimiž se, implicitně vzato, ztotožňuje. Je jisté v zájmu právní jistoty účastníků řízení žádoucí, aby opatřili zaručeným elektronickým podpisem také samotné podání, a nikoliv pouze průvodní e-mail, na druhou stranu s nedodržením tohoto postupu nelze spojovat následek spočívající v odepření soudní ochrany. Pokud ze spisu nevyplývají žádné pochybnosti o tom, že skutečnou vůli účastníka řízení bylo učinit konkrétní podání, jako je tomu v daném případě, považuje Ústavní soud postup Nejvyššího soudu za zcela nepřiměřený charakteru opomenutí osoby, jež podání učinila.

Jak Ústavní soud uvedl např. v nálezu sp. zn. IV. ÚS 281/04 ze dne 25. srpna 2005 (N 165/38 SbNU 319), účelem právní úpravy týkající se formalit a podmínek řízení, jež musejí být dodrženy při podání návrhu k soudu, je zajistit řádný chod spravedlnosti a zejména respektování právní jistoty, která je jedním ze základních prvků výsadního postavení práva. Uplatněná omezení a výklad však nesmějí omezit přístup jednotlivce k soudům takovým způsobem nebo v takové míře, že by uvedené právo bylo zasaženo v samé své podstatě. I když tedy právo podat návrh podléhá zákonným podmínkám, soudy se musejí při aplikaci procesních pravidel vyhnout jak přehnanému formalismu, který by zasahoval do zásad spravedlivého procesu, tak přílišné pružnosti, která by naopak vedla k odstranění procesních podmínek stanovených zákonem.

Ústavní soud shledává pro souzenou věc zcela příslušný i názor, vyjádřený v usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 5 Afs 16/2003-56 ze dne 12. října 2004 (publikováno pod č. 534/2005 Sb. NSS; dostupné na www.nssoud.cz), podle něž „primárním účelem soudní ochrany obecně je poskytování ochrany subjektivním právům ...; tato ochrana musí být skutečná a spravedlivá. Soudy jsou nezávislé a nestranné státní orgány, které usilují o nalezení spravedlnosti rozhodováním v konkrétních věcech a které nemohou odmítnout zabývat se určitou věcí ze zcela formálních či spí-

še formalistických důvodů, ale pouze z takových příčin, které poskytování soudní ochrany skutečně vylučují; jiný přístup by byl stěžejí ústavně konformní a znamenal by odepření spravedlnosti. Právo na spravedlivý proces je jedním ze základních práv, které má každý vůči státu, a které mu garantuje nejen Listina základních práv a svobod, ale též Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Meze práva na spravedlivý proces stanoví jednotlivé procesní řády (např. náležitosti žaloby, lhůta pro její podání, procesní podmínky), při jejichž výkladu je v souladu s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod nezbytné šetřit jejich podstaty a smyslu a nezneužívat je k jiným účelům, než pro které byla stanovena. Nabízí-li se přitom dvě interpretace, z nichž jedna hovoří ve prospěch výkonu práva na spravedlivý proces a druhá proti němu, musí soud vždy zvolit výklad první.“ Totožné stanovisko k řešení interpretačních alternativ právních předpisů zaujal v řadě svých rozhodnutí rovněž Ústavní soud [např. v nálezech sp. zn. Pl. ÚS 48/95 ze dne 26. března 1996 (N 21/5 SbNU 171; 121/1996 Sb.), sp. zn. Pl. ÚS 5/96 ze dne 8. října 1996 (N 98/6 SbNU 203; 286/1996 Sb.), sp. zn. III. ÚS 31/97 ze dne 29. května 1997 (N 66/8 SbNU 149), sp. zn. IV. ÚS 310/05 ze dne 26. září 2005 (N 180/38 SbNU 443), sp. zn. II. ÚS 275/08 ze dne 3. dubna 2008 (N 67/49 SbNU 31) či sp. zn. IV. ÚS 2492/08 ze dne 14. července 2011 (N 132/62 SbNU 79)].

Ve světle závěrů shora citované judikatury je tedy evidentní, že procesní postup Nejvyššího soudu aplikovaný v projednávané věci není způsobily obstat. Souhrnně vyjádřeno, jestliže dovolací soud nepřihlédl – s odůvodněním přepjaté formalistickým, postrádajícím navíc oporu v zákoně – ke stěžovatelem podanému dovolání, odňal tímto soud stěžovateli jeho právo na soudní ochranu a spravedlivý proces (odmítnutí spravedlnosti – *denegatio iustitiae*), garantované čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Dovolací soud tak rovněž nedostal své povinnosti vyplývající z čl. 90 Ústavy České republiky, podle něhož jsou soudy povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům.

S ohledem na výše uvedené Ústavní soud podle ustanovení § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyhověl ústavní stížnosti ve vztahu k napadenému postupu Nejvyššího soudu, který je k rozhodnutí o dovolání příslušný, přičemž mu ve smyslu ustanovení § 82 odst. 3 písm. b) zákona o Ústavním soudu uložil, aby o dovolání stěžovatele ze dne 15. února 2012, směřujícímu proti rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 23 Co 432/2011-139 ze dne 30. listopadu 2011, jednal a rozhodl. Ústavní soud takto rozhodl bez nařízení ústního jednání (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Ústavní stížnost v části směřující proti postupu Obvodního soudu pro Prahu 3 Ústavní soud odmítl jako zjevně neopodstatněnou dle ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) téhož zákona, neboť ústavní stížnost proti němu svým odůvodněním nesměřovala a ani jinak nebylo patrné, v jakém směru se měl Obvodní soud pro Prahu 3 svým postupem, formálně též ústavní stížností napadeným, stěžovatelových ústavně zaručených práv dotknout.

✿ Právní věta redakce.

Náhrada nákladů řízení České televizi

České televizi v řízení o vymáhání televizních poplatků ne náleží právo na náhradu nákladů řízení, spočívajících v nákladech za zastoupení advokátem.

Činnost České televize není výkonem veřejné moci, nicméně lze na ni v určitých ohledech klást srovnatelné nároky jako na orgány státní moci. Je pak žádoucí, aby si činnosti spojené se správou a výběrem televizních poplatků zajišťovala sama.

Nález Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2013, č. j. I. ÚS 3344/2012

Odůvodnění:

I. Rekapitulace návrhu stěžovatelky

Stěžovatelka se ústavní stížností domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí (jejich jednotlivých výroků). Opírá ji zejména o následující důvody.

Stěžovatelka má za to, že citovaným rozhodnutím krajského soudu, jakož i rozhodnutím okresního soudu mu předcházejícím (v odvoláním dotčeném výroku o náhradě nákladů řízení) bylo porušeno zejména její základní právo na spravedlivé projednání věci zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Okresní soud projednával žalobu České televize, která po stěžovatelce požadovala zaplacení částky 675 Kč na dlužných televizních poplatcích. Proti platebnímu rozkazu podala stěžovatelka odpor. K žalobě se vyjádřila tak, že ji považovala za překvapivou; z informací žalobkyně, které stěžovatelce sdělila k její reakci na předžalobní upomínku, stěžovatelka nemohla usuzovat, že žalobkyně má zájem na okamžitém zaplacení a že chce podat žalobu k soudu. Dle telefonické informace pracovnice žalobkyně bylo přitom možné vyčkat na září roku 2011, protože v tomto měsíci žalobkyně vykáže všem odběratelům hradicím prostřednictvím SIPO všechny splatné nedoplatky. Protože stěžovatelka podle rozpisu SIPO plateb na měsíc září 2011 neměla pod žalobkyní deklarovanými údaji vykázán žádný splatný dluh, žádnou dlužnou částku tedy nehradila. Žalovanou částku stěžovatelka uhradila až po obdržení žaloby, neboť bylo pro ni zbytečné se o tuto částku soudit a nechat tím narůstat úroky z prodlení.

Okresní soud usnesením ze 4. 1. 2012, č. j. 106 C 233/2011-30, řízení ve věci zaplacení zastavil a uložil stěžovatelce zaplatit náhradu nákladů řízení, což odůvodnil tím, že stěžovatelka žalovanou částku uhradila až po podání žaloby. Takové odůvodnění však stěžovatelka považovala za nepřesvědčivé a ve svém důsledku zasahující do jejího práva na spravedlivý proces. Proto se proti rozhodnutí prvostupňového soudu o náhradě nákladů řízení odvolala. Krajský soud však prý dovodil, že v jejím případě jako neúspěšné strany nemůže být aplikován § 150 o. s. ř., respektive výjimka v něm zakotvená. Žalobkyně tak má podle krajského soudu proti stěžovatelce právo na plnou náhradu nákladů řízení. Toto rozhodnutí odůvodnil krajský soud – podle tvrzení stěžovatelky – tím, že

stěžovatelka měla dostatek času na zaplacení před podáním žaloby. Nadto, krajský soud považoval náklady žalobkyně na vymození předmětné pohledávky za účelně vynaložené, a to vzhledem k okolnostem případu. Krajský soud však vůbec nezohlednil, že Česká televize má dostatečné kapacity na to, aby ji v takovém sporu zastupovali vlastní zaměstnanci. Krajský soud rovněž nevzal v úvahu, že v příslušné elektronické aplikaci se nedoplatek stěžovatelky nezobrazoval, resp. se zobrazoval v různé výši. Konečně, krajský soud podle stěžovatelky pochybil, navýšil-li z vlastní iniciativy náhradu nákladů za prvostupňové řízení přiznanou nalézacím soudem České televizi. Učinil tak k odvolání stěžovatelky, domáhající se moderace své povinnosti hradit náklady řízení, aniž by to sama Česká televize požadovala.

II. Průběh řízení před Ústavním soudem a jím učiněná zjištění z vyžádaného spisového materiálu

A.

Ústavní soud si vyžádal spis Okresního soudu v Karviné – pobočka v Havířově, sp. zn. 106 C 233/2011. Zjistil, že jmenovaný soud usnesením ze 4. 1. 2012, č. j. 106 C 233/2011-30, řízení zastavil (výrok I.) a výrokem II. stanovil stěžovatelce povinnost uhradit žalobkyni náklady řízení ve výši 6334,64 Kč. V odůvodnění tohoto usnesení je mimo jiné uvedeno, že stěžovatelka splnila dluh až po podání žaloby, a proto byla žaloba vzata zpět. Stěžovatelka tedy podle okresního soudu zavinila zastavení řízení a je povinna nahradit náklady řízení.

K odvolání stěžovatelky rozhodl Krajský soud v Ostravě usnesením z 29. 6. 2012, č. j. 71 Co 105/2012-50, tak, že: „I. Usnesení okresního soudu se v napadené části, tj. v odstavci II. výroku o nákladech řízení, mění takto: [...] Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 7120 Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám zástupce žalobce. [...] II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 960 Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám zástupce žalobce.“

K otázce náhrady nákladů řízení krajský soud zejména zdůraznil, že ust. § 150 o. s. ř. upravuje moderační právo obecného soudu odchýlit se od obecného pravidla, podle něhož se povinnost k náhradě nákladů řízení ukládá neúspěšné straně sporu. Je pravomocí obecného soudu, aby posoudil, zda v daném případě existují zvláštní okolnosti, ospravedlňující použití tohoto výjimečného institutu. Naopak však platí, že pokud obecný soud tento výjimečný institut použije, nemůže tak činit svévolně a musí jeho aplikaci zdůvodnit. Jak – podle krajského soudu – vyplývá z obsahu spisu, stěžovatelka byla při podání žaloby žalobkyní vyzvána ke splnění své povinnosti a doručení této výzvy nikterak nezpochybňuje. Ani po této výzvě však stěžovatelka na svou zákonnou povinnost nereagovala, byť výzvu převzala osobně dne 29. 6. 2011. V této výzvě byly konkretizovány veškeré platby, které od doby, kdy se stala držitelkou televizního přijímače, uhradila. Současně je v této výzvě konkretizováno období, kdy platby v předepsané výši uhrazeny nebyly, s tím, že stěžovatelka byla vyzvána zaplatit dluh, který žalobkyně vůči ní eviduje,

a to nejpozději do patnácti dnů od doručení předmětné výzvy. Pokud nezpochybňuje, že se stala držitelem televizního přijímače, neměla žádný důvod po obdržení této výzvy telefonicky žalobkyni kontaktovat. Stejně tak je nedůvodná její námitka ve vztahu k předepsaným platbám SIPO. Stěžovatelka měla podle krajského soudu dostatek času k uhrazení svého závazku, avšak aktivní nebyla, svůj dluh splnila teprve poté, co se žalobkyně obrátila na soud. Nadto, podle krajského soudu lze souhlasit s žalobkyní, že předmětná poplatková povinnost je založena přímo zákonem, je důležitým zdrojem její činnosti a splnění této poplatkové povinnosti žalobkyně vymáhala svým vlastním jménem v rámci výkonu řádné péče. Pokud jde podle krajského soudu „o účelnost vynaložených nákladů s přihlédnutím ke složitosti věci, opakovanému zastupování ve více totožných sporech, pak k této otázce se již opakovaně vyjádřil Nejvyšší soud ČR, podle kterého při určování odměny za zastupování advokátem nejsou důvody pro postup podle ustanovení zvláštního předpisu o mimosmluvní odměně okolnosti, že advokát činil v řízení úkony formou automatizovaných výstupů a podání, že spor je veden o nízkou částku, že projednávaná věc není právně složitá nebo náročná, nýbrž okolnosti případu (srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia NS ČR ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. Cpjn 201/2008). Tyto okolnosti nebyly v dané věci odvolacím soudem shledány.“

B.

Krajský soud se k ústavní stížnosti vyjádřil tak, že v řízení před odvolacím soudem k porušení základních práv (svobod) stěžovatelky nedošlo, neboť odvolací soud rozhodoval podle obsahu spisu a své rozhodnutí – na které přiměřeně odkazuje – řádně odůvodnil.

Česká televize se k ústavní stížnosti vyjádřila tak, že se v souladu s ust. § 28 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), vzdává postavení vedlejšího účastníka. Přesto však vyjádřila domněnku, že ústavní stížnost by měla být odmítnuta jako zjevně neopodstatněná. Česká televize v této souvislosti konkrétně zdůraznila, že v předmětné věci jde o náklady řízení, nadto spor se týkal bagatelní částky; k takovému stížnostem Ústavní soud vždy přistupoval rezervovaně. Nadto v projednávaném případě nejde o tzv. formulářovou žalobu, mající toliko administrativní charakter s tím, že nedocházelo k opětovnému postoupení takto vzniklé pohledávky. Vhodná prý není ani argumentace stěžovatelky značným počtem zaměstnanců České televize a jejím vlastním právním oddělením. Česká televize totiž nehospodáří s majetkem státu, proto na ni podle jejího názoru nelze aplikovat judikaturu Ústavního soudu řešící otázku účelnosti náhrady nákladů zastoupení v situaci, kdy je v řízení zastoupen subjekt jsoucí k ochraně svých práv dostatečně vybaven [Česká televize v této souvislosti výslovně odkázala na usnesení Ústavního soudu 24. 7. 2012, sp. zn. II. ÚS 1588/12 (srovnej k tomuto usnesení níže – poznamenal Ústavní soud)].

Ústavní soud nezasílal stěžovatelce vyjádření účastníka řízení a České televize k replice, neboť tato vyjádření nepřinášejí pro řešení věci samé nic podstatného; nadto z materiál-

ního hlediska nelze přehlížet tu skutečnost, že Ústavní soud stížnostnímu žádání stěžovatelky vyhověl.

C.

Ústavní soud rozhodl, že ve věci není nutno nařizovat jednání ve smyslu § 44 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, neboť od tohoto jednání nelze očekávat další objasnění věci a Ústavní soud v řízení o projednávané ústavní stížnosti žádné dokazování neprováděl.

III. Vlastní posouzení ústavní stížnosti

Ústavní stížnost je důvodná.

A. Obecná východiska

Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Není součástí soustavy obecných soudů, jimž není ani instančně nadřízen. Úkolem Ústavního soudu je kontrola rozhodovací činnosti obecných soudů, leč pouze za situace, kdy svými rozhodnutími zasahují do ústavně zaručených základních práv či svobod. Ústavní soud tedy není soudem, který by zevrubně přezkoumával rozhodnutí obecných soudů o nákladech řízení. Jak již Ústavní soud shrnul svou judikaturu týkající se otázky nákladů řízení, je zásadně doménou obecných soudů, aby rozhodovaly o náhradě nákladů řízení. Ústavní soud není oprávněn v tomto směru v detailech přezkoumávat každé jednotlivé rozhodnutí obecných soudů. To neplatí pouze tehdy, pokud by došlo v rozhodnutí obecného soudu k procesnímu excesu, který by neměl toliko povahu běžného porušení jednoduchého práva, jehož náprava není úkolem Ústavního soudu, nýbrž by naopak měl charakter extrémního rozporu s principy spravedlnosti [srov. nález sp. zn. III. ÚS 607/04 ze dne 16. 2. 2006 (N 39/40 SbNU 325)].

Právě taková skutečnost však v přezkoumávané věci nastala.

1) Ústavní soud ve své náleзовé judikatuře – srovnej například nález sp. zn. I. ÚS 2929/07 ze dne 9. 10. 2008 (N 167/51 SbNU 65), nález sp. zn. I. ÚS 1452/09 ze dne 17. 8. 2009 (N 186/54 SbNU 303), nález sp. zn. IV. ÚS 1087/09 ze dne 24. 11. 2009 (N 243/55 SbNU 349), konstatoval, že tam, kde je k hájení svých zájmů stát vybaven příslušnými organizačními složkami, není důvod, aby výkon svých práv a povinností z této oblasti přenášel na soukromý subjekt (advokáta); pokud však tak učiní, není důvod uznat takto vzniklé náklady řízení jako náklady účelně vynaložené.

V obdobném směru se Ústavní soud vyjádřil i ve svém nálezu z 23. 11. 2010, sp. zn. III. ÚS 2984/09 (N 232/59 SbNU 365). Statutární město Brno (tehdy v řízení před Ústavním soudem stěžovatel) bylo před obecnými soudy účastníkem ve své podstatě restitučního sporu. Podle Ústavního soudu však takový spor tvořil relativně běžnou agendu tehdejšího stěžovatele, k jejímuž vyřizování byl dostatečně vybaven. Statutární města – jak se vyjádřil Ústavní soud v nálezu sp. zn. III. ÚS 2984/09 – jsou nadto v zásadě dostatečně materiálně a personálně vybavena, aby byla schopna hájit svá práva i bez zastoupení advokátem. Proto, nebude-li v konkrétním případě prokázán opak, nejsou náklady statutárního měs-

ta na zastoupení advokátem náklady účelně vynaloženými.

V nálezu z 15. 12. 2011, sp. zn. I. ÚS 195/11 (N 215/63 SbNU 473), Ústavní soud tato východiska konkretizoval i ve vztahu k fakultní nemocnici [domáhající se žalobou před obecnými soudy uložení povinnosti tehdejšímu stěžovateli (svému pacientovi) uhradit dlužné regulační poplatky a náklady řízení ve výši 10 068 Kč]. Ústavní soud konkrétně uvedl, že i fakultní nemocnice má právní oddělení, které – byť podle tvrzení nemocnice nebylo dostatečně vybaveno – mělo být schopno vyřešit takovýto spor vlastními prostředky. Pokud si fakultní nemocnice zvolila možnost být v takovémto sporu zastoupena advokátem, což je její právo, nebylo lze za této situace na stěžovateli spravedlivě žádat, aby hradil náklady řízení takto vzniklé. Navíc, fakultní nemocnice je svým právním postavením – jak Ústavní soud výslovně uvedl v citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 195/11 – subjektem hospodařícím s majetkem státu, je tedy státem zřízena a na státní rozpočet v určitém rozsahu navázána. Ústavní soud přitom dal ve svých rozhodnutích najevo, že podobný postup, kdy prostřednictvím placených právních (či různých takzvaných poradenských) služeb přesouvají veřejné prostředky do rukou soukromých subjektů a dochází tak mimo jiné k neúměrnému navyšování nákladů řízení, tolerovat nebude.

2) Na druhou stranu však v usnesení z 24. 7. 2012, sp. zn. II. ÚS 1588/12, Ústavní soud zaujal stanovisko jiné. Šlo právě o situaci, kdy se Česká televize v řízení před soudem domáhala zaplacení dlužných televizních poplatků ve smyslu § 1 zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 348/2005 Sb.“ a dále jen „televizní poplatek“), a zaplacení náhrady nákladů řízení. V uvedeném usnesení totiž Ústavní soud uvedl, že Česká televize je sice veřejnoprávní instituce, které zákon ukládá plnění specifických úkolů, leč nejde o subjekt hospodařící s majetkem státu, nýbrž s majetkem svým [srovnej zejména § 1 odst. 2 a odst. 3 zákona č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o České televizi“)]. Na státu a státním rozpočtu je Česká televize nezávislá, je financovaná prostřednictvím televizních poplatků vybíraných na základě zákona č. 348/2005 Sb. a příjmy z vlastní podnikatelské činnosti. Je tedy – jak uvádí Ústavní soud v citovaném usnesení sp. zn. II. ÚS 1588/12 – také jejím ekonomickým kalkulem, uvážením a rizikem, zda bude k vymáhání svých pohledávek angažovat externí odborníky či k této činnosti využije vlastních pracovníků. Rozhodne-li se přitom nechat se v řízení zastoupit advokátem, má jí být přiznána plná náhrada nákladů řízení.

Na citované usnesení sp. zn. II. ÚS 1588/12 pak navázal II. senát Ústavního soudu ještě usnesením z 9. 10. 2002, sp. zn. II. ÚS 2104/12. Nad rámec odůvodnění usnesení sp. zn. II. ÚS 1588/12 ještě zdůraznil, že Česká televize neodpovídá za závazky státu a stát neodpovídá za její závazky. Taková zákonná charakteristika právnické osoby veřejného práva odpovídá na státu a jeho orgánech neodvislému postavení České televize, která nemůže mít povahu subordinace ve vztahu k dalším orgánům veřejné moci. Ostatně Česká televize plní veřejnoprávní úkoly, které však nelze hodnotit jako vý-

kon veřejné moci. Proto Ústavní soud ani v usnesení sp. zn. II. ÚS 2104/12 nedospěl k závěru, že sjednání advokáta pro zastupování před soudem ve věci vymáhání televizních poplatků ztěžšňuje náklad neúčelný, který by soudy bez dalšího neměly České televizi přiznat.

3) Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy platí, že vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány i osoby. Podle § 23 ve spojení s ust. § 13 zákona o Ústavním soudu dospěje-li senát Ústavního soudu v souvislosti se svou rozhodovací činností k právnímu názoru, odchýlnému od názoru vysloveného v nálezu Ústavního soudu, předloží otázku k posouzení plénu Ústavního soudu; stanoviskem pléna Ústavního soudu je senát v dalším řízení vázán. Podle § 35 zákona o Ústavním soudu je návrh na zahájení řízení nepřipustný mimo jiné tehdy, týká-li se věci, u níž již Ústavní soud nálezem rozhodl.

Z uvedeného vyplývá, že zákon o Ústavním soudu výslovně předpokládá možnost danou tomu kterému senátu Ústavního soudu odchýlit se – za podmínek § 23 zákona – od právního názoru vyjádřeného v nálezu Ústavního soudu. Lze dovodit, že může-li se senát Ústavního soudu takto odchýlit od právního názoru vysloveného nálezem, může se odchýlit od právního názoru obsaženého v usnesení, jimž byl návrh na zahájení řízení odmítnut usnesením senátu Ústavního soudu jako zjevně neopodstatněný, podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu, byť to zákon o Ústavním soudu výslovně nezmiňuje.

Ústavní soud – konkrétně I. senát – se s právním názorem vysloveným ve shora citovaném usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1588/12 a v usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2104/12 neztotožňuje. Usnesení sp. zn. II. ÚS 1588/12 vychází mimo jiné z myšlenky, že na Českou televizi nelze nahlížet jako na státní subjekt vybavený k hájení svých právních zájmů příslušnými složkami (proto nelze považovat jeho případné výdaje na právní zastoupení za náklady potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva), neboť Česká televize nehospodaří s majetkem státu, ale se svým majetkem vlastním. Usnesení sp. zn. II. ÚS 2104/12 nad rámec toho akcentuje, že stát neodpovídá za závazky České televize a činnost České televize není činností orgánu veřejné moci.

První senát Ústavního soudu však nepovažuje tyto argumenty, vzhledem k těžišti řešené problematiky – tedy k otázce účelnosti nákladů řízení při zastoupení České televize v soudních řízeních upínajících se k určení povinnosti uhradit televizní poplatek – za dostatečně a plně příléhavé.

Podle § 10 zákona o České televizi jsou finančními zdroji České televize zejména televizní poplatky a příjmy z vlastního podnikání. Důvodová zpráva (poznámka pod čarou č. 1) k návrhu předchozího zákona č. 252/1994 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích, účinného do 12. 9. 2005 (dále jen „zákon č. 252/1994 Sb.“) /poznámka pod čarou č. 2/ vychází z toho, že Český rozhlas a Česká televize by event. mohly být financovány přímo státem, a to prostřednictvím samostatné kapitoly ve státním rozpočtu anebo prostřednictvím zvláštní daně, převáděné prostřednictvím státního rozpočtu ve prospěch Českého rozhlasu a České televize. Takovýto způsob financování, ať již nastíněnou variantou prvou nebo

druhou, by však byl v rozporu s koncepcí nezávislosti jmenovaných médií na státu. Proto je od držitelů vybírán zvláštní poplatek sloužící k úhradě části nákladů zajišťujících veřejnoprávní vysílání [zákon č. 348/2005 Sb. (poznámka pod čarou č. 3) – ve srovnání se zákonem č. 252/1994 Sb. – chápe jako poplatníka v první řadě vlastníka rozhlasového nebo televizního přijímače nebo osobu, která tento přijímač drží anebo z jiného právního důvodu alespoň jeden měsíc užívá]. Ivo Telec k tomu ve svém komentáři k autorskému zákonu [srov. Telec, I.; In Telec, I. Tůma, P. Autorský zákon: komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 701 (971 s.)] doplňuje, že v případě poplatků ve smyslu § 2 zákona č. 348/2005 Sb. nejde o správní poplatky za udělení koncese, ani za jakékoliv jiné plnění státu, nýbrž o svého druhu daň z majetku, se zvláště poukázáním výnosem nikoliv ve prospěch státního rozpočtu, ale ve prospěch zákonem určených provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání; „přímá platba obyvatelstva podle Ivo Telce] vylučuje jejich závislost [rozuměj závislost České televize a Českého rozhlasu – poznamenal Ústavní soud] na státním rozpočtu, který podléhá každoročnímu hlasování (...) formou rozpočtového zákona [srov. shora citované dílo, str. 701].“

Provoz České televize je tedy financován i z prostředků, které televize nezískává vlastní aktivitou, ale jde o majetkový transfer plynoucí – řečeno § 3 zákona č. 348/2005 Sb. – od poplatníků. Podle sněmovního tisku číslo 792/0, VI. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (od roku 2010) – Výroční zpráva o hospodaření České televize v roce 2011 (kapitola 13.1. Rozpočet České televize na rok 2012, str. 52) je přitom hlavním zdrojem financování právě fond televizních poplatků – pokrývá 89,1 % z celkového rozpočtu nákladů. Z téhož sněmovního tisku rovněž vyplývá (kapitola 8.3. Činnost útvaru televizních poplatků, str. 45), že organizační schéma České televize zahrnuje i Útvar správy a vymáhání televizních poplatků. Správu televizních poplatků (včetně rozesílání upomínek) provádí Česká televize; výslovně se zde dále (zejména) uvádí, že v roce 2011 se Česká televize ještě více zaměřila na úzkou spolupráci s advokátní kanceláří JUDr. Kalcsa. Při projednávání návrhu zákona č. 302/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony (dále jen „zákon č. 302/2001 Sb.“) v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky [srovnej stenoprotokol z její páté schůze konané v pátek 24. 9. 2010, 13.30h – VI. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky] bylo mimo jiné zmíněno, že během šesti a půl roku zaplatila Česká televize externím společnostem za správu (vybírání) a kontrolu televizních poplatků 1,06 miliardy Kč.

Lze tedy – podle názoru Ústavního soudu – učinit dílčí závěr, že Česká televize je v převážné míře financována z televizních poplatků. Tyto (společně s rozhlasovým poplatkem) jsou nyní stanoveny zákonem č. 348/2005 Sb., a to včetně určení jejich základu i výše, vymezení předmětu poplatků, definování poplatníka, vymezení osvobození od placení poplatků, určení způsobu placení poplatků a případné přírážky k nim atp. Podstatou poplatku je majetkový transfer (jehož podmínky jsou stanoveny formou zákona – srovnej v pod-

statě všechny právní předpisy citované shora) upínající se k zařízení schopnému reprodukovat televizní vysílání. Poplatníkem televizního poplatku je vlastník, držitel nebo uživatel takového zařízení a poplatek hradí České televizi jako provozovateli televizního vysílání; je přitom lhotejno, zda-li poplatník hradí poplatek například převodem ze svého bankovního účtu nebo zda za něj technicky vlastní transfer poplatku provádí poplatníkem pověřený subjekt.

Pro stručnost budiž přijato (či přesněji řečeno převzato) rovněž východisko (poznámka pod čarou č. 4), že forma společenského uspořádání označovaného jako stát (dnešní demokratický právní stát z toho nevyjímaje) se vyvinula (zjednodušeně řečeno) proto, aby pomohla jednotlivci realizovat sféru jeho vlastní autonomie – svobody [Charles Blankart – srovnej k tomu Blankart, Ch., B. Öffentliche Finanzen in der Demokratie: eine Einführung in die Finanzwissenschaft. 7., völlig überarb. Aufl. München: Franz Vahlen, 2008, s. 37 (649 s.) – v této souvislosti poznamenává (citováno a volně přeloženo z němčiny): „Nebyla-li by ohraničena autonomní sféra svobody jednotlivce (v orig. individuellen Freiheitsräumen) od takovýchto autonomních sfér ostatních jednotlivců, pak by vlastní míra svobody každého byla jen velmi malá.“]. Zvláště z ekonomického hlediska nutno také akcentovat, že bez existence státu by nemohly být realizovány mnohé činnosti člověka, jež vyžadují značné úsilí; takové úsilí, které jednatel může vynaložit jen s neúměrně velkými obtížemi nebo je není schopen vyvinout vůbec [srov. Charles Blankart, str. 38]. V kontextu právě posuzované věci pak lze podle Ústavního soudu soudit, že existence České televize je konkrétním beneficiem (jedním z mnoha) společnosti uspořádané ve stát. Česká televize však z důvodů své nezávislosti není součástí státní moci [jakožto institucionalizované podoby moci konstituované – srov. k tomu Klokočka, V. Nové pojmy v Ústavě České republiky. Politologický časopis, 1994, č. 1, s. 9 (s. 4-14)], ale stát pro její fungování vytváří podmínky – ve formě zákonných záruk –, a to dokonce takovým způsobem, že i sama státní moc může být (a je) předmětem kritické reflexe v rámci činnosti České televize. Není přitom třeba – podle Ústavního soudu – jakkoliv hlouběji zdůvodňovat, že postavení České televize (respektive Českého rozhlasu) je z hledisek výše naznačených, ve srovnání s ostatními subjekty působícími v mediálním prostoru, značně odlišné, byť i činnost těchto subjektů částečně podléhá stejné regulaci jako činnost České televize (Českého rozhlasu) a i tyto subjekty se například mohou stát příjemci veřejných prostředků ve smyslu § 3 zákona č. 319/2006 Sb., o některých opatřeních ke zprůhlednění finančních vztahů v oblasti veřejné podpory, a o změně zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů [srov. k tomu v širších souvislostech též článek J. Zemana: Nejvyšší správní soud mezi Scyllou § 8b a Charybdou § 10 zákona o svobodném přístupu k informacím. Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví. č. 10, s. 368-371 (s. 370-371)].

Ze všech těchto důvodů Ústavní soud usuzuje, že při zvažování aplikace hledisek plynoucích z judikatury Ústavního soudu, jež se vztahuje k reflexi některých ústavněprávních aspektů právního zastoupení státu, není přílehlavé – jako do-

minantní kritérium – akcentovat skutečnost, že Česká televize je nezávislá na státním rozpočtu, že hospodaří s vlastním majetkem a že stát neodpovídá za její závazky. Svědčí proto – podle názoru I. senátu Ústavního soudu – jak povaha samotného televizního poplatku (srovnej argumentaci shora), tak i postavení České televize jako takové. První senát Ústavního soudu se ztotožňuje se závěrem obsaženým v usnesení sp. zn. II. ÚS 2104/12, že činnost České televize jistě není výkonem veřejné moci. Nicméně, na poli svého působení se těší výsadnímu postavení (k čemuž má vytvořené specifické podmínky) a lze tak na ni v určitých ohledech klást srovnatelné nároky jako na orgány státní moci.

Ústavní soud v této souvislosti také nepřehlédl – koneckonců to proklamuje i výroční zpráva o hospodaření České televize v roce 2011 (jež je součástí sněmovního tisku 792/0, srov. kapitola 5.3.2. Náklady, str. 33) – že náhrada nákladů řízení podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti ČR č. 484/2000 Sb. (poznámka pod čarou č. 5) je přiznávána úspěšnému účastníku řízení; v právě projednávaném případě tedy jde – alespoň z účetního hlediska – o výnos v rozpočtu České televize. Nicméně ani tato skutečnost nemůže konvenovat podstatě a smyslu ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř., které hovoří o nákladech potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva. I kdyby náhrada nákladů řízení přiznaná podle vyhlášky č. 484/2000 Sb. byla skutečně výnosem rozpočtu České televize (a zde tedy zůstává otevřená otázka stimulu s Českou televizí spolupracující advokátní kanceláře), nelze takovýto postup České televize považovat za konvenující principům spravedlnosti, jež by se právě televize měla snažit při všech svých činnostech (správu a vymáhání televizních poplatků nevyjímaje) naplňovat. Pokud totiž agendu televizních poplatků sama spravuje – což plyne jak z citované výroční zprávy o hospodaření, tak i z vyžádaného soudního spisu Okresního soudu v Karviné, pobočka v Havířově (srov. č. I. 9-11) – a tuto agendu následně předává příslušné advokátní kanceláři, pak se racionální smysl právního zastoupení advokátem do značné míry vytrácí. Ve sporech odvíjejících se od neuhrazených televizních poplatků nelze totiž paušálně (výjimka je samozřejmě možná) očekávat uplatnění do té míry specializovaných znalostí, jimiž by nedisponovali pracovníci zmíněného právního útvaru České televize; nadto lze – podle Ústavního soudu – vést úvahu i v tom směru, že měl-li televizní poplatek podle shora citované výroční zprávy z roku 2011 pokrývat takřka 90 % nákladů rozpočtu na rok 2012, pak je jistě žádoucí a správné, aby si Česká televize činnosti spojené se správou a výběrem televizních poplatků zabezpečovala sama (srovnej k tomu přiměřeně závěry odstavce 24 shora citovaného nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2984/09).

B. Posouzení ústavnosti ústavní stížností napadených rozhodnutí (jejich jednotlivých výroků)

Konfrontuje-li Ústavní soud uvedená obecná východiska s odůvodněním napadeného usnesení Krajského soudu v Ostravě, pak toto rozhodnutí neobstojí. Krajský soud se s otázkou potřebnosti náhrady nákladů spojených s účelným uplatňováním nebo bráněním práva vypořádal – byť

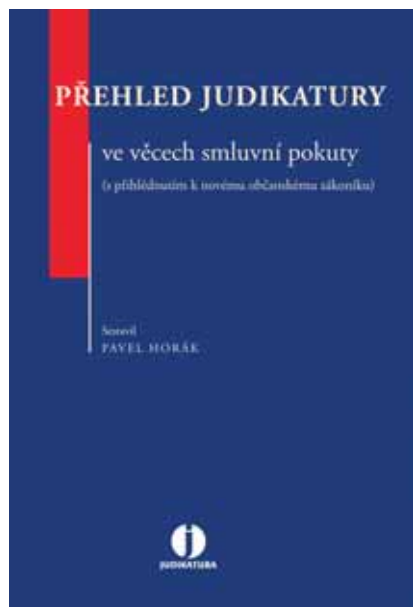
nikoliv explicitně – tím, „že předmětná poplatková povinnost je založena zákonem, je důležitým zdrojem činnosti [České televize], kter[á] splnění této povinnosti vymáhá svým jménem, v rámci výkonu řádné péče. Základ nároku [České televize] má původ v občanskoprávním deliktu, pokud by [stěžovatelka] bděla svých povinností, nedošlo by k podání žaloby a [tím i ke] vzniku nákladů řízení.“ Účelnost vynaložených nákladů pak krajský soud výslovně vztáhl jen k tomu – a to přímým odkazem na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu shora citované –, že sama jednoduchost věci, zastupování advokátem v typově obdobných sporech nebo užívání automatizovaných výstupů, není důvodem postupu podle zvláštního předpisu o mimosmluvní odměně.

Ústavní soud v prvé řadě uvádí, že krajským soudem zmiňované závěry citovaného stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu nejsou ve světle náleзовé judikatury Ústavního soudu akceptovatelné [srov. výslovně odst. 29 nálezu Ústavního soudu z 29. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/11]. Dále – a to je podstatné – krajský soud se v odůvodnění svého rozhodnutí ani nepokusil vypořádat se s judikaturou Ústavního soudu vztahující se k podmínkám náhrady nákladů při zastupování orgánů státu nebo jiných specifických subjektů advokátem. Na druhou stranu dává Ústavní soud krajskému soudu za pravdu v tom, že stěžovatelka skutečně dostatečně nedbala svých povinností; ostatně ani v rámci ústavní stížnosti netvrdí, že by žalovanou částku nedlužila a hledala nejrůznější způsoby, jak zaplacení dlužné částky oddálit. Tu však – podle názoru Ústavního soudu – nelze náhradu nákladů řízení aplikovat jako svým způsobem mechanismus sankční.

Za tohoto stavu shledal Ústavní soud v záhlaví citované usnesení krajského soudu i z ústavněprávního pohledu vadným. To platí zejména s ohledem na porušení základního práva stěžovatelky na spravedlivý proces podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Proto usnesení Krajského soudu v Ostravě podle § 82 odst. 1 a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil, aniž by považoval za nutné reagovat na všechny námitky stěžovatelky v ústavní stížnosti vůči citovanému usnesení odvolacího soudu vznesené.

Brojí-li ústavní stížnost i proti výroku II usnesení Okresního soudu v Karviné, pobočka v Havířově ze dne 4. 1. 2012, č. j. 106 C 233/2011-30, pak není Ústavní soud k projednání ústavní stížnosti příslušný [srovnej § 43 odst. 1 písm. d) zákona o Ústavním soudu], neboť tento výrok nenabyl právní moci [srovnej k tomu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy argumentem z opaku]. Proto Ústavní soud v tomto rozsahu ústavní stížnost odmítl.

✿ Právní věta redakce.

Pavel Horák (ed.):

Přehled judikatury ve věcech smluvní pokuty (s přihlédnutím k novému občanskému zákoníku)

Wolters Kluwer, a. s.,
Praha 2013, 492 stran, 835 Kč.

Ediční řada „Přehledy judikatury“ z vydavatelství Wolters Kluwer pokračovala na konci minulého roku již devadesátou pátou publikací, jež je věnována často užívanému právnímu institutu – smluvní pokutě. V úplném názvu knihy budí zdůrazněna slova „s přihlédnutím k novému občanskému zákoníku“; vyjadřují totiž podstatný rys nového přírůstku do družiny „Přehledů“. Již úvodní autorský text si všímá toho, čím se současná ustanovení § 2048 až 2052 zák. č. 89/2012 Sb. (dále též jen n.o.z.) liší od předchozích úprav smluvní pokuty,¹ i co s nimi mají společného. Zvlášť je tu

uvedena skutečnost, že nová úprava vychází z dřívější regulace v obchodním zákoníku. Jde o postřeh důležitý; vždy právě této úpravy se týkají četné ze zveřejněných judikátů. Ty pak budou dobře využitelné a zřejmě i využívané v souvislosti se současnou právní úpravou.

Autor věnuje také pozornost tomu, že zmíněná ustanovení nového občanského zákoníku mají dispozitivní charakter. (Jde o skutečnost danou § 1 odst. 2 n. o. z., kterou si leckdo nemusí uvědomit.) Instruktivní příklad, jak využít podpůrný charakter současné právní úpravy, nalezneme čtenář mj. na str. 17, kde je v návaznosti na § 2049 n. o. z. uvedeno: „Úhrada smluvní pokuty nezabývá dlužníka povinností splnit dluh smluvní pokutou utvrzený. Strany si však mohou dohodnout i tzv. nepravou smluvní pokutu, jejíž zaplacení dlužníka povinností splnit utvrzený dluh zbavuje“.

Na ustanovení nového občanského zákoníku pamatují zvlášť i texty, které předcházejí jednotlivým strukturálním částem publikace. I z nich se detailněji podává, co by z dosavadní judikatury mohlo být použito za aktuálního právního stavu. Zároveň autor poukazuje na specifické možnosti i omezení daná novým kodexem soukromého práva. Tak např. na straně 81 čteme: „Podle nového občanského zákoníku, resp. podle důvodové zprávy k němu, ujednají-li si strany, že dlužník zaplatí věřiteli určitou částku pro případ, že nastane jiná skutečnost, než je porušení smluvní povinnosti, nepůjde sice o smluvní pokutu, nicméně půjde o platné ujednání, které se posoudí jako ujednání o odstupném, případně jako ujednání nepojmenované smluvní klauzule.“

Texty úvodních poznámek k jednotlivým tematickým okruhům se nevyhnuly ani pochybnostem o některém z řešení použitých v novém občanském zákoníku. Týká se to například formy, v jaké může být sjednána smluvní pokuta. Na základě obecné úpravy v § 599 n. o. z. každý má právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu, není-li ve volbě formy omezen ujednáním nebo zákonem; z vlastní úpravy smluvní pokuty pak žádné takové omezení nevyplývá. Autor vyjadřuje názor, že u smluvní pokuty měl být zachován požadavek písemné formy, neboť její dopad do majetkové sféry dlužníka může být značný a dlužník by

měl být chráněn před neuváženým závazkem z neformálně sjednané smluvní pokuty. Jde o nepřímou výzvu k tomu, aby ujednání o smluvní pokutě se uskutečnilo v písemné formě, jež vždy vede k uvážlivějšímu ujednání. Budiž k tomu podotknuto, že u neformálně sjednané smluvní pokuty bude často obtížné zjistit přesný obsah přijatého závazku. Nelze také vyloučit, a je spíše pravděpodobné, že soudy budou i napříště pokračovat v soudobé rozhodovací praxi (a ta je patrná z řady publikovaných judikátů), která vyžadovala přesné, nepochybné ujednání o smluvní pokutě. Ostatně sama formulace § 2048 n. o. z. vychází z toho, že ujednání o smluvní pokutě má obsahovat určitou výši smluvní pokuty nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí; zákon proto umožňuje a spíše požaduje, aby soudy posuzovaly náročně takové určení.

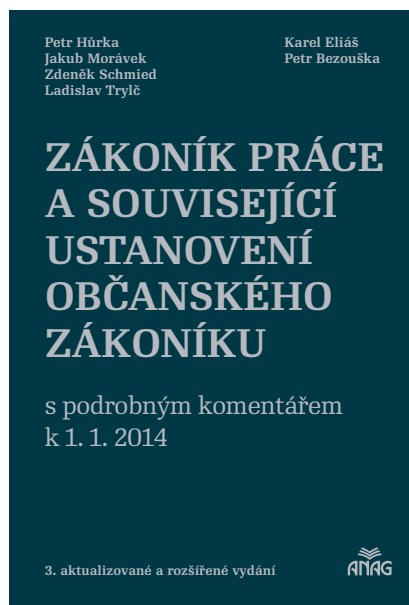
Na úpravu v novém občanském zákoníku pamatuje i důmyslné a „čtenářsky vlivné“ třídění publikace do dílčích tematických celků (ujednání o smluvní pokutě; forma smluvní pokuty; strany ujednání o smluvní pokutě; určitost vymezení zajišťované povinnosti; limity autonomie vůle při vymezení zajišťované povinnosti; označení ujednání o smluvní pokutě; určení smluvní pokuty; výše smluvní pokuty; vztah smluvní pokuty a právní úpravy na ochranu spotřebitele; smluvní pokuta a postoupení pohledávky; smluvní pokuta ve vztahu k úrokům z prodlení a náhradě škody; smluvní pokuta v procesních souvislostech). Členění tak odpovídá problémům, které se ohledně smluvní pokuty nejčastěji vyskytují v právní praxi. Struktura, v níž jsou rozhodnutí publikována, usnadňuje i postup podle § 13 n. o. z. Na základě tohoto ustanovení „každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení této odchylky.“ Toto ustanovení se nepochybně vztahuje na významnou část judikatury, která předcházela účinnosti nového občanského zákoníku. Platí to jak obecně, tak zvlášť ohledně smluvní pokuty.

Z předchozích řádků by mělo být patrné, že JUDr. Ing. Pavel Horák, Ph.D.,

¹ V těchto předchozích úpravách byl institut smluvní pokuty upraven zčásti společně a zčásti odchýlně v občanském a obchodním zákoníku. Zjistit shody a rozdíly těchto úprav a stanovit správné znění pravidla pro tu či onu situaci bylo náročnou zkouškovou otázkou na právnických fakultách. Uspořádat „skládačku“ z obou těchto úprav činilo někdy potíže i v hospodářské praxi. Problematická byla úprava, která umožňovala moderaci smluvní pokuty (zmírňovací právo soudcovské) v režimu obchodního zákoníku, nikoliv však podle občanského zákoníku. Nová úprava smluvní pokuty tak představuje nepochybný pokrok proti dosavadním úpravám roztržistěným.

předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu, má významný autorský podíl na recenzované knize – podíl větší, než vyjadřují slova na obálce „sestavil Pavel Horák“. V každém případě je „Přehled judikatury ve věcech smluvní pokuty (s přihlédnutím k novému občanskému zákoníku)“, doprovázený komentáři Pavla Horáka, užitečnou pomůckou nejen pro právní praktiky. Představuje i rozsáhlou zásobárnu informací a podnětů pro ty, kdo se problematice smluvní pokuty věnují jako výzkumníci či pedagogové nebo o ní píšou kvalifikační práce i příspěvky do odborných časopisů.

✦ prof. JUDr. PETR HAJN, DrSc., emeritní profesor Právnické fakulty Masarykovy univerzity; přednáší na Metropolitní univerzitě v Praze

**P. Hůrka, J. Morávek,
Z. Schmied, L. Trylč,
K. Eliáš, P. Bezouška:**

Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku s podrobným komentářem k 1. 1. 2014

ANAG, spol. s r. o., Olomouc 2014, 3. aktualizované a rozšířené vydání, 1064 stran, 999 Kč.

S účinností od 1. ledna 2014 propukla v soukromém právu „právní revoluce“. Nabytí účinnosti nový občanský zákoník s tzv. doprovodnými zákony, byly novelizovány i procesní předpisy a také zákoník práce ve vazbě na nový občanský zákoník. Připomeňme, že zásadní zvrat do vztahu zákoník práce – občanský zákoník přinesl nález Ústavního soudu Pl. ÚS 82/06 ze dne 12. března 2008, publikovaný pod č. 116/2008 Sb. Ten změnil delegovanou působnost občanského zákoníku na pracovněprávní vztahy na subsidiární působnost. Olomoucké nakladatelství ANAG, specializované především na odbornou právní literaturu zaměřenou na oblast pracovního práva, již dříve mapovalo vztahy zákoník práce – občanský zákoník předchozími dvěma monografiemi se stejným obsahem jako recenzovaná publikace. Nyní uvedl ANAG na trh pohotově již v lednu 2014 objemnou publikaci, která se především věnuje aplikaci nového občanského zákoníku v pracovněprávních vztazích. Jde o téma rozsáhlé, odborně náročné a současně kladoucí mimořádné nároky na autory, aby do jisté míry předvidali aktuální styčné plochy zákoníku práce a občanského zákoníku a podali k nim úplný, současně však pro předvídatelný okruh uživatelů srozumitelný výklad. Jde o autorský a nakladatelský počín hodný mimořádného ocenění. Okruh spoluautorů, renomovaných odborníků na pracovní i občanské právo zaručuje, že rizika vyplývající ze vstupu na „tenké neprobádané ledy“ této problematiky budou pro uživatele publikace, který se podle ní zařídí, minimální. Nicméně obecně nelze vyloučit, že některý v publikaci zastávaný názor se nebude těšit všeobecnému odbornému přijetí nebo že judikatura vyšších soudů včetně a zejména Nejvyššího soudu v budoucnu zaujme právní názor odlišný. Ale to už je dovolené „riziko podnikání“ odborného psaní o nové problematice.

Objemná publikace není lehkým ani časově nenáročným čtením. Lze předpokládat, že čtenář ji bude používat nejen pro rámcové seznámení se s problematikou, ale především tehdy, když bude řešit konkrétní aplikační a interpretační problém. Jakou nejcennější přidanou hodnotu v publikaci nalézám? Je to její navedení čtenáře na „překolejení“ myšlení pohledem nového občanského zá-

koníku na věci nyní v zákoníku práce výslovně neupravené, kdy budou příslušná ustanovení občanského zákoníku principem jeho subsidiarity uplatňována i v pracovněprávních vztazích. Uvedme namátkou právní jednání, právní osobnost fyzických osob jako zaměstnanců, právnické a fyzické osoby jako zaměstnavatelé, forma právního jednání, doručování právního jednání, neplatnost právního jednání, vznik smluv, včetně a zejména předmluvní odpovědnost, počítání času, promlčení a prekluze, vznik, změna a zánik závazků, smlouvy uzavírané adhezním způsobem, změny v subjektech závazků, započtení, odstoupení od smlouvy, náhrada škody, bezdůvodné obohacení. Výčet není úplný.

Může publikace oslovit advokáta jako jejího uživatele? Nepochybně ano. Tak především žádný jiný alternativní odborný pramen k této problematice není na trhu právní literatury k dispozici. Publikace bude přínosná jak pro ty z nás, kteří se specializovaně zabýváme pracovním právem, ale i pro ty z nás, kteří poskytujeme paušální komplexní právní poradenství subjektům, jež nám čas od času předestřou k řešení i nějaký pracovněprávní problém. A právě z neznalosti bychom se mohli lehce dopustit chyby. Takže s klidným svědomím si dovoluji doporučit advokátním kolegyním a kolegům recenzované dílo k pořízení.

✦ JUDr. MARTIN MIKYŠKA, advokát v Malé Skále

**Petra Janků,
Daniela Sustrová, Pavel Vrcha:**

Nový katastrální zákon – poznámkové vydání s vybranou judikaturou

Linde Praha, a. s., Praha 2014, 336 stran, 495 Kč.

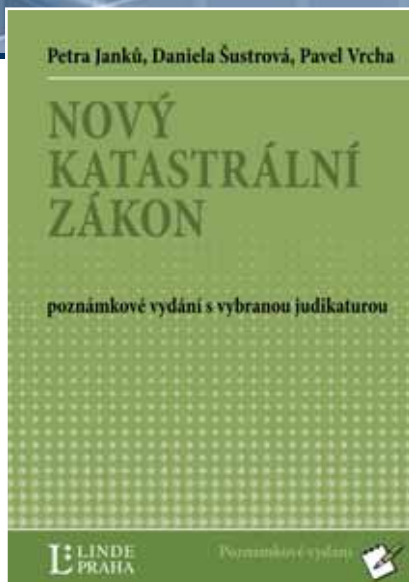
S nabytím účinnosti nového občanského zákoníku bylo zrušeno, novelizováno nebo vydáno mnoho souvisejících právních předpisů. Zásadní změny se týkají oblasti věcných práv, a to především díky znovuzaváděné zásadě *superficies solo cedit*, na základě které dochází ke spojení pozemku a stavby.

Veřejným seznamem, do kterého se zapisují nemovitosti a (nejen) věcná práva k nim, je katastr nemovitostí. Legislativně se rozhodl řešit katastrální problematiku vydáním nového katastrálního zákona. Nakladatelství Linde Praha, a. s. přináší na trh dílo odborníků na tuto oblast, a to zaměstnankyň dvou různých katastrálních úřadů a jednoho soudce: JUDr. Petry Janků, která pracuje na pozici právníka oddělení právních vztahů u Katastrálního úřadu pro Olomoucký kraj, Katastrálního pracoviště Šumperk, a je kromě jiného spoluautorkou publikace Katastrální (a související) judikatura, kterou vydalo nakladatelství Linde Praha, a. s. v r. 2011, JUDr. Daniely Šustrové, vedoucí Kanceláře úřadu Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu, která v současné době přednáší též na katedře občanského práva a pracovního práva a katedře správního práva a správní vědy Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a na katedře soukromého práva vysoké školy CEVRO INSTITUT v Praze, a JUDr. Pavla Vrchy, soudce Nejvyššího soudu České republiky, jenž se ve své publikační činnosti věnoval i problematice věcných práv s vazbou na zápisy těchto práv do katastru nemovitostí a civilnímu procesu.

Publikace „Nový katastrální zákon – poznámkové vydání s vybranou judikaturou“ na 336 stranách svým čtenářům přináší nejprve historický exkurz k evidenci nemovitostí na našem území, pro lepší pochopení současné právní úpravy, a následně i důvody pro přijetí zcela nové úpravy v oblasti katastru nemovitostí.

Těžištěm této publikace je však komentář s výkladem ke každému ustanovení zák. č. 265/2013 Sb., katastrální zákon, který následuje po citaci znění příslušné normy a důvodové zprávy k ní. Velkým přínosem je uvedení judikatury použitelné za účinnosti nové právní úpravy, a to i soudů nižších stupňů a judikatury skutečně „vousaté“, u které je však zcela zřejmé, že z ní při neexistenci jiných soudních rozhodnutí upravujících staronové instituty bude nutno v praxi vycházet.

Kromě nezbytného výkladu nových právních institutů (právo stavby, pacht atd.) je pozornost věnována např. vkladovému řízení; zde dochází k zásadní změně – rozšíření práv zapisovaných vkladem do katastru, nejedná se přitom pouze o věcná práva a účinek zá-

pisu není v každém případě zápisu konstitutivní. Autoři se detailně zabývají i problematikou soudního přezkumu ve vkladových věcech.

Také pojem záznam získává zcela nový obsah a změna se týká i poznámek, bude jich nově zapisováno několikanásobně víc než podle předchozí právní úpravy. Výklad principu materiální publicity zápisů v katastru nemovitostí, která má sloužit k zajištění ochrany dobré víry každého, kdo nabude v dobré víře a za úplatu věcné právo od osoby oprávněné podle stavu zápisů ve veřejném seznamu, je důvodem pro seznámení se s dílem nejen pro osoby práva znalé, ale i pro širší veřejnost, především v případě vlastnictví nebo v případě zájmu o nabytí nemovité věci. Knihu lze doporučit k pochopení nových pravidel, k získání rychlé orientace v předpise a k nalezení odpovědi souvisejících s katastrální problematikou.

✦ JUDr. PAVEL HEIS,

Katastrální úřad pro Plzeňský kraj,
vedoucí oddělení metodiky a kontroly

Petr Dobiáš, Markéta Hálová, Zdeněk Kovařík a kol.:

Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář

Leges, s. r. o., Praha 2014,
528 stran, 750 Kč.

Zákon o mezinárodním právu soukromém představuje nedílnou součást rekonstrukce civilního práva. Kolektiv zkušených autorů přináší v nakladatelství

Leges velmi zajímavý a užitečný komentář k tomuto zákonu podle právního stavu k 1. 1. 2014, který naplňuje jak požadavky vysoké odbornosti, tak praktické přehlednosti. Publikace sleduje osvědčenou strukturu komentářů, je členěna po jednotlivých paragrafech, přičemž věcnému výkladu předchází odkazy na související ustanovení a předpisy a po věcném výkladu následuje anotace judikatury a odkazy na další odbornou literaturu.

Je to právě práce s judikaturou, kterou je nutno vyzdvihnout. Autoři nejen důsledně hodnotili použitelnost dosavadní judikatury na základě dřívější úpravy, nýbrž vycházeli z originálních a úplných textů. Publikace se tak vyvarovala tolik vžitému nešvaru běžné tuzemské komentářové literatury, obvykle jen přebírající právní věty, což ve svém důsledku neblaze připomíná výsledek pomyslné hry na tichou poštu. Tvůrci tohoto komentáře nejen většinou formulují vlastní právní věty, nýbrž často připojují též informace o skutkovém a právním stavu, což zásadně zvyšuje hodnotu i praktickou použitelnost díla.

V kmenovém výkladu jdou ovšem au-

toři ještě dál a výklad jednotlivých institutů opírají také o zahraniční aplikovanou praxi. Takto se lze v komentáři setkat s odkazy na praxi judikovanou federálními soudy v USA, jakož i soudy v Itálii, ve Švédsku aj. Takové srovnání není samoučelné právě v oblasti mezinárodního práva soukromého, tj. při regulaci vztahů s mezinárodním prvkem, a to i přesto, že zákon představuje úpravu, kterou budou aplikovat především tuzemské sou-

dy, státní a jiné orgány. Ostatně jde o oblast, která je prodchnuta rovněž účinky celé řady mezinárodních smluv, podléhajících autonomnímu výkladu a při jejichž aplikaci je srovnání se zahraničním výkladem minimálně vhodné. Komentář tak nejen nabádá, nýbrž jistým způsobem i vede k určitému „kosmopolitnímu“ přístupu, který je bohužel tuzemské výkladové praxi stále pohříchu cizí.

Význam mezinárodního práva soukromého bývá běžnou praxí nedocenen, a to obvykle až do okamžiku, kdy právě nedostatečné hodnocení právních vztahů z pohledu existence mezinárodního prvku způsobí v konkrétních právních vztazích nedozírné následky. Přitom mezinárodní prvek se projevuje v nejrůznějších formách a mnohdy jen latentně. Přitom právě mezinárodní prvek může zásadně změnit hodnocení statusových otázek,

stejně jako obsahu a rozsahu subjektivních práv a povinností. Zákon o mezinárodním právu soukromém tak představuje za situace, kdy jsou i v každodenní praxi právní vztahy běžně internacionalizované, jeden ze základních stavebních prvků právního řádu. O to více je nutno a v tomto případě i možno publikaci doporučit široké praxi a lze předpokládat, že svého uplatnění nalezne i při teoretických a legislativních pracích a ve výuce.

Autoři se ovšem nevyhýbají ani návazností na dílčí otázky mezinárodního práva veřejného. Nutno podotknout, že i zde tak činí s vysokou erudicí. Jako příklad je možno uvést třeba problematiku vynětí z pravomoci českých soudů. Tato problematika patří obvykle k velmi složitým a náročným otázkám jak národní, tak mezinárodní praxe. Přesto i v této a v dalších stejně komplikovaných mate-

riích zvládl tvůrci komentáře svou úlohu velmi dobře, věcně, přehledně a přitom odborně a srozumitelně.

Větší pozornost snad mohla být věnována jednak některým návaznostem na právo EU a možná i Úmluvám přijatým na půdě Haagské konference o mezinárodním právu soukromém. I přesto je však nutno tento první tuzemský komentář k zákonu č. 91/2012 Sb. hodnotit jako vysoce zdařilý.

Praktický význam publikace zvyšují i návaznosti na Instrukci MS o postupu justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních, jejíž plná textace je navíc připojena v závěru publikace. Velmi zdařilý je i věcný rejstřík.

♣ prof. Dr. ALEXANDER J. BĚLOHLÁVEK,
advokát a rozhodce v Praze

Bulletin slovenskej advokácie prináša...

č. 3/2014

**Mgr. Kristína Grausová:
Subjektívna
a objektívna kumulácia
v rozkaznom konaní**

Článek je věnován dvěma procesním všednostem – dogmatickému přístupu k průniku subjektivní a objektivní kumulace v agendě platebního rozkazu. V příspěvku jsou popsány procesní situace, kde by si právní a skutkový stav vyžadoval především plnou koncentraci soudu na triviální otázky jednoduchého procesního práva.

**JUDr. Juraj Chylo, PhD.:
Pohľad na právo
obviněného poznat
obsah spisu jako súčasť
zásad trestného konania**

Právo znát obsah vyšetřovacího spisu patří k atributům zásady kontradiktornosti,

kteřá posiluje a dotváří i právo na obhajobu a zásadu rovnosti zbraní. Právo znát obsah spisu však není absolutní a existují z něj výjimky, jejichž úkolem je například zajištění efektivity trestního řízení či ochrana svědků. Legitimita omezení práva znát obsah spisu se tak dostává do sporu s jinými zájmy a zásadami trestního řízení, a proto je vždy nutné posuzovat takovéto omezení přísně individuálně. Předmětem článku je definování jednotlivých institutů práva znát obsah spisu, a to právo nahlížet do spisu, právo závěrečně prostudovat spis i s odchylkami při řízení o vazbě či v případě výskytu utajovaných informací v řízení.

**JUDr. Peter Kerecman, PhD.,
JUDr. Mária Chrenková:
Odmena advokáta
za právnú pomoc
osobám v materiálnej
núdzi**

Advokáti poskytují právní pomoc osobám, které si ji nemohou dovolit zaplatit jako výraz tradice advokátního stavu chránit chudé. K pramenům právní úpravy odměňování advokátů za poskytování právní pomoci osobám v materiální nouzi v občanském soudním řízení patří § 30, § 140 odst. 2, § 149 odst. 2 o. s. ř., § 15 zákona č. 327/2005 Z. z., o posky-

tování právní pomoci osobám v materiální nouzi, a advokátní tarif. Tyto předpisy od vzniku Centra právní pomoci prošly několika změnami, jednotlivé novely však nedořešily jejich vliv na odměnu již dříve ustanovených (určených) advokátů. Článek se pokouší formulovat zásady, na nichž by mělo být postaveno řešení případů odměny advokáta ustanoveného (určeného) před změnou právní úpravy, pokud je o odměně rozhodováno až po její změně v závislosti na době ustanovení advokáta, a poukazuje i na ústavní problémy právní úpravy i rozhodování.

z advokacie

SLOUPEK KARLA ČERMÁKA 60

Z ČESKÉ ADVOKACIE

Z kárné praxe **61**

Exkluzivní nabídka na pojištění odpovědnosti statutárních
orgánů advokátních kanceláří s. r. o. a v. o. s.

- D&O pojištění **63**

Z jednání představenstva ČAK **64**

Z EVROPY

Česká advokátní komora pokračuje ve spolupráci
s Akademií evropského práva **65**

Rostoucí význam e-learningu pro vzdělávání právníků **66**

Tractatus geographico logicus

(krymské minimum pro advokáty)

Nebojte se, nic wittgensteinského vám nehrozí. Půjde o carskou říši od 19. století.

Carové byli tehdy z rodu Romanovců. Tři se jmenovali Alexandři a dva Mikulášové. Druhého Mikuláše popravili bolševici v r. 1918. V 19. století si carování moc neužil. První Alexandr měl zase ještě co dělat s Napoleonem a pak s Vídeňským kongresem. V r. 1825 si nakonec uhnal na Krymu (!) virózu (!), ale ukázalo se, že to byl tyfus, a tak záhy po opuštění Krymu umřel v Taganrogu, „tam na výtoku Donu tichého, do toho-li moře, do Azovského“. Kam ho tam, chudáka, čerti nesli! Byl to ještě relativně slušný člověk.

O rozkvět ruského impéria se tedy zasloužili až zbylí Mikuláš I. a dva Alexandři II. a III. Za Kavkazem k Rusku připojili křesťanskou Gruzii (Tbilisi) a Arménii (Jerevan), a při břehu Kaspického jezera dokonce i muslimský Ázerbájdžán (Baku). Gruzínek Džugašvili a.k.a. Stalin později v jejich snahách úspěšně pokračoval.

Při pohledu z Baku přes Kaspik k východu vytušili carští stratégové další imperiální možnosti ve střední Asii. Okupovali na jihovýchodním břehu Turkmenistán (Ašchabád) a trochu víc k severu Uzbekistán (Taškent) s rozsáhlou vnitrozemskou částí (Buchara, Samarkand), dosahující daleko na východ a na jih až po Afghánistán. Ještě dál k severu obsadili Kazachstán (nové hlavní město Astana, dříve Alma-Ata). Ten sám je tak obrovský, že kryje plochu asi dvou třetin Evropské unie. A aby toho nebylo dost, Rusové se etablovali až daleko na východ u čínské hranice v Kyrgyzstánu (Biškek, za Sovětů Frunze) a v Tádžikistánu (Dušanbe, za komunistů Stalinabad), který už přiléhá k Pamíru. Všude islám a turkotatarské obyvatelstvo, jen Tádžikové jsou Indoevropané, ale taky mohamedáni. Došlo samozřejmě k infiltraci Rusů a pravosláví, ale dodnes se to počítá v jednotkách procent. Zato rusky umějí pořád snad všichni, a zaslouží si tak Putinovu ochranu.

Po pádu carské říše doufaly tyto národy na jih od Kavkazu a na východ od Kaspického moře v samostatnost, a také se tak chovaly, ale do konce 20. let je porušenec Džugašvili měl zpátky pod palcem sovětského impéria. To víte, že se při tom střídalo, a jak!

Dnes rozumíme frustraci těch, kteří si již bezmála dvě stě let navykli přemýšlet v termínech své mocenské nadřazenosti.

Třeba pohled na Kaspické moře ukáže, že ruské impérium ovládalo až do devadesátých let minulého století devadesát procent jeho pobřeží. Dnes je to sotva dvacet procent na severozápadě od ústí Volhy k hranici Ázerbájdžánu. Dále na jih je Írán (Persie), na východním břehu pak od jihu Turkmenistán

a pak hned až opět po ústí Volhy Kazachstán, a to včetně řeky Ural, která je částí zeměpisné hranice mezi Asií a Evropou. Kazachstán tedy mezi ústím Uralu a Volhy zasahuje hluboko do zeměpisné Evropy.

O nic veselejší není ani pohled na Černé moře. Tam byl Rus carský a zejména pak sovětský zvyklý ovládat kromě jižního tureckého pobřeží celý zbytek od Bulharska přes Rumunsko a Ukrajinu až po Gruzii a Arménii. A dnes? Pár desítek kilometrů mezi Kerčským průlivem po Soči a pronajatá námořní základna na Krymu. Jo, pravda, na východ od Soči je teď ještě Gruzínsku ukradená Abcházie, ale celkem vzato žádná sláva. Mare nostrum to není.

Tristní je to i na Baltu. Ještě před dvaceti pěti lety rusosovětské impérium vládlo celému východnímu a jižnímu pobřeží od Leningradu po Lübeck, dnes zbyl kousek okolo Petrohradu a vojenská základna v enklávě Královec (Kaliningrad). Pobaltské republiky, tak snadno okupované v r. 1940 podle paktu Ribbentrop – Molotov, jsou pryč, Polsko pryč, východní Německo pryč. O mein lieber Herr Putin, alles ist hin!

Černomoří, zakaspická oblast a Pobaltí jsou tedy území současných i budoucích snah Ruska o reconquistu. A to je tu ještě Podněsteří, tedy Moldavsko mezi řekami Dněstr a Prut. Taký bývalá sovětská republika hojně rusifikovaná, malá, ale výbušná a blížká jak naši bývalé Podkarpatské Rusi, tak Volyni a tamním Čechům.

Rusko patří k naší euroamerické civilizaci a celá staletí se exponuje na jejich hranicích s jinými civilizacemi, teď hlavně muslimskou a čínskou, dříve např. mongolskou a tatarskou. Vypěstovalo si v těchto střezech zvláštní způsob vládnutí, ať už se nazývá samoděržaví, totalita nebo absolutismus a ať jsou vládnoucí vrstvou bojaři, nomenklatura nebo oligarchové. Americký prezident Reagan nazval kdysi ruské impérium říši zla. Prokletím říše zla není hospodářský model, ale autoritativní, krutý a bezohledný způsob ovládnutí poddaných.

My Češi patříme taky k euroamerické civilizaci, ale k její západoevropské kontinentální kultuře, a to už tisíc let. Ruský styl vládnutí je nám cizí a mosty mezi západem a východem nejsou na Vltavě a Labi. Kde jsou, to se ještě uvidí. Když mosty spadnou, je nebezpečné zůstat na nesprávné straně řeky. To jsme už zažili.

Podstatou advokacie není umění fakturace, ale spravedlnost. Spravedlnost není investiční příležitost, míra nezaměstnanosti, ani růst HDP. Spravedlnost se nedá odhlasovat v referendu a vykonat spálením nepřítelů na radioaktivní prach.

Musíme sebrat odvahu říct to nahlas svým putinofilům a zůstat od mostů na východ co nejdále na západ. Bůh nám pomáhej!

Březen 2014

✿ KAREL ČERMÁK

Z kárné praxe

Jde o kárné provinění, jestliže advokát nevyhoví žádosti klienta o návštěvu ve vazbě k rozhovoru o dovolání a dovolání nepodá.

Rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. K 141/2011

JUDr. J. K., advokát, se dopustil kárného provinění tím,

že jako obhájce obžalované M. N. v její trestní věci vedené u krajského soudu, již byl ustanoven obhájcem opatřením vrchního soudu ze dne 29. 10. 2010, nerespektoval žádost obžalované M. N. o návštěvu ve věznicí po vynesení rozsudku odvolacím soudem dne 9. 11. 2010 a pokyn k podání dovolání proti rozsudku vrchního soudu ze dne 9. 11. 2010, v důsledku čehož M. N. zmeškala lhůtu k podání dovolání,

tedy

- nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy klienta a neřídil se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednal svědomitě a důsledně nevyužil všechny zákonné prostředky a v jejich rámci neuplatnil v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládal za prospěšné,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedoržoval pravidla profesionální etiky ukládající mu
- povinnost poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
- povinnost ve věcech, v nichž byl ustanoven soudem, postupovat se stejnou svědomitostí a péčí jako ve věcech ostatních klientů,

čímž

porušil ust. § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 6 odst. 2 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR a dopustil se kárného provinění podle § 32 odst. 3 zákona o advokacii, za což se mu ukládá podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona o advokacii jako kárné opatření

pokuta ve výši 18 000 Kč,

splatná do 15 dní od právní moci tohoto rozhodnutí na účet ČAK.

Kárně obviněný je povinen zaplatit České advokátní komoře částku ve výši 3000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení, do 15 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí na účet ČAK.

Z odůvodnění:

Předseda kontrolní rady ČAK jako kárný žalobce podal dne 4. 11. 2011 kárnou žalobu, neboť kárně obviněný jako obhájce obž. M. N. v její trestní věci vedené u krajského soudu, již byl ustanoven obhájcem opatřením vrchního soudu ze dne 29. 10. 2010, nerespektoval žádost obžalované M. N.

o návštěvu ve věznicí po vynesení rozsudku odvolacím soudem dne 9. 11. 2010 a pokyn k podání dovolání proti rozsudku Vrchního soudu ze dne 9. 11. 2010, v důsledku čehož M. N. zmeškala lhůtu k podání dovolání. Ke kárné žalobě podal dne 26. 11. 2011 kárně obviněný vyjádření, ve kterém potvrdil, že ho skutečně M. N. požádala po vynesení rozsudku o návštěvu, tuto jí přislíbil, aniž by znal důvod její žádosti. Dále uvedl, že přislíbil se týkal pouze návštěvy ve věznicí Praha-Pankrác, když předpokládá, že totéž minila i jeho klientka. Za M. N. skutečně do věznice přišel, ale u vstupu do věznice mu bylo sděleno, že již na Pankráci není. Přesné datum této návštěvy si již nepamatuje, pokusil se proto zmapovat situaci prostřednictvím návštěv svých dalších klientů a na základě zjištěného pak požádal přípisem ze dne 14. 7. 2011 věznicí o potvrzení, že byl v daný den ve věznicí, dále zda tam v uvedený den byla M. N. a kdy věznicí opustila. Přípisem ze dne 3. 8. 2011 pak Vazební věznicí Praha-Pankrác sděluje, že skutečně dne 12. 11. 2010 kárně obviněný navštívil věznicí, a to ve věci jiného klienta, a dále bylo sděleno, že uvedený den M. N. byla ve věznicí přítomna. Kárně obviněný dále ve svém vyjádření sděluje, že mu nelze klást za vinu, že M. N. nenavštívil, protože mu nesdělila místo svého pobytu, žádnou korespondenci od ní neobdržel. Žádný pokyn k dovolání taktéž od M. N. neobdržel, o podání dovolání spolu hovořili pouze v obecné rovině. Dále kárně obviněný uvedl, že pokud by od M. N. dostal pokyn k podání dovolání, sdělil by jí, že žádný ze zákonných důvodů pro podání dovolání neshledává a dovolání tedy nepodá. S ohledem na tyto skutečnosti byla kárným senátem písemně dne 4. 1. 2012 požádána M. N. o vyjádření, zda může svoji korespondenci adresovanou kárně obviněnému doložit. M. N. následně svým dopisem ze dne 8. 1. 2012 sdělila, že tyto dopisy zasílala pouze obyčejnou zásilkou, kdy dále zaslala v příloze doslovné přepisy těchto dopisů s daty jejich zaslání kárně obviněnému, které jsou součástí kárného spisu.

Kárný senát poté vydal dne 15. 2. 2012 kárný příkaz, do kterého podal kárný žalobce dne 20. 3. 2012 odpor pro nepřiměřeně mírné kárné opatření. Proto na den 4. 5. 2012 kárný senát nařídil jednání, ze kterého se kárně obviněný telefonicky omluvil s tím, že k uvedenému jednání nestihne pro pozdě skončené hlavní líčení dorazit a žádá o odročení jednání na jiný termín, neboť se chce tohoto jednání osobně zúčastnit. Proto bylo jednání odročeno na den 13. 6. 2012. U tohoto jednání byl vyslechnut kárně obviněný, který setrval na svých stanoviscích uvedených v jeho vyjádření, když dále uvedl, že po zjištění, že stěžovatelka již byla z věznice Praha-Pankrác odvezena, již dále její další pobyt nezjišťoval. K dotazu dále uvedl, že získat informace o dalším pobytu odsouzených je velmi složité, nehledě na to, že necítil potřebu této návštěvy, protože po odsouzení M. N. považoval věc za skončenou. Dále uvedl, že ve svém příručním spise nemá žádný přípis stěžovatelky o tom, že dovolání podávat nechce.

Kárný senát poté provedl další dokazování ve věci, a to výpisem z matriky ze dne 12. 7. 2011 (č. l. 1-2), stížností M. N. ze dne 11. 7. 2011 (č. l. 3-4), vyjádřením ke stížnosti ze dne 9. 8. 2011 (č. l. 8-9), opatřením VS ze dne 29. 10. 2010 (č. l. 10/A), rozsudkem VS ze dne 9. 11. 2010 (č. l. 10/B), dopisem kárně obviněného ze dne 14. 7. 2011 (č. l. 10/C), přípisem

Vězeňské služby ČR ze dne 3. 8. 2011 (č. l. 10/D), dopisem M. N. ze dne 3. 11. 2010 (č. l. 10/E), potvrzením návštěv (č. l. 10/F), výpisem z matriky ze dne 29. 8. 2011 (č. l. 11-12), výpisem z matriky ze dne 31. 10. 2011 (č. l. 14-15), vyjádřením kárně obviněného ze dne 21. 11. 2011 (č. l. 19-20), dopisem stěžovatelce ze dne 4. 1. 2012 (č. l. 22), dopisem stěžovatelky ze dne 8. 1. 2012 (č. l. 23-26), kárným příkazem ze dne 15. 2. 2012 (č. l. 29), odporem kárného žalobce ke kárnému příkazu ze dne 20. 3. 2012 (č. l. 30-32), výpisem z matriky ze dne 3. 5. 2012 (č. l. 35), protokolem o jednání ze dne 4. 5. 2012 (č. l. 36) a výpisem z matriky ze dne 13. 6. 2012.

Z provedeného dokazování má kárný senát za prokázané, že kárně obviněný přislíbil M. N. návštěvu ve věznici, kterou však neuskutečnil, resp. tvrdí, že ji ve věznici Praha-Pankrác navštívil, ale bylo mu službu konajícím příslušníkem věznice sděleno, že M. N. v budově věznice již není, že byla převezena jinam. Kárně obviněný již dále další pobyt M. N. nezjišťoval, když uvedl, že toto je velmi složité, ovšem na dotaz člena kárného senátu dále potvrdil, že ví o tom, že může podat žádost na Generální ředitelství vězeňské služby ČR o sdělení místa výkonu trestu odsouzených, což neučinil, protože takový dotaz, jak dále uvedl, nepovažoval za nutné podat, věc považoval za skončenou, potřebu další návštěvy již necítil. Kárný senát považuje trestnou činnost kladenou za vinu M. N. za velmi závažnou a její návštěvu ve věznici ze strany kárně obviněného za velmi prospěšnou a důležitou ve věci, alespoň pro zjištění stanoviska, zda M. N. hodlá podat ve své trestní věci dovolání či nikoliv. Kárně obviněný nemá ve svém spise žádný doklad o tom, že M. N. již podávat dovolání nehodlá, naopak sám u jednání kárného senátu sdělil, že M. N. po celou dobu trestního řízení trvala na své nevině. Už z tohoto důvodu mělo být z opatrnosti podáno ve věci dovolání a rozhodně měl být po vyhlášení rozhodnutí ve věci poskytnut klientovi další servis, spočívající v orientaci dalších možných kroků ve věci. Dále je třeba zdůraznit, že povinností advokáta dle ust. § 16 odst. 1 zákona o advokacii je řídit se pokyny klienta, a pokud klient požaduje podat opravný prostředek ve věci, advokát je povinen mu v tom pomoci. Podle ust. § 41 odst. 5 tr. řádu zmocnění obhájce sice zaniká skončením trestního stíhání, avšak i když zmocnění takto zaniklo, je obhájce oprávněn podat za klienta dále dovolání

a zúčastnit se řízení o dovolání u Nejvyššího soudu. Vzhledem k tomu, že dovolání mohlo být podáno do dvou měsíců od doručení rozhodnutí, proti kterému mělo směřovat, má kárný senát za to, že kárně obviněný měl dostatek času zjistit pobyt M. N., navštívit ji či obeslat, za účelem zjištění jejího stanoviska týkajícího se podání či nepodání dovolání a přinejmenším s ohledem na její postoje během celého trestního řízení, a s ohledem na závažnost jejího obvinění, toto dovolání za M. N. z opatrnosti podat. Protože tak kárně obviněný neučinil, kárný senát ze všech výše uvedených důvodů dospěl k závěru, že z provedeného dokazování je prokázáno, že kárně obviněný porušil ustanovení § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 6 odst. 2 Pravidel profesionální etiky, neboť při výkonu advokacie nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy klienta, při výkonu advokacie nejednal svědomitě a důsledně nevyužil všechny zákonné prostředky a v jejich rámci neuplatnil v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládal za prospěšné, nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu povinnost poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu a povinnost ve věcech, v nichž byl ustanoven soudem, postupovat se stejnou svědomitostí a péčí, jako ve věcech ostatních klientů.

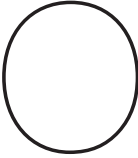
V případě ukládání kárného opatření kárný senát vycházel z postoje kárně obviněného u nařízeného ústního jednání kárného senátu, zejména z jeho ústního projevu, kdy bylo patrné, že setrvává na svých odmítavých stanoviscích, týkajících se nutnosti provedení návštěvy M. N., jakož i dalších návazných kroků, kdy nad rámec dále kárně obviněný sdělil, že z rozhovoru se stěžovatelkou nemohl zjistit důvod její návštěvy, kdy často, jak uvedl, klienti chtějí řešit svoje rodinné problémy, když dále sdělil, že i M. N. mohla oslovit jeho.

Kárný senát při úvaze o uložení kárného opatření dále hodnotil i osobní a majetkové poměry kárně obviněného, tak, jak je uvedl ve svém písemném vyjádření ke stížnosti a potvrdil i u nařízeného jednání. Jako přiměřené kárné opatření proto uložil pokutu ve výši, uvedené ve výroku.

✦ Připravil JUDr. JAN SYKA,
vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

Exkluzivní nabídka na pojištění odpovědnosti statutárních orgánů advokátních kanceláří s. r. o. a v. o. s. – D&O pojištění

 odpovědnost statutárních a dozorčích orgánů společnosti je jedním z nejpřísnějších druhů odpovědnosti, jelikož, jak je známo, se jedná o odpovědnost neomezenou, solidární a objektivní. Členové statutárních a dozorčích orgánů, kteří by nově měli svoji funkci zásadně vykonávat na bázi smlouvy o výkonu funkce a vždy s „**pěčí řádného hospodáře**“, jsou takto z právního hlediska vystaveni daleko větší odpovědnosti, než jaké by byli vystaveni na základě pracovněprávní legislativy.

Jediným skutečně účinným prostředkem, jímž lze riziko vyplývající z dané činnosti minimalizovat, a chránit tak současně společnost a její management, je **pojištění odpovědnosti členů orgánů společnosti**, ve světě i v tuzemsku běžně známé jako **D&O pojištění** (Director's & Officer's Liability).

V návaznosti na vzrůstající poptávku po sjednání tohoto pojištění přímo ze strany advokátních kanceláří a množícím se dotazům k tomuto produktu se společnost **WI-ASS ČR s. r. o.** (dále jen „**WI-ASS ČR**“), která pro advokáty zajišťuje pojištění profesní odpovědnosti v rámci komorového pojištění, rozhodla připravit **exkluzivní nabídku D&O pojištění speciálně připravenou pro samotné advokátní kanceláře**, zohledňující specifická rizika vyplývající z této činnosti.

Povinnosti členů orgánů společnosti řeší s účinností od 1. 1. 2014 zejména občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) a zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.). Jsou to zejména povinnosti:

- vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře, tj. vykonávat funkci „s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí“;
- zákaz konkurence;
- zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech;
- zajistit vedení předepsané evidence a účetnictví, informovat společníky o záležitostech společnosti;
- ručit za závazky společnosti vůči věřitelům společnosti v případě neuhrazení způsobené škody ve smyslu § 159 odst. 3 OZ;
- ručit za závazky společnosti v případě úpadku společnosti ve smyslu § 68 ZOK – NOVÉ;
- za podmínek dle ust. § 62 ZOK vydat na výzvu insolvenčního správce prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, jakož i případný jiný prospěch, který od obchodní korporace obdrželi, a to za období dvou let zpět před právní mocí rozhodnutí o úpadku – NOVÉ;
- dozorčí orgán – povinnost dohlížet na výkon působnosti statutárního orgánu a uskutečňování podnikatelské činnosti.

Odpovědnost za škodu orgánů je, jak již bylo uvedeno, objektivní (ručí celým svým majetkem), neomezená (odpovědnost za výsledek, bez ohledu na zavinění) a solidární (členové managementu ručí za rozhodnutí všichni společně a nerozdílně). Jakákoliv smlouva mezi společností a členem jejího orgánu, která by tuto odpovědnost předem omezovala nebo vylučovala, je ze zákona neplatná (§ 53 odst. 2 ZOK).

Nabízené pojištění D&O cílí na všechny společnosti, v nichž členové statutárních a kontrolních orgánů, pověřeni obchodním vedením společnosti a zastupováním společnosti, navenek odpovídají celým svým majetkem a bez ohledu na zavinění za škodu, kterou společnosti nebo třetím osobám způsobí porušením povinností vyplývajících z jejich funkce.

Členové orgánů společnosti mají zákonem uloženy rozsáhlé povinnosti, jejichž neúmyslným porušením mohou způsobit rozsáhlou škodu. Odpovědnost statutárního a kontrolního orgánu za takto vzniklou finanční škodu, kterou způsobí při výkonu své funkce společnosti nebo třetím osobám, je předmětem D&O pojištění.

Pojištění samotné kryje, kromě způsobené finanční škody, rovněž i náklady právního zastoupení pojištěných osob při projednávání vzneseného nároku před soudem a řadu dalších nákladů, jako např. náklady na PR, náklady na šetření, náklady na poradce a náklady na kauci. Pojistnou smlouvu sjednává jako pojistník vždy společnost, přičemž pojištěna je osobní odpovědnost členů orgánů společnosti (pojištěných osob). Okruh pojištěných osob zahrnuje minulé, současné a budoucí členy orgánů společnosti, včetně zaměstnanců, kteří ve společnosti jednájí v řídicí nebo kontrolní pozici.

Existence D&O pojištění usnadňuje pojištěným osobám výkon jejich funkce. V zahraničí se jedná o naprosto běžný typ pojištění sjednávány společnostmi. Současně platí, že stále více manažerů také v České republice si je velice dobře vědomo rizika vyplývajícího z jejich osobní, neomezené, odpovědnosti a svůj nástup do funkce přímo podmiňují sjednáním D&O pojištění.

Po analýze nabídky hlavních D&O pojistitelů trhu v České republice připravil WI-ASS ČR pro advokátní kanceláře, které podnikají formou s. r. o. či v. o. s., nabídku pojištění od jednoho z nejvýznamnějších pojistitelů v této oblasti. U vybrané pojišťovny byla zajištěna komplexní, velice konkurenceschopná cenová nabídka, kde nejnižší roční pojistné pro pojistný limit pět milionů Kč začíná již na necelých 15 000 Kč. Makléřská společnost WI-ASS ČR s tímto pojistitelem rovněž dojednala řadu vylepšujících smluvních ujednání, již tak nadstandardního rozsahu pojistného krytí. V rámci D&O pojištění tak mohou být advokáti (rovněž koncipienti) pojištěni i pro případy:

- působení ve funkci člena orgánu v nových společnostech, které zakládají pro své klienty;
- vznesení nároku v souvislosti s narušením soukromí;
- účasti pojištěné osoby v soudním řízení souvisejícím s uplatněným nárokem, kde jim kromě nákladů na právní obhajobu bude poskytováno i denní odškodnění.

Pracovníci WI-ASS ČR jsou připraveni zajistit pro vaši advokátní kancelář konkrétní nabídku D&O pojištění za dojednaných výhodných podmínek a sjednat pojištění krytí.

Odborných služeb WI-ASS ČR mohou sa-

možřejmě využít i klienti advokátních kanceláří z řad podnikatelů, kteří rovněž projeví o tuto pojišťovnu ochranu zájem.

V případě jakýchkoliv dotazů k pojištění D&O a zájmu o vypracování nabídky, prosím, kontaktujte:

Makléř	Mobilní telefon	E-mail	Telefon
Zdeněk Chovanec	605 298 336	chovanec@wiass.cz	274 812 921
Jiří Havelka	605 298 331	havelka@wiass.cz	585 225 324
Radek Huňka	605 298 332	hunka@wiass.cz	585 225 339

Z jednání představenstva ČAK

PŘEDSTAVENSTVO ČAK SE VE DNECH 10. A 11. BŘEZNA 2014 SEŠLO NA SVÉ 6. SCHŮZI V TOMTO VOLEBNÍM OBDOBÍ NA VÝJEZDNÍM ZASEDÁNÍ NA JIŽNÍ MORAVĚ.

Předseda ČAK JUDr. Martin Vychopeň informoval představenstvo ČAK, že **projednal s ministryní spravedlnosti problematiku novelizace kontrolního řádu** s tím, že s ohledem na stav legislativních prací bude v průběhu tohoto roku ve spolupráci s ČAK připravena kompletní novela.

Předseda ČAK s místopředsedou pro legislativu, s tajemníkem a dalšími intenzivně jednali se zástupci Ministerstva spravedlnosti ohledně **problematiky sněmovního tisku č. 107** (návrh skupiny poslanců na úpravu výplaty náhrad nákladů účastníků soudního řízení a ohledně kompletní novelizace advokátního tarifu. Jeho návrh má být v brzké době již doručen ČAK k připomínkování.

Představenstvo ČAK rozhodlo o publikaci informací pro veřejnost o advokátních úschovách. Informace je již zveřejněna na webu ČAK.

Bruselská zástupkyně ČAK JUDr. Eva Indruchová, Ph.D., LL.M. informovala představenstvo ČAK o možné bližší spolupráci se stálým velvyslancem ČR při EU Martinem Povejšilem, o kterou sám projevil zájem.

Představenstvo ČAK schválilo plán práce regionálních středisek ČAK v roce 2014.

Po plenárním zasedání zkušební komise ČAK předseda ČAK předložil představenstvu **návrh změny advokátního**

zkušební řádu. Byl pověřen projednat ho na úrovni Ministerstva spravedlnosti. V této souvislosti budou požádáni zástupci Slovenské advokátní komory na společném zasedání SAK a ČAK, které proběhne v květnu 2014 v Olomouci, o předání prvních zkušeností s aplikací nového zkušební řádu na Slovensku.

Představenstvo ČAK dále schválilo posílení provozu vzduchotechniky v přednáškové aule paláce Dunaj a též rozšíření sociálního vybavení tamtéž tak, aby se zvýšila úroveň průběhu vzdělávacích akcí pro účastníky i přednášející. Obdobným způsobem bude revidováno i chlazení a topení v kancelářských prostorách paláce Dunaj, které ČAK využívá.

Předsedovi ČAK JUDr. Vychopňovi bylo uloženo projednat s výborem pro odbornou pomoc a ochranu advokátů ČAK přípravu souhrnného materiálu o činnosti výboru s analýzou způsobu aplikace a pochybení při domovních prohlídkách prováděných u advokátů, a zprávu o činnosti za rok 2013.

Na návrh JUDr. Jana Brože představenstvo ČAK jmenovalo **řídící výbor pro zákonnou advokátní mlčenlivost.** Členy výboru se stali JUDr. Jan Brož, JUDr. Irena Schejbalová, JUDr. Kateřina Krzysztyniak, Ph.D., JUDr. Milan Hoke, JUDr. Roman Lamka, Ph.D. a Mgr. Petr Svoboda jako tajemník.

Podrobný zápis z 6. schůze představenstva ČAK (stejně jako všechny ostatní) jsou všem advokátům a advokátním koncipientům k dispozici na www.cak.cz/rubrika/Orgány_Komory/Představenstvo/Zápis_z_jednání.

✿ icha

Česká advokátní komora pokračuje ve spolupráci s Akademií evropského práva

Akademie evropského práva (ERA) byla založena v roce 1992 a představuje jednu z největších vzdělávacích institucí v oblasti evropského práva v Evropské unii. Sídlem Akademie je německý Trevír, nicméně již od roku 1998 má ERA pobočku i v Bruselu.

Počátky spolupráce ERA s Českou advokátní komorou (ČAK) započaly záhy po vzniku Akademie. Od této doby ERA pravidelně ve spolupráci s ČAK pořádá společné semináře, a to nejméně jednou, někdy i dvakrát ročně. Témata byla v minulosti různorodá, např. mezinárodní právo rodinné, evropské trestní právo či problematika hospodářské soutěže. V roce 2008 ERA a ČAK své vztahy zformalizovaly a uzavřely dohodu o spolupráci, ustavující mj. 25% slevu pro české advokáty a advokátní koncipienty na vzdělávací akce ERA. Dohoda se však každoročně musela obnovovat.

V roce 2013 byla dále podepsána dohoda o spolupráci mezi ČAK a ERA při organizaci seminářů k evropskému právu pro české advokáty.

Aktuálně byla v únoru 2014 podepsána nová smlouva mezi ERA a ČAK, která nahrazuje výše uvedené dohody a jež bude automaticky prodlužována každý rok. Ve smlouvě je nadále zachováno mimořádné oprávnění pro české advokáty a advokátní koncipienty uplatnit slevu ve výši 25 % z účastnických poplatků na vzdělávací akce ERA. Slevu může však uplatnit pouze advokát nebo advokátní koncipient, který v přihlášce výslovně uvede, že je členem ČAK.

Informace o slevě i další informace naleznete na webových stránkách ČAK www.cak.cz, v rámci rubriky Mezinárodní vztahy. Odbor mezinárodních vztahů nově zřídil samostatnou složku „ERA“, která zahrnuje veškeré potřebné informace, včetně programu vzdělávacích akcí ERA. Podrobné informace o Aka-

demii jsou pak dostupné na její domovské stránce: www.era.int.

V letošním roce proběhne **společný seminář ERA a ČAK ve dnech 5. – 6. června 2014 v paláci Dunaj v Praze**. Tématem je platnost a přípustnost elektronických důkazů v případech kyberkriminality (The validity and admissibility of electronic evidence in cybercrime cases). O seminář je velký zájem a jeho kapacita je již naplněna.

Na příští rok plánuje ERA a ČAK společný seminář na téma veřejných zakázek, a to i s ohledem na aktuálnost problematiky v souvislosti s modernizací zadávání veřejných zakázek v Evropské unii – Rada Evropské unie a Evropský parlament na začátku roku 2014 přijaly příslušné směrnice pro reformu veřejných zakázek. Informace k semináři budou závčas k dispozici na stránkách ČAK.

✿ JUDr. EVA INDRUCHOVÁ, LL.M., Ph.D.,
vedoucí odboru mezinárodních vztahů ČAK
a zástupkyně v Bruselu

KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.

hledá do svého týmu zkušeného ADVOKÁTNÍHO KONCIPIENTA / ADVOKÁTA

Požadovaný profil:

- vynikající úroveň znalostí českého i evropského práva
- výborná znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou NJ/FJ)
- praxe v advokacii podmínkou
- flexibilita
- schopnost týmové práce, samostatnost, bystrost
- vysoké pracovní nasazení
- profesionální vystupování, dobré komunikační znalosti, loajalita
- znalost práce na PC

Nabízíme:

- zajímavou práci v přední české advokátní kanceláři
- příjemné pracovní prostředí v budově CITY TOWER
- finanční ohodnocení odpovídající schopnostem

V případě Vašeho zájmu zašlete, prosím, svou nabídku s životopisem v českém a anglickém jazyce na e-mailovou adresu: lucie.cyprova@ksd.cz.

ALFA INTERNATIONAL
THE GLOBAL LEGAL NETWORK

Rostoucí význam e-learningu pro vzdělávání právníků

V REAKCI NA POPTÁVKU PO LEVNÉM VZDĚLÁVÁNÍ A FLEXIBILNÍM PŘÍSTUPU A SVOBODNÉ VOLBĚ ROZHODNUTÍ, KDE A KDY BUDE ŠKOLENÍ PROBÍHAT, SPUSTILA ERA V ROCE 2012 SVŮJ E-LEARNINGOVÝ PROGRAM (WWW.ERA.INT/ E-LEARNING). E-LEARNING UMOŽŇUJE PRÁVNÍKŮM ÚČASTNIT SE ODBORNÝCH ŠKOLENÍ ERA, ANIŽ BY OPUSTILI SVÉ PRACOVNÍŠTĚ.

Právníci v EU potřebují stále více odborného školení pro svůj profesionální rozvoj, neboť rozrůstající se právo EU (tzv. *acquis*) vyžaduje neustávající aktualizaci jejich znalostí. Například boj proti online a přeshraniční trestné činnosti je posílen novými evropskými nástroji a iniciativami. Právníci se zároveň potýkají s problémem snížených rozpočtů na školení a často nemají možnost cestovat za účelem školení či seminářů. Tento vývoj odpovídá změnám ve způsobu, jakým jsou informace a školení dostupná v informační společnosti. Uživatelé očekávají, že informace jsou v případě potřeby kdykoli k dispozici. Nová média hrají stále důležitější roli i v práci právníků.

E-learning se tak v současnosti stává slibnou alternativou k tzv. face to face školení. Zaměstnavatelé mohou ušetřit náklady na školení, protože e-learning je obvykle levnější a navíc jeho účastníci nemusí opouštět na několik dní pracoviště.

Akademie evropského práva (ERA), přední poskytovatel profesního vzdělávání pro právníky v oblasti práva EU, se na poptávku po e-learningových produktech mezi právníky zaměřila ve svém průzkumu na podzim 2013. Více než 60 % respondentů bylo pro větší využití e-learningových školení. Tento výstup jen potvrdil rozhodnutí ERA o rozšíření nabídky svých e-learningových produktů v oblasti práva EU.

E-learningová platforma nabízí rostoucí počet úvodních a odborných kurzů v oblasti práva hospodářské soutěže, ústavního práva, trestního práva, práva životního prostředí, práva v oblasti lidských práv a práv duševního vlastnictví. Tyto kurzy poskytují ucelený přehled jednotlivých témat; obsahují videa, interaktivní kvízy a rozsáhlé podkladové materiály. Novější kurzy mohou být navíc sledovány i na tabletech a chytrých telefonech. Možnost použití v režimu offline dává uživateli větší flexibilitu v tom, kdy a kde daný kurz sledují.

V oblasti trestního práva vyvinula ERA specializovaný e-learningový kurz pro trestní právníky zaměřený na judikaturu Soudního dvora Evropské unie. Tento kurz je rozdělen do deseti hlavních otázek týkajících se obecných zásad práva EU, uplatňovaných u Soudního dvora Evropské unie v oblasti trestního soudnictví, a výkladu Soudního dvora k pojmům hmotného a procesního trestního práva. Kurz bere v úvahu rostoucí počet judikatury SDEU, která může mít vliv na trestní řízení v členských státech, a má za cíl usnadnit používání judikatury SDEU v oblasti trestního práva. Další specializované kurzy zaměřené

na různé oblasti práva EU budou brzy k dispozici.

Coby druhý pilíř ERA nabízí e-prezentace špičkových EU odborníků o nejnovější vývoj legislativy v různých oblastech práva EU. E-prezentace zpřístupňují některé z nejvýraznějších výstupů, které byly představeny v rámci seminářů ERA. Díky rozsáhlé podkladové dokumentaci, možnosti přehrávání audio a verze pro použití offline, nabízí e-prezentace uživatelům flexibilní možnosti aktualizovat své znalosti vybraných témat evropského práva.

Byť e-learning nemůže nahradit přínosy tzv. face to face školení, kterými jsou zejména možnost navazování kontaktů a přímého kladení otázek, nabízí celou řadu výhod, pokud jde o náklady a flexibilitu vzdělávání. E-learning bude hrát stále větší roli v profesním rozvoji právníků společně s tradičním vzděláváním.

Pro více informací o vzdělávacích aktivitách ERA navštivte: www.era.int.

- ✿ BENJAMIN KOLTERMANN, ředitel PR, Akademie evropského práva (ERA), Trevír
- ✿ VÍTĚZSLAVA FRIČOVÁ, ředitelka bruselské kanceláře Akademie evropského práva (ERA), Brusel

Informace

a zajímavosti

MĚLI BYSTE VĚDĚT

Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2013.....	68
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK.....	78
Pozvánka na 8. ročník turnaje dvojic ve volejbale – Kubečkův memoriál.....	81
Pozvánka na 8. ročník golfového turnaje advokátů „ADVO-CUP“	81
Pozvánka na 25. ročník tradičního běžeckého závodu „O parohy arcivévody Ferdinanda“	82
Pozvánka na VIII. ročník Olomouckých právnických dní	82
NAKONEC	83 – 84

Vítězná práce kategorie Talent roku soutěže Právník roku 2013

I. „Žalovaná je povinna zaplatit žalobci nemajetkovou újmu ve výši 1 Kč, a to do tří dnů od právní moci rozsudku.“

JUDr. EVA ONDŘEJOVÁ

Příznání zadostiučinění slouží k uznání skutečnosti, že byla způsobena morální újma jako výsledek porušení základního lidského práva, a odráží v nejšířším slova smyslu vážnost způsobené újmy. Hlavní úlohou soudů, zabývajících se civilními delikty, je rozhodnout o vině a kompenzaci mezi stranami sporu. Soudy jsou vedeny principem ekvity, který především zahrnuje pružnost a objektivní úvahy o tom, co je spravedlivé a rozumné s přihlédnutím ke všem okolnostem případu. Český právní řád dává soudům poměrně širokou volnost v tom, jakou formu zadostiučinění zvolí pro dostatečné vyvážení újmy, která byla poškozenému způsobena. Patří mezi tyto instrumenty i symbolická náhrada ve výši 1 Kč?

*Modus iudex omnium rerum utilissimus (Plinius St.)
Míra je nejužitečnější soudce ve všech věcech.*

Mimořádně mírné – symbolické zadostiučinění je většinou chápáno jako jedna z forem morálního zadostiučinění, když přiznaná symbolická částka zadostiučinění není pro svou povahu schopna po obsahové stránce plnit funkci peněžitého zadostiučinění, tj. zadostiučinění vyžadujícího a přiměřeně zmírňujícího prostřednictvím peněz vzniklou nemajetkovou újmu.¹ Za kolébku této „sankce“ lze považovat Velkou Británii, když první rozsudky znějící na symbolické zadostiučinění (ve vztahu k britskému právu dále „nominální náhrada“²) lze datovat do 18. století, a není neobvyklým jevem ani v současné aplikaci principů Common law.

1. Velká Británie

1.1. Prostředek k určení práva

V průběhu vývoje se měnily praktické funkce nominálních

1 Knap, K., Švestka, J., Jehlička, O., Pavlík, P., Plecítý, V.: Ochrana osobnosti podle občanského práva, 4. podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Linde, 2004, str. 193.

2 Pojem nominální náhrada při neexistenci vhodného českého ekvivalentu a specifičnosti institutu nevhodněji vyjadřuje anglický pojem *nominal damages*, v části literatury označované jako *token* nebo *derisory damages*.

3 1 *Wms. Saund.* 346b. Obdobně *Pindar vs. Wadsworth (1802)* 2 *East* 154.

4 1 *Ch.* 519.

5 A. C. 113 v odstavci 116.

6 McGregor H., Q.C., D.C.L., S.J.D., McGregor on Damages, 18th Edition, Sweet & Maxwell, Thomson Reuters, London 2012, str. 413- 419.

náhrad. Historicky se užíval rozsudek s přiznanou nominální náhradou jako prostředek pro založení, určení a ochranu práva, obecně jakéhokoliv, nejčastěji však vlastnického práva k věci, půdě či nemotným statkům. V případě *Patrick vs. Greenway (1796)*³ se žalobce domáhal zadostiučinění za neoprávněné vniknutí do žalobcovy rybářské oblasti, aniž by bylo tvrzeno nebo prokázáno, že žalovaný ulovil jakoukoliv rybu a způsobil tak škodu. Rozsudek tak sloužil k potvrzení zásahu do práva, ale i jako důkaz, že žalobce je z tohoto práva oprávněn, za účelem výstrahy pro případné budoucí rušitele. Uplatnění této funkce lze nalézt v rozsudku o více než sto let později. V případě *Hanfstaengl vs. W. H. Smith (1905)*,⁴ týkající se ochrany autorských práv, žalobce neprokázal, že došlo ke škodě, nicméně byl potvrzen zásah do jeho autorských práv. Tato žaloba tak byla podána z toho důvodu, aby sloužila k prevenci před potenciálními závažnějšími zásahy.

Doposud nejvýstižněji a nejčastěji citovaný význam podal Lord Halsbury L. C. v případě *The Mediana (1900)*.⁵ **Nominální náhrada je technická fráze, která znamená, že je popřena jakákoliv škoda, ale potvrzuje se zásah do práv, který nezakládá nárok na náhradu škody, přesto opravňuje k vynesení rozsudku, neboť právo bylo porušeno.**⁶ Právo nevyžaduje škodu nebo

újmou, ale *injuria*, tedy neoprávněný zásah do práv. V případě *The Mediana* se jednalo o to, zda vlastník lodí, která neúmyslně poškodila žalobcovu loď, odpovídá za škodu, resp. za možný ušlý zisk z užití lodí, když po dobu opravy byla k dispozici loď náhradní, přičemž ani tato loď nebyla v mezidobí využita. Soud konstatoval, že se nelze dovolávat toho, že došlo ke škodě, protože ke ztrátě na zisku nedošlo. Došlo bezesporu k zabránění realizace *ius utendi*, jakožto základního oprávnění, vyplývajícího z vlastnictví. Bylo tak na porotě přiznat výši, která odpovídá porušeným právům, což porota učinila ve výši nominální.

V rozvinutí teorie o účelu nominální náhrady pokračoval William Henry Maule, J. V případě *Beaumont vs. Greathead (1846)*⁷ popsal nominální náhradu jako institut, který neguje vše, co je reálná náhrada škody, ale upevňuje se tím porušení práva, která dává možnost rozsudku, že právo bylo porušeno. Obdobně *Brandeis Goldschmidt & Co v Western Transport (1981)*,⁸ v němž odvolací soud změnil náhradu škody na nominální náhradu ve výši pěti liber, neboť žalobce neprokázal, že by jednáním žalovaného vznikla škoda nebo byl poškozen v obchodních vztazích. Správný přístup je vnímat *injuria* jako oprávnění žalobce k rozsudku s nárokem na náhradu škody i tam, kde žalobce neutrpí škodu či ztrátu; takový rozsudek by měl znít na nominální náhradu.

1.2. Porušení smluvních závazků

Nominální náhrada se rovněž využívá v případech porušení smluvních závazků, a to za podmínky, že nebyla způsobena škoda. Poprvé byl tento závěr vyvozen ve věci *Marzetti vs. Williams (1830)*,⁹ jehož podstatou bylo neopodstatněné neproplacení šeku bankou. Soud konstatoval porušení smluvního vztahu mezi bankou a žalobcem. V případě *Surrey County Council vs. Bredero Homes (1993)*¹⁰ žalobce namítal porušení smlouvy o prodeji pozemku, když ve smluvních ujednáních bylo mezi stranami dohodnuto, že na pozemcích žalovaná postaví sedmdesát domů a postavila jich sedmdesát sedm. Je však nutné nominální náhradu odlišit od přiznání náhrady škody v malém rozsahu. Pokud je někdo oprávněn požadovat byť malou náhradu jako kompenzaci za škodu, nejedná se o nominální náhradu.

1.3. Neunesení důkazního břemene

Nominální náhrada může být rovněž přiznána tam, kde je prokázáno, že došlo ke ztrátě, ale není prokázána její výše, neboť k jejímu stanovení nejsou poskytnuty dostatečné důkazy. Pro ilustraci se uvádí případ *Dixon vs. Deveridge [1825]*,¹¹ týkající se řádného nedodání zboží. Bylo postaveno na jisto, že určitý objem zboží nebyl dodán, nicméně žalovaný neprokázal výši chybějícího zboží.

1.4. Specifické žaloby na ochranu osobnostních práv

V dalším vývoji si nominální náhrada našla místo v případech specifických žalob, pomocí nichž lze uplatňovat právo na ochranu osobnosti. Ochrana osobnosti ve Velké Británii není založena na teorii jednotného všeobecného osobnostního práva, nýbrž představuje ochranu jednotlivých dílčích osobnostních práv v odvětví „*tort law*“¹² a je uplatňována po-

mocí speciálních žalob. Nejstarší a nejpropracovanější oblast představuje „*defamation law*“, chránící čest a důstojnost fyzických osob.¹³ Nejčastěji citovaným případem specifické žaloby ve svých počátcích a přiznání nominální náhrady je *Constantine vs. Imperial London Hotels (1944)*.¹⁴ Skutkový děj tohoto případu se týká kriketového hráče ze Západní Indie, který se účastnil v roce 1943 zápasu v Londýně. Spolu s rodinou se ubytoval v Imperial Hotelu na Russel Square, avšak bylo mu sděleno, že v hotelu bude ubytován pouze na jednu noc, a to z důvodu stížnosti amerického důstojníka bílé pleti, ubytovaného ve stejném hotelu. Constantine hotel zažaloval pro nedodržení smlouvy o poskytování ubytování, projevy diskriminace a urážku na cti a důstojnosti. Soud shledal porušení žalobcových práv, neboť poskytovatel ubytování měl povinnost poskytnout ubytování a nabídkou ubytování v jiném hotelu se své povinnosti nezprostil. Přestože žalobci nevznikla škoda, soud konstatoval porušení jeho práv. Byl tak oprávněn k náhradě, která představovala sumu ve výši pěti guineí. V daném případě byl citován případ *Ashby vs. White (1703)*,¹⁵ v němž byl vysloven právní princip *injuria sine damno*, podle něhož jakékoliv porušení absolutního práva zakládá nárok na náhradu újmy, která může být i pouze nominální, což bylo dále rozvedeno v judikatuře následujících století, předně v *Neville vs. London Express Newspaper Ltd. (1919)*,¹⁶ který stanovil, že jestliže má žalobce právo, musí mít rovněž možnost jej obhájit a udržet a musí mít prostředek, jímž dosáhne uspokojení těchto práv.

V případě *Newstead vs. London Express Newspaper Limited (1940)*¹⁷ žalované vydavatelství publikovalo článek o soudním řízení s bigamistou Haroldem Newsteadem, třicetiletým mužem z Camberwell, profesí barmana, což článek opomněl uvést. Ve stejném okruhu žil žalobce Harold Newstead, okolo třiceti, svobodný, pracující spolu s otcem v holičství. Zažaloval vydavatele pro ochranu cti a důstojnosti z důvodu, že se lidé v okolí začali domnívat, že se jedná o něj. Porota udělila žalobci náhradu nemajetkové újmy ve výši čtvrtpenny, protože dospěla k názoru, že průměrně rozumní lidé by nemohli zaměnit žalobce s osobou, o které článek referoval, avšak noviny, byť nejednaly ve zlém úmyslu, ani neodkazovaly na žalobce, měly uveřejnit více údajů k identifikaci odsouzeného bigamisty. Na rozdíl od jiných případů viz *Cassidy vs. Daily Mirror Newspaper (1929)* porota dospěla k názoru, že nedošlo k záměně, protože článek k žalobci nemířil a nebyly zde ani jiné skutečnosti, např. specifická jména, které by zakládaly spojení pouze s jednou konkrétní osobou.¹⁸

7 3 D. & L. 636.

8 Q.B. 864 CA. 9 1 B & Ad. 415.

10 1 W.L.R. 1361 CA.

11 2 C.&P. 109.

12 Volně přeloženo jako právo občanskoprávních deliktů, popř. soukromoprávní odpovědnost za mimosmluvní porušení práva. Vzhledem k neexistenci vhodného českého ekvivalentu a specifčnosti institutu *tortu*, ponechávám „*tort law*“ bez překladu.

13 Pro přesnost doplňuji, že úprava anglického práva na ochranu cti a důstojnosti se nevztahuje na Skotsko, které má zvláštní systém *tortů*. Skotská právní úprava obsahuje prvky jak kontinentální úpravy, tak *Common law*.

14 K.B. 693.

15 92 ER 126.

16 AC 368.

17 KB 377.

18 Např. *Hulton Co vs. Jones [1910] 1 KB 331*.

1.5. Náhrada jako morální odsouzení

Nominální náhrada se liší od náhrady „výsměchu“, které přicházejí v úvahu tehdy, když žalobcova práva byla zasažena, nicméně má porota či soud o žalobci natolik malé mínění, že si z morálního hlediska nezaslouží větší náhrady. Jedná se dále o situace, v nichž cílem žalobců je pouhé obohacení, resp. zpeněžení nemajetkové újmy.¹⁹

Ukázkovým případem přiznání pouhé nominální náhrady za účelem poukázání na žalobcovo nemorální chování, i přes opodstatněný oprávněný zásah do žalobcových práv, lze uvést případ *Dering vs. Uris (no2) (1964)*²⁰, jehož skutková podstata se týkala publikace knihy Exodus, jejímž autorem je Leon Uris, pojednávající o vytvoření nezávislého státu Izrael. K vytvoření knihy autor vyslechl přes 1200 lidí, mnozí z nich přežili hrůzy koncentračního tábora Osvětima a vyprávěli mu příběhy, které se tam udály. Jeden z příběhů se týkal lékařských experimentů, které nacisté prováděli na židovských ženách a dětech, přičemž v knize zazněla pasáž: „*tady v bloku X Dr. Wirths používal ženy jako pokusné králiky a Dr. Schumann je sterilizoval kastrací a ozařováním, Dr. Clauberg jim odebíral vaječníky a Dr. Dering provedl 17 000 experimentů při operacích bez umrtvení.*“

Dr. Wladislaw Dering byl polským lékařem, který po druhé světové válce uprchl do Anglie. V roce 1939 byl jako člen polského odboje zatčen a umístěn do Osvětimi. Nejdříve pracoval jako dělník, ale v polovině roku 1941 se stal vězeňským lékařem a byl pověřen vedením operačního sálu v bloku 21. Po válce byl umístěn na seznam válečných zločinců. Strávil devatenáct měsíců v Brixtonu ve vězení. Nikdy nebyl vydán zpět do Polska k potrestání a zemřel ve Velké Británii.

Dr. Dering podal v roce 1964 žalobu pro pomluvu (roz. žalobu na ochranu cti a důstojnosti) proti autorovi a vydavateli knihy. Jeho námitky spočívaly v tom, že ačkoliv prováděl operace, nebylo jich 17 000 a nikdy je neprováděl při vědomí. Dále tvrdil, že pouze poslouchal rozkazy nacistických lékařů pod pohrůžkou smrti. Autor i nakladatelství postavilo obranu na důkazu pravdy, přestože připustili, že nemožou prokázat všech zmiňovaných 17 000 operací, předložili seznam 130 osob, na kterých byly šokující operace provedeny. Trvalo dva roky, než právníci dokončili shromažďování důkazů a našli svědky. Seznam 130 osob prokazoval, že Dering buď sám operoval, nebo asistoval. Nebylo zcela prokázáno, že operace probíhaly bez anestetik, nicméně u bolestivého míšního umrtvení byly ženy při vědomí. Na straně žalovaných vypovídali jako svědci lékaři z Osvětimi, s tím, že hlavní svědectví podala Dr. Adelaine Hautval, francouzská lékařka, která byla zatčena nacisty v roce 1942, a která se odmítla účastnit operací židovských žen. Za toto odmítnutí nebyla vystavena trestu a byla jako lékařka přemístěna do Březinky.

19 Pearce, D., Halson, R.: Damages for breach of contract: Compensation, Restitution and vindication, Oxford Journal of Legal studies, Vol. 28, No. 1 (2008), str. 73-89.

20 2 QB 669.

21 1 All E.R. 873.

22 UKHL 40.

23 EWHC 1152 (QB).

Porota Dr. Deringovi přiznala zadostiučinění ve výši půl penny, což byla tehdejší nejmenší možná mince, s tím, že byl povinen zaplatit žalovaným náhradu nákladů řízení v řádech tisíců liber s odkazem na případ *Anglo-Cyprian Agencies vs. Paphos Industries (1951)*,²¹ kde soud konstatoval, že žalobce, který získal pouze nominální náhradu, není ve sporu úspěšný v pravém slova smyslu a je na uvážení soudce s odkazem na konkrétní spor, zda žalobci náhradu nákladů řízení přizná.

Obdobný případ morálního odsouzení v podobě přiznání nominální náhrady představuje *Grobbelaar vs. News Group Newspapers Ltd (2002)*.²² Sněmovna lordů rozhodovala ve věci brankáře premier ligy, který podal žalobu na ochranu cti a důstojnosti proti vydavatelství NGN, které otisklo sérii článků, jimiž jej obvinilo z manipulování výsledků zápasů a přijímání úplatků za ovlivnění zápasů, a dále použilo nahrávku, z níž vyplývalo, že za 40 000 £ pustil tři góly. Novináři disponovali nahrávkou, na níž brankář přijímal úplatek ve výši 40 000 £ a přislíbil zmanipulování zápasu. Přestože porota v prvním stupni došla k závěru, že na základě znaleckých posudků nedošlo ze strany Grobbelara k úmyslnému propuštění gólů, ale tím, že úplatek přijímal s tvrzením a příslibem, že zápas zmanipuluje, potvrdila Sněmovna lordů náhradu nemajetkové újmy v pohrdlivé výši 1 £. Sněmovna lordů výši náhrady odůvodnila tím, že jeho reputace profesionálního sportovce byla zničena jeho vlastním korupčním jednáním. Přiznáním větší satisfakce by bylo v rozporu s duchem sportu, spravedlností soudů i veřejným pořádkem a morálkou.

1.6. Sankce za protiprávní jednání

Poslední předkládanou skupinu případů, v níž se nominální náhrada uplatní, lze charakterizovat jako „sankci“ za protiprávní jednání. Z aktuální judikatury lze uvést případ *Spiller vs. Joseph (2009)*.²³ Předmětem sporu na ochranu cti a dobré pověsti se stal rozpor mezi skupinou The Gillettes, jejímž jednatelem je C. Joseph, a pořadatelem společenských akcí Spillerem, který je jednatelem své společnosti. Ten umístil na webové stránky společnosti upozornění, že již s The Gillettes nespolupracuje, neboť skupina nedodržuje smlouvy, ani své pracovní závazky. Důvodem pro tato tvrzení byl jejich vzájemný osobní spor o platnost smlouvy. Žalobce požadoval náhradu nemajetkové újmy za poškození své pověsti jako seriózní skupiny a náhradu škody způsobené odřeknutím zakázek. Žalovaný postavil svou obranu na svobodě projevu, tedy vyjadřovat svůj názor. Soud konstatoval, že v daném případě čtenáři nemohli pochopit, že žalovaný odkazuje na jejich vzájemný spor a tato tvrzení tak objektivně měla dehonestující charakter, nicméně soud žalobci náhradu nemajetkové újmy přiznal ve výši 1 £, neboť soudu předložil nepravdivý důkaz a svědectví o způsobené škodě. Tímto žalobce zneužil soudní ochranu a proces, když úmyslně podal nepravdivě podloženou žalobu s úmyslem získat majetkový prospěch. Ačkoliv se nepravdivý důkaz týkal nároku ve vztahu ke škodě a nikoli ve vztahu k nemajetkové újmě, nebylo by v souladu s právem a morálkou, aby bylo žalobci poskytnuto zadostiučinění ve vyšší částce.

1.7. Výše náhrady

Co se týče výše přiznávané sumy, ta se v průběhu času měnila. V raném období byla velmi nepatrná, nejprve šestipence – *Feize vs. Thompson (1808)*,²⁴ poté jeden fartling – *Mostyn vs. Coles (1862)*.²⁵ Výše 2 £ přetrvala zhruba sto let. V případě *Radford vs. de Froberville (1977)*²⁶ Oliver J ocenil nominální náhradu na desetinu 40 šilinků, což je částka, jejíž historický původ tkví v královských soudech ze 13. století, sloužící k vyloučení žalob, které zněly na nižší plnění.

Na konci minulého století bylo běžnou praxí 5 £ – *Brandeis Goldschmidt & Co vs. Western Transport (1981)*,²⁷ *Dean vs. Ainley (1987)*,²⁸ *Surrey County Council vs. Bredero Homes (1973)*.²⁹ V případě *Village Investigations vs. Gardner and Metcalfe (2005)*³⁰ byla částka 2 £ opět užitá jako tradiční suma.³¹ Nicméně v případě *Grobbelaar* Sněmovna lordů přiznala náhradu ve výši 1 £ a tato částka byla přiznána i v roce 2012 ve věci *Spiller vs. Joseph (2009)*. Lze tak uzavřít, že 21. století operuje s jednou librou.

Jak bylo výše uvedeno ve vztahu k náhradě nákladů řízení, žalobce, jemuž bylo přiznáno zadostiučnění v symbolické výši, není ve sporu úspěšný. Soud tak má diskreci, s ohledem na okolnosti případů a účastníků, náhradu nákladů řízení nepřiznat nebo dokonce žalobci uložit povinnost uhradit náklady řízení žalované straně, jak tomu bylo v případě *Dering vs. Uris (no2) (1964)*.

Je-li však potenciální újma natolik malá, že by ani symbolická náhrada neplnila svou roli, anglické soudy mají oprávnění odmítnout projednávání sporu. Příkladem je *Kaschke vs. Osler (2010)*,³² když Johanna Kaschke zažalovala pro urážku na cti a důstojnosti blogera Davida Oslera za post, v němž uváděl, že žalobkyně byla v 70. letech v Německu napojena na extremistickou skupinu. Soudce Eady J konstatoval, že smysl článku, jaký v něm vidí žalobkyně a jaký má objektivně, nemůže založit zásah v takovém rozsahu, jaký uváděla žalobkyně. Žalovaný na svém blogu dal žalobkyni prostor se vyjádřit a předmětný post stáhl. S odkazem na *Yousef Jameel and Dow Jones (2005)*,³³ v němž soud konstatoval, že jsou-li náklady na přeličení vyšší než potenciální náhrada, je soudní proces zcela nepřiměřený a jako takový by měl být pro neúčelnost zastaven, žalobu odmítl projednat. Konstatoval, že by bylo zneužíváním soudního procesu a zdrojů anglických soudů, kdyby tyto žaloby byly připuštěny k projednávání.

2. Kontinentální Evropa

2.1. Francie

Francie je jednou ze zemí kontinentálního systému práva, v níž soudy přiznávají symbolické zadostiučnění, tzv. *un franc symbolique*. Základ pro přiznání představuje článek 1382 Code Civil, upravující obecnou odpovědnost za škodu. Symbolickou náhradu za *dommages-intérêts* lze nalézt v celé škále případů, od sporů pro pomluvu,³⁴ urážku na cti a důstojnosti či zásahu do soukromí,³⁵ přes rozličné spory zaměstnanecké a smluvní až po náhrady za zásah do životního prostředí.³⁶ Frank byl nahrazen 1€, avšak svou funkci jako **potvrzení zásahu do práv, ale se způsobenou škodou natolik malou, že jí není třeba reparovat,**

nadále přetrvává a v posledním desetiletí slouží jako institut užívaný v případech nekalé soutěže, například za zneužití osobnostních atributů ke komerčním účelům, a to v souvislosti s osobnostmi veřejného zájmu. Za názorný příklad může sloužit spor nízkonákladové letecké společnosti Ryanair, která v roce 2007 použila na svých billboardech podobiznu tehdejšího francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho a jeho ženy Carly Bruni. Bruni se domáhala náhrady škody, roz. ušlého zisku ve výši 500 000 €, přičemž tuto výši odvozovala od průměrné odměny za pořízení její podobizny. Soud přiznal N. Sarkozymu 1€, který tuto výši požadoval, a 60 000 € Carle Bruni za bezdůvodné obohacení na straně žalované společnosti.

Nikolas Sarkozy zažaloval v tomtéž roce K&B Editors za vydání satirické knihy „Nicolas Sarkozy – Voodoo Manuál“. Balíček obsahoval látkovou panenku v podobě prezidenta Sarkozyho, sadu dvanácti jehel a jeho biografii. Sarkozy společnost zažaloval pro neoprávněné užití jeho podoby. Soud první instance žalobu zamítl s poukazem na svobodu projevu, když konstatoval, že její meze nebyly překročeny, a dále zdůraznil humornou povahu této knihy. Odvolací soud nicméně věc posoudil rozdílně od soudu první instance a panenku považoval za útok na integritu prezidenta a uložil K&B Editors zaplatit symbolické 1€ a vylepit na boxy upozornění ve znění rozsudku: „Bylo rozhodnuto, že zapichování jehel do panenky, tedy aktivita, která má v podtextu fyzickou újmu, zakládá zásah do žalobcovy důstojnosti“. Dovolací soud potvrdil, že K&B Editors zneužili Sarkozyho podobu, nicméně by předmětné upozornění zpochybnilo právo na svobodu projevu, a v něm zahrnuté právo na satiru. Soud uložil K&B Editors zaplatit symbolické 1€ a náklady řízení, ale manuál mohl být nadále prodáván bez předmětného upozornění.

K nastínění široké škály uplatnění symbolického zadostiučnění slouží i další příklad, který řešil pařížský Odvolací soud v roce 2004. Žalobci Kurtu Schaechterovi přiznal symbolické zadostiučnění ve výši 1€, které požadoval po francouzských Státních drahách (SNCF) za odsun rodičů do koncentračního tábora v Krakově v letech 1943-44. Soud první instance

24 1 Taunt. 121.

25 7 H & N. 872.

26 1 WLR 1262.

27 Q.B. 864 CA.

28 1 W.L.R. 1729.

29 1 W.L.R. 1361.

30 EWHC 3300.

31 Baker, J. H.: An introduction to English Legal history, Butterworths, London, 4th Edition, 2002, str. 194.

32 EWHC 1075 (QB).

33 EWCA Civ 75.

34 Le tribunal de grande instance de Paris: Jorge Francisco Isidoro Luis Borges proti Pierre Assouline – uvedení nepravdivých informací v knize o spisovateli, přičemž žalobkyně je vdova po J. Borgesovi, 10. 10. 2006.

35 Le tribunal de grande instance de Paris: Adeline Blondieau proti Plon – kniha o soukromí žalobkyně, s uvedením nepravdivých dehonostujících informací, 21. 3. 2013.

36 La réparation des atteintes à l'environnement, Cour de cassation, jeudi 24 mai 2006, par Laurent NEYRET, Maître de conférences à l'Université de Versailles Saint-Quentin: Zpráva se věnuje problematické pozici soudů při stanovování výše náhrad za ekologické škody. Přiznáním symbolického eura tak soud nevyčísľuje skutečnou škodu, ale morální újmu. V případě 2 CA Pau, 17 mars 2005, n° 00/400632, soud přiznal jedno euro za smrt dravce; v případě CA Aix-en-Provence, 21 mars 2005, n° 534/M/2005, symbolické jedno euro za smrt vlka.

žalobu zamítl s odůvodněním, že nárok je již promlčen. Žalovaná tvrdila, že dle civilního práva se skutky po třiceti letech od smrti rodičů promlčely. Odvolací soud přisvědčil námitce žalobce, že před rokem 1991 se nevědělo o aktivní kolaboraci francouzských drah na masových vraždách, což bylo stěžejním argumentem pro přiznání náhrady.

2.2. Benelux

Frankofonní země mají k rozsudkům, jejichž plnění zní na symbolické 1€, blízko a využívají je v obdobných situacích jako Francie nebo Anglie. Z široké škály oblastí, ve kterých se v různých obdobích objevuje symbolická náhrada, lze vybrat ty rozsudky, jež představují nejčastější typ sporů, zastoupených v daných zemích.

Nezřídka je předmětem sporů, jež končí přiznáním symbolické náhrady, otázka související s nacistickou propagandou. V roce 2005 Antverpský odvolací soud odsoudil Siegfrieda Verbeka k ročnímu vězení, pokutě ve výši 2500 € a suspenzi občanských práv za veřejné popírání holokaustu. Centru pro rovné příležitosti a Belgické osvětivské nadaci bylo přiznáno morální zadostiučinění ve výši 1€.

Aktuálně diskutovaným případem je spor mezi vydavatelstvím vlámského měsíčníku *Mo Magazine* s těžebním magnátem Georgesem Forrestem. Magazín v roce 2006 publikoval investigativní článek, který analyzoval ekonomiku Zairu (Demokratické republiky Kongo) a potíže, které vyvstaly pro zemi z nevýhodných smluv na klíčový těžební artikl – měď, uzavřených právě s Forrestem před volbami v roce 2006. Na titulní straně magazínu byla otištěna karikatura Forresta s leopardí pokrývkou hlavy, jakou nosil zairský diktátor Mobuto Sese-Seko, s titulkem „Georges Forrest: Kongský měděný král“. V roce 2008 soud první instance konstatoval, že předmětný článek byl objektivní, obsahoval vyvážené zdroje informací, a nedošlo tak k překročení mezi svobody projevu. Nicméně, co se týče karikatury, jednalo se dle soudu o bezúčelné urážení a nactiutřačství a přiznal žalobci symbolické zadostiučinění ve výši 1€. Belgické vydavatelství se, včetně vydavatelské unie, vysokých škol a mezinárodních organizací, ostře postavilo tomuto rozsudku, který by byl nebezpečným precedencem, neboť by Forrestovi a podobným lidem stačilo tvrdit, že jakoukoliv kritiku považují za urážlivou a pomlouvácnou. Karikatura je forma vyjadřování, která je provokativní a přehnaná, jedná se o formu novinářského stylu, který je stejně tak chráněn svobodou projevu jako jiný projev. Odvolací soud v roce 2012 potvrdil rozsudek první instance a přiznal dokonce náhradu vyšší.

Symbolická náhrada může citelně zasáhnout práva dotčených subjektů a nelze se domnívat, že svou výší nemůže přispět k tvorbě práva a precedentů. Naopak, tím, že deklaruje porušení práva, má stejnou hodnotu a dopad jako rozsudek znějící na výši v řádech tisíců euro.

37 Pezzella V.: *La diffamazione: responsabilità penale e civile*, Wolters Kluwer Italia, Torino 2009, str. 591.

38 Bruno Fanciullacci v roce 1944 spáchal atentát na filozofa fašismu Giovannioho Gentile. Následně po zatčení spáchal sám sebevraždu z obavy, aby při mučení nezradil své spolupracovníky.

39 Stížnost č. 42117/04, rozsudek ze dne 5. 2. 2009.

40 Stížnost č. 19983/92, rozsudek ze dne 24. 2. 1997.

2.3. Itálie

Symbolickou náhradu ve výši jedné liry, tzv. *il risarcimento simbolico di una lira*, nyní 1€, lze taktéž objevit v rozhodovací praxi italských soudů. Na základě čl. 2059 Codice Civile umožňuje přiznání náhrady nemajetkové újmy. V rámci ochrany osobnosti, konkrétně ochrany cti a důstojnosti, je náhrada nemajetkové újmy přiznávána, a to i v symbolické sumě.³⁷ Z nejnovějších případů lze jako klasický případ uvést soudní řízení ve věci ochrany cti a důstojnosti (pro civilní delikt, tak jako trestný čin) s italským politikem a členem Národní aliance Achillem Totarem, kterému byla v roce 2010 uložena povinnost zaplatit symbolické euro Italské národní asociaci partyzánů a sestře Bruna Fanciullacci. Předmětem sporu byl výrok, pronesený na shromáždění strany, kterým označil národního hrdinu Bruna Fanciullacciho za vraha.³⁸ Jedná se o zcela typický případ, kdy symbolické zadostiučinění je přiznáváno v případech politických názorových sporů.

3. Evropský soud pro lidská práva

Symbolické zadostiučinění se stalo rovněž předmětem posuzování Evropského soudu pro lidská práva, a to v souvislosti s jeho přiměřeností ve vztahu ke způsobenému zásahu do základních lidských práv. Nelze tedy tvrdit, že by symbolická náhrada byla *eo ipso* předmětem přezkumu slučitelnosti s Evropskou úmluvou pro ochranu lidských práv (dále jen „Úmluva“). V daných případech šlo o přezkum oprávněnosti či přiměřenosti přiznané náhrady a dále k určení jejího místa v systému prostředků, které představují satisfakci za morální újmu, způsobenou zásahem do základních práv.

3.1. Test proporcionality

V případě *Brunet-Lecomte a ostatní proti Francii*³⁹ se Evropský soud pro lidská práva vyjádřil k testu proporcionality mezi právem na ochranu osobnosti a svobodou projevu s odkazem na vyvozenou satisfakci. Podstatou sporu byl publikovaný rozhovor s manažerem žalující banky, který v interview banku obvinil z praní špinavých peněz a podvodů. Žalovanému vydavatelství, autoru článku a bývalému manažeru bylo soudem uloženo zaplatit bance 1€ za zásah do dobré pověsti, způsobené uveřejněním nepravdivých údajů. Národní soudy konstatovaly, že s ohledem na vážnost obvinění měli žalování ověřit pravdivost tvrzení, moderovat diskusi, např. s uvedením, že proti bance se nevede trestní řízení, a vyžádat si vyjádření žalující strany. S ohledem na obsah článku a přiznané výši náhrady Soud konstatoval, že nedošlo k porušení práva na svobodu projevu francouzskými soudy.

Naopak v případě *De Haes a Gijssels proti Belgii*⁴⁰ Evropský soud pro lidská práva dospěl k závěru, že svoboda projevu, obsažená v čl. 10 Úmluvy, byla porušena, byť stěžovatelům bylo uloženo zaplatit žalobci zadostiučinění ve výši jednoho franku. Stěžovatelé Leo De Haes a Hugo Gijssels jako novináři, pracující pro časopis *Humo*, v roce 1986 otiskli sérii kritických článků o rozvodovém a opatrovnickém řízení významného antverpského notáře, když mu byly soudem svěřeny děti do péče za situace, kdy na něj manželka podala trest-

ni oznámení pro zneužívání dětí. Autoři poukazovali na jeho kontakty a vazby na policii a politické špičky. Stěžovatelé dle národních soudů zasáhli do cti a důstojnosti žalobce a bylo jim uloženo zaplatit každý jeden frank. Soud konstatoval, že národní soudy neprovedly test proporcionality, když neposuzovaly hodnotu článku ve vztahu k veřejnému zájmu. Uložení zadostiučinění ve výši jednoho franku tak bylo porušením svobody projevu.

V případě *Thoma proti Lucembursku*⁴¹ se jednalo o náhradu ve výši jednoho lucemburského franku vůči šedesáti třem žalobcům. Redaktor Marc Thoma ve svém pořadu na rádiu RTL uváděl diskusi nad problematikou zalesňování lucemburských lesů, zničených po katastrofálním polomu v roce 1990. Citoval rovněž článek Josyho Brauna z *Tageblatt*, který uvedl, že v Lucembursku existuje jen jeden nezkorumpovaný lesník. Případ se týkal medializované problematiky předražených a nefunkčních zakázek na zalesnění. Lucemburské soudy vyhověly žalobám lesníků, neboť s ohledem na to, že jich bylo osmdesát, byli snadno identifikovatelní a reportér pouze přejal článek bez toho, aby ověřil pravdivost předmětného tvrzení. Soud konstatoval porušení čl. 10 Úmluvy, když označil debatu ve veřejném zájmu za výkon základního práva médií na informování veřejnosti. Dále uvedl, že nelze novinářům ukládat povinnost ověřovat pravdivost článku, který je citován k rozpravě nad problematikou veřejného zájmu. Udělení symbolického franku tak bylo v rozporu s Úmluvou.

3.2. Povaha náhrady

K rozdílu mezi satisfakcí ve formě konstatací porušení práva a symbolické náhrady se soud vyjádřil již v roce 1979 v případě *Marckx proti Belgii*,⁴² v němž soud shledal porušení čl. 8 a 14 Úmluvy, když stěžovatelka byla vystavena diskriminaci ze strany státu jako svobodná matka a její dcera se stala předmětem nerovného zacházení oproti dětem narozeným z manželských svazků, a to ve smyslu základních občanských práv jako je legální vztah k rodinným příslušníkům matky či nároků z dědictví. Pouhé konstatace porušení práva nestačí, byla-li způsobena újma, byť v minimálním rozsahu. Obdobně *Albert a Le Compte proti Belgii*⁴³ a věc *Rotaru proti Rumunsku*,⁴⁴ v němž Soud konstatoval porušení čl. 8 Úmluvy, konkrétně práva na soukromí. Podkladem pro rozhodnutí byl tento skutkový děj. V řízení o žádosti stěžovatele o zvýšení důchodů z důvodu politické perzekuce v letech 1946-48 vyšlo najevo, že na stěžovatele je veden tajný spis s nepravdivými údaji o jeho účasti v legionářském hnutí. Byť následně národní soudy konstatovaly nepravdivost těchto údajů, odmítly přiznat stěžovateli požadované symbolické zadostiučinění ve výši jednoho lei. Soud uvedl, že v daném případě stěžovatel utrpěl morální újmu neoprávněným vedením spisu o jeho soukromí a uvedením nepravdivých informací, ale rovněž i neposkytnutím prostředku k nápravě nemajetkové újmy. V případě *Engel a ostatní proti Nizozemí*,⁴⁵ týkajícím se kárných vojenských opatření, soud přiznal symbolickou náhradu ve výši 100 nizozemských guldenů za porušení čl. 5 Úmluvy, a konstatoval, že se v daném případě jedná o morální satisfakci.⁴⁶

Z výše uvedeného zahraničního srovnání a analýzy případů, v nichž soudy ukládají náhradu nemajetkové újmy v sym-

bolické výši, je možné dospět k obecným závěrům a kategorizaci oblastí, ve kterých má své místo. Lze konstatovat, že **Common law umožňuje a aplikuje symbolické zadostiučinění a) v případech, kdy má náhrada sloužit jako prostředek k určení práva; b) v případech porušení smluvních závazků; c) v případech důkazní nouze ve vztahu ke konkrétnímu určení majetkové škody; d) v případech specifických žalob, není-li způsobena závažná nemajetková újma; e) v případech, kdy satisfakce vyjadřuje morální odsouzení žalobce, byť potvrzuje oprávněnost nároku; f) v případech, jedná-li se o prostředek potrestání žalobce za jeho chování proti právním předpisům nebo morálním zásadám procesu a práva.** Francie, jako nejvýznamnější představitel kontinentálního systému s tímto druhem náhrady, pak doplňuje výše uvedený výčet o nejrůznější druhy zásahů bez způsobené nemajetkové újmy, přičemž v popředí vystupuje problematika nekalé soutěže.

Lze symbolickou náhradu užít v obdobných kategoriích případů rovněž v českém právním řádu?

4. Právní úprava v českém právním řádu

Uložení mimořádně mírné – symbolické náhrady za nemajetkovou újmu nenarází na žádné právní překážky a lze je opřít o znění ust. § 13 odst. 3 občanského zákoníku. V novém občanském zákoníku jsou prostředky ochrany před neoprávněným zásahem uvedeny v ust. § 82. Náhrada nemajetkové újmy je obsažena v oddílu III části čtvrté – § 2951 odst. 2 NOZ, přičemž NOZ výslovně zahrnuje duševní útrapy mezi majetkovou újmu v § 2956. Kritéria pro stanovení způsobu a výše zadostiučinění jsou nově definována v ust. § 2957 NOZ.

Ubi ius, ibi remedium

4. 1. Hmotněprávní podmínky

Hmotněprávní podmínky občanskoprávních sankcí za újmu způsobenou neoprávněným zásahem do osobnosti fyzické osoby vymezuje ustanovení § 13 ObčZ. Ke vzniku odpovědnosti za zásah do práva na ochranu osobnosti musí být splněna podmínka existence neoprávněného zásahu, objektivně způsobitelného vyvolat nemajetkovou újmu spočívající v porušení nebo ohrožení osobnosti fyzické osoby, podmínka vzniku újmy na osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální integritě a musí zde existovat příčinná souvislost mezi zásahem a vzniklou újmu na chráněných osobnostních právech fyzické osoby. Nenaplnění jakékoliv z těchto podmínek vylučuje možnost vzniku odpovědnosti podle § 13 ObčZ. V konkrétním případě je nezbytné vždy zkoumat míru (intenzitu) tvrzeného porušení práva na ochranu osobnosti. K zásahu dochází pouze tehdy, jestliže mezi zásahem a porušením osobnostní sféry existuje příčinná souvislost a jestliže tento zásah v kon-

41 Stížnost č. 38432/97, rozsudek ze dne 29. 3. 2001.

42 A 31 (1979), 2 EHRR 330.

43 A 68 (1983), 13 EHRR 415.

44 Stížnost č. 28341/95, rozsudek ze dne 4. 5. 2000.

45 (No 2) A 22 (1976), 1 EHRR 706.

46 Shelton D.: Remedies in International Human Rights Law, 2nd Edition, Oxford University Press, 2005, str. 294.

krétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti nelze tolerovat.⁴⁷ Vlastní zásah je nutno hodnotit vždy objektivně s přihlédnutím ke konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu došlo (tzv. konkrétní uplatnění objektivního kritéria), jakož i k osobě dotčené fyzické osoby (tzv. diferencované uplatnění objektivního kritéria).⁴⁸

Pokud určité jednání vykazuje zákonné znaky zásahu do chráněných osobnostních práv, má fyzická osoba možnost využít právní prostředky ochrany osobnosti, které jsou příkladmo uvedeny v § 13 ObčZ. Uvedené ustanovení umožňuje poskytnout fyzické osobě, do jejíhož práva na ochranu osobnosti bylo zasaženo, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo poskytnuto morální nebo i finanční zadostiučinění. Pokud nemajetková újma vzniklá na osobnosti fyzické osoby může být zmírněna některou z forem morálního zadostiučinění, je třeba zvolit takovou jeho formu, která je podle okolností každého konkrétního případu přiměřená a postačující k relativní sanaci nemajetkové újmy vzniklé neoprávněným zásahem, a která tak současně bude i účinná.⁴⁹ Tato forma zadostiučinění sleduje cíl s ohledem na všechny okolnosti konkrétního případu v co nejúčinnější míře vyvážit a zmírnit nepříznivý následek neoprávněného zásahu vzniklý na osobnosti fyzické osoby.⁵⁰

4.2. Náhrada nemajetkové újmy v penězích

Přiměřeným prostředkem obrany proti neoprávněnému zásahu může být i náhrada nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 2 občanského zákoníku za podmínky, že by se morální zadostiučinění, jako primární forma zadostiučinění, prokazatelně nejevilo postačujícím. Pro přiznání relativní náhrady se předpokládá značná míra dotčení osobnosti fyzické osoby. Výši náhrady nemajetkové újmy určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo. Při úvaze o přiměřenosti požadované satisfakce je třeba přihlídnout zejména k intenzitě, povaze a způsobu neoprávněného zásahu, k charakteru a rozsahu zasažené hodnoty osobnosti, k trvání a šíři vzniklé nemajetkové újmy apod. Zde přistupuje otázka míry zavinění původce zásahu.

Pro určení výše nároku na prisouzení náhrady nemajetkové újmy v penězích se tak uplatní postup dle ust. § 136 o. s. ř., kdy soud tuto výši určí podle své úvahy, která však rovněž podléhá hodnocení.

Ve smyslu ust. § 153 odst. 2 o. s. ř. je soud vázán návrhem postižené fyzické osoby, tedy i tím, pokud by žalobce požá-

doval zadostiučinění v symbolické peněžité částce.⁵¹ Je-li žalobcem uplatňována náhrada nemajetkové újmy v penězích ve smyslu ust. § 13 odst. 2 ObčZ, pak pro určení přiměřeného zadostiučinění v penězích zákon stanoví taxativně dvě kritéria, ze kterých soud musí při svém rozhodování vycházet. Jde tak jednak o zjištění závažnosti vzniklé nemajetkové újmy, jednak o ověření okolností, za kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo. Jak bylo výše uvedeno, pro závažnost zásahu je nutno uplatnit konkrétní objektivní a diferencované kritérium, vztahující se k dotčené osobě a osobě škůdce. I přes uplatněný návrh v určité vyšší výši lze s ohledem na okolnosti případu přiznat dle úvahy soudu zadostiučinění v symbolické výši.

5. Aplikace v českém právním řádu

Vzmemeli jako předlohu ke stanovení těchto situací výše uvedenou kategorizaci, uplatněnou v rámci Common law, lze si představit modelové situace, podložené konkrétními případy, kde přirozená spravedlnost má mít přednost před přisností práva, tedy právo by mělo sloužit jako prostředek k naplnění morálního zákona, tak jako případy, ve kterých má právo sloužit ke kultivaci a mělo by stanovit sankce za vědomé porušování či obcházení povinností stanovených právními předpisy nebo morálních pravidel.

Bonum et aequum

5. 1. Porušení procesních povinností

5. 1. 1 Účastnická výpověď

Prostor pro symbolickou náhradu lze nalézt u civilního procesu v rámci porušení odpovědnosti za povinnost pravdivosti. Jedná se o povinnost účastníků vypovídat v řízení pravdu či obecnou povinnost pravdivosti stran při dispozici s řízením, tedy povinnost stran pravdivě uvést všechny skutečnosti potřebné k odůvodnění každého jednotlivého návrhu. Mezi důkazní prostředky patří dle ust. § 125 o. s. ř. mimo jiné účastnická výpověď. Soud přistupuje k výslechu účastníka za situace, kdy zejména nemá jiné prostředky a důkazy k prokázání skutečností tvrzených v žalobě. Byť by žalobce měl v žalobě uvést veškerá tvrzení a k tomu odpovídající důkazy, soud často z důvodu neprokázání těchto tvrzení k účastnickému výslechu přistupuje. Při výslechu účastníka soud postupuje obdobně jako při výslechu svědka, avšak na rozdíl od svědka, který by se za vědomou nepravdivou výpověď vystavoval trestnímu stíhání pro křivou výpověď, je účastník dle ust. § 131 odst. 2 o. s. ř. poučen o tom, že má vypovídat pravdu a nic nezamlčovat. Bude-li soud hodnotit výpověď účastníka jako nepravdivou, tj. nebude-li mít za pravdivá tvrzení, která měla být takto prokázána, pak účastník ponese následek zcela zásadní v podobě nepříznivého rozhodnutí, jestliže se mu nepodaří pravdivost svých tvrzení prokázat jinými důkazy. Většího rozdílu není ani v řízeních nesporných; platí totéž, přičemž rozhodnutí vyzní pro účastníka nepříznivě, nepodaří-li se ani důkazy provedenými z úřední povinnosti soudu prokázat pravdivost skutkových tvrzení tohoto účastníka.⁵²

47 Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2591/2011 ze dne 10. ledna 2013.

48 Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4431/2007 ze dne 7. října 2009.

49 Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4431/2007 ze dne 7. října 2009.

50 Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník I, II, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, str. 198.

51 Žaloba Alessandra Pasquale proti Asociaci pro ochranu a rozvoj kulturního dědictví za označení dobytek a devastátor kulturního dědictví.

52 Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I, II, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, str. 908-913.

5. 1. 2 Povinnost pravdivosti

Legislativní vyjádření obecné povinnosti pravdivosti bylo v průběhu vývoje omezováno,⁵³ avšak pravdivé zjištění skutkového stavu v civilním procesu a poskytování soudní ochrany skutečným, objektivně existujícím subjektivním hmotným právům, je základním předpokladem náležité funkce civilního procesu a občanského práva procesního. Pokud má být ve společnosti uskutečňován určitý právní řád, je nutno od společenských subjektů vyžadovat, aby se tímto právním řádem řídily a dodržovaly jak normy procesního, tak hmotného práva. Jinak by nebyl požadavek respektování zákona kladen vážně a pak by bylo také zbytečné klást otázku dodržování procesněprávních pravidel stranami v civilním soudním řízení.⁵⁴ Jak výše na judikatuře v systému Common law ukázáno, povinnosti pravdivosti je přisuzována významná role, která slouží k odpovědnosti stran za průběh a výsledek sporu.

Právní sankcí za porušení pravdivosti v mnoha zemích je také postup soudu, který dalším skutkovým tvrzením procesní strany, která vědomě lhala, nepřizná věrohodnost či uloží náhradu nákladů řízení, způsobených vědomě nepravdivými přednesy. Soud může uložit straně, která zvýšené náklady takto zavinila, aby poškozené straně nahradila vzniklou škodu, aniž by tato sankční povinnost závisela na tom, zda ve sporu zvítězí žalobce nebo žalovaný. Citelnou sankci lze podle civilního soudního řádu jiných zemí uložit také straně, která svévolně popírá pravost listiny. Podobně, jestliže žalobce vědomě poruší svoji povinnost pravdivosti, aby tím způsobil závažné průtahy v řízení, může soud podle zahraničních civilních soudních řádů odmítnout pozdější doplňující přednesy žalobce; v tom případě je vyloučena i eventuální obnova řízení.⁵⁵ Není-li povinnost výslovně legislativně upravena, lze jí přiznat zvláštní, výjimečné postavení, odpovídající základním principům morálky. Povinnost pravdivosti by mohla být chápána jako povinnost absolutní a bezprostředně spojená se vznikem každého soudního řízení, aniž by byla podmíněna pozitivní právní úpravou, či ji lze odůvodnit odkazem na účel civilního řízení v ust. § 1 o. s. ř., kterým má být zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků, jakož i výchova k zachovávání zákonů, k čestnému plnění povinností a k účtě k právům jiných osob.⁵⁶

5. 1. 3 Aplikace principů

Lze tak konstatovat, že vyplyne-li za řízení najevo, že účastník vědomě porušil povinnost uvádět pravdu, ať již zcela na začátku řízení v podání návrhu,⁵⁷ při prokázání skutkových okolností či v návrzích důkazů (tak v doplnění či jiných procesních podání), včetně účastnické výpovědi, měl by účastník nést následky z toho plynoucí, a to i v podobě možného přiznání pouze symbolické náhrady, jako sankce za porušení etických pravidel soudního řízení. Symbolické zadostiučinění by tak neplnilo svou primární satisfakční funkci, ale působilo by jako prevence.

Není v této oblasti těžké představit si klasické případy žalob, ve kterých žalobce tvrdí skutečnosti nezakládající se na pravdě v domněni, že se žalovaná strana nebude bránit, či bude v důkazní nouzi (nepodaří se jí tvrzení vyvrátit či naopak prokázat

pravdivost svých tvrzení). Další hojně zastoupenou skupinou jsou případy navržení výsledků svědků a účastníků, kteří jsou motivováni pouze snahou navrhující straně prospět a uvádějí nepravdivé či pravdu zkreslující okolnosti, neboť většinou protistrana nebude disponovat přímými důkazy o nepravdivosti těchto tvrzení. Dojde-li soud v rámci hodnocení důkazů k závěru, že účastník porušil povinnost pravdivosti, měl by soud mít k dispozici i sankci v podobě pouhé symbolické náhrady, pokud by však vůbec shledal, že k zásahu do práv daného účastníka došlo. Obdobně Ústavní soud argumentoval v případě, týkajícího se náhrady nemajetkové újmy za průtahy v řízení, když konstatoval, že přiznaná částka ve výši 10 000 Kč je částkou symbolizující určitou satisfakci za uvedený průtah, přičemž odráží malý význam tohoto sporu pro žalobce, neboť ten si byl vědom v době, kdy koupil předmětnou pohledávku, že s ohledem na v minulosti proběhnuvší exekuce proti povinnému bylo málo pravděpodobné, že se svou pohledávkou bude plně uspokojen. Nadto pohledávku vůči povinnému zakoupil v době, kdy již proti němu byla vedena exekuční řízení, když i sám on vede po celé republice velké množství sporů.⁵⁸

Aequitas naturalis praeferenda est rigori iuris

5. 2. Porušení morálních pravidel

Již římské právo se odvolávalo na dobré mravy (*boni mores*), pokud by uplatnění přílišného formalismu práva vedlo k odmítnutí přirozené spravedlnosti. Dobré mravy tak představovaly průnik morálky, jakožto společenského systému, do práva. Má-li právo splňovat požadavek spravedlnosti, musí hledat cesty ke korekci přílišné tvrdosti, která vzniká v případě rigidní interpretace litery zákona, a hledat tak proporční vyváženost mezi zájmy zúčastněných subjektů i celé společnosti. Pojem dobré mravy nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektivů či doplňujících obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako příkaz soudci rozhodovat v souladu s ekvitou, což ve svých důsledcích znamená nastoupení cesty nalézání práva.⁵⁹

Jako příklad k této kategorii může sloužit rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 30 Cdo 1286/2013,⁶⁰ jehož skut-

53 Macur, J.: Povinnost pravdivosti a její legislativní úprava v civilním soudním řádu, Právní rozhledy 4/1999, str. 172 a násl.

54 Macur, J.: Povinnost pravdivosti a její legislativní úprava v civilním soudním řádu, Právní rozhledy 4/1999, str. 172 a násl.

55 Op. cit. 56.

56 Macur, J.: Povinnost pravdivosti a její legislativní úprava v civilním soudním řádu, Právní rozhledy 4/1999, str. 176. Ve vztahu k hmotnému právu lze uvést ust. § 3 ObčZ, který stanovuje, že výkon práv a povinností nesmí být v rozporu s dobrými mravy. Dle díkce ust. § 8 NOZ zjevně zneužití práva nepoživá právní ochrany.

57 Již římské právo znalo námitku *doli generalis*, která spočívala v tom, že vedení sporu žalobce inicioval, byť si byl vědom skutečnosti, že žaloba je neúvodná. In: Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M.: Římské právo, 1. vydání, C. H. Beck, Praha, str. 122. Sommer, O.: Učebnice soukromého práva římského, Wolter Kluwer ČR, díl. II., 1946, 2. nezměněné vydání.

58 Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1572/2011 ze dne 6. 3. 2012 (N 45/64 SbNU 551): Haec aequitas suggerit.

59 Nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 643/04 ze dne 6. 9. 2005 (N 171/38 SbNU 367). Soudce musí vždy zvažovat morální základ práva a nikoli společenská fakta, je tak soudcům dáno široké pole působnosti k uplatňování významu dobrých mravů. Srov.: Salač, J.: Rozpor s dobrými mravy a jeho následky v civilním právu, C. H. Beck, Praha 2004, 2. vydání, str. 224 a násl.

60 Ze dne 27. 6. 2013.

kový stav tvořil článek, týkající se jednání ředitele krajské policie, když zaparkoval svůj vůz na místě vyhrazeném pro invalidy. Obhajoval se tím, že označení parkoviště vyhrazeného pro invalidy vodorovnou dopravní značkou nestačí, není-li doplněno svislou značkou. Soud prvního stupně dovedl, že zřejmou vůlí majitele pozemku bylo předmětné místo pro invalidy vyhradit, což měl žalobce v jeho postavení (*sic*) respektovat a dodržovat. Hodnotící výraz „policijní zvůle“ tak měl reálný základ. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovým zjištěním soudu prvního stupně, nikoliv však s právním posouzením. Pokud soud prvního stupně uzavřel, že žalobce parkoval na místě, které nebylo řádným a předepsaným způsobem označeno jako vyhrazené parkoviště, nemohl se tak dopustit protiprávního jednání. Jestliže žalovaná v článku označila žalobce za toho, kdo spáchal dokonce přečin, tedy ještě závažnější porušení práva z oblasti trestního práva, než je přestupek, jde o nepravdivé obvinění, představující neoprávněný zásah proti právu na čest a důstojnost žalobce, které je způsobitelné snížit důstojnost a vážnost žalobce ve společnosti ve značné míře. Dřívější trestní zákoník, účinný v době uveřejnění článku, neznal pojem „přečin“. Navíc ze samotného kontextu článku bylo naopak zřejmé, že pojem „přečin“ je v textu užit pouze jako čin, který je v rozporu s morálkou, a ani žalobce netvrdil takový význam tohoto pojmu. Nejvyšší soud tak zrušil výrok ve věci samé (Vrchním soudem přiznanou omluvu a peněžité zadostiučinění) s tím, že nebylo dostatečně váženo právo na ochranu osobnosti s právem na informace. V souvislosti s jím zmiňovaným termínem „přečin“ odvolací soud nepřihlédl ani k tomu, že je obecně přijímanou zásadou, že u zpráv tisku se zcela rigorózně nevyžaduje bezpodmínečná přesnost užitých výrazů, takže zcela nepochybně nebylo důvodu akcentovat trestněprávní význam tohoto výrazu.

Rozpor s dobrými mravy lze nalézt v mnoha sférách rozhodovací praxe soudů, ať už se jedná o smluvní vztahy, jejichž obsah se přiči dobrým mravům podle ust. § 39 odst. 1 ObčZ, nebo o výkon práva v rozporu s ust. § 3 odst. 1 ObčZ. Jako konkrétní příklad lze uvést žalobu společnosti, poskytující půjčky s úrokem 25 % p. a., když spotřebitelé hodnotí tyto praktiky za lichvářské. Zda označení lichvář je způsobitelné zasáhnout do dobré pověsti takové společnosti, je otázkou, ve kterém prostoru pro aplikaci ochrany dobrých mravů lze nalézt.⁶¹

5. 3. Odsouzení osoby žalobce

Další kategorií je **užití symbolické náhrady jako výrazu odsouzení osoby žalobce**. Většinou se jedná o osoby, které ztratily morální kredit ve společnosti či jednaly v rozporu s právními předpisy v takovém rozsahu, že zásah do jejich práv,

který je předmětem sporu, byť učiněný v rozporu s právem, neodůvodňuje vyšší náhradu nemajetkové újmy.

Za příklad může sloužit spor, jehož podkladem pro rozhodnutí byl tento skutkový stav. Žalobce byl uznán vinným ze spáchání trestného činu šíření nakažlivé choroby a pokusu trestného činu ublížení na zdraví, když vzhledem k tomu, že věděl, že je HIV pozitivní, neinformoval své partnery a nepoužíval prostředky k omezení šíření nakažlivé choroby. Žalované vydavatelství publikovalo článek, zabývající se aktuálním vyšetřováním, přičemž uvedlo, že žalobce „nakazil nejméně deset lidí“. Byť se neprokázalo, kolik mužů bylo žalobcem nakaženo, a tudíž bylo nutno posuzovat informaci za nepravdivou, byla by náhrada žalobci, t. č. ve výkonu trestu za výše uvedené trestné činy, nemorální, pokud by se pohybovala byť i v rádech tisíců korun.⁶² V obdobném případě, který projednával Městský soud v Praze, skutkový stav spočíval v uveřejnění článku, který referoval o kauze nalezené mrtvé prostitutky, nakažené virem HIV, která taktéž své klienty o nemoci neinformovala. V rámci článku byly zmíněny závěry policie a hygieniků o téměř epidemii v jejím společenském okruhu. Její přítel, rovněž nakažený virem HIV, byl označen za možného původce nakažení a bylo uvedeno, že byl častým hostem prostitutek, přičemž styk vyžadoval bez ochrany. Žalované se nepodařilo prokázat, zda je pravdou, že styk vyžadoval bez ochrany, nicméně bylo prokázáno, že i v době nemoci pohlavní styk provozoval. Soud přiznal náhradu nemajetkové újmy s odůvodněním neprokázání předmětného tvrzení. Je otázkou, zda v daném případě, s ohledem na povahu chování žalobce, by symbolická náhrada nepostačovala.⁶³ Z jiné oblasti lze zmínit případ žalobce, odsouzeného za krádež a nadržování, když spolu s komplicem okradl svou babičku. Ta byla následně nalezena mrtvá a zastlaná do peřináku. Vraždu se žalobci nepodařilo prokázat. Článek referoval o tom, že byla podána nová obžaloba ve věci vraždy, přičemž článek byl uveden titulkem „Žaloba, zabil i babičku“. Byť Městský soud v Praze dospěl k názoru, že uveřejněným článkem nedošlo k zásahu do osobnostních práv žalobce, neboť nesnižil jeho důstojnost a respektoval presumpci nevinu, Vrchní soud byl opačného názoru a žalobci přiznal peněžité zadostiučinění ve výši 100 000 Kč. Na základě zrušujícího rozsudku Nejvyššího soudu ČR byl rozsudek Městského soudu o nepřiznání jakékoliv náhrady potvrzen.⁶⁴ Spor by tak mohl být jednoduše vyřešen přiznáním symbolické náhrady s ohledem na okolnosti případu a osobnost žalobce. Tato kritéria vzal soud v úvahu při stanovení náhrady nemajetkové újmy v případě, týkajícím se zásahu do osobnostních práv v rámci diskusí pod články na internetovém serveru, když konstatoval, že soud musel přihlédnout ke skutečnosti, že žalobce s ohledem na svoji činnost nepoživá příliš dobrého jména. Proto soud přiznal nemajetkovou újmu pouze ve výši 20 000 Kč, kterou soud považuje za přiměřenou s ohledem na odstup podání žaloby od publikace sporných článků, který má podstatný vliv na výši nemajetkové újmy.⁶⁵

5. 4. Neopodstatněné žaloby

Konečně do poslední kategorie patří **případy absurdní povahy a se zcela minimálním zásahem do práv**. Jako příklad

61 Městský soud v Praze, sp. zn. 21 Cm 12/2013. Blíže srov.: Bubelová, K.: Dobré mravy v judikatuře Ústavního soudu ČR. Právní fórum 2010, č. 1, str. 1-7.

62 Žalobce požadoval náhradu nemajetkové újmy ve výši 200 000 Kč. MS v Praze, sp. zn. 37 C 84/2005 ze dne 18. 1. 2006.

63 MS v Praze, sp. zn. 31 C 2/2011 ze dne 20. 9. 2011.

64 MS v Praze, sp. zn. 34 C 138/2006 ze dne 24. 3. 2009, Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 30 Cdo 1108/2010 ze dne 22. 12. 2011.

65 MS v Praze, sp. zn. 34 C 86/2011 ze dne 7. 3. 2013.

lze uvést žalobu, kde žalobce je znám tím, že se již třikrát oženil a rozvedl a současná přítelkyně je o 35 let mladší než on. Předmětem žaloby na ochranu osobnosti se stal článek, pojednávající o jeho plánované svatbě, přičemž titulky zněl, že se „ženil starý kozel“. Žalobce vnímá toto spojení jako zásah značnou měrou způsobilý ohrozit jeho dobrou pověst. Spor se tak nadále bude vést o výklad a význam tohoto spojení dle jazyka českého a možné aplikace na skutkové okolnosti případu. Je na zvážení, zda by v takovém případě soud nemohl poučit účastníky o malichernosti sporu a zanedbatelného významu tak, aby žalobce vzal svůj návrh zpět a nezatěžoval justici.

5. 5. Nekalá soutěž

Co se týče užití symbolické náhrady francouzskými soudy v oblasti práva nekalé soutěže, český právní řád dává prostor v ust. § 53 obchodního zákoníku za porušení práv nekalosoutěžním jednáním, domáhat se na porušiteli mimo jiné přiměřeného zadostiučinění, které může být poskytnuto i v penězích. Nároky vyplývající z náhrady škody a bezdůvodného obohacení tímto nejsou dotčeny. Přiměřené zadostiučinění lze poskytnout jak v nepeněžitě, tak v peněžitě formě, která by měla vyjadřovat kompenzaci za nevyčíslitelné ztráty na dobrém jméně a pověsti oprávněného i jeho soutěžním postavení a výkonech. Zákon upřednostňuje nemateriální satisfakci, avšak – tam, kde nepostačuje morální zadostiučinění či postrádá již svůj význam – umožňuje zadostiučinění i ve formě peněžní. Zákon tudíž nevyklučuje ani jednu, ani druhou formu zadostiučinění, ale nevyklučuje ani jejich souběh, tj. případné přiznání obou forem zadostiučinění vedle sebe.⁶⁶ Právě proto, že nárok na přiměřené zadostiučinění je nárokem, který podléhá volné úvaze soudu, soud vychází z těch okolností a hledisek, jež vyšly v řízení najevo a jimiž žalobce v řízení plní svou povinnost tvrdit a prokazovat svá tvrzení. Nejlépe si lze tuto problematiku představit na případech, je-li zneužit osobnostní atribut pro komerční účely. Je nemyšlitelné, aby kdokoli na popularitě osob parazitoval a dopouštěl se tak nezákonných zásahů do osobnostních práv s nezanedbatelnými soutěžními aspekty.⁶⁷ Neautorizované využití osobnostních atributů v reklamě se obecně nijak nemusí dotýkat důstojnosti nebo společenské vážnosti „zneužit“ osobnosti, ale jde o to, že účastník hospodářské soutěže využívá ke svému prospěchu popularitu jiné osoby. Protože motivace těchto subjektů k porušování práva bývá většinou peněžní, bude je od takového jednání také pravidelně odrazovat spíše sankce finančního charakteru. Nelze-li však hovořit o úmyslném zneužití, které by mělo za následek zvýhodnění škůdce, ale sloužilo by spíše jako parodie, ironie nebo projev umělecké svobody, symbolická náhrada by sloužila k potvrzení porušení právních norem, nicméně by poukazovala na to, že se náhrada nemajetkové újmy jeví jako neopodstatněná. Rovněž žalobci by sami v návrhu mohli požadovat tuto symbolickou výši, pokud by se jim jednalo více o čest než o peníze, což může být případ politiků, osob veřejně činných či veřejně známých, kteří primárně ze své osobnosti negenerují zisk.⁶⁸

5. 6. Náklady řízení

Co se týče otázky nákladů řízení v případě, bylo-li přiznáno zadostiučinění v symbolické výši, byť žalobce požadoval náhradu nemajetkové újmy v sumě v řádech vyšší, dle ust. § 142 o. s. ř. může soud přiznat plnou náhradu nákladů řízení i tomu účastníkovi, který měl ve věci úspěch jen částečný nebo jen v nepatrné části, neboť rozhodnutí o výši přisouzeného plnění záviselo na jeho úvaze. Ohodnocení přiznání peněžní náhrady v nepatrném rozsahu jako plný či částečný úspěch nebo dokonce neúspěch ve sporu bude v každém jednotlivém případě záviset na posouzení všech okolností.

6. Kultivace morálky

Výše náhrady se má určovat spravedlivě s přihlédnutím ke všem okolnostem případu a soudy se mohou odklonit od výše odškodnění navrhované stranou a mohou rozhodnout *ex aequo et bono*. Dle mého názoru by možnost uložení symbolického zadostiučinění ve výše uvedených případech vedlo k naplnění tohoto axiomu. Právo izolované od morálky nefunguje. Symbolická náhrada by tak mohla vést k opětovnému nalezení odpovědnosti člověka za své morální jednání vůči sobě samému a společnosti, pokud by sloužila jako sankce za porušení morálních pravidel nebo právních povinností, či jako odsouzení osoby žalobce.⁶⁹ Konečně, jak demonstrováno na příkladech výše uvedených, symbolická náhrada by mohla být účinným prostředkem tam, kde by morální zadostiučinění neplnilo svou funkci, např. z toho důvodu, že by bylo nevhodné či v případě omluvy kontraproduktivní, avšak za podmínky, že náhrada způsobené nemajetkové újmy by se nejevila přiměřená z důvodu neexistence nebo pouze nepatrné morální újmy. Pokud má zadostiučinění plnit i svou preventivní funkci, pak by symbolická náhrada mohla napomoci k odstranění sporů, není-li dosud najisto postaveno, že určité jednání je *contra legem* či spor je natolik malicherný, že by do budoucna vidina pouhé symbolické sankce měla potenciální žalobce odradit. Použijí-li na závěr hodnocení právních systémů, provedeném Ch. Montesquieu:⁷⁰ „Je-li národ ctnostný, není téměř třeba trestů, stačilo by dávat rady místo nařízení.“ Lze se na symbolickou náhradu dívat jako na radu, co je správné a co nikoliv.

✿ Autorka je advokátní koncipientka a externí doktorandka na katedře občanského práva Univerzity Karlovy v Praze.

66 Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník. Komentář, 13. vydání, C. H. Beck, Praha 2010, str. 203 a násl.

67 Blíže srov. Hajn, P.: K přiměřenému zadostiučinění ve sporech o ochranu osobnosti, Bulletin advokacie č. 4/2003, str. 7.

68 Lze si tuto situaci představit, rozhodl-li by se Karel Schwarzenberg brojit proti reklamě na energetický nápoj nebo Mirek Topolánek vůči autopůjčovně Sixt. Tyto reklamy se však pro svou ironii odlišují od případu Václavka a Dášenska, která měla pejorativní nádech.

69 K morálce povinnosti a aspirace srov. Fuller, L. L.: Morálka práva, Oikoymenh, Praha 1998, str. 13.

70 O duchu zákonů, Montesquieu, Ch.: Knihovna společenských věd, vyd. a nakl. Aleš Čeněk, reprint vydání z r. 1947, 2003, str. 117.

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

- ve čtvrtek 24. dubna 2014
palác Dunaj,
– sál v přízemí

Rodinné právo v novém občanském zákoníku

Lektorka: JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a šéfredaktorka Rodinných listů

Číslo semináře: 41432

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 17. dubna 2014

- ve dnech 5. – 6. května
a 12. – 16. května 2014
Národní 16
– Kaňkův palác, 3. patro

Kurz mediace – BASIC

Lektoři: Patrick Van Leynseele, mediátor, arbitr, advokát a partner vlivné bruselské advokátní kanceláře

JUDr. Martina Doležalová – advokátka, předsedkyně sekce ADR ČAK, spoluautorka zákona o mediaci

PhDr. Andrea Matoušková, lektorka a školitelka mediace, mediátorka a zkušební komisařka jmenovaná Ministerstvem spravedlnosti pro zkoušky z mediace dle zák. č. 202/2012 Sb.

Ing. Vladimír Nálevka – Interquality, s. r. o. – specialista v oblasti vyjednávání, školitel v desítkách českých i zahraničních společností, orgánech státní správy

Kurz bude tlumočen z a do angličtiny.

Číslo semináře: 41425

Poplatek za seminář: 23 200 Kč

Uzávěrka přihlášek: 28. dubna 2014

- ve středu 14. května 2014
Wolters Kluwer, a. s.,
U nákladového nádraží 6,
Praha 3

ASPI – systém právních informací

Lektor: Mgr. Marcel Bumbalík, zástupce Wolters Kluwer, a. s.

Číslo semináře: 41422

Poplatek za seminář: ZDARMA

Uzávěrka přihlášek: 7. května 2014

- ve čtvrtek 15. května 2014
suterén paláce Dunaj
– taneční sál Plamínek

Podílové spoluvlastnictví a společné jmění manželů

Lektoři: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu ČR

JUDr. Petr Lavický, Ph.D., Právnická fakulta MU Brno

Číslo semináře: 41407

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 7. května 2014

- ve dnech 22. května
2014 (2 lekce)
a 26. května 2014
Praha 1, Národní 16
– Kaňkův palác, 3. patro

Mediační trénink

Lektorka: Mgr. Kateřina Švajcrová, advokátka, zapsaná mediátorka, předsedkyně zkušební komise, zkušební komisařka pro státní zkoušky z mediace

Číslo semináře: 41427

Poplatek za seminář: 1500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 15. května 2014

- ve dnech 22. května (dvě lekce) a 23. května 2014
palác Dunaj, 1. patro

Mediační trénink

Lektorka: JUDr. Anna Márová, LL.M., advokátka, zapsaná mediátorka, členka a předsedkyně zkušebních komisí ČAK a MS pro mediaci a rodinnou mediaci, spoluautorka učebních textů pro mediaci v obchodních sporech v rámci projektu „Mediace-metoda, profese, konkurenceschopnost“

Číslo semináře: 41428

Poplatek za seminář: 1500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 15. května 2014

- ve čtvrtek 22. května 2014
palác Dunaj, sál v přízemí

Nový občanský zákoník a pracovníprávní vztahy

Lektoři: JUDr. Dominik Brůha, Ph.D., advokát se specializací na pracovní právo, rozhodce kolektivních pracovníprávních sporů, zapsaný na seznamu MPSV, člen CzELA a AKV Praha
JUDr. Tereza Erényi, LL.M., advokátka se specializací na pracovní právo, členka CzELA a AKV Praha

Číslo semináře: 41423

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 15. května 2014

- ve čtvrtek 29. května 2014
palác Dunaj, sál v přízemí

Náhrada škody v novém OZ

Lektorka: JUDr. Marta Škárová, předsedkyně senátu Nejvyššího soudu ČR

Číslo semináře: 41431

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 22. května 2014

- ve čtvrtek 5. června 2014
suterén paláce Dunaj
– taneční sál Plamínek

Věcná práva k věci cizí

Lektoři: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu ČR
JUDr. Petr Lavický, Ph.D., Právnická fakulta MU Brno

Číslo semináře: 41408

Poplatek za seminář: 850 Kč

Uzávěrka přihlášek: 29. května 2014

- ve dnech 15. – 17. října 2014
Národní 16
– Kaňkův palác, 3. patro

Třídenní nástavbový kurz rodinné mediace

Lektoři: PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, psycholog se zaměřením se na psychologii rodiny
Mgr. Eva Pávková, psycholožka, mediátorka, vedoucí oddělení psychologů Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí
JUDr. Tomáš Štindl, soudce Okresního soudu v Berouně, prakticky působící v oblasti opatrovnické agendy
Mgr. MUDr. Markéta Škutová, advokátka, zapsaná mediátorka se specializací na rodinnou mediaci

Číslo semináře: 41424

Poplatek za seminář: 10 500 Kč

Uzávěrka přihlášek: 6. října 2014

- ve dnech 12. – 13. listopadu 2014
Národní 16
– Kaňkův palác, 3. patro

2-days Masterclass business mediation in action – pouze v angličtině

Lektoři: Patrick Van Leynseele, mediátor, arbitr, advokát a partner vlivné bruselské advokátní kanceláře
JUDr. Martina Doležalová, advokátka, předsedkyně sekce ADR ČAK, spoluautorka zákona o mediaci

Číslo semináře: 41426

Poplatek za seminář: 11 700 Kč

Uzávěrka přihlášek: 5. listopadu 2014

Semináře probíhají **většinou v přízemí paláce Dunaj, Praha 1, Národní 10** (vchod z Voršilské ul. č. 14), **pokud není uvedeno jiné místo konání**, obvykle **od 9.00 do 16.00 hodin**. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, www.cak.cz vlevo pod odkazem Pro advokáty, Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK, a zašlou ji e-mailem na adresu: **seminare@cak.cz**. Po potvrzení příjmu přihlášky odborem výchovy a vzdělávání ČAK (a tím zařazení na seminář), uhradí přihlášení účastníci příslušný účastnický poplatek (vložené), který je včetně DPH v zákonné výši, **na účet č. 6724361001/2700 konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: desetimístné číslo složené z pětimístného čísla semináře a pětimístného evidenčního čísla advokáta u ČAK (objednatel) bez pomlčky či lomítka (např. 4140100333)**. Kopii dokladu o úhradě nechť účastníci vezmou s sebou na seminář, daňový doklad (faktura) jim bude **po konání semináře zaslán do datové schránky. Zálohové faktury nevystavujeme**. Zaplacené vložené se bez písemné omluvy zasláné odboru výchovy a vzdělávání ČAK, nejméně tři dny před konáním semináře, nebo v případě nepřítomnosti přihlášeného účastníka na semináři, nevrací. Sál je klimatizován. K dispozici je automat na kávu a minerální voda. Žádáme účastníky o včasný příchod, pozdní příchody ruší lektory i posluchače – 15 minut po začátku přednášky je již vstup do sálu omezen.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Pro advokáty, **Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na tel. č. 224 951 778 – pí Marie Knížová.

Těšíme se na setkání s vámi.

✿ Mgr. OLGA ŠENFELDOVÁ, vedoucí odboru výchovy a vzdělávání ČAK

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

• v úterý 20. května 2014

NOZ – přehled zásadních změn, které do lidského života přinese nový civilní kodex – Z POHLEDU SPOLUAUTORA

Lektor: JUDr. Václav Bednář, člen rekodifikační komise k novému občanskému zákoníku, akademický pracovník na PF UP v Olomouci

Číslo semináře: 68409

Poplatek za seminář: 800 Kč

Uzávěrka přihlášek: 13. května 2014

• v úterý 29. května 2014

Zánik manželství ve vztahu k péči soudu o nezletilé

Lektoři: Mgr. Petr Sedlák
JUDr. Renata Šinová, Ph.D.

Číslo semináře: 68410

Poplatek za seminář: 800 Kč

Uzávěrka přihlášek: 22. května 2014

• v úterý 17. června 2014

NOZ v pracovněprávních vztazích

Lektor: JUDr. Jaroslav Stránský, odborný asistent katedry pracovního práva a sociálního zabezpečení PF MU v Brně

Číslo semináře: 68411

Poplatek za seminář: 800 Kč

Uzávěrka přihlášek: 10. června 2014

• ve čtvrtek 19. června 2014

NOZ – Dědické právo – Z POHLEDU SPOLUAUTORA

Lektor: JUDr. Václav Bednář, člen rekodifikační komise k novému občanskému zákoníku, akademický pracovník na PF UP v Olomouci

Číslo semináře: 68412

Poplatek za seminář: 800 Kč

Uzávěrka přihlášek: 12. června 2014

Semináře se konají v sále Veřejného ochránce práv, Údolní 39, Brno v době **od 9.00 do 16.00 hodin (pokud není na pozvánce uvedeno jinak)**. Zájemci o účast na těchto akcích vyplní přihlášku, kterou naleznou na internetových stránkách ČAK, zašlou ji e-mailem na adresu: **hladka@cakbrno.cz** a poukáží příslušný **účastnický poplatek** (tj. 800 Kč včetně DPH v zákonné výši) na účet **6724361001/2700**, konstantní symbol: 0308, variabilní symbol: číslo semináře a číslo osvědčení advokáta bez pomlčky či lomítka (např. 6840101234). **Doklad o úhradě vezměte s sebou**. Účastnické poplatky se bez vážné omluvy tři dny předem nevracejí. Sál je klimatizován se stolovou úpravou, občerstvení zajištěno. Žádáme účastníky o včasný příchod.

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 542 514 401 pí Hladká.

Těšíme se na setkání s vámi.

✿ JUDr. IRENA SCHEJBALOVÁ, ředitelka pobočky ČAK v Brně

Regionální pracoviště ČAK v Hradci Králové pořádá

8. ročník turnaje dvojic ve volejbale – Kubečkův memoriál

Nově s turnajem dvojic v nohejbale.

Turnaj se koná ve dnech 6. a 7. června 2014
v Náchodě na kurtech TJ RUBENA Náchod
(Pražská 696, Náchod).

PROGRAM:

Pátek 6. 6. 2014:

TURNAJ SMÍŠENÝCH DVOJIC + NOHEJBALOVÝ TURNAJ

12.00 – 15.00 prezenze účastníků
13.30 – 20.00 turnajové zápasy
20.00 společenský večer, v rámci kterého
budou vyhlášeny výsledky turnajů

Sobota 7. 6. 2014:

TURNAJ DVOJIC MUŽŮ VE VOLEJBALE

8.00 – 8.45 prezenze účastníků
9.00 – 18.00 turnajové zápasy
18.30 vyhlášení výsledků turnaje mužů
– závěr turnaje

Páteční turnaje budou zahájeny ve 13.30 hodin, ale do soutěže budou zařazeny i dvojice, které se dostaví k prezenzi do 15.00 hodin!

Přihlášky podávejte do 25. května 2014 k rukám Mgr. Lukáše Slaniny elektronickou poštou na adresu: slanina@akdps.cz (stačí neformální oznámení zájmu o účast). V přihláškách rovněž specifikujte případný požadavek na ubytování.

Přímo v areálu je možnost ubytování v malých dvoulůžkových pokojích za 150 Kč/noc. Občerstvení bude podáváno přímo u kurtů. Ubytovaní a stravování si hradí účastníci ze svého.

Startovné se nehradí.

V obou turnajích musí být minimálně jeden z dvojice advokát (koncipient) a druhý musí být alespoň „pracovníkem“ justice v nejširším slova smyslu (soudy, státní zastupitelství, notáři, exekutoři). Účast zaměstnanců advokáta, advokátního sdružení nebo společnosti je rovněž přípustná.

Pravidla volejbalových deblů. Hrají se tzv. „tahané deblý“ hrané na polovinu délky plochy standardního kurtu pro odbijenu (na požádání budou zaslána pravidla).

Nohejbal bude hrán dle standardních pravidel.

V areálu bude zajištěn volný kurt na beach volejbal.

Západočeský region České advokátní komory vás zve na 8. ročník

GOLFOVÉHO TURNAJE ADVOKÁTŮ „ADVO-CUP“

Turnaj proběhne dne 26. 6. 2014 na golfovém hřišti **Golf Club Mstětice** a je určen všem zájemcům z řad advokátů/advokátek a advokátních koncipientů/koncipientek.

Vzhledem k omezenému počtu účastníků budou do turnaje zařazeni zájemci podle pořadí došlých přihlášek.

Uzávěrka přihlášek bude dne 16. 6. 2014.

Startovné činí 600 Kč, je splatné předem na účet č. 1111066103/0800 a je nevratné.

Program:

8:20 – 9:20 uvítání a registrace účastníků
9:20 zahájení turnaje
9:30 start turnaje
cca 15:30 vyhodnocení turnaje spojené s pohoštěním

Závazné přihlášky (včetně vašeho čísla ČGF a aktuálního HCP), stejně jako případné dotazy, zasílejte laskavě na adresu kristyna.spurna@advokat.cz nebo radek.spurny@advokat.cz.

Těšíme se na vás!

Organizátoři:
JUDr. Kristýna Spurná
JUDr. Radek Spurný

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

jako každým rokem, dovoluji si vás i letos pozvat na

jubilejní 25. ročník tradičního běžeckého závodu advokátů

„O PAROHY ARCIVÉVODY FERDINANDA“,

který se uskuteční **v sobotu 14. 6. 2014** na Konopišti.

Závod je, stejně jako minulé ročníky, určen nejen advokátům a jejich zaměstnancům, ale i jejich rodinným příslušníkům, přátelům a dalším příznivcům pohybu v přírodě. Závodí se v dětských i dospělých kategoriích. Přijďte si se svými rodinami a přáteli zaspotovat, a poté posedět s kolegy v restauraci.

Program:

- 9:30 – 10:00 Přihlášky účastníků u letního divadla vedle zámeckého rybníka na Konopišti
- 10:00 – 12:00 Běžecký závod okolo zámeckého rybníka a vyhlášení výsledků závodu
- 12:30 – Společné posezení v restauraci

Případné ubytování a stravování si zajišťují a hradí účastníci sami. Startovné se nehradí.

Pro ty z vás, kteří jste se závodu ještě neúčastnili a chystáte se zúčastnit v letošním roce, uvádím kategorie a délky tras:

- MUŽI – běží dvě kola okolo Konopišského rybníka v celkové délce cca 5,4 km,
- ŽENY – běží jedno kolo v celkové délce cca 2,7 km,
- STARŠÍ ŽÁCI (cca 12-15 let) – běží jedno kolo v celkové délce cca 2,7 km,
- NORDIC WALKING – tuto kategorii jsme zavedli pro ty, kteří z různých důvodů nemohou běžet, jde tedy o „pěší“ kategorii – jedno kolo okolo rybníka,
- DĚTI od cca jednoho roku jsou rozděleny do kategorií NEJMENŠÍ, PŘEDŠKOLÁCI, MLADŠÍ ŽÁCI a běží dle věku jedno až dvě menší či větší kola po louce.

Přihlášky, prosím, zasílejte elektronickou poštou na mou adresu: premus@pravni.cz

Těším se na vaši účast a přeji vám příjemné dny.

JUDr. ROMAN PREMUS, regionální představitel ČAK pro Středočeský kraj

Pozvánka na VIII. ročník Olomouckých právnických dní

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci srdečně zve širokou odbornou veřejnost na

VIII. ročník mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny 2014,

kterou pořádá ve dnech **15. – 16. května 2014.**

Konference se bude již tradičně odvíjet ve dvou částech; po úvodních přednáškách, kde vystoupí významní odborníci se svými příspěvky, budou následovat tematicky zaměřené sekce.

Více informací ke konferenci, programu, jednotlivým sekcím i elektronickou přihláškou naleznete na: <http://www.opdny.upol.cz/>

Zrnka ze zápisníku zlomyslností

V televizi nedávno reprízovali francouzský film „Tulák Archimedes“ s Jeanem Gabinem v titulní roli roztomilého bezdomovce. Ten v jedné z epizod přemítá, jak si zajistit útulek na zimu. Kamarádovi říká, že v tomto ročním období u něho přichází v úvahu pouze Riviéra, nebo vězení. Zvolí druhou alternativu a kalkuluje, jaký čin by mu vynesl tři měsíce za mřížemi; rozhodne se pro hospodskou rvačku s částečnou demolicí lokálu. Potvrdí tak teorii Garryho Beckera, nositele Nobelovy ceny za ekonomii, podle něhož trestné činy jsou často založeny na racionální úvaze. Prostě se porovná předpokládaný zisk z porušení práva a pravděpodobnost, zda vůbec, kdy a v jaké podobě i výši hrozí právní sankce. Volí se pak ona z obou variant, které se přisoudí větší váha. Příhoda z filmu naznačila, že „ziskem“ může být sám pobyt ve vězení, pokud k němu dojde za určitých podmínek.

Tulák Archimedes však kalkuloval mylně. Soudní senát byl shovívavý (jak zdůraznil jeho předseda při vyhlášení rozsudku) a nadělil bezdomovci pouhých osm dnů odnětí svobody. Těžko říct, zda šlo o skutečnou mírnost soudu. Spíš se verdikt opíral o znalost života, ctil účel trestu a nehodlal podpořit Archimedův výpočet. Odsouzený by takový rozsudek ovšem charakterizoval jako „zlomyslnost v mezích zákona“. Nešlo by ostatně o jediné soudní či správní rozhodnutí, které si zaslouží podobnou nálepku.

Často si čítám v Chestertonovi a vždy v něm objevím části textu, jež se týkají práva. Ve svém životopisu spisovatel vzpomíná na švagrovou, která „psala pro jedny nedělní noviny silně až dokonce odvážně romantickou romanci ve formě seriálu.“¹ Záporným hrdinou učinila divadelního producenta a zvolila pro něj jméno ne zcela neobvyklé. Objevil se pak člověk shodného jména, který měl cosi velmi vzdáleně spojeného s divadlem. Chesterton o této literární postavě praví: „Nebyl to dokonce ani herec, a to ani hlavních, ani vedlejších rolí, a už vůbec to nebyl v obvyklém slova smyslu ředitel. Ani neměl divadlo, kterému by mohl ředitele dělat, zkrátka ani vzdáleně nepřipomínal postavením muže toho příběhu, stejně jako nebyl ani sultánem, ani prezidentem Spojených států. Byl to však člověk, který kdysi platil jakousi malou skupinku herců a kdesi s nimi uspořádal jakési představení. Tento člověk začal od těch novin soudně vymáhat obrovské odškodné za údajné zlovolné ničení své pověsti a kupodivu vyhrál.“ Soudce prý opakovaně připustil, že žalovaná autorka nikdy neslyšela o žalobci, nicméně dospěl k závěru, že „prostá shoda jmen a vzdálený náznak profese skutečného člověka už stačí na případ veřejného pošpinění pověsti.“ Při-

pad prý vzbudil poprask v literárním světě a „řemeslo romanopisců se dostalo mezi nebezpečná zaměstnání, neboť nelze jakéhosi opilého námořníka beztrestně pojmenovat Jack Robinson, aniž by hrozilo nebezpečí, že se někde objeví jakýsi skutečný Jack Robinson, který kdysi měl něco vzdáleně společného s mořeplavbou.“

Zlomyslný kritik zmíněného rozhodnutí by možná poznamenal, že pan soudce řešil věc „pořadem práva civilního“, neboť zřejmě nezná krásnou literaturu. V ní totiž hrdinové musí mít běžná civilní jména, aby příběh působil věrohodně. Reakcí na rozhodnutí byla však jiná a zábavnější zlomyslnost, která potvrdila, že právní zákazy provokují zvláštní lidskou nápaditost. Žalovaná autorka vydala celý novinový seriál znovu v knižní podobě. Domluvila se předem s řadou literátů své doby a dostala od nich svolení, aby jejich jména použila pro postavy díla. Starý divadelní hlídač v onom románu se například jmenoval Bernard Shaw; své vlastní jméno pak autorka rezervovala pro zvlášť zlotřilou hrdinku. (Mimochodem, proč asi problematický hrdina svrchu uvedeného filmového snímku dostal dnes dosti zvláštní jméno Archimédes?)

Na závěr příklad, v němž se soud důkladně věnoval „reáliím“ projednávaného případu a v důvodech rozhodnutí² uváděl: „Průměrný spotřebitel u alkoholických nápojů stejného druhu (vodka, whisky, brandy aj.) je spotřebitelem „pozorným“, který při nákupu alkoholu v obchodě pečlivě rozlišuje jednotlivé etikety a výrobce. Je přirozeně možné tvrdit, že „průměrný“ spotřebitel vodky může být někdo úplně jiný; za určitých okolností kupříkladu také podnapilá osoba v restauraci těsně před zavírací dobou. V případě podobného standardu „průměrného“ spotřebitele by se okruh zaměnitelných produktů pochopitelně rapidně rozšiřoval, tedy za podmínky, že by daný produkt obsahoval dostatečný podíl ethylalkoholu. Podobné měřítko však stěží odpovídá standardu průměrného spotřebitele, který může být, s ohledem na objektivitu posuzované zaměnitelnosti, pouze spotřebitelem střizlivým.“

Příklad slouží k demonstraci toho, že v současném právu proti nekalé soutěži se uplatňuje tak zvaný „normativní model“ spotřebitelského chování (jak by se spotřebitel chovat měl), nikoliv „model empirický“ (jak se lidé skutečně chovají). Soudci ovšem jsou považováni za vyspělejší vrstvu společnosti, a proto své vlastní náročnější požadavky na lidské chování nemají pokládat za „běžný“ standard jednání. Je však prospěšné, když se v průběhu života (někdy již za právnických studií) seznámí s tím, jak se například podnapilá osoba opravdu chová v restauracích těsně před zavírací dobou i při jiných příležitostech. Takovou povědomost pravděpodobně měl soudce, který rozhodoval v procesu s tulákem Archimedesem, „vybilení podniku“ přisoudil účelový motiv a „honoroval“ je pouhými osmi dny vězení.

✿ prof. PETR HAJN

1 Chesterton, G. K.: Autobiografie. Přeložila Jana Kuchtová. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno 2007, str. 141 an. (včetně dalších ukázek).

2 Pro účely tohoto „jedovatého“ příspěvku není snad nutné judikát blíže individualizovat.

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- za prvních šest měsíců I. světové války padlo na jejich bojištích 11 advokátů a kandidátů advokacie z českých zemí? Podle věstníku c. k. ministerstva spravedlnosti z 23. února 1915 přinesl tuto informaci časopis Právník. Jmenovitě se jednalo o advokáty Karla Lengsfelda, Jana Dvořáka a Lva Zuckermana, jakož i kandidáty advokacie Jiřího Czurbu, Oskara Grünbergera, Jaroslava Motejla, Marka Sinavčiče, Dr. Grosslichta, Ladislava Horáka, Alexia Jelínka a Jindřicha Kohna. Podle citované zprávy položili do té doby v Předlitavsku „život svůj na poli válečném, vykonávající čestně povinnost vojenskou“ i další právníci. Mezi padlými bylo 48 příslušníků soudcovského stavu a státního zastupitelstva, 35 advokátů a kandidátů advokacie a 5 notářů a kandidátů notářství.

- první zákon o advokacii byl v Japonsku vydán v r. 1876? Tento advokátní řád (*Daigen-nin Kisoku*) platil pouze do r. 1893, kdy byl nahrazen zákonem, stanovujícím princip *numerus clausus* a zavádějícím advokátní zkoušku. Podle novely tohoto zákona z r. 1933 spadali advokáti pod přímou kontrolu ministra spravedlnosti. Teprve platný zákon o advokacii z r. 1949 zavedl úplnou stavovskou samosprávu, kterou

vykonává Japonská federace advokátních komor a místní advokátní komory.

- v roce 25. výročí svého založení měla Jednota právnických profesí převažovali v Jednotě právnícké r. 1889 advokáti a kandidáti advokacie v počtu 211, 55 členů bylo z řad c. k. soudních úředníků, z akademických kruhů působilo v Jednotě 14 profesorů a docentů, mezi členy bylo i 13 c. k. notářů. Zástupci advokacie měli silné zastoupení i v orgánech Jednoty. Pražský advokát Ludvík rytíř Aull byl opětovně zvolen 2. náměstkem starosty a advokáti Jan Růžička a Emil Hermann revizory účtů. Na valné hromadě, konané dne 24. ledna 1889 v Karolinu byla s „*vřelým účastenstvím*“ přijata zpráva o založení Právnícké jednoty moravské, k němuž došlo 28. prosince 1888 v Besedním domě v Brně. I v orgánech této Jednoty působili zástupci advokacie. Advokát a člen panské sněmovny František rytíř Šrom byl na ustavující schůzi zvolen náměstkem starosty, kandidát advokacie Emil Dluhoš jednatelem.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Leitartikel

Petr Poledník: Betrachtung über die Kleidung des Rechtsanwalts	3
---	---

Aktuelles

Hausdurchsuchungen der Rechtsanwälte Michal Žižlavský	4
Stellungnahme der Tschechischen Rechtsanwaltskammer zum Entwurf der Novelle des Anwaltstarifs über die Höhe der Zuerkennung in Bagatell-Streiten	5
Der Staatsgerichtshof bestätigt: Die Tschechische Rechtsanwaltskammer ist berechtigt die Absolventen der Polizei-Akademie und der Paneuropäischen Universität als Rechtsanwaltsanwärter nicht einzuschreiben. Jan Syka, Milan Hake	10
Einladung zum Jahreskongress AIJA in Prag	12
Einladung zu den XXII. Karlsbader Juristentagen	12

Aus Rechtstheorie und Praxis**Artikel**

Zusammenfassung	18
Problematik der Hausdurchsuchungen der Anwaltsbüros im Licht der europäischen Rechtsprechung Vladimíra Pejchalová Grünwaldová, Kamila Hájičková	19
Über die Möglichkeiten der Verteidigung des Beschuldigten nach Einreichung der Anklageschrift Pavel Vantuch	26
Wie kann eine Korporation entschuldigt werden? Neue Möglichkeiten der Umstellung Michal Žižlavský	31
Tätige Reue bei der Straftat der Steuerhinterziehung und der aktuelle Stand der Rechtsprechung Vladimír Pelc	34
Eintragung eines Vereins ins Vereinregister und andere Subjekte, die darin eingetragen werden und sind Tomáš Plíhal	39
Anwendung des Bürgerlichen Gesetzbuches in arbeitsrechtlichen Beziehungen Ladislav Jouza	41

Aus der Judikatur

Überspannter Formalismus – Unterschrift der Anlage des Begleitschreibens	46
Verfahrenskostenersatz für das Tschechische Fernsehen	50

Aus der Fachliteratur

Pavel Horák (ed.): Übersicht der Rechtsprechung in Sachen der Vertragsstrafe (mit Rücksicht auf das neue BGB) (Petr Hajn)	55
P. Hürka, J. Morávek, Z. Schmied, L. Trylč, K. Eliáš, P. Bezouška: Das Arbeitsgesetzbuch und die zusammenhängenden Bestimmungen des Bürgerlichen Gesetzbuches mit ausführlichem Kommentar zum 1. 1. 2014 (Martin Mikyska)	56
Petra Janků, Daniela Šustrová, Pavel Vrocha: Das neue Katastergesetz – Ausgabe von Notizen mit ausgewählter Rechtsprechung (Pavel Heis)	56
Petr Dobiáš, Markéta Hálová, Zdeněk Kovařík und Koll.: Das Gesetz über das internationale Privatrecht. Kommentar (Alexander J. Bělohávek)	57
Das Bulletin der slowakischen Rechtsanwaltschaft bringt	58

Aus der Rechtsanwaltschaft**Kolumne von Karel Čermák**

Tractatus geographicus logicus (das krimische Minimum für Rechtsanwälte)	60
--	----

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	61
Ein exklusives Angebot für die Haftpflichtversicherung der statutarischen Organe der Rechtsanwaltsbüros „s. r. o.“ und „v. o. s.“ – D&O Versicherung	63
Aus der Verhandlung des Vorstands der Tschechischen Rechtsanwaltskammer icha	64

Aus Europa

Die Tschechische Rechtsanwaltskammer führt die Zusammenarbeit mit der Europäischen Rechtsakademie fort Eva Indruchová	65
Die ansteigende Bedeutung des e-Learnings für die Ausbildung der Juristen Benjamin Koltermann, Vítězslava Fričová	66

Informationen und Wissenswertes**Was Sie wissen sollten**

Gewinnerarbeit der Kategorie Das Talent des Jahres des Wettbewerbs Jurist des Jahres 2013 Eva Ondřejová	68
Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und -anwärter in den Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	78
Einladung zum 8. Jahrgang des Turniers der Paare im Volleyball – Kubečeks Memorial	81
Einladung zum 8. Jahrgang des Golf-Turniers der Rechtsanwälte „ADVO-CUP“	81
Einladung zum 25. Jahrgang des traditionellen Laufwettbewerb „Um das Geweih des Erzherzogs Ferdinand“	82
Einladung zum VIII. Jahrgang der Olmützer Juristentage	82

Zum Schluss

Körnchen aus dem Notizbuch der Böswilligkeiten Petr Hajn	83
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý	84
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík	84

Inhaltsverzeichnis	85
Zusammenfassung/Summary	86
Table of Contents	87

Vladimíra Pejchalová Grünwaldová, Kamila Hájková: Problematik der Hausdurchsuchungen der Anwaltsbüros im Licht der europäischen Rechtsprechung

Im Artikel über die Problematik der Hausdurchsuchungen der Anwaltsbüros haben sich die Autorinnen auf die bedeutende europäische Rechtsprechung des Europäischen Gerichts für Menschenrechte und des Europäischen Gerichtshofs der Europäischen Union konzentriert. An konkreten Entscheidungen werden die Entwicklung und der gegenwärtige Stand dieser Problematik dargestellt.

Pavel Vantuch: Über die Möglichkeiten der Verteidigung des Beschuldigten nach Einreichung der Anklageschrift

Der Autor des Artikels antwortet auf die Frage, ob der Verteidiger nach der Verständigung über die Einreichung der Klageschrift auf deren Zustellung oder auf eine andere Entscheidung des Gerichts warten soll, oder ob er sich die Klageschrift besorgen und erst nach deren Sichtung über das weitere Vorgehen der Verteidigung entscheiden soll. Er hält es für wichtig, dass der Verteidiger gemeinsam mit dem Beschuldigten über das weitere Vorgehen der Verteidigung erst nach der Sichtung der erhobenen Anklage entscheidet, und nicht ohne diese Anklage. Nur aus der Anklageschrift kann der Verteidiger feststellen, ob der Staatsanwalt auf die Verteidigung des Beschuldigten reagiert, die er im Vorbereitungsverfahren geltend gemacht hat, oder nicht. Im Falle, dass die Anklage nicht auf die Verteidigung des Beschuldigten reagiert, kann er einen begründeten Antrag auf vorläufige Verhandlung der Anklage und die konkrete Entscheidung des Gerichts gemäß dem entsprechenden Buchstaben des § 188 Abs. 1 der Strafprozessordnung stellen. Wenn der Verteidiger auf die Zustellung der Klageschrift durch das Gericht zusammen mit der Vorladung zur Hauptverhandlung wartet, verliert er die Möglichkeit, einen solchen begründeten Antrag zu stellen.

Michal Žižlavský: Wie kann eine Korporation entschuldigt werden? Neue Möglichkeiten der Umstellung

Anfang des Jahres 2014 ist eine große Revisionsnovelle des Insolvenzgesetzes wirksam geworden. Der Autor des Artikels, der sich an der Entstehung der Novelle beteiligt hat, führt einige weniger bekannte Änderungen auf, die die neue Regelung im Bereich der Insolvenz und der Umstellung der Korporationen bringt. Er erwähnt die Umstellung als Instrument zur faktischen Entschuldung der Handelsgesellschaften und -genossenschaften. Er macht auf die neue Variante der Umstellung seitens der Gläubiger und auf eine breitere Nutzbarkeit der gerichtlichen Umstellung für Betriebe aufmerksam, die weniger als 100 Mitarbeiter haben und nicht einmal den Jahresumsatz von 100 Millionen tschechischen Kronen erreichen.

Vladimír Pelc: Tätige Reue bei der Straftat der Steuerhinterziehung und der aktuelle Stand der Rechtsprechung

Der vorgelegte Artikel analysiert eingehend die Frage der Geltendmachung der tätigen Reue bei der Straftat der Steuerhinterziehung. Er reagiert somit auf die schwankende Rechtsprechung der höchsten Gerichtsinstanzen in dieser Sache. Auf eine ausführliche Art und Weise analysiert er die bisherige Rechtsprechung des Obersten Gerichts und des Verfassungsgerichts. Nach einer gründlichen Analyse und Auslegung der einzelnen Bestimmungen des Strafgesetzbuches kommt der Autor zum Schluss, dass es bei der Straftat der Steuerhinterziehung gemäß § 240 des Strafgesetzes nicht möglich ist, den besonderen Fall der tätigen Reue (§ 242 des Strafgesetzes) geltend zu machen, der für die Straftat der Nichtabführung von Steuern gem. § 241 des Strafgesetzes bestimmt ist, sondern es wird das Institut der allgemeinen tätigen Reue

im Sinne des § 33 des Strafgesetzbuches angewendet, das nicht extensiv auszulegen ist.

Tomáš Plíhal: Eintragung eines Vereins ins Vereinregister und andere Subjekte, die darin eingetragen werden und sind

Der Autor beschäftigt sich in diesem Artikel mit der Problematik der Eintragung eines Vereins ins Vereinregister. Er widmet sich der Anmeldung, deren Erfordernissen sowie Personen, die berechtigt sind, diese Anmeldung durchzuführen. Ferner führt er eine Liste von Angaben auf, die ins Vereinregister eingetragen werden, sowie eine fundamentale Aufzählung der notwendigen Urkundsanlagen, die samt der Anmeldung dem Registergericht vorzulegen sind. Er nennt auch weitere Subjekte, die ins Vereinregister eingetragen werden oder dort bereits seit dem 1. Januar 2014 automatisch eingetragen sind, und er erwähnt die Pflicht der Anpassung an das Bürgerliche Gesetzbuch und das Gesetz über die öffentlichen Register der juristischen und physischen Personen, sowie auch die Folgen der Nichterfüllung dieser gesetzlichen Pflicht.

Ladislav Jouza: Anwendung des Bürgerlichen Gesetzbuches in arbeitsrechtlichen Beziehungen

Das neue Bürgerliche Gesetzbuch Nr. 89/2012 Sb. wird in den arbeitsrechtlichen Beziehungen auf dem Prinzip der Subsidiarität angewendet. Es kann angewendet werden, wenn eine bestimmte Problematik nicht durch das Arbeitsgesetzbuch geregelt ist. Bei Vertragsvereinbarungen zwischen den Beteiligten des arbeitsrechtlichen Verhältnisses wird das Bürgerliche Gesetzbuch als Auslegungsvorschrift allgemeiner Art bei Beurteilung der Gültigkeit, der Formalien der Verträge usw. verwendet. Im Arbeitsgesetzbuch wird bei einer Rechtshandlung, die die Anforderungen bzgl. der schriftlichen Form nicht erfüllt, die Diktion neu angewendet, dass „es nicht berücksichtigt wird“, und zwar mit unterschiedlichen Rechtsfolgen, im Gegensatz zur Rechtshandlung, die ungültig ist.

Vladimíra Pejchalová Grünwaldová, Kamila Hájková: Issues concerning search of law firms' premises in the light of the European judicial decisions

In the article on issues concerning search of law firms' premises, the authors of the article have focused on significant European judicial decisions of the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the European Union. Specific judicial decisions provide the picture of the development and current situation in this respect.

Pavel Vantuch: Possibilities of the accused person's defence after submission of an indictment

The author of the article provides the answer to the question whether a defence counsel should wait for delivery of an indictment or another decision of a court after being informed about submission of an indictment, or whether he should arrange for obtaining such indictment and decide about further procedure of the defence only after studying the indictment. The author considers necessary that the defence counsel, together with the accused person, decides about further procedure of the defence only after studying the submitted indictment, he should not do it without studying the indictment. A defence counsel may determine only from the indictment whether the public prosecutor reacts or does not react on the defence of the accused person provided within the pre-trial proceedings. In the case that the indictment does not react on the defence of the accused person, the defence counsel may file a substantiated petition seeking preliminary hearing of the indictment and a specific decision of a court according to the relevant letter of Sec-

tion 188, par. 1 of the Criminal Procedure Code. In the case that the defence counsel waits until the indictment is served by a court together with the summons for the trial, he will dispose of the possibility to submit such substantiated petition.

Michal Žižlavský: How to discharge a corporation from debts? New reorganization possibilities

At the beginning of 2014, a large amendment reviewing the Insolvency Act came into force. The author of the article who participated in preparation of the amendment specifies some less known changes introduced by the new regulation in the area of insolvency and restructuring of corporations. He is describing reorganization as the instrument for the actual discharge of insolvent business companies and cooperatives from debts. He brings attention to the new variant of debtor's reorganization and wider applicability of judicial reorganization by companies with less than 100 employees which do not achieve the annual turnover of CZK 100 million.

Vladimír Pelc: Active repentance in the case of a tax curtailment crime and current judicial decisions

The presented article analyses in details the issue of application of active repentance in the case of a tax curtailment crime. It reacts on the variable judicial decisions of the supreme judicial instances in this matter. It analyses the current judicial decisions of the Supreme Court and the Constitutional Court in the detailed manner. Following the detailed analysis and interpretation of individual provisions of the Criminal Code, the author arrives at the conclusion that in the case of a tax curtailment crime according to Section 240 of the Criminal Code it is impossible to apply a special case of active repentance (Section 242 of the Criminal Code) applicable to a "failure to pay tax" crime according to Section 241 of the Criminal Code, but the institute of the general active repentance will apply in the meaning of Section 33 of the Criminal Code which should not be interpreted extensively.

Tomáš Plíhal: Entry of Associations into the Register of Associations and other entities to be entered therein and already entered therein

In the article, the author deals with entries of associations into the Register of Associations. He specifies the form of the application for entry, its particulars and persons authorized to file such application. He further lists the data to be entered in the Register of Associations and the basic list of necessary documentary annexes which have to be submitted to the Registration Court together with the application. He also specifies other entities which may be entered in the Register of Associations or are entered therein automatically as of 1 January 2014 and he mentions their obligation to adapt themselves to the requirements of the Civil Code and the Act on Public Registers of Legal Entities and Natural Persons, as well as the consequences of failure to comply with this statutory obligation.

Ladislav Jouza: Application of the Civil Code in Labour-Law Relations

The new Civil Code, No. 89/2012 Coll. applies to the labour-law relations on the basis of the subsidiarity principle. It may be applied in the case when a certain issue is not regulated by the Labour Code. When negotiating contracts and agreements between the parties to the labour-law relationships, the Civil Code will be used as an "interpretative" regulation of a general type when considering their validity, formal prerequisites, etc. In the case of the legal conduct that does not comply with the requirements for a written form, the Labour Code newly uses the diction that such conduct "is disregarded", namely with different legal consequences, compared to the legal conduct being invalid.

Leading Article

Petr Poledník: Meditation over lawyer's clothing	3
---	---

Current News

Search of lawyers' premises Michal Žižlavský	4
Statement of the Czech Bar Association on draft amendment of the Lawyer's Tariff regulating the level of awarded amounts in small cases	5
Constitutional Court confirmed: the Czech Bar Association is justified not to register graduates from the Police Academy and Pan-European University into the Register of Legal Trainees Jan Syka, Milan Hoke	10
Invitation to the AIJA annual congress in Prague	12
Invitation to XXII Karlovy Vary Law Days	12

Legal Theory and Practice**Articles**

Summary	18
Issues concerning search of law firms' premises in the light of the European judicial decisions Vladimíra Pejchalová Grünwaldová, Kamila Hájičková	19
Possibilities of the accused person's defence after submission of an indictment Pavel Vantuch	26
How to discharge a corporation from debts? New reorganization possibilities Michal Žižlavský	31
Active repentance in the case of a tax curtailment crime and current judicial decisions Vladimír Pelc	34
Entry of Associations into the Register of Associations and other entities to be entered therein and already entered therein Tomáš Plíhal.....	39
Application of the Civil Code in Labour-Law Relations Ladislav Jouza	41

Judicial Decisions

Exalted formalism – signing an annex to a cover letter	46
Compensation of costs of proceedings awarded to Česká televize	50

Professional Literature

Pavel Horák (ed.): Overview of judicial decisions in cases concerning contractual fines (taking account of the new Civil Code) (Petr Hajn)	55
P. Hůrka, J. Morávek, Z. Schmied, L. Trylč, K. Eliáš, P. Bezouška: Labour Code and related provisions of the Civil Code with commentary at 1 January 2014 (Martin Mikyska).....	56
Petra Janků, Daniela Šustrová, Pavel Vrcha: New Cadastral Act – commented edition with selected judicial decisions (Pavel Heis)	56
Petr Dobiáš, Markéta Hálová, Zdeněk Kovařík et al: Act on International Private Law. Commentary (Alexander J. Bělohávek).....	57
Bulletin of the Slovak Legal Profession brings	58

Legal Profession**Karel Čermák's Column**

Tractatus geographico logicus (Crimean minimum for lawyers)	60
--	----

Czech Legal Profession

Disciplinary practice Jan Syka	61
Exclusive offer of liability insurance for statutory organs of law firms s. r. o. and v. o. s. – D&O insurance	63
Meeting of the Czech Bar Association Board of Directors icha.....	64

Europe

Czech Bar Association continues in cooperation with European Law Academy Eva Indruchová	65
Growing importance of e-learning for lawyer's education Benjamin Koltermann, Vítězslava Fričová	66

Information and Points of Interest**You should know**

Winning paper in the Talent of the Year category of the Lawyer of the Year 2013 competition Eva Ondřejová	68
Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association	78
Invitation to 8th tournament of couples in volleyball – Kubeček Memorial	81
Invitation to 8th golf tournament of lawyers "ADVO-CUP"	81
Invitation to 25th traditional run "Antlers of Archduke Ferdinand"	82
Invitation to VIII Olomouc Law Days	82

Finally

Bits from book of craftiness Petr Hajn.....	83
Drawing by Lubomír Lichý	84
Do you know that... Stanislav Balík.....	84

Inhaltsverzeichnis	85
---------------------------------	----

Zusammenfassung/Summary	86
--------------------------------------	----

Table of Contents	87
--------------------------------	----

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o. hledá zkušeného advokáta/advokátku

Požadujeme:

- Minimálně 5 letou praxi ve velké advokátní kanceláři zaměřené na obchodní právo
- Zkušenosti se soudními spory
- Výborné stylistické a argumentační schopnosti
- Vynikající znalost českého práva
- Profesionální vystupování
- Schopnost týmové práce a flexibilitu

Nabízíme:

- Odpovídající finanční ohodnocení
- Exkluzivní pracovní prostředí v budově CITY TOWER
- Zajímavou práci v přední české advokátní kanceláři
- Další vzdělávání a profesní růst

CÍSAŘ
ČEŠKA
SMUTNÝ

Nabídky spolupráce spolu s životopisem
zasílejte v českém a anglickém jazyce
na e-mailovou adresu hollmann@akccs.cz
www.akccs.cz

Advokátní kancelář MSB Legal, v.o.s.
hledá nové kolegy na pozice

ADVOKÁT/KA a ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT/KA

Požadujeme:

- aktivní přístup k řešení problémů
- vysoké pracovní nasazení a časovou flexibilitu
- dobré komunikační schopnosti a profesionální vystupování
- pečlivost a samostatnost
- odpovídající odborné znalosti
- schopnost organizace a týmové spolupráce
- znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou)

Nabízíme:

- zázemí úspěšné advokátní kanceláře se stabilní klientelou
- zajímavou a různorodou práci v mladém kolektivu
- perspektivu dlouhodobé spolupráce a kariérního růstu
- možnost publikační činnosti
- příjemné pracovní prostředí
- motivující finanční ohodnocení

V případě zájmu zasílejte své životopisy s fotografií na e-mail: HR@msblegal.cz a to v českém a anglickém jazyce.
Do předmětu napište „advokát“ nebo „advokátní koncipient“. Kontaktní telefon: 251 566 005

TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

TROJANOVA 12, 120 00 PRAHA 2, www.iustitia.cz

hledá vhodné kandidáty na pozice

ADVOKÁT ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT PRÁVNÍK

k dalšímu rozšíření a zkvalitnění právních služeb v oblasti sporné, nesporné a smluvní agendy

Požadujeme: vysokou úroveň odborných znalostí, dobrou znalost alespoň jednoho cizího jazyka, samostatnost a flexibilitu, loajalitu, zájem dlouhodobě pracovat v advokacii.

Nabízíme: zajímavou práci pro významnou tuzemskou i mezinárodní klientelu, profesní růst a možnost dalšího vzdělávání, odpovídající finanční hodnocení.

V případě Vašeho zájmu, prosím, zašlete svůj strukturovaný životopis v českém a cizím jazyce, který ovládáte, na e-mailovou adresu: ak@iustitia.cz nebo na adresu advokátní kanceláře TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s.r.o. Trojanova 12, 120 00 Praha 2

Hogan
Lovells

Mezinárodní advokátní kancelář se sídlem v centru Prahy rozšiřuje svůj tým a přijme:

Advokáta a advokátního koncipienta

Požadujeme:

- výbornou znalost angličtiny (znalost dalšího jazyka výhodou)
- schopnost týmové práce a komunikace v mezinárodním kolektivu
- vysoké pracovní nasazení a flexibilitu
- profesionální vystupování

Nabízíme:

- zajímavou práci v mezinárodní právní firmě s kancelářemi v Evropě, Asii, Africe, na Blízkém východě a v Severní a Jižní Americe
- odpovídající platové ohodnocení
- práci v dynamickém kolektivu pražské kanceláře
- možnost dalšího vzdělávání a profesního růstu

Nabídky se stručným životopisem v českém a anglickém jazyce zasílejte prosím e-mailem na adresu careers.prague@hoganlovells.com nebo faxem na číslo +420 224 210 004.

www.hoganlovells.com

Hogan Lovells je mezinárodní praxe, která zahrnuje Hogan Lovells International LLP, Hogan Lovells US LLP a k nim přidružené entity.

www.hoganlovells.com

© Hogan Lovells 2014. Všechna práva vyhrazena.

Speciální nabídka jen pro právníky

Nová třída C

Více informací o nabízených podmínkách pro právníky získáte u nejbližšího autorizovaného prodejce Mercedes-Benz www.mercedes-benz.cz

A Daimler Brand

Mercedes-Benz Financial

Mercedes-Benz
The best or nothing.

Mercedes-Benz C 220 BlueTEC, kombinovaná spotřeba 4,0–4,2 l/100 km, kombinované emise CO₂ 103–109 g/km. Hodnoty emisí CO₂ byly naměřeny a jsou uváděny v souladu se směrnicí 1999/94/ES. Údaje se nevztahují na konkrétní vozidlo a nejsou součástí nabídky, slouží pouze pro porovnání s jednotlivými typy vozidel. Foto je pouze ilustrativní. Pro nabídku nutno předložit průkaz advokáta České advokátní komory nebo průkaz notáře Notářské komory České republiky (zvýhodnění neplatí pro notářské čekatele a advokátní koncipienty).